

Riksrevisjonens årlige rapport om revisjon – fra statsbudsjett til statsregnskap 2022

Dokument 1 (2023–2024)

Forsidebilde: Til venstre foto av Andrei Armiagov /Scandinavian Stockphoto, til høyre foto av Norges Bank / Flickr.com

ISBN-978-82-8229-575-8

Til Stortinget

Riksrevisjonen skal bidra til tillit til statlige virksomheters regnskap, statsregnskap og disposisjoner som er gjennomført av statsforvaltningen.

Denne rapporten er en samlerapport som presenterer revisjonene som Riksrevisjonen har gjennomført for 2022.

I rapporten presenteres Riksrevisjonens vurdering av statsregnskapet og en oppsummering av konklusjonene for virksomhetsregnskapene. Rapporten gir også informasjon om saker vi mener har betydning for Stortinget.

Revisjonene er gjennomført i henhold til lov og instruks om Riksrevisjonen, Riksrevisjonens retningslinjer og internasjonale standarder for Riksrevisjoner (ISSAI).

Riksrevisjonen innførte nye kritikkformer i 2022, som brukes for første gang i dette dokumentet. De nye kritikkformene er sterkt kritikkverdig, kritikkverdig og ikke tilfredsstillende. Se nærmere forklaring i kapittel 2.

Riksrevisjonen vil framover legge til grunn at Dokument 1 skal omhandle budsjett nære saker. Årets Dokument 1 har en større bredde av saker, slik det også har vært tidligere.

Vedtatt i Riksrevisjonens møte 11. oktober 2023

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen

Tom-Christer Nilsen

Helga Pedersen

Anne Tingelstad Wøien

Arve Lønnum

Jens A. Gunvaldsen

Innhold

Del I 10

1	Innledning	11
2	Konklusjoner og overordnede vurderinger	12
2.1	Konklusjoner på statsregnskapet og årsregnskapene	12
2.2	Riksrevisjonens vurdering av enkeltsaker	12
2.3	Riksrevisjonens vurdering av oppfølgingssaker	13
3	Revisjon av statsregnskapet	15
3.1	Statsregnskapet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	15
3.2	Analysen av statsbudsjett og statsregnskap	34
4	Revisjon av årsregnskapene	37
4.1	Årsregnskapene er riktig avlagt	37

Del II 41

5	Tverrgående saker	42
5.1	Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester	42
6	Statsministerens kontor	50
6.1	Statsregnskapet for Statsministerens kontor er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	50
6.2	Alle årsregnskapene er riktig avlagt	53
7	Arbeids- og inkluderingsdepartementet	54
7.1	Statsregnskapet for Arbeids- og inkluderingsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	54
7.2	Alle årsregnskapene er riktig avlagt	59
7.3	Arbeids- og velferdsetaten og Statens pensjonskasse følger anbefalingene til klarspråk i ulik grad	61
7.4	Oppfølging av Arbeids- og velferdsetatens forvaltning av tilskudd til arbeidsmarkedstiltak arrangert av forhåndsgodkjente tiltaksbedrifter	67
8	Barne- og familiedepartementet	72
8.1	Statsregnskapet for Barne- og familiedepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	72
8.2	Alle årsregnskapene er riktig avlagt	77
9	Finansdepartementet	78
9.1	Statsregnskapet for Finansdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	79
9.2	Alle årsregnskapene er riktig avlagt	84
9.3	Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester	86
9.4	Oppfølging av departementenes styringsinformasjon og rapportering til Stortinget på et tverrsektorielt område med barnefattigdom som eksempel	87
10	Forsvarsdepartementet	92
10.1	Statsregnskapet for Forsvarsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	92
10.2	Alle årsregnskapene er riktig avlagt	96
11	Helse- og omsorgsdepartementet	98

11.1	Statsregnskapet for Helse- og omsorgsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	99
11.2	Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Folkehelseinstituttet, er riktig avlagt ...	103
11.3	Person- og helseopplysninger i helseregistre behandles ikke i tilstrekkelig grad i henhold til kravene i helseregisterloven og personopplysningsloven	106
11.4	Oppfølging av omorganisering av anskaffelsesområdet i virksomheter under Helse- og omsorgsdepartementet	113
12	Justis- og beredskapsdepartementet	118
12.1	Statsregnskapet for Justis- og beredskapsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	119
12.2	Alle årsregnskapene er riktig avlagt	123
12.3	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskaps (DSB) tilsynsvirksomhet innenfor elsikkerhet	124
12.4	Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester	133
13	Klima- og miljødepartementet	134
13.1	Statsregnskapet for Klima- og miljødepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	134
13.2	Alle årsregnskapene er riktig avlagt	138
14	Kommunal- og distriktsdepartementet	140
14.1	Statsregnskapet for Kommunal- og distriktsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	141
14.2	Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Statens kartverk, er riktig avlagt	146
14.3	Det er avdekket brudd på det administrative regelverket hos Statsforvalteren i Troms og Finnmark	147
14.4	Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester	148
14.5	Oppfølging av Kommunal- og distriktsdepartementets tilrettelegging for bruk av digitale løsninger ved etablering av restaurant	149
15	Kultur- og likestillingsdepartementet	155
15.1	Statsregnskapet for Kultur- og likestillingsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	156
15.2	Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Norsk kulturfond, er riktig avlagt	160
16	Kunnskapsdepartementet	162
16.1	Statsregnskapet for Kunnskapsdepartementet er riktig avlagt og presentert	162
16.2	Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Sikt – kunnskapssektorens tjenesteleverandør, er riktig avlagt	167
17	Landbruks- og matdepartementet	169
17.1	Statsregnskapet for Landbruks- og matdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	169
17.2	Alle årsregnskapene er riktig avlagt	174
17.3	Oppfølging av myndighetenes saksbehandling og kontroll av produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket	175
18	Nærings- og fiskeridepartementet	179

18.1	Statsregnskapet for Nærings- og fiskeridepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	180
18.2	Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Brønnøysundregistrene, er riktig avlagt	185
18.3	Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester	187
18.4	Oppfølging av ny registerplattform og informasjonssikkerheten ved Brønnøysundregistrene	188
18.5	Oppfølging av etats- og virksomhetsstyringen av Havforskningsinstituttet	193
19	Olje- og energidepartementet	196
19.1	Statsregnskapet for Olje- og energidepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	196
19.2	Alle årsregnskapene er riktig avlagt.....	200
20	Samferdselsdepartementet	202
20.1	Statsregnskapet for Samferdselsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert	203
20.2	Alle årsregnskapene er riktig avlagt.....	207
20.3	Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester	209
20.4	Oppfølging av etats- og virksomhetsstyringen av Luftfartstilsynet.....	210
21	Utenriksdepartementet	215
21.1	Statsregnskapet for Utenriksdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert ...	215
21.2	Alle årsregnskapene er riktig avlagt.....	219
Del III	220	
22	Stortinget	221
22.1	Statsregnskapet for Stortingets administrasjon og eksterne organer som revideres av Riksrevisjonen, er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.....	222
22.2	Alle årsregnskapene som revideres av Riksrevisjonen, er riktig avlagt.....	225
22.3	Andre forhold – Stortingets administrasjon	226
Vedlegg	227	
Vedlegg 1: Departementsvis oversikt over revisjoner	228	
Vedlegg 2: Statsrådenes svar til Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger	252	

Tabelloversikt

Tabell 1 Bevilgningsregnskapet 2022 – utgifter og inntekter* (tall i millioner kroner)	16
Tabell 2 Kapitalregnskapet 2022 (tall i millioner kroner)	20
Tabell 3 Svalbardregnskapet 2022 (tall i tusen kroner).....	21
Tabell 4 Mer- og mindreutgifter 2022 (tall i milliarder kroner)	29
Tabell 5 Mer- og mindreinntekter 2022 (tall i milliarder kroner).....	30
Tabell 6 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	38
Tabell 7 SMKs mindreutgift 2022 (tall i millioner kroner).....	52
Tabell 8 SMKs merinntekt 2022 (tall i millioner kroner).....	52
Tabell 9 SMKs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	53
Tabell 10 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	53

Tabell 11 AIDs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner).....	57
Tabell 12 AIDs mer- og mindreinntekter 2022 (tall i millioner kroner).....	58
Tabell 13 AIDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	59
Tabell 14 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	60
Tabell 15 BFDs mindreutgift 2022 (tall i millioner kroner).....	75
Tabell 16 BFDs merinntekt 2022 (tall i millioner kroner).....	76
Tabell 17 BFDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	77
Tabell 18 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	77
Tabell 19 FINs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner).....	81
Tabell 20 FINs mer- og mindreinntekter 2022 (tall i millioner kroner).....	82
Tabell 21 FINs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	83
Tabell 22 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	85
Tabell 23 FDs mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner).....	94
Tabell 24 FDs merinntekter 2022 (tall i millioner kroner).....	95
Tabell 25 FDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	96
Tabell 26 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	97
Tabell 27 HODs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner).....	101
Tabell 28 HODs merinntekter 2022 (tall i millioner kroner).....	102
Tabell 29 HODs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	103
Tabell 30 Antall av HODs årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	104
Tabell 31 JDs mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner).....	121
Tabell 32 JDs merinntekter 2022 (tall i millioner kroner).....	122
Tabell 33 JDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	122
Tabell 34 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	123
Tabell 35 KLDs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner).....	136
Tabell 36 KLDs mer- og mindreinntekter 2022 (tall i millioner kroner).....	137
Tabell 37 KLDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	138
Tabell 38 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	139
Tabell 39 KDDs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner).....	143
Tabell 40 KDDs mer- og mindreinntekter 2022 (tall i millioner kroner).....	144
Tabell 41 KDDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	145
Tabell 42 KDD Antall årsregnskaper med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	146
Tabell 43 KUDs mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner).....	158
Tabell 44 KUDs mindreinntekter 2022 (tall i millioner kroner).....	158
Tabell 45 KUDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	159
Tabell 46 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	160
Tabell 47 KDs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner).....	164
Tabell 48 KDs mer- og mindreinntekter 2022 (tall i millioner kroner).....	165
Tabell 49 KDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	166
Tabell 50 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	167
Tabell 51 LMDs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner).....	171
Tabell 52 LMDs merinntekter 2022 (tall i millioner kroner).....	172
Tabell 53 LMDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	173
Tabell 54 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	174
Tabell 55 NFDs mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner).....	183
Tabell 56 NFDs mer- og mindreinntekter 2022 (tall i millioner kroner).....	184
Tabell 57 NFDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	185
Tabell 58 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	186
Tabell 59 OEDs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner).....	198
Tabell 60 OEDs mer- og mindreinntekter 2022 (tall i millioner kroner).....	199
Tabell 61 OEDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	200
Tabell 62 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	201

Tabell 63 SDs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner).....	205
Tabell 64 SDs merinntekter 2022 (tall i millioner kroner)	206
Tabell 65 SDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner).....	207
Tabell 66 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	208
Tabell 67 UDs mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)	217
Tabell 68 UDs merinntekter 2022 (tall i millioner kroner)	218
Tabell 69 UDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner)	219
Tabell 70 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	219
Tabell 71 Stortingets mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner).....	224
Tabell 72 Stortingets merinntekter 2022 (tall i millioner kroner).....	224
Tabell 73 Eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner)	225
Tabell 74 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022.....	226

Figuroversikt

Figur 1 Bevilgningsregnskapets utgifter 2022 (tall i milliarder kroner)	24
Figur 2 Utgifter per departement i 2022 (tall i milliarder kroner).....	25
Figur 3 Utgifter i perioden 2013–2022 (tall i milliarder kroner)	26
Figur 4 Bevilgningsregnskapets inntekter 2022 (tall i milliarder kroner)	27
Figur 5 Inntekter i perioden 2013–2022 (tall i milliarder kroner).....	28
Figur 6 Overført ubrukt bevilgning (tall i milliarder kroner)	31
Figur 7 Verdien av Statens pensjonsfond utland i perioden 2013–2022 (tall i milliarder kroner).....	32
Figur 8 Netto tilførsel til Statens pensjonsfond utland over tid (tall i milliarder kroner)	36
Figur 9 SMKs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	51
Figur 10 SMKs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	51
Figur 11 AIDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner).....	55
Figur 12 AIDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner).....	56
Figur 13 I hvilken grad følger Nav og SPK anbefalinger for klarspråk?	63
Figur 14 BFDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner).....	73
Figur 15 BFDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner).....	74
Figur 16 FINs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	79
Figur 17 FINs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	80
Figur 18 FDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	93
Figur 19 FDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	93
Figur 20 HODs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner).....	99
Figur 21 HODs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner).....	100
Figur 22 Utleveringer av person- og helseopplysninger til forskning	111
Figur 23 JDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	119
Figur 24 JDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner).....	120
Figur 25 Gjennomførte tilsyn av elektriske anlegg i perioden 2015–2022	127
Figur 26 Gjennomførte tilsyn med landbaserte anlegg i perioden 2015–2022	127
Figur 27 Oppdrag knyttet til DSBs gebyr- og avgiftssystem og risikobaserte tilsyn	131
Figur 28 KLDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner).....	135
Figur 29 KLDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	135
Figur 30 KDDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	141
Figur 31 KDDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	142
Figur 32 KUDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	156
Figur 33 KUDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	157
Figur 34 KDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner).....	163
Figur 35 KDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	164
Figur 36 LMDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	170
Figur 37 LMDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	171

Figur 38 NFDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	181
Figur 39 NFDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner).....	181
Figur 40 Bevilget og forbrukt på BRsys-prosjektet siden oppstart i 2017	190
Figur 41 OEDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	197
Figur 42 OEDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	197
Figur 43 SDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner).....	203
Figur 44 SDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	204
Figur 45 UDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner).....	216
Figur 46 UDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner).....	216
Figur 47 Stortingets utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)	222
Figur 48 Stortingets inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner).....	223

Faktaboksoversikt

Faktaboks 1 Ulike prinsipper for registrering av transaksjoner	16
Faktaboks 2 Sentrale forutsetninger for revisjon av statsregnskapet	22
Faktaboks 3 Kontroll av bevilgningsregnskapet	23
Faktaboks 4 Gebyrfinansiering av offentlige tjenester	45
Faktaboks 5 Revisjonskriterier	62
Faktaboks 6 Dataansvarlig	108
Faktaboks 7 Inntektskrav.....	126

Del I

1 Innledning

Statens regnskaper er i all hovedsak riktige og i samsvar med lover og regler. Vi har revidert statsregnskapet og 236 årsregnskap for departementer, statlige virksomheter og fond for 2022. Dette inkluderer årsregnskapet for Sametinget. Vi har funnet vesentlige feil og mangler i fem av årsregnskapene, se kapittel 4.1.

Vi har kontrollert både inntektene og utgiftene i statsregnskapet. For å finansiere de statlige utgiftene er det viktig at staten får inn skatter og avgifter som forutsatt. Skatter og avgifter utgjorde 1 241 milliarder kroner i 2022. Petroleumsinntektene utgjør en viktig del av norsk økonomi. I 2022 var inntektene på 1 314 milliarder kroner, mens tilsvarende inntekter i 2021 var på 312 milliarder kroner.

Vi har også gjennomført kontroll av budsjettgjennomføringen ut fra en risiko- og vesentlighetsvurdering. I år rapporterer vi tre nye saker. Vi har blant annet kontrollert om departementer følger opp budsjettvedtak og lover og regler, slik Stortinget har vedtatt og forutsatt.

Riksrevisjonen følger opp saker som tidligere er rapportert til Stortinget. I år har vi fulgt opp ni slike saker. Vi er tilfreds med departementenes oppfølging i syv av disse sakene, og derfor avslutter vi vår oppfølging. Saken om Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester følger vi opp for andre gang. Vi er ikke tilfreds med forvaltningens oppfølging og vi gir kritikk til fem departementer. Saken om ny registerplattform og informasjonssikkerheten ved Brønnøysundregistrene mener vi må følges videre.

En totaloversikt over Riksrevisjonens revisjoner per departement, finnes i [vedlegg 1](#).

2 Konklusjoner og overordnede vurderinger

2.1 Konklusjoner på statsregnskapet og årsregnskapene

- Statsregnskapet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.

Riksrevisjonen mener statsregnskapet for 2022 i det vesentlige er riktig avlagt og presentert. Se [kapittel 3.1](#).

- Alle årsregnskapene unntatt fem er riktig avlagt.

Riksrevisjonen mener at med unntak av fem er alle årsregnskapene for departementer og underliggende virksomheter riktige. Se [kapittel 4.1](#).

2.2 Riksrevisjonens vurdering av enkeltsaker

Kritikkverdig

- Gebyrbelagte offentlige tjenester er fremdeles betydelig overpriset.

Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at gebyrbelagte offentlige tjenester fremdeles er betydelig overpriset. Se oppfølgingssaken i [kapittel 5.1](#).

Ansvarlige departementer: Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet.

- Person- og helseopplysninger i helseregistre behandles ikke i tilstrekkelig grad i henhold til kravene i helseregisterloven og personopplysningsloven.

Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at person- og helseopplysninger i helseregistre ikke i tilstrekkelig grad behandles i henhold til kravene til informasjonssikkerhet og personvern i helseregisterloven og personopplysningsloven. Det er også kritikkverdig at helseopplysninger ikke blir gjort tilgjengelige for forskere innen lovplagte frister. Se [kapittel 11.3](#).

Ansvarlig departement: Helse- og omsorgsdepartementet.

- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskaps (DSB) tilsynsvirksomhet innen el-sikkerhet er mangelfull

Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at Justis- og beredskapsdepartementet ikke har sørget for at DSB fullt ut ivaretar sitt

Riksrevisjonen bruker disse begrepene for kritikk:

Sterkt kritikkverdig

bruker vi når vi finner alvorlige svakheter, feil og mangler som ofte vil kunne få svært store konsekvenser for enkeltmennesker eller samfunnet.

Kritikkverdig

bruker vi når vi finner betydelige svakheter, feil og mangler som ofte vil kunne få moderate til store konsekvenser for enkeltmennesker eller samfunnet.

Ikke tilfredsstillende

bruker vi når vi finner svakheter, feil og mangler som i mindre grad får direkte konsekvenser for enkeltmennesker eller samfunnet.

ansvar for sikkerheten ved elektriske anlegg og for elektromedisinsk utstyr, og at finansiering av tilsyn ikke er i tråd med bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering. Se [kapittel 12.3](#).

Ansvarlig departement: Justis- og beredskapsdepartementet.

Ikke tilfredsstillende

- Arbeids- og velferdsetaten (Nav) og Statens pensjonskasse (SPK) følger anbefalingene til klarspråk i ulik grad

Riksrevisjonen mener det ikke er tilfredsstillende at Nav i sine vedtaksbrev om alderspensjon og uføretrygd ikke følger Språkrådets anbefalinger til klarspråk. Se [kapittel 7.3](#).

Ansvarlig departement: Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

2.3 Riksrevisjonens vurdering av oppfølgingssaker

Saker som følges videre

- Ny registerplattform og informasjonssikkerheten ved Brønnøysundregistrene

Se beskrivelse av saken i [kapittel 18.4](#).

Ansvarlig departement: Nærings- og fiskeridepartementet.

Saker som avsluttes

- Arbeids- og velferdsetatens (Nav) forvaltning av tilskudd til arbeidsmarkedstiltak arrangert av forhåndsgodkjente tiltaksbedrifter

Se beskrivelse av saken i [kapittel 7.4](#).

Ansvarlig departement: Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

- Departementenes styringsinformasjon og rapportering til Stortinget på et tverrsektorielt område med barnefattigdom som eksempel.

Se beskrivelse av saken i [kapittel 9.4](#).

Ansvarlig departement: Finansdepartementet.

- Omorganisering av anskaffelsesområdet i virksomheter under Helse- og omsorgsdepartementet

Se beskrivelse av saken i [kapittel 11.4](#).

Ansvarlig departement: Helse- og omsorgsdepartementet.

- Kommunal- og distriktsdepartementets tilrettelegging for bruk av digitale løsninger ved etablering av restaurant

Se beskrivelse av saken i [kapittel 14.5](#).

Ansvarlig departement: Kommunal- og distriktsdepartementet.

- Myndighetenes saksbehandling og kontroll av produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket

Se beskrivelse av saken i [kapittel 17.3](#).

Ansvarlig departement: Landbruks- og matdepartementet.

- Etats- og virksomhetsstyringen av Havforskningsinstituttet

Se beskrivelse av saken i [kapittel 18.5](#).

Ansvarlig departement: Nærings- og fiskeridepartementet.

- Etats- og virksomhetsstyringen av Luftfartstilsynet

Se beskrivelse av saken i [kapittel 20.4](#).

Ansvarlig departement: Samferdselsdepartementet.

3 Revisjon av statsregnskapet

3.1 Statsregnskapet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

3.1.1 Konklusjoner

Konklusjon

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet for 2022 i det vesentlige er riktig avlagt og presentert.

- Bevilgningsregnskapet er i det vesentlige riktig avlagt.
- Kapitalregnskapet er i det vesentlige riktig avlagt.
- Statsregnskapets oversikter over fullmakter er i det vesentlige riktig presentert og etter gjeldende regelverk.
- Svalbardregnskapet er i det vesentlige riktig avlagt.

Statsregnskapets hovedtall

BEVILGNINGSREGNSKAP – STATENS RESULTATREGNSKAP

UTGIFTER 2022

3 197

MILLIARDER KRONER
(avrundet)

INNTEKTER 2022

3 197

MILLIARDER KRONER
(avrundet)

KAPITALREGNSKAP - EIENDELER/GJELD OG EGENKAPITAL

EIENDELER 2022

14 394

MILLIARDER KRONER
(avrundet)

GJELD 2022

935

MILLIARDER KRONER
(avrundet)

EGENKAPITAL 2022

13 459

MILLIARDER KRONER
(avrundet)

3.1.2 Bakgrunn for revisjonen

Statsregnskapet viser hvordan statsbudsjettet er gjennomført. Stortinget vedtar statsbudsjettet, og budsjettet inneholder fullmakter og pålegg om å bruke penger til de formålene som er bestemt og forutsatt.

Statsregnskapet for 2022 er presentert i [Meld. St. 3 \(2022–2023\)](#) og behandlet av finanskomiteen i [Innst. 477 S \(2022–2023\)](#).

Svalbardregnskapet inngår også i meldingen.

Statsregnskapet

Statsregnskapet skal inneholde et bevilgningsregnskap og et kapitalregnskap.

I tilknytning til regnskapet skal det utarbeides oversikter som viser samtykker til:

- overskridelse av budsjettet
- å pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret
- låneopptak

Bevilgningsreglementet § 13.

Faktaboks 1 Ulike prinsipper for registrering av transaksjoner

En transaksjon kan fastsettes til ulik verdi, avhengig av i hvilken sammenheng den registreres.

Departementenes bevilgningsrapportering til statsregnskapet skjer etter kontantprinsippet, som innebærer bokføring av alle transaksjoner som faktisk er utbetalt eller innbetalt innenfor budsjettåret.

Nasjonalregnskapet opererer med andre prinsipper for registrering av bokførte og påløpte verdier enn statsbudsjettet/statsregnskapet. I prinsippet skal alle transaksjoner i nasjonalregnskapet registreres påløpt. Det innebærer blant annet at ulike skatter og subsidier skal registreres som påløpte skatter og subsidier og ikke som bokførte etter kontantprinsippet slik tilfellet er i statsregnskapet.

Kilde: ssb.no, unit.no og finansdepartementet.no.

Vi har kontrollert om bevilgningsregnskapet og kapitalregnskapet for staten og regnskapet for administrasjonen av Svalbard er rapportert i samsvar med kravene i bevilgningsreglementet § 13 og utfyllende bestemmelser. Ifølge Grunnloven § 75 bokstav k skal Stortinget utnevne fem revisorer som årlig skal gjennomse statens regnskaper og bekjentgjøre ekstrakter av dem i trykken. En oversikt over statsregnskapets nøkkeltall er presentert i tabellen nedenfor.

Tabell 1 Bevilgningsregnskapet 2022 – utgifter og inntekter*
(tall i millioner kroner)

Utgifter	Saldert budsjett	Nysaldert budsjett	Overført fra 2021	Samlet bevilgning	Regnskap	Mer- og mindre-utgift	Overført 2023
Det kongelige hus	310	455	-	455	455	-	-
Regjeringen	400	410	28	439	422	17	17
Stortinget og eksterne organer	2 168	2 494	185	2 679	2 517	162	161
Høyesterett	125	128	6	134	128	6	6

Utenriks- departementet	47 725	56 237	939	57 176	56 173	1 003	1 030
Kunnskaps- departementet	71 576	72 827	1 795	74 622	73 623	999	907
Kultur- og likestillings- departementet	21 959	23 118	1 549	24 667	23 554	1 114	1 080
Justis- og beredskaps- departementet	46 029	49 169	3 116	52 285	50 456	1 829	1 166
Kommunal- og distrikts- departementet	230 232	232 616	1 126	233 741	233 467	274	1 156
Arbeids- og inkluderingsdepar- tementet	46 428	54 383	1 605	55 988	53 899	2 089	514
Helse- og omsorgs- departementet	204 777	214 302	6 229	220 531	216 024	4 507	4 701
Barne- og familie- departementet	34 057	33 775	363	34 138	33 972	165	203
Nærings- og fiskeri- departementet	17 912	20 895	1 642	22 537	20 815	1 722	1 400
Landbruks- og mat- departementet	23 665	29 541	635	30 176	28 094	2 082	1 844
Samferdsels- departementet	81 127	80 875	3 414	84 289	82 281	2 008	1 707
Klima- og miljø- departementet	17 870	19 950	470	20 420	19 841	580	361
Finans- departementet	63 563	68 500	630	69 130	72 608	-3 478	862
Forsvars- departementet	69 051	79 562	1356	80 918	78 493	2 425	3 083
Olje- og energi- departementet	6 992	39 933	542	40 474	33 225	7 249	416
Ymse utgifter	4 750	50	-	50	1	49	-
Statsbankene	142 672	148 521	1 011	149 532	143 117	6 415	350
Statlig petroleums- virksomhet	26 500	28 000	-	28 000	28 378	-378	-
Statens forretningsdrift	8 459	13 124	236	13 360	12 207	1 154	683

Folketrygden	553 874	563 787	-	563 787	564 215	-428	-
Statens pensjonsfond utland	347 511	1 399 065	-	1 399 065	1 368 719	30 346	-
Sum utgifter	2 069 735	3 231 717	26 878	3 258 595	3 196 685	61 910	21 648

Inntekter	Saldert budsjett	Nysaldert budsjett	Regnskap	Mer- og mindreinntekt (-)
Skatt på formue og inntekt	322 099	355 051	373 718	18 668
Arbeidsgiveravgift og trygdeavgift	377 990	392 270	395 889	3 619
Tollinntekter	3 675	4 190	4 123	-67
Merverdiavgift	360 530	368 500	365 705	-2 795
Avgifter på alkohol	15 520	16 400	16 369	-31
Avgift på tobakk	7 310	7 200	7 434	234
Avgifter på motorvogner	20 955	18 050	18 358	308
Andre avgifter	60 951	59 114	59 062	-52
Sum skatter og avgifter	1 169 030	1 220 774	1 240 659	19 884
Renter av statens forretningsdrift	1 969	1 949	1 930	-19
Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forretningsdrift i forbindelse med nybygg, anlegg m.v.	2 179	3 540	3 666	126
Sum inntekter av statens forretningsdrift	4 149	5 490	5 597	107
Renter fra statsbankene	8 784	7 673	7 339	-333
Renter av kontantbeholdning og andre krav	2 527	4 941	5 238	298
Utbytte eksklusiv Equinor	27 679	37 519	37 524	6

Sum renteinntekter og utbytte eksklusiv statens forretningsdrift og Equinor	38 991	50 132	50 102	-30
Inntekter under departementene	32 703	44 176	47 349	3 173
Overføring fra Norges Bank	10 113	11 108	11 108	-
Tilbakeføring fra statens banksikringsfond	–	–	–	–
Sum andre inntekter	42 816	55 284	58 458	3 173
Sum inntekter eksklusiv oljeskatter, petroleumsvirksomhet og tilbakebetalinger	1 254 986	1 331 680	1 354 815	23 135
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet	122 700	587 800	557 412	-30 888
Skatt og avgift på utvinning av petroleum	168 311	721 102	720 931	-171
Aksjeutbytte fra Equinor	13 000	34 667	35 258	592
Sum petroleumsinntekter	304 011	1 343 569	1 313 601	-29 967
Sum inntekter eksklusiv lånetransaksjoner og overføring fra Statens pensjonsfond utland	1 558 997	2 675 248	2 668 416	-6 832
Tilbakebetalinger	115 065	142 768	144 127	1 359
Statens pensjonsfond utland	300 076	309 875	309 875	-
Sum inntekter	1 974 139	3 127 891	3 122 419	-5 473
Statslånemidler	95 596	103 826	74 267	-29 560
Totalsum	2 069 735	3 231 717	3 196 685	-35 033

* I tabellen er statsbankene, statens forretningsdrift, statens petroleumsvirksomhet, folketrygden, Statens pensjonsfond utland og diverse utgifter gruppert i henhold til kapitтелseriene i bevilgningsregnskapet.

Kilde: Statsregnskapet.

Tabell 2 Kapitalregnskapet 2022 (tall i millioner kroner)

Eiendeler	31.12.2021	31.12.2022	Endring
Kontantbeholdninger	344 142	304 606	-39 536
Spesielle fond, forsikringer mv.	12 764 939	12 812 628	47 688
Verdipapirer	177 269	178 518	1 249
Utlån og utestående fordringer	553 158	583 606	30 448
Ordinære fond (eiendeler)	162 779	161 567	-1 212
Forskudd	-33	540	573
Kapital i statsbankene	620	620	-
Fast kapital i forvaltningsbedrifter	254 573	261 746	7 173
Egenbeholdning statspapirer	74 514	88 933	14 419
Mellomværende med regnskapsførere	-4 355	1 881	6 236
Overkurs/underkurs statspapirer	-5 068	-981	4 087
Sum eiendeler	14 322 538	14 393 664	71 126
Gjeld og egenkapital	31.12.2021	31.12.2022	Endring
Statsgjelden	652 533	733 264	80 732
Kontolån fra ordinære fond	171 512	170 512	-1 000
Virksomheter med særskilte fullmakter	24 134	24 793	659
Deposita og avsetninger	15 274	-15 188	-30 462
Overførte ubrukte bevilgninger	26 878	21 648	-5 229
Sum gjeld	890 331	935 031	44 700
Avslutningskonto for statsregnskapet (egenkapital)	13 432 208	13 458 633	26 426
Sum gjeld og egenkapital	14 322 538	14 393 664	71 126

Kilde: Statsregnskapet.

Tabell 3 Svalbardregnskapet 2022 (tall i tusen kroner)

Utgifter	Overført fra 2021	Bevilgning	Samlet bevilgning	Regnskap	Overført til 2023
Svalbard kirke	-	5 650	5 650	5 650	-
Tilskudd til Longyearbyen lokalstyre	-	160 290	160 290	160 290	-
Tilskudd til Svalbard museum	-	14 000	14 000	14 000	-
Sysselemanden	1 997	88 041	90 038	88 028	4 364
Sysselemandens transporttjeneste	11 198	287 536	298 734	291 844	8 141
Tilfeldige utgifter	9 945	42 200	52 145	42 970	9 095
Kulturminnetiltak	105	2 220	2 325	2 310	16
Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	6	2 200	2 206	2 205	1
Refusjon til Norsk Polarinstitutt	-	3 800	3 800	3 800	-
Navigasjonsinnretninger	243	4 500	4 743	2 672	205
Meteorologisk institutt - husleie Bjørnøya og Hopen	115	7 644	7 759	7 516	244
Statsbygg, Svalbard	38	2 300	2 338	2 306	32
Skattekontoret, Svalbard	305	6 100	6 405	6 135	305
Sum utgifter	23 953	626 481	650 434	629 727	22 401
Endringer i overførte bevilgninger				-1 551	
Sum				628 175	
Inntekter	Bevilgning		Regnskap		
Sysselemanden	3 300		7 563		
Sysselemandens transporttjeneste	500		1 751		
Kulturminnetiltak	-		-		
Skattekontoret, Svalbard	270		540		
Skatter og avgifter	201 350		227 054		
Tilskudd fra statsbudsjettet	421 061		391 268		
Sum inntekter	626 481		628 175		

Depositakonto 845004 Avsetninger i Svalbardregnskapet 2022	
Saldo per 1. januar 2022	23 953
Nedgang i overførte bevilgninger	-1 551
Saldo per 31. desember 2022	22 401

Kilde: Statsregnskapet.

I faktaboksen nedenfor viser vi til sentrale forutsetninger for vår revisjon av statsregnskapet.

Faktaboks 2 Sentrale forutsetninger for revisjon av statsregnskapet

- Riksrevisjonen reviderer statsregnskapet med hjemmel i Grunnloven § 75 bokstav k, lov om Riksrevisjonen og instruks om Riksrevisjonens virksomhet, og i tråd med internasjonale standarder (ISSAI 4000-serien).
- Revisjonen av statsregnskapet bygger på rapporterte tall fra departementer og statlige virksomheter som har vært kontrollert i den finansielle revisjonen av årsregnskapene. Den finansielle revisjonen gjennomføres i tråd med internasjonale standarder for finansiell revisjon (ISSAI 2000-serien).
- Riksrevisjonen kontrollerer at det som er regnskapsført for Statens pensjonsfond utland (SPU) og Statens pensjonsfond Norge (SPN), er kommet riktig inn i statsregnskapet. Årsregnskapene for SPU og SPN er revidert av private revisorer for Norges Bank og Folketrygdfondet. Norges Banks representantskap fører tilsyn med Norges Banks drift og med at bestemmelsene for virksomheten blir fulgt.
- Svalbardregnskapet revideres slik dette framkommer i vedlegg 5 i meldingen om statsregnskapet. Justis- og beredskapsdepartementet legger fram Svalbardbudsjettet i en egen budsjettproposisjon.

Kilde: Riksrevisjonen.

3.1.3 Bevilgningsregnskapet for 2022 er i det vesentlige riktig avlagt

Revisjonen viser at bevilgningsregnskapet for 2022 i det vesentlige er riktig avlagt og presenterer årets bruk av utgiftsbevilgningene i statsbudsjettet og inntektene som er kommet inn sammenlignet med bevilget beløp.

Alle utgifter og inntekter i bevilgningsregnskapet er hjemlet i et bevilgningsvedtak som beskriver hva midlene skal brukes til, og hvilke inntekter som er forventet å komme inn. Bevilgningsregnskapet er delt inn på samme måte som statsbudsjettet.

Revisjonen i 2022 har vist at det er feil i bevilgningsregnskapet under Nærings- og fiskeridepartementet på 113,6 millioner kroner. Feilen gjelder en feilpostering av tilbakebetalt koronastøtte i regnskapet til Brønnøysundregistrene. Feilposteringen påvirker ikke konklusjonen for statsregnskapet totalt. Saken er omtalt under Nærings- og fiskeridepartementet, [kapittel 18](#).

Faktaboksen nedenfor viser hva vi har kontrollert i bevilgningsregnskapet.

Faktaboks 3 Kontroll av bevilgningsregnskapet

Riksrevisjonen kontrollerer:

- at regnskapsførte utgifter og inntekter, beløp overført fra forrige år, total bevilgning i budsjettåret og beløp overført til neste år er riktig rapportert og presentert i statsregnskapet. Kontrollen er gjort for hver post under det enkelte departementsområdet.
- at departementene har gitt forklaring på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Kilde: Riksrevisjonen.

Utgifter per formål i 2022

I 2022 hadde staten utgifter på totalt 3 197 milliarder kroner. Det meste av dette er overføringer og tilskudd. Figuren nedenfor viser hvilke formål utgiftsbevilgningene er brukt til.

Bevilgningsregnskapet

skal under hver post i budsjettet vise:

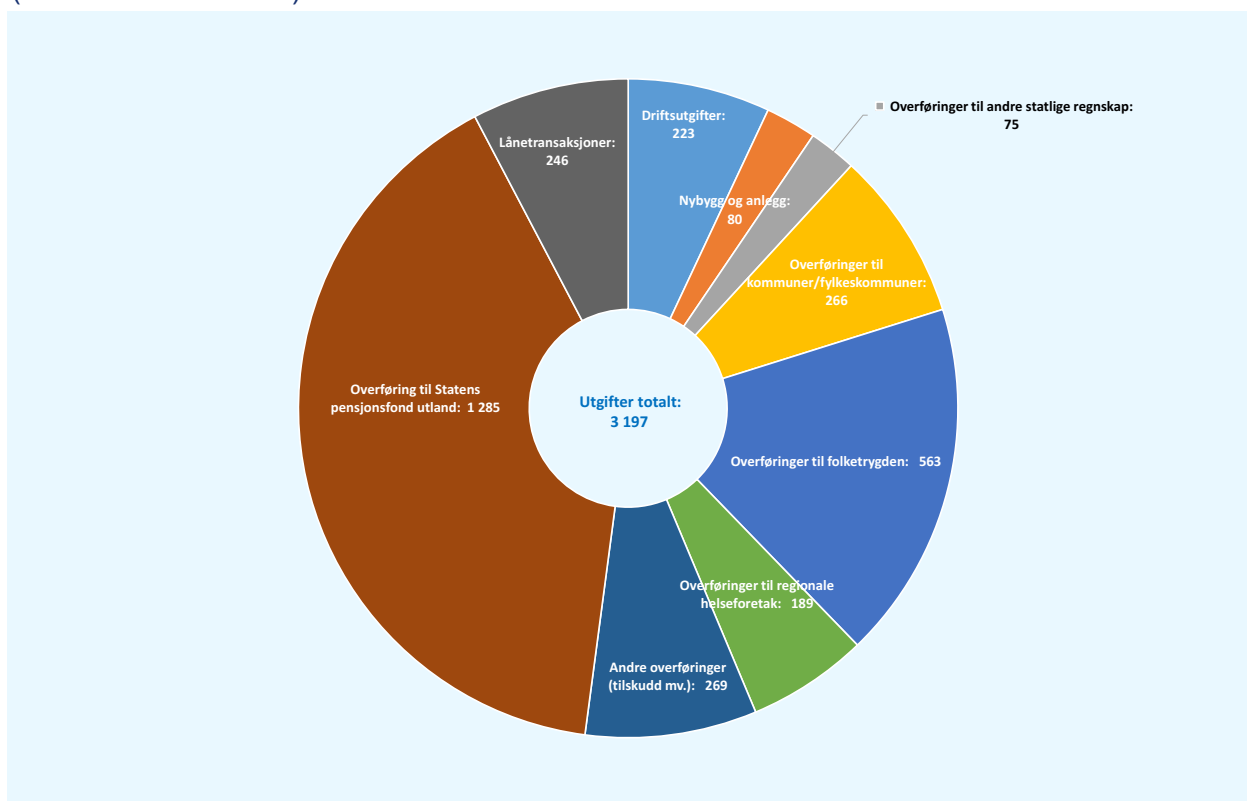
- regnskapsførte utgifter og inntekter
- beløp overført fra forrige år
- total bevilgning i budsjettåret
- beløp overført til neste år.

Departementene skal med utgangspunkt i bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer om ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall.

Bevilgningsreglementet §13 andre og sjette ledd.

Figur 1 Bevilgningsregnskapets utgifter 2022

(tall i milliarder kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Overføringen til Statens pensjonsfond utland på 1 285 milliarder kroner presenteres som en utgift i det totale statsregnskapet, men dette er statens inntekter med fradrag av utgifter (netto kontantstrøm) fra petroleumsvirksomheten. Overføringen til fondet i 2022 er stor og det henger sammen med historisk høyt prisnivå på gass i 2022.

Utenom dette er de største overføringene i 2022 til folketrygden (563 milliarder kroner) og til *andre overføringer* (269 milliarder kroner). Den sistnevnte består av ulike tilskuddsordninger.

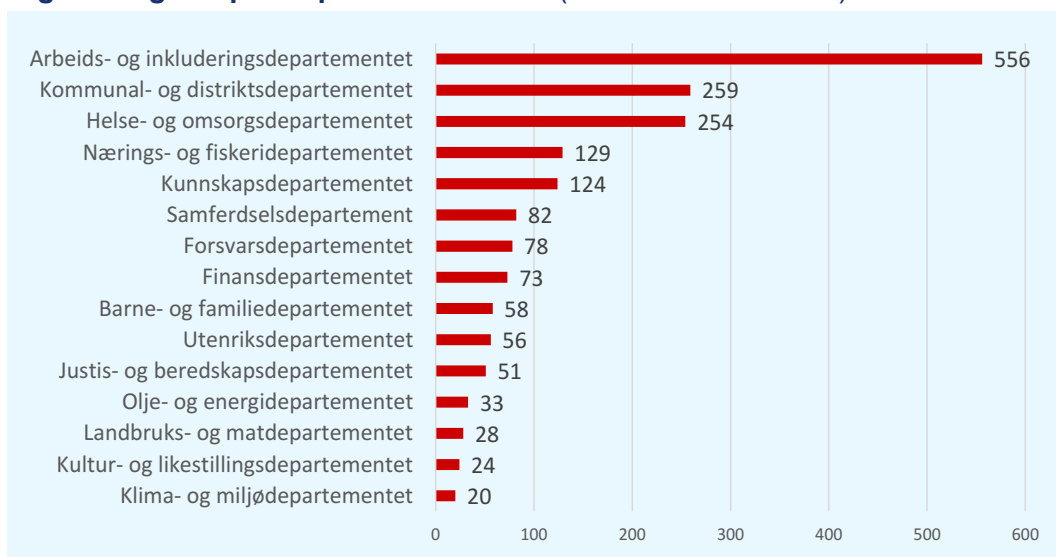
Statens lånetransaksjoner som er utlån og nedbetaling av statsgjeld presenteres som en utgift i statsregnskapet og utgjør 246 milliarder kroner. I dette beløpet inngår også finansposter overført til Statens pensjonsfond utland med 83,5 milliarder kroner.

Utgifter per departement i 2022

Figuren nedenfor viser beløpsmessig størrelse på utgifter per departement i 2022. I figuren inngår ikke overføring til Statens pensjonsfond utland og utgifter til Stortinget med eksterne organer.

Folketrygden med utbetalinger til pensjoner, sykepenger, dagpenger og foreldrepenger utgjør en stor andel av statsregnskapets totale utgifter. Disse utgiftene ligger i hovedsak under Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Figur 2 Utgifter per departement i 2022 (tall i milliarder kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Videre er det Kommunal- og distriktsdepartementet med rammeoverføringer til kommuner og fylkeskommuner og Helse- og omsorgsdepartementet med overføringer til regionale helseforetak som har de største utgiftene.

Hvis vi ser bort fra overføringene til Statens pensjonsfond utland og lånetransaksjoner, utgjør utgiftene i statsregnskapet totalt 1 666 milliarder kroner i 2022.

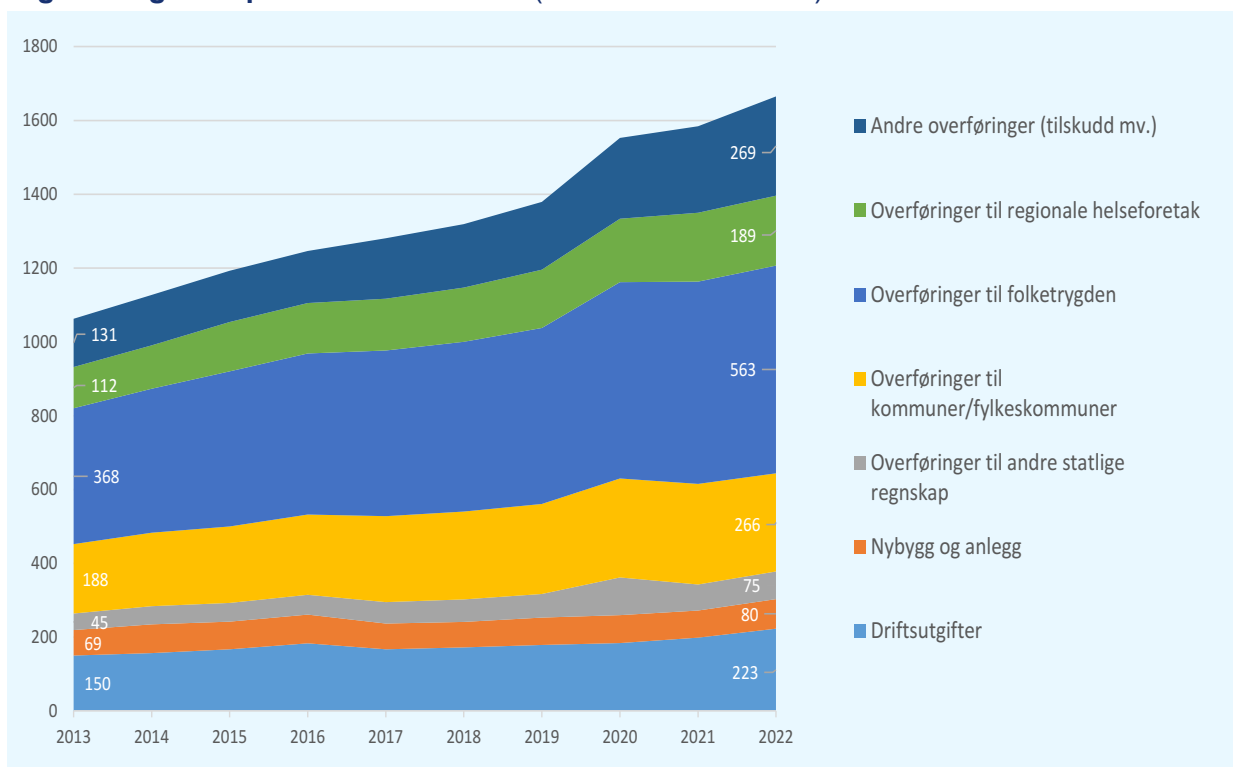
Utviklingen i utgifter for perioden 2013–2022

Figuren nedenfor viser utviklingen i statens utgifter uten Statens pensjonsfond utland og lånetransaksjoner i perioden 2013–2022.

Alle utgiftstypene steg forholdsvis jevnt og moderat i perioden 2013–2019. Enkelte av utgiftstypene økte noe mer fra 2019 til 2021, noe som i stor grad kan relateres til pandemien. *Overføringer til folketrygden* er den utgiftstypen som har økt mest i perioden, mens *andre overføringer* økte mest fra 2021 til 2022.

Utgiftene til folketrygden økte med samme beløp fra 2021 til 2022 som fra 2020 til 2021. I 2022 er det pensjonsutgiftene som har økt mest, noe som i hovedsak skyldes at antallet alderspensjonister i aldersgruppen fra 67 år har steget. Utgifter til uførhet har også økt i 2022, noe som blant annet skyldes at flere mottar arbeidsavklaringspenger. Utgiftene til arbeidsliv er redusert i 2022 fordi det nå er færre som mottar dagpenger.

Figur 3 Utgifter i perioden 2013–2022 (tall i milliarder kroner)

Kilde: Statsregnskapet 2013–2022 (nominelle tall).

Mye av økningen for *andre overføringer* skyldes at det fra 2022 ble innført en stønad til husholdninger som støtte for de ekstraordinære strømutfordringene. Strømsstøtten utgjorde til sammen 26,4 milliarder kroner i 2022.

Inntekter 2022

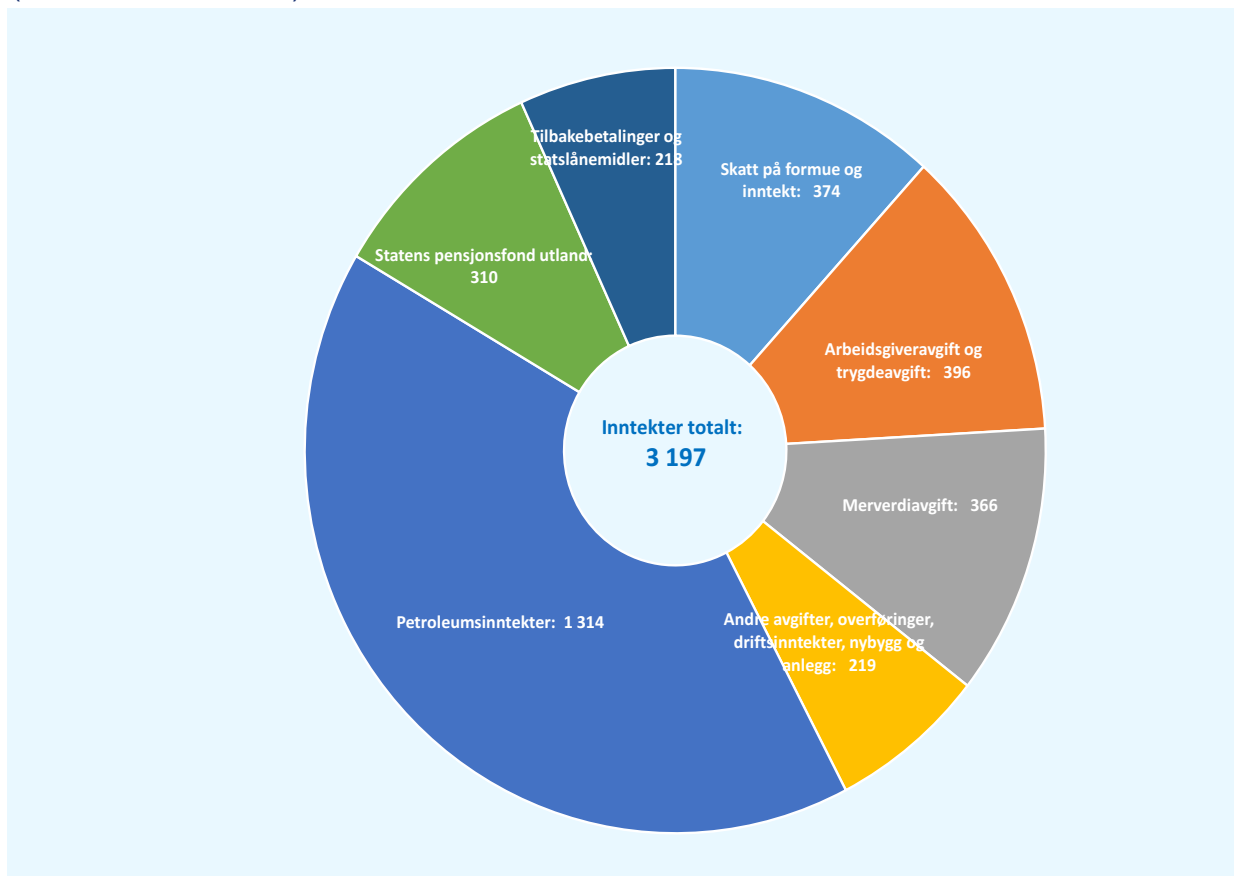
Bevilgningsregnskapet for 2022 viser totale inntekter på 3 197 milliarder kroner. Figuren nedenfor viser kildene for inntektene.

I 2022 er petroleumsinntektene den klart største inntektskilden i bevilgningsregnskapet og utgjør 1 314 milliarder kroner. Dette skyldes i stor grad et historisk høyt prisnivå på gass. Disse inntektene inngår i netto kontantstrøm som overføres til Statens pensjonsfond utland. Ellers kommer en stor del av statens inntekter fra skatter og avgifter, som i 2022 er på totalt 1 241 milliarder kroner. De største avgiftene er merverdiavgift, arbeidsgiveravgift og trygdeavgift. Inntekter fra skatter og avgifter blir regnskapsført på Finansdepartementets område i statsregnskapet.

Hvis vi ser bort fra overføringen fra Statens pensjonsfond utland (310 milliarder kroner) og lånetransaksjoner som er tilbakebetalinger og statslånemidler (218 milliarder kroner), utgjør inntektene til sammen 2 668 milliarder kroner.

Figur 4 Bevilgningsregnskapets inntekter 2022

(tall i milliarder kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

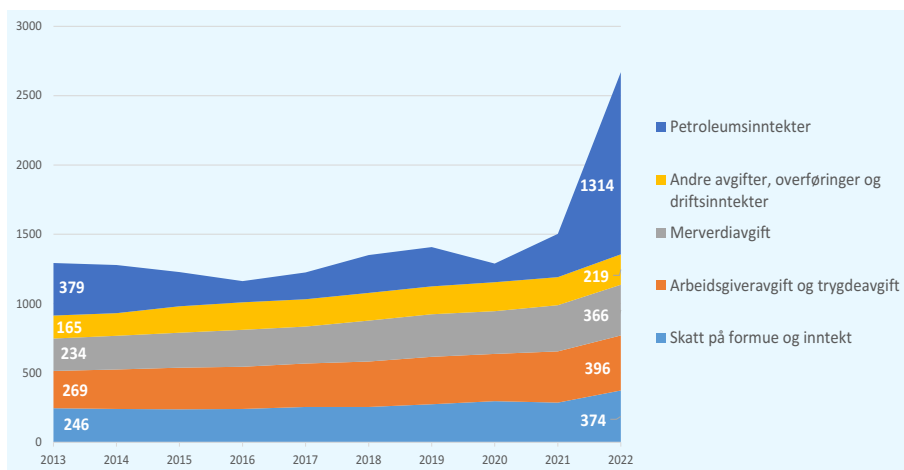
Utvikling i inntekter for perioden 2013–2022

Figuren nedenfor viser utviklingen i statens inntekter for perioden 2013–2022.

Figuren viser hvordan Norges inntekter har steget jevnt i perioden 2013–2022. Petroleumsinntektene varierer en del, og de høye petroleumsprisene har bidratt til at dette er den klart største inntekstposten i statsregnskapet i 2022 med 1 314 milliarder kroner.

De øvrige inntektene, som skatter og avgifter, har utviklet seg jevnere, men hatt oppgang mellom 2021 og 2022. Oppgangen skyldes blant annet høyere aktivitet etter pandemien. Når det gjelder skatt på formue og inntekt, er det en økning i utlignet skatt for både personlige og upersonlige skattytere.

Figur 5 Inntekter i perioden 2013–2022 (tall i milliarder kroner)

Kilde: Statsregnskapet 2013–2022 (nominelle tall).

For 2022 har inntekter fra arbeidsgiveravgift og trygdeavgift økt til 396 milliarder kroner, mens inntekter fra merverdiavgift er på 366 milliarder kroner. Skatt på formue og inntekt har økt med 88 milliarder kroner fra 2021 til 374 milliarder kroner i 2022. Utlignet skatt fra skatteoppgjøret 2021 økte for både upersonlige og personlige skattytere og er hovedårsaken til økningen i 2022.

Departementenes forklaringer på forskjeller mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at departementene har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Tabellene nedenfor viser:

- mer- og mindreutgifter, som er forskjellene mellom disponibel bevilgning og regnskap. Disponibel bevilgning er årets endelige bevilgning (nysaldert budsjett) og overførte midler fra året før.
- mer- og mindreinntekter, som er forskjellen mellom endelig bevilgning (nysaldert budsjett) og regnskap.

Differansene er fordelt på utgifts- og inntektstyper.

Nysaldert budsjett

er en proposisjon om ny saldering av statsbudsjettet hvor det blir gjort rede for vedtatte og foreslåtte endringer i statsbudsjettet gjennom året og for endringer i anslagene for skatter og avgifter. Nysaldert budsjett for 2022 ble lagt fram og vedtatt i desember 2022, jf Prop. 33 S (2022–2023), Innst. 140 S (2022–2023) og Stortingets vedtak 21. desember 2022.

Kilde: regjeringen.no og stortinget.no.

Tabell 4 Mer- og mindreutgifter 2022 (tall i milliarder kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	232,5	223,3	9,2	4,0 %
Nybygg, anlegg	83,6	79,8	3,8	4,5 %
Overføringer til andre statlige regnskap	1 391,1	1 360,5	30,6	2,2 %
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	272,2	266,0	6,2	2,3 %
Andre overføringer	1 032,6	1 021,5	11,1	1,1 %
Utlån, statsgjeld m.v.	246,6	245,5	1,1	0,4 %
Totalt	3 258,6	3 196,6	62,0	1,9 %

Kilde: Statsregnskapet.

Tabellen ovenfor har en annen inndeling i kategorier enn tidligere figur som viser bevilgningsregnskapets utgifter (kakediagram). *Overføringer til andre statlige regnskap* i tabellen tilsvarer *overføringer til andre statlige regnskap* (75 milliarder kroner) og *overføringer til statens pensjonsfond utland* (1 285 milliarder kroner) i kakediagrammet. *Andre overføringer* i tabellen tilsvarer *andre overføringer* (269 milliarder kroner), *overføringer til regionale helseforetak* (189 milliarder kroner) og *overføringer til folketrygden* (563 milliarder kroner).

Det er i 2022 totalt brukt 62 milliarder kroner mindre enn disponibelt budsjett (mindreutgift). Dette utgjør 1,9 prosent av årets disponible bevilgning. Rundt 30 milliarder av mindreutgiftene på 62 milliarder kroner gjelder Statens pensjonsfond utland, hvor overføringen til fondet ble lavere enn hva som var lagt til grunn i nysaldert budsjett.

Gjennomgående forklarer departementene at en stor del av de øvrige mindreutgiftene (32 milliarder kroner) skyldes forsinkelser i prosjekter, og at mye av dette utgiftsbeløpet vil bli utbetalt neste år. Vi ser av forklaringene at det fortsatt er noe etterslep i aktiviteter og leveranser etter pandemien.

Departementene forklarer at mindreutgiften for *driftsutgifter* skyldes et stramt arbeidsmarked og utfordringer med rekruttering, som har ført til at flere stillinger er ubesatt. I tillegg har flere statlige virksomheter lavere premie til Statens pensjonskasse enn beregnet.

Mindreutgiftene for *nybygg og anlegg* gjelder i stor grad IKT-prosjekter. Departementene har forklart at det i 2022 har vært utfordrende å skaffe nødvendig kompetanse fra arbeids- og konsulentmarkedet. Det har også vært forsinkelser i leveranser av teknisk utstyr.

Den største mindreutgiften under *andre overføringer* gjelder stønad til husholdninger for ekstraordinære strømudgifter (strømstøtte) som forvaltes

av Olje- og energidepartementet, med en mindreutgift på 6,8 milliarder kroner. Ifølge departementet skyldes mindreutgiften til strømstøtte at faktiske kraftpriser og volum avvek fra anslagene som ble lagt til grunn, og at det viste seg å bli færre støtteberettigede mottakere enn antatt. Ellers forklarer flere departementer at mindreforbruket skyldes at det er innvilget tilskudd som skal utbetales senere år.

Tabell 5 Mer- og mindreinntekter 2022 (tall i milliarder kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	591,5	563,1	-28,4	-4,8 %
Inntekter nybygg og anlegg	29,8	30,7	0,9	3,0 %
Overføringer fra andre	2 363,9	2 384,5	20,6	0,9 %
Tilbakebetalinger m.v.	246,6	218,4	-28,2	-11,4 %
Totalt	3 231,8	3 196,7	-35,1	-1,1 %

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntekter og inntekter nybygg og anlegg i denne tabellen omfatter henholdsvis 528,7 milliarder kroner og 26,3 milliarder kroner i inntekter fra Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten. I figuren som viser bevilgningsregnskapets inntekter for 2022, er petroleumsvirksomheten skilt ut som et eget område.

Totalt er det mindreinntekter på 35 milliarder kroner i 2022. Av dette skyldes 31 milliarder kroner driftsresultatet fra Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten. Departementet forklarer at rundt 28 milliarder kroner i hovedsak skyldes at gassprisene gjennom høsten 2022 ble lavere enn forutsatt i budsjettet. På øvrige departementsområder har høyere aktivitet enn forventet gitt noe høyere driftsinntekter enn det som lå til grunn da budsjettet ble vedtatt.

Overføringer fra andre er 20,6 milliarder kroner høyere enn det endelige budsjettet og skyldes i stor grad de høye strømprisene og dermed rekordresultat for kraftselskapene, noe som ga høyere skatteinntekt til staten enn budsjettet. Skatteinntektene har i tillegg økt som følge av lav arbeidsledighet og høy økonomisk aktivitet. Mindreinntekt for *tilbakebetalinger* skyldes budsjetteringen av statslånemidler. Dette er en regnskapsteknisk disposisjon som sørger for at utgifter og inntekter i statsregnskapet balanserer.

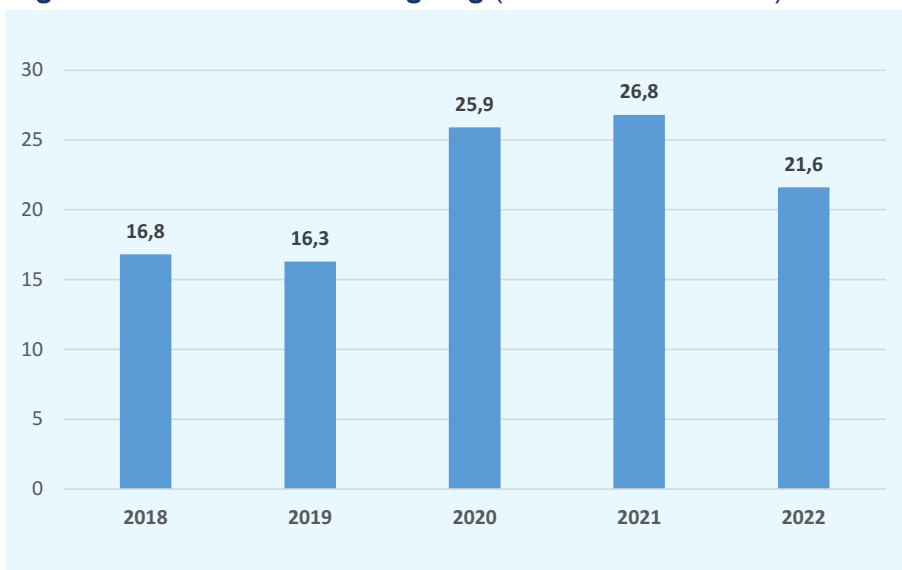
Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Stortingets bevilgninger gjelder i utgangspunktet for det året de er gitt. Alle statlige etater som mottar bevilgning fra staten, har en fullmakt til og et pålegg om å bruke bevilgningen i tråd med de forutsetninger som Stortinget har gitt for bevilgningen. Bevilgningsreglementet inneholder bestemmelser som gir hjemmel for å overføre ubrukte midler til neste år. Det er det enkelte departementet som har ansvar for å søke Finansdepartementet om å få overført ubrukte bevilgninger til neste budsjettår etter nærmere bestemmelser.

Finansdepartementet har lagt til grunn at 21,6 milliarder kroner av mindreforbruket på 62 milliarder kroner for 2022 overføres til 2023. Dette utgjør 0,66 prosent av samlet nysaldert budsjett.

Figuren nedenfor viser hva som per år er overført av ubrukte bevilgninger de siste fem årene. Vi ser at overførte ubrukte bevilgninger var betydelig større for årene 2020 og 2021. Dette har sammenheng med bevilgninger til koronatiltak. Ifølge Prop.1 S (2021–2022) for Finansdepartementet har regjeringen gjennom hele krisen framhevet at de foreløpige økonomiske tiltakene skal avvikles når pandemien i store trekk går over i løpet av 2021, og at de legger opp til at den kraftige og foreløpige økningen i offentlig pengebruk skal trekkes tilbake.

Figur 6 Overført ubrukt bevilgning (tall i milliarder kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Ifølge Meld. St. 3 for statsregnskapet 2022 var det forventet at de store overførte beløpene fra 2021 ville medføre høyere utgifter i 2022. Nedgangen i overført ubrukt bevilgning kan tyde på at forvaltningen i større grad har klart å gjennomføre den aktiviteten som ble utsatt som følge av pandemien. I tillegg kan høyere prisvekst enn ventet i 2022 også forklare økte utgifter og dermed lavere overført beløp.

3.1.4 Kapitalregnskapet 2022 er i det vesentlige riktig avlagt

Revisjonen viser at kapitalregnskapet gir riktig oversikt over statens eiendeler og gjeld og viser sammenhengen med bevilgningsregnskapet. Kapitalregnskapet er statens balanse etter kontantprinsippet, hvor det er hovedvekt på finansielle eiendeler, gjeld og egenkapital.

For kapitalregnskapet kontrollerer vi at alle eiendelskonti og alle gjeldskonti som departementene har ansvar for, er riktig rapportert og sammenstilt i statsregnskapet.

De beløpsmessig største eiendelene i statens balanse er Statens pensjonsfond utland med 12 413,5 milliarder kroner og Statens pensjonsfond Norge med 318,2 milliarder kroner. Ellers består statens eiendeler av utlån og fast kapital i statens forvaltningsbedrifter og verdipapirer. Den største gjeldsposten er statsgjelden som per 31. desember 2022 er på 733,3 milliarder kroner. Statsgjelden består av langsiktige lån, kortsiktige markedspapirer og andre kortsiktige lån. Tabellen om kapitalregnskapet 2022, som ble presentert tidligere, viser en fullstendig oversikt over statens eiendeler og gjeld.

Statens eiendeler har økt med 71,1 milliarder kroner i 2022. Statens pensjonsfond utland har økt med 58,3 milliarder kroner mens Statens pensjonsfond Norge er redusert med 14,7 milliarder kroner.

Kapitalregnskapet

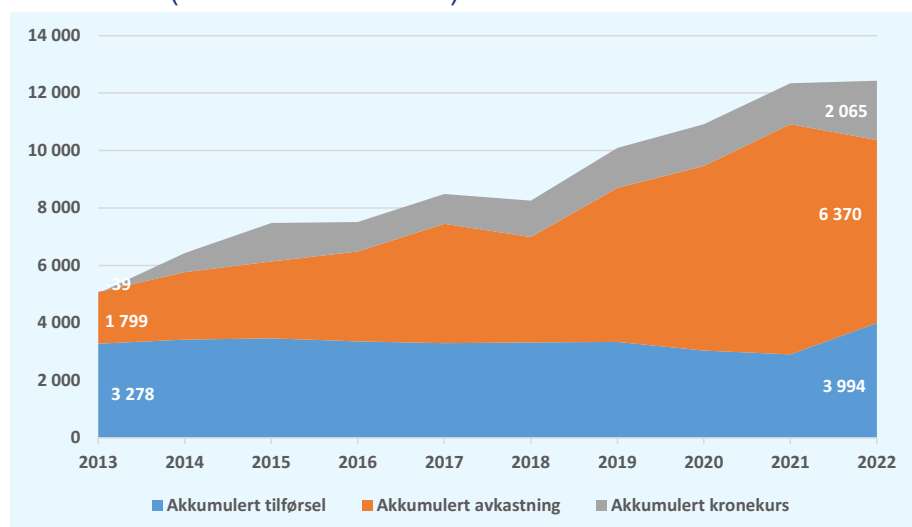
gir oversikt over statens og trygdenes eiendeler og gjeld og viser sammenhengen med bevilgningsregnskapet. Ettersom staten bruker kontantprinsippet i bevilgningsregnskapet er det bare kontantbeholdninger (finanskapital) som inngår i kapitalregnskapet. Statens realkapital, bygg, anlegg og eiendommer, er holdt utenfor. Det er bare realkapital i forvaltningsbedrifter som er med. Skatte- og avgiftskrav og påløpte pensjonsforpliktelser er heller ikke tatt med.

Bevilgningsreglementet § 13 tredje ledd.

Utviklingen i verdien av Statens pensjonsfond utland i perioden 2013–2022

Figuren nedenfor viser at verdien av Statens pensjonsfond utland har økt i perioden 2013–2022, med unntak av 2018 da verdien av fondet sank. Dette ser vi i hovedsak skyldes negativ avkastning (oransje område).

Figur 7 Verdien av Statens pensjonsfond utland i perioden 2013–2022 (tall i milliarder kroner)

Kilde: Norges Bank Investment Management (Nbim.no).

Markedsverdien av fondet er 12 429,3 milliarder kroner ved utgangen av 2022. Fordi endelig regnskap avviker fra budsjettet, er det overført 15,9 milliarder kroner for mye fra statskassen til fondet. Dette gjør at fondet har et mellomværende med statskassen. Verdien på fondet er derfor bokført med 12 413,5 milliarder kroner i kapitalregnskapet. Fondets bokførte verdi økte med 58,3 milliarder kroner fra 2021.

I 2022 hadde fondets investeringer en negativ avkastning på totalt 1 637 milliarder kroner, noe som tilsvarer 14,1 prosent ifølge årsrapporten til fondet.

Verdien av den norske krona svekket seg i 2022 sammenlignet med verdien av flere av valutaene fondet er investert i, noe som resulterte i en valutagevinst på 642 milliarder kroner (grått område). Valutagevinsten, sammen med at det i 2022 ble tilført 1 059 milliarder kroner til fondet (blått område), har ført til at fondet har økt i verdi også i 2022.

3.1.5 Statsregnskapets oversikter over fullmakter er i det vesentlige riktig presentert

Vår revisjon viser at statsregnskapets oversikter over fullmakter i det vesentlige er riktig presentert etter gjeldende regelverk. Oversiktene er rapportert etter kravene i bevilgningsreglementets § 13.

I statsregnskapet er det utarbeidet oversikter som viser

- samtykker til å overskride budsjettet.
- samtykker til å pådra staten forpliktelser og tilsagn om tilskudd, lån og garantier.
- lånetransaksjoner og finansieringsbehov.

Fullmakter til låneopptak framgår av Prop. 1 S (2021–2022) Gul bok.

Samtykkene gir hjemmel for å gjøre unntak fra bevilgningsreglementets prinsipper, jf. omtale i veileder i statlig budsjettarbeid. De fleste unntakene gjelder enten overskridelse av budsjett eller anledning til å forplikte staten i framtidige budsjettår. Vi har kontrollert departementenes fullmakter og hvordan disse er presentert i statsregnskapet.

Utvikling i bruk av tilsagns- og bestillingsfullmakter

Gjennom revisjonen i 2022 ser vi at det har blitt gitt flere tilsagns- og bestillingsfullmakter enn tidligere år. Spesielt gjelder dette på Samferdselsdepartementets ansvarsområde hvor det som tidligere var investeringsfullmakter nå er tatt med som tilsagns- eller bestillingsfullmakter og rapporteres i Meld. St. 3.

Departementenes bruk av fullmakter

Vi orienterte i Dokument 1 (2022–2023) om at departementene har ulik praksis for bruk av tilsagns- og bestillingsfullmakter. Finansdepartementet opplyste at deres vurdering er at departementene i det vesentlige følger veilederen for statlig budsjettarbeid, men at det vil være ulikheter mellom departementene ut fra deres ansvarsområder og egenart.

Samtykke til å pådra forpliktelser og gi tilsagn:

- bestillingsfullmakter
- tilsagnsfullmakter
- garantifullmakter

Bevilgningsreglementet § 13.

Rapportering av overskridelse av fullmaktsramme

Ved revisjon av innrapporterte tilsagns- og bestillingsfullmakter fant vi at forpliktelsene er høyere enn fullmakten for 16 kapitler/poster.

I 13 av tilfellene hvor det er gitt tilsagn- eller bestillingsfullmakt ut over fullmaktsbeløpet, framgår det at utbetalingsbehovet for forpliktelsene vil bli dekket av beløp overført fra 2022 til 2023. Finansdepartementet kommenterte i svarbrevet fra 2022 at det etter departementets vurdering ikke er direkte sammenheng mellom stikkordet «kan overføres» og bruk av tilsagnsfullmakt eller bestillingsfullmakt. Videre uttalte Finansdepartementet at de i *Veileder for statlig budsjettarbeid* har åpnet for bruk av stikkordet «kan overføres» dersom det er usikkerhet om utbetalingstidspunktet, men at det skal budsjetteres realistisk for budsjettåret. Departementet antar at usikkerhet om utbetalingstidspunktet vil ha et begrenset omfang, og sier at dersom det eksempelvis i stor utstrekning gis tilsagn i ett år og gjøres utbetaling i et senere år, så skal det brukes tilsagnsfullmakt.

Riksrevisjonen ser at departementenes særegenhet kan gi rom for noe ulik praksis ved bruk av fullmakter, men vi mener likevel at rapporteringen fremdeles kan bli mer standardisert og ensartet. Dette vil kunne gi bedre informasjon om statens bruk av fullmakter for framtidige forpliktelser.

3.1.6 Svalbardregnskapet er i det vesentlige riktig avlagt

Riksrevisjonen mener at regnskapet for administrasjonen av Svalbard i det vesentlige er riktig avlagt og presentert i [Meld. St.3 \(2022–2023\)](#).

Vi har kontrollert at Svalbardregnskapet er presentert i samsvar med inndelingen av Svalbardbudsjettet, og at tilskudd fra Justis- og beredskapsdepartementet til drift av statlige aktiviteter på Svalbard er riktig regnskapsført. Videre har vi kontrollert at avsetninger i Svalbardregnskapet er riktig presentert i kapitalregnskapet.

3.2 Analyser av statsbudsjett og statsregnskap

3.2.1 Petroleumsvirksomheten og det finanspolitiske rammeverket

Petroleumsvirksomheten utgjør en viktig del av statsregnskapet. Handlingsregelen er en finanspolitisk retningslinje for hvordan regjeringen kan bruke petroleumsinntektene gjennom uttak fra Statens pensjonsfond utland (SPU) på en forsvarlig måte. Resultatet fra petroleumsvirksomheten overføres til SPU, og fondet består i utgangspunktet av oljeinntekter som ikke er blitt brukt, men er avsatt for senere bruk. I tillegg øker fondets verdi som følge av avkastning og valutagevinst på fondets investeringer.

Statsregnskapet uten petroleumsvirksomheten

Forskjellen mellom statens inntekter og utgifter, når lånetransaksjoner og resultatet fra petroleumsvirksomheten holdes utenfor, blir kalt *oljekorrigert overskudd* eller *oljekorrigert underskudd*. I 2022 er det oljekorrigerte underskuddet på 282,7 milliarder kroner. For å kompensere for dette

oljekorrigerte underskuddet blir det overført et beløp inn til statsregnskapet fra SPU, som tilsvarer et *beregnet oljekorrigert budsjettunderskudd* fra nysaldert budsjett på slutten av budsjettåret. I 2022 utgjorde dette beløpet 309,9 milliarder kroner.

Finansdepartementet beregner et *strukturelt oljekorrigert underskudd* for å gi et mer stabilt og sammenlignbart bilde av bruken av oljepenger. Ifølge revidert nasjonalbudsjett for 2023 ([Meld. St. 2 \(2022-2023\)](#)) er det strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskuddet for 2022 beregnet til 339,4 milliarder kroner. Det utgjør 2,6 prosent av verdien av Statens pensjonsfond utland ved inngangen til 2022. Handlingsregelen sier at bruken av oljepenger skal tilpasses situasjonen i økonomien, mens den langsiktige rettesnoren er at uttaket over tid skal følge den forventede realavkastningen av fondet på 3 prosent. Tidligere var den forventede realavkastningen på 4 prosent.

Nasjonalbudsjettet, som viser det strukturelle oljekorrigerte underskuddet, er regjeringens analyse av samfunnsøkonomien og begrunnelser for prioriteringer og budsjettforslag. Det viser også anslag for bokførte inntekter framover i tid basert på analyser blant annet av avlagte statsregnskap.

Resultat fra petroleumsvirksomheten

Forskjellen mellom inntekter fra og utgifter til petroleumsvirksomheten kalles *netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten*. Denne kontantstrømmen blir hvert år overført til Statens pensjonsfond utland (SPU). Dette er inntekter fra petroleumsvirksomheten som skatt og avgift på utvinning av petroleum, inntekter fra Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) og utbytte fra Equinor ASA, med fradrag av investeringer til SDØE. I 2022 er netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten på 1 285,2 milliarder kroner.

Overføring til og fra Statens pensjonsfond utland

Statens pensjonsfond utland (SPU) fikk i 2022 tilført netto 1 058,8 milliarder kroner fra statskassen.

Resultatet fra petroleumsvirksomheten på 1 285,2 milliarder kroner, det vil si netto kontantstrøm, ble overført til SPU sammen med inntektene fra netto finanstransaksjoner på 83,5 milliarder kroner. Det ble overført 309,9 milliarder kroner fra SPU til statskassen. Denne overføringen er basert på det beregnede oljekorrigerte underskuddet i vedtatt nysaldert budsjett.

Figuren nedenfor viser netto tilførsel til Statens pensjonsfond utland i perioden 1998–2022. Det betyr forskjellen mellom hva staten har overført til fondet (netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten), og hva staten har tatt ut fra fondet (beregnet oljekorrigert budsjettunderskudd).

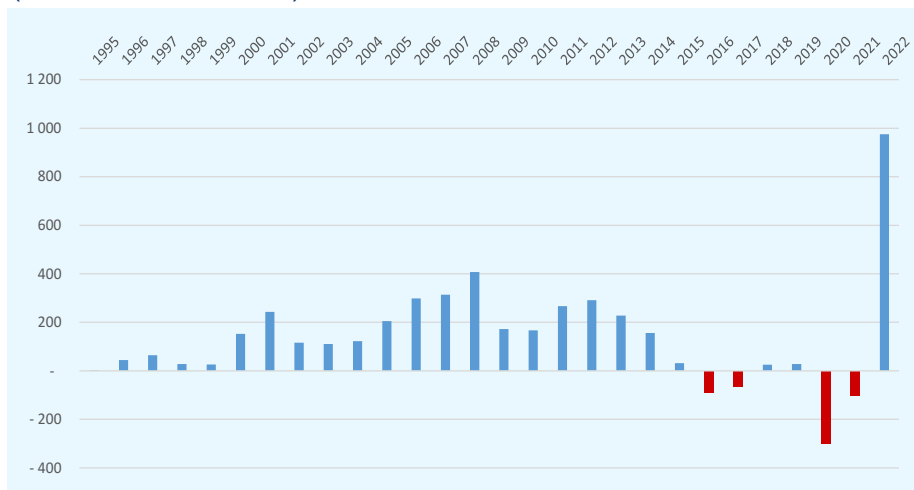
Det strukturelle oljekorrigerte underskuddet

er det oljekorrigerte budsjettunderskuddet korrigert for konjunktursvingninger og andre mer tilfeldige svingninger i enkelte inntekt- og utgiftsposter, såkalt aktivitetskorrigerings.

Det er dette tallet, det strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskuddet som ifølge handlingsregelen over tid skal følge den langsiktige rettesnoren på 3 prosent av fondsverdien.

Kilde: Regjeringen.no.

Figur 8 Netto tilførsel til Statens pensjonsfond utland over tid
(tall i milliarder kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Figuren viser at det fra 1998 og fram til 2015 ble overført betydelig mer midler til fondet enn det ble tatt ut. Netto tilførsel til fondet er illustrert med blå søyler. I 2020 og 2021 ble det tatt ut mer midler enn det ble tilført (røde søyler), noe som har sammenheng med tiltak for å håndtere koronapandemien. På grunn av høye gasspriser er overføringene til fondet rekordstore i 2022.

Bruk av handlingsregelen i 2022

Regjeringen orienterte Stortinget om utviklingen i statens utgifter og inntekter og om oljeengebruken i budsjettokumentene senest i det reviderte nasjonalbudsjettet for 2023.

Riksrevisjonen har merket seg at det strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskuddet i 2022 tilsvarte 2,6 prosent av kapitalen i Statens pensjonsfond utland. Da handlingsregelen for finanspolitikken (St.meld. nr. 29 (2000-2001)) ble innført, fastsatte man to retningslinjer for budsjettpolitikken:

- Det må legges stor vekt på å jevne ut svingninger i økonomien for å sikre god kapasitetsutnyttelse og lav arbeidsledighet.
- Petroleumsinntektene fases gradvis inn i økonomien. Det legges til grunn en innfasing om lag i takt med forventet realavkastning av Statens pensjonsfond utland.

Riksrevisjonen konstaterer at bruken av Statens pensjonsfond utland for 2022 er i tråd med hovedregelen for uttak fra fondet og dermed de finansielle retningslinjene. Vi har ingen merknader.

4 Revisjon av årsregnskapene

4.1 Årsregnskapene er riktig avlagt

4.1.1 Konklusjoner

Konklusjon

Riksrevisjonen mener at med unntak av fem er alle årsregnskapene for departementene og underliggende virksomheter riktige.

- 231 av 236 årsregnskap er uten vesentlige feil og mangler.
- Folkehelseinstituttet, Statens kartverk, Norsk kulturfond, Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør og Registerenheten i Brønnøysund har årsregnskap som inneholder vesentlige feil og mangler.
- Det er avdekket brudd på administrativt regelverk i to virksomheter.

4.1.2 Bakgrunn

Riksrevisjonen har ansvar for å gjennomføre finansiell revisjon av alle årsregnskapene avlagt av departementene, statlige virksomheter og andre regnskapspliktige enheter i staten.

Målet med revisjonen er å sikre at årsregnskapene ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Våre konklusjoner for hvert enkelt årsregnskap står i en revisjonsberetning til virksomhetene. Alle regnskapspliktige virksomheter i staten mottar en revisjonsberetning fra Riksrevisjonen.

I tillegg til å bekrefte årsregnskapsoppstillingene kan revisor gjennom kontrollen av årsregnskapene få indikasjoner på om virksomhetene har fulgt regelverket for økonomistyring i staten. Dersom vi oppdager at virksomheten har vesentlige brudd på regelverket, vil vi omtale dette i revisjonsberetningen.

En fullstendig oversikt over de reviderte årsregnskapene følger i [vedlegg 1](#).

Revisjonsberetningen inneholder

vår vurdering av årsregnskapsoppstillinger for regnskapsåret og en uttalelse om eventuelle vesentlige brudd på administrativt regelverk for økonomistyring i staten.

4.1.3 231 av 236 årsregnskap er uten vesentlige feil og mangler

Årsregnskapet skal gi grunnlag for Stortingets kontroll med hvordan bevilgningene er disponert, og for analyser av virksomhetens aktiviteter. Pålitelig regnskapsinformasjon er et viktig virkemiddel for å sikre tilliten til hvordan offentlige midler brukes.

For 2022 har vi revidert 236 årsregnskap. Revisjonen viser at årsregnskapene i hovedsak er utarbeidet og avlagt i tråd med kravene i økonomiregelverket for staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet om utarbeidelse og avleggelse av statlige virksomheters årsregnskap og krav fra det overordnede departementet.

Vi har kontrollert at årsregnskapene viser virksomhetens disponible bevilgninger for 2022, regnskapsførte utgifter og inntekter for 2022, samt eiendeler og gjeld per 31. desember 2022.

For virksomheter som fører regnskap etter periodiseringsprinsippet, har vi i tillegg kontrollert at årsregnskapene inneholder en oppstilling av virksomhetsregnskapet i tråd med de statlige regnskapsstandardene (SRS). Videre har vi kontrollert at forvaltere av statlige fond har utarbeidet en oppstilling av fondsregnskapene i tråd med regelverket.

4.1.4 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler, de siste fem årene.

Tabell 6 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
FD	2	1	1	0	0
HOD	2	0	0	0	1
KDD	0	0	0	0	1
KUD	0	0	0	0	1
KD	0	0	0	1	1
NFD	0	0	0	1	1
SD	0	0	0	2	0
STT	1	0	0	0	0
Totalt	5	1	1	4	5

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

4.1.5 Folkehelseinstituttet, Statens kartverk, Norsk kulturfond, Sikt og Registerenheten i Brønnøysund har årsregnskap med vesentlige feil og mangler

For 2022 har vi tatt forbehold om 5 av 236 årsregnskap på grunn av vesentlige feil og mangler.

Folkehelseinstituttet (Helse- og omsorgsdepartementet)

Folkehelseinstituttet har fått revisjonsberetning hvor vi konkluderer med at revisor ikke kan uttale seg om årsregnskapet for 2022.

Vi har identifisert betydelige svakheter i internkontrollrutiner knyttet til dokumentasjon og prisfastsetting av varelager. Det er avvik i rapporter og usikkerhet knyttet til verdivurderingen av varelager. Folkehelseinstituttet har videre en vesentlig fordring og en gjeldspost i balansen hvor virksomheten ikke har klart å legge fram tilstrekkelig og pålitelig dokumentasjon. Vi har også identifisert betydelige svakheter og mangler i virksomhetens rutiner for intern kontroll og løpende oppfølging av avvik knyttet til håndtering og bokføring av bidragsprosjekter.

Se nærmere omtale av saken i [kapittel 11.2.2](#).

Statens kartverk (Kommunal- og distriktsdepartementet)

Statens kartverk har fått revisjonsberetning med forbehold fordi de ikke har framlagt tilstrekkelig og hensiktsmessig dokumentasjon for regnskapsføringen av samfinansierte prosjekter i årsregnskapet for 2022.

Statens kartverk har for regnskapsføringen av samfinansierte prosjekter ikke hatt tilfredsstillende rutiner for kontroller og dokumentasjon. Det er derfor usikkert om bevilgnings- og artskontorrapporteringen og rapporteringen av virksomhetsregnskapet er korrekt.

Se nærmere omtale av saken i [kapittel 14.2.2](#).

Norsk kulturfond (Kultur- og likestillingsdepartementet)

Kulturdirektoratet har fått revisjonsberetning for Norsk kulturfond med forbehold om tilleggsopplysninger fordi regnskapet ikke gir et riktig bilde av hvor mye kapital som faktisk er tilgjengelig for nye tilskudd. Riksrevisjonen tar forbehold om størrelsen på henholdsvis bundne midler og fri kapital til disponering.

Se nærmere omtale av saken i [kapittel 15.2.2](#).

Sikt – kunnskapssektorens tjenesteleverandør (Kunnskapsdepartementet)

Sikt har fått revisjonsberetning med forbehold fordi vi ikke kan utelukke at verdien av egenutviklet programvare er vesentlig feil. Virksomheten ble slått sammen med NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, Uninett AS og Unit – Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning med virkning fra 1. januar 2022, og etter sammenslåingen har ikke virksomheten

ferdigstilt vurderingene om behov for prinsippharmonisering knyttet til regnskapsmessig behandling av egenutviklet programvare.

Se nærmere omtale av saken i [kapittel 16.2.2](#).

Registerenheten i Brønnøysund (Nærings- og fiskeridepartementet)

Registerenheten i Brønnøysund har fått revisjonsberetning med forbehold på grunn av en feilpostering av tilbakebetalt koronastøtte på 113,6 millioner kroner, som gir feil i bevilgningsregnskapet.

Se nærmere omtale av saken i [kapittel 18.2.2](#).

4.1.6 Det er avdekket brudd på administrativt regelverk i to virksomheter

I revisjonen av årsregnskapene for 2022 har Riksrevisjonen avdekket vesentlige brudd på administrativt regelverk hos Statsforvalteren i Troms og Finnmark og hos Kulturdirektoratet knyttet til Norsk kulturfond. Bruddene gjelder det følgende:

- Statsforvalteren i Troms og Finnmark (Kommunal- og distriktsdepartementet)
Reglement for økonomistyring i staten § 14 bokstav a. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har i forbindelse med reitelling vinteren 2022 ikke holdt seg innenfor gjeldende budsjettfullmakter i tidsrommet da tellingen fant sted. Se nærmere omtale av saken i [kapittel 14.3](#).
- Kulturdirektoratet knyttet til Norsk kulturfond (Kultur- og likestillingsdepartementet)
Reglement for økonomistyring i staten § 14 bokstav d. Kulturdirektoratet mangler rutiner for oppfølging og kontroll av tilskuddsmidler og registrering i regnskapet til Norsk kulturfond. Direktoratet har ikke etterlevd bestemmelsene punkt 6.3.8.1 for Norsk kulturfond. Se nærmere omtale av saken i [kapittel 15.2.2](#).

Administrativt regelverk

er regelverk som har betydning for økonomistyring i staten, for eksempel lov og forskrift om offentlige anskaffelser og bevilgningsreglementet.

Del II

5 Tverrgående saker

5.1 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Konklusjon og overordnet vurdering

Vi vil følge saken videre.

Brukerne blir fortsatt belastet for mer enn det koster å produsere tjenester. For 2023 er det budsjettet med totalt 741,5 millioner kroner i overpris for de kontrollerte tjenestene. I 2022 var overprisen 518,1 millioner kroner. Det betyr en økning på 223,4 millioner kroner, eller over 40 prosent, fra 2022 til 2023.

Ansvarlige departementer: Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet.

Kritikkverdig

Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at gebyrbelagte offentlige tjenester fremdeles er betydelig overpriset.

5.1.1 Opprinnelig sak

Vi gjennomførte i 2019 en tverrgående revisjon av om gebyrfinansieringen av offentlige tjenester var i samsvar med Stortingets forutsetninger. Resultatene fra revisjonen ble rapportert til Stortinget i Dokument 1 (2020–2021).

Riksrevisjonen mente det var kritikkverdig¹ at Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet,

¹ Riksrevisjonen hadde fram til høsten 2022 fire ulike kritikkformer; svært alvorlig, alvorlig, sterkt kritikkverdig og kritikkverdig.

Nærings- og fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet fastsetter for høye gebyrer på offentlige tjenester.

Kritikken ble begrunnet slik:

- Brukerne av de kontrollerte tjenestene måtte betale 627 millioner kroner mer enn det tjenestene kostet.
- Omfanget av overprisede gebyrer ble ikke omtalt i statsbudsjettet – overpris på 627 millioner kroner ble en skjult skatt.
- En fjerdedel av de kontrollerte gebyrinntektene ble feilaktig presentert som skatter og avgifter i rapporteringen til statsregnskapet. Dette bidrar til at styringsinformasjonen ikke blir ensartet.

Riksrevisjonen anbefalte Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet å

- følge opp at gebyrfinansieringen av offentlige tjenester følger forutsetningene i rundskriv R-112 om at brukeren ikke skal bli belastet for mer enn hva tjenesten koster
- informere Stortinget om eventuelle overprisede tjenester og omfanget av disse i forslag til statsbudsjett

Riksrevisjonen anbefalte i tillegg Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet å

- følge opp at rapporteringen av gebyrinntektene til statsregnskapet blir ensartet, slik at informasjonsgrunnlaget kan brukes som styringsinformasjon og for statistikk-, analyse- og sammenligningsformål

Videre anbefalte Riksrevisjonen at Finansdepartementet

- følger opp at Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) klargjør retningslinjene for hvordan gebyrene skal presenteres i virksomhetenes årsregnskap

Stortingets behandling av den opprinnelige saken

En samlet kontroll- og konstitusjonskomite sluttet seg til Riksrevisjonens kritikk og ba om at departementene tar utgangspunkt i reell prising når de utarbeider statsbudsjettet for 2022. Komiteen forventet at Riksrevisjonens anbefalinger følges, og ga følgende føringer for de enkelte departementene:

- Finansdepartementet
Komiteen viste til Riksrevisjonens anbefalinger og sluttet seg til disse. Komiteen la til grunn at departementet justerer gebyrsatsene der det er nødvendig.
- Justis- og beredskapsdepartementet
Komiteen har merket seg at selv om gebyrene er satt ned betydelig for 2021, vil tjenestene fortsatt være overpriset. Komiteen forventet at gebyrene for 2022 vil være i tråd med regelverket.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Komiteen stilte seg bak Riksrevisjonens anbefalinger og la til grunn at departementet justerer gebyrsatsene der det er nødvendig.

- Samferdselsdepartementet
Komiteen sluttet seg til Riksrevisjonens anbefalinger og ba Samferdselsdepartementet om å følge opp disse.

Kilde: Innst. 176 S (2020–2021), jf. stortingsvedtak 19. januar 2021.

Oppfølgingssak i Dokument 1 for 2021

Vi fulgte opp revisjonen i 2021–2022 og rapporterte status til Stortinget i Dokument 1 (2022–2023) høsten 2022.

Vi konkluderte da med at vi ville følge saken videre, med følgende begrunnelse:

- Brukerne blir fortsatt belastet for mer enn det koster å produsere tjenestene. Det er for 2022 budsjettet med totalt 518,1 millioner kroner i overpris for de kontrollerte tjenestene.
- Informasjonen til Stortinget om de overprisede tjenestene er blitt bedre, men er ikke fullstendig.

Rapportering til statsregnskapet om gebyrinntekter framstår fremdeles som skatter og avgifter, og gir ikke ensartet styringsinformasjon.

Stortingets behandling av oppfølgingssaken

Komiteen sluttet seg til Riksrevisjonens konklusjoner og stilte seg bak at Riksrevisjonen følger saken videre.

Kilde: Innst. 163 S (2022–2023), jf. stortingsvedtak 9. februar 2023.

5.1.2 Departementenes oppfølging

Vi har undersøkt departementenes informasjon i budsjettforslagene for 2023, jf. Prop. 1 S og Prop. 1 LS. Videre har vi undersøkt departementenes rapportering av gebyrinntekter til statsregnskapet for 2022 og Finansdepartementets oppfølging av Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) og deres arbeid med å klargjøre retningslinjene.

Vi har innhentet og innarbeidet fagdepartementenes og Finansdepartementets kommentarer til resultatene fra analysene vi har gjort.

Fremdeles overpris på tjenester

Analysene viser at brukerne av de utvalgte gebyrordningene i 2023 vil betale 741,5 millioner kroner mer enn hva det koster å produsere tjenestene. Fordelt på de ulike tjenestene er overprisen som følger:

- Tinglysingstjenester i Kartverket (Kommunal- og distriktsdepartementet) hadde en overpris på 28 millioner kroner. I 2022 var overprisen anslått til 130 millioner kroner. Dette er en reduksjon på 78 prosent.
- Utleggsforretninger hos politiet (Justis- og beredskapsdepartementet) hadde en overpris på 340,5 millioner kroner. Overprisen utgjorde 125,7 millioner kroner i 2022. Dette er en økning på 170 prosent. I

departementets budsjettproposisjon framgår det at en vesentlig del av disse sakene gjelder personer med dårlig evne til å betale.

- Registertjenester i Brønnøysundregistrene (Nærings- og fiskeridepartementet) hadde en overpris på 353,2 millioner kroner. Overprisen utgjorde 245 millioner kroner i 2022. Dette er en økning på 44 prosent. Nærings- og fiskeridepartementet har ved budsjettforslaget både for 2022 og 2023 anslått at den nye gebyrstrukturen som departementet sendte på høring våren 2021, vil redusere overprisen slik at den gjenstående overprisen blir om lag 105 millioner kroner. Departementet opplyser at det har foreslått endringer for å legge til rette for ny gebyrstruktur, jf. Prop. 76 LS (2022–2023) *Endringer i register- og foretakslovgivningen mv. (digitale verktøy og prosesser, gebyrstruktur og tilknytningskrav)*, som ble lagt fram for Stortinget 31. mars 2023.
- Dagprøvekjennermerke, påskiltingsgebyr og typegodkjenning i Statens vegvesen (Samferdselsdepartementet) hadde en overpris på 18,1 millioner kroner. Oppfølgingsrevisjonen i 2021–2022 viste en beregnet overpris i 2022 på 15,7 millioner kroner. Samferdselsdepartementet viser i sitt budsjettforslag for 2023 til at kostnadsriktig nivå for disse tre gebyrene vil bli påvirket av endringer i både regelverk og systemer det nærmeste året. Prisen vil bli vurdert som del av dette arbeidet.
- Operative sertifikater og teoriprøver i Luftfartstilsynet (Samferdselsdepartementet) hadde en overpris på 1,7 millioner kroner. Dette tilsvarer den beregnede overprisen i 2019. Samferdselsdepartementet viste i sitt budsjettforslag for 2022 til at Luftfartstilsynet var i ferd med å fullføre arbeidet med et nytt tidsregistreringssystem som skulle danne grunnlaget for gebyrberegningen fra 2023. I budsjettforslaget for 2023 viser departementet til at dette arbeidet er forsinket, men at Luftfartstilsynet i 2023 skal sørge for at data fra tidsregistreringssystemet, sammen med relevante faste kostnader, danner grunnlaget for gebyrberegningen fra 2024. Luftfartstilsynet skal samtidig fullføre arbeidet med en ny gebyrstruktur på bakgrunn av en gjennomgang av finansiering, gebyrbestemmelser og gebyrinnretning.

Overprisen for disse tjenestene innebærer en skjult skatt ettersom gebyrfinansieringen ikke følger forutsetningene om at brukerne ikke skal belastes mer enn hva tjenesten koster, jf. rundskriv R-112.

Faktaboks 4 Gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Statlig tjenesteproduksjon og myndighetsutøvelse finansieres normalt ved bevilgninger over statsbudsjettet. Stortinget vedtar skatter og avgifter på statsbudsjettets inntektsside ved årlige plenarvedtak i henhold til Grunnloven § 75 bokstav a.

Enkelte statlige tjenester er helt eller delvis brukerfinansiert ved at brukeren betaler et gebyr når det oppstår en gebyrpliktig hendelse. Brukerbetaling må ha hjemmel i lov, jf. Grunnloven § 113 (legalitetsprinsippet). Gebyrsatsene er vanligvis fastsatt i forskrift med hjemmel i de aktuelle lovene.

Gjeldende gebyrsatser, og eventuelt forslag til justerte gebyrsatser, ligger til grunn for Stortingets behandling og vedtak av statsbudsjettet. Dersom gebyret overstiger kostnaden ved å produsere og levere tjenesten, innebærer dette en skjult skatt.

Finansdepartementet har i rundskriv R-112/2015 operasjonalisert hvordan gebyrer må fastsettes og administreres for å sikre at brukeren ikke betaler mer enn kostnaden ved å produsere og levere tjenesten. Rundskrivet ble lagt fram for Stortinget som del av budsjettbehandlingen for 2016.

R-112/2015 legger til grunn at gebyrsatsene må vurderes og eventuelt justeres i forbindelse med den årlige budsjettprosessen for neste års budsjett.

Kilde: Prop. 1 LS (2015–2016) kapittel 11 og vedlegg 4, jf. Innst. 3 S (2015–2016).

Finansdepartementet opplyser at den samlede overprisingen avhenger av både prisen på tjenesten, kostnaden ved å tilby tjenesten og antallet personer eller virksomheter som betaler gebyret hvert år. Spørsmålet om å sette ned gebyrer må prioriteres opp mot andre tiltak i budsjettet, og regjeringen vil fortsette arbeidet med å redusere overprisede gebyrer framover.

Bedre informasjon til Stortinget om overpris i statsbudsjettet

Kontrollen viser at tre av fire fagdepartementer har informert Stortinget om overpris på de aktuelle tjenestene i budsjettforslagene for 2023:

- Justis- og beredskapsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet har i budsjettforslagene informert Stortinget om overpris på de aktuelle tjenestene. Disse tjenestene er utleggsforretning i politiet, registertjenester i Brønnøysundregistrene, dagprøvekjennermerke, påskiltingsgebyr og typegodkjenning i Statens vegvesen og operative sertifikater og teoriprøver i Luftfartstilsynet.
- Kommunal- og distriktsdepartementet har ikke informert Stortinget om overpris på tinglysingstjenester i Kartverket i sitt budsjettforslag for 2023. Departementet mener at de omtaler overpris ved at det i budsjettforslaget står: «Statens utgifter til tinglysing og matrikkel er samlet sett anslått å være 28 mill. kroner lavere enn inntektene for 2023».

Finansdepartementet har informert Stortinget om overpris på de gebyrbelagte tjenestene gjennom tabell 10.1 i Prop. 1 LS for 2023. I proposisjonen skriver Finansdepartementet at «det foreslås å redusere overprisingen av gebyrer med til sammen 58 millioner kroner», men kommenterer ikke at den samlede overprisen på gebyrene øker med 223,44 millioner kroner i den samme perioden. Framstillingen er dermed ikke balansert.

Finansdepartementet opplyser at anslaget på samlet overprising påvirkes av flere parametere, og at prioriteringen opp mot andre tiltak i budsjettet kan

forklares bedre når en gir oversikt over samlet overprising på et gitt tidspunkt.

Mer ensartet presentasjon av gebyrinntekter

I oppfølgingen av revisjonen i 2021–2022 fant vi at gebyrinntektene fra noen av departementenes underliggende virksomheter fremdeles ble feilaktig presentert som skatter og avgifter ved rapporteringen til statsregnskapet. Dette bidrar til at styringsinformasjonen ikke blir ensartet. For 2021-regnskapet gjaldt det hovedsakelig virksomheter under

- Justis- og beredskapsdepartementet (med 839 millioner kroner)
- Nærings- og fiskeridepartementet (med 270 millioner kroner)

Dette gjaldt i hovedsak inntekter som Skatteetaten krever inn og rapporterer til statsregnskapet på vegne av virksomhetene. Finansdepartementet ba i supplerende tildelingsbrev av 21. oktober 2020 DFØ om å vurdere og foreslå tiltak med tilpasninger i regelverk, rundskriv og veiledninger. Målet er å oppnå en ensartet rapportering av artskonto for gebyrinntekter, uavhengig av om disse kreves inn gjennom Skatteetaten eller av virksomhetene selv.

Krav til endringer i artskontorapporteringen og bevilgningsrapporteringen

Endringer i artskonto- og bevilgningsrapporteringen framkommer i oppdatert rundskriv R-102 *Standard kontoplan for statlige virksomheter* (desember 2021), rundskriv R-115 *Utarbeidelse og avleggelse av statlige virksomheters årsregnskap* (desember 2022) og SRS 1 *Presentasjon av virksomhetsregnskapet* (desember 2022).

Dette viser at DFØ har fått gjennomført tilpasninger i regelverk, rundskriv og veiledninger for å få til en mer ensartet rapportering.

Skatteetatens artskontorapportering

Vår kontroll viser at Skatteetatens artskontorapportering til statsregnskapet er innrettet etter nye krav for regnskapsåret 2022. Det vil si at

- rapporteringen inkluderer ny artskonto 375 *Gebyrinntekt krevd inn på vegne av andre statlige virksomheter*
- gebyrinntektene står i artskontorapporteringen og i resultatoppstillingen under den nyopprettede overskriften *Driftsinntekt krevd inn på vegne av andre statlige virksomheter*
- gebyrinntektene er koblet til statsregnskapets inntektskapittel/post som Skatteetaten har mottatt belastningsfullmakt for.

Oppdragsgivernes bevilgningsrapportering

De seks oppdragsgiverne som var omfattet av revisjonen, gir informasjon i tråd med den endrede oppstillingsplanen i bevilgningsrapporteringen. Den endrede oppstillingsplanen inneholder tilleggskolonner som viser inntekt ført i henhold til avgitte belastningsfullmakter samt avvik fra tildeling.

Løsning på lengre sikt

I oppfølgingen i 2021–2022 fikk vi informasjon fra Finansdepartementet om at de vurderer en ny løsning på lengre sikt hvor den oppdragsgivende virksomheten rapporterer og presenterer gebyrinntekten i sitt eget regnskap, selv om det er Skatteetaten som har krevd inn gebyret. Den foreslåtte løsningen innebærer ifølge Finansdepartementet at Skatteetaten må avvikle dagens bruk av belastningsfullmakter. Skatteetaten skal i stedet utbetale innkrevd beløp måneden etter til den oppdragsgivende virksomheten, som så registrerer gebyrinntekten i sitt regnskap. Skatteetaten og den oppdragsgivende virksomheten skal i tillegg benytte mellomværende med statskassen til dette formålet, slik at alle innkrevede beløp blir rapportert som inntekt til statsregnskapet den måneden gebyret innbetales.

Finansdepartementet har bedt Skatteetaten om å utrede ovennevnte løsning nærmere i forbindelse med etatens pågående arbeid med programmet «Fremtidens innkreving». Programmet startet opp 1. januar 2022 og vil gå over syv år (2022–2028). Departementet opplyser i brev av 22. mai 2023 at Skatteetaten har vurdert løsningen nærmere i samråd med DFØ og kommet fram til at dette er gjennomførbart.

5.1.3 Riksrevisjonens vurdering

Årets oppfølging av revisjonen fra 2019 viser at det fremdeles er overpris på gebyrbelagte tjenester. I 2023 vil brukerne av de utvalgte gebyrordningene betale 741,5 millioner kroner mer enn hva det koster å produsere tjenestene. Total overpris i 2022 for de utvalgte tjenestene var 518,1 millioner kroner. Det betyr en økning på 223,4 millioner kroner, eller over 40 prosent, fra 2022 til 2023.

Finansdepartementet og fagdepartementene, som er omfattet av revisjonen, gir nå bedre informasjon til Stortinget om overpris i statsbudsjettet. Finansdepartementet har også iverksatt flere tiltak for å få til en mer ensartet presentasjon av gebyrinntekter. Vi vil følge opp den mer langsiktige løsningen for rapportering og presentasjon av gebyrinntekter i den ordinære revisjonen.

Riksrevisjonen vil følge saken videre.

5.1.4 Anbefalinger

Riksrevisjonen anbefaler Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet å

- følge opp at brukerne av gebyrfinansierte offentlige tjenester ikke blir belastet for mer enn hva tjenesten koster

5.1.5 Statsrådens svar

Statsrådenes svar følger i vedlegg 2.

- [Lenke til finansministerens svar.](#)
- [Lenke til justis- og beredskapsministerens svar.](#)

- [Lenke til kommunal- og distriktsministerens svar.](#)
- [Lenke til næringsministerens svar.](#)
- [Lenke til samferdselsministerens svar.](#)

5.1.6 Riksrevisjonens uttalelse til statsrådets svar

Riksrevisjonen understreker det grunnleggende prinsippet om at gebyrer ikke skal overstige kostnaden ved å produsere og levere tjenestene.

6 Statsministerens kontor

Statsministerens kontor (SMK) støtter statsministeren i arbeidet med å lede og samordne arbeidet i regjeringen, blant annet ved å forberede, gjennomføre og følge opp regjeringsskonferansene. Kontoret sørger for den formelle kontakten mellom regjeringen og Stortinget og samordner regjeringsmedlemmenes deltakelse i Stortingets debatter og spørretimer. Kontoret har arbeidsgiverfunksjoner for samtlige regjeringsspolitikere. I tillegg til Statsministerens kontor består budsjettområdet også av statsrådet og Regjeringsadvokaten.

Konklusjoner for Statsministerens kontor

- Statsregnskapet for Statsministerens kontor er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene er riktig avlagt.
- Vi har ingen nye saker.
- Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

Inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner

SMKs totale inntekter 2022

0,04

MILLIARDER KRONER

SMKs totale utgifter 2022

0,4

MILLIARDER KRONER

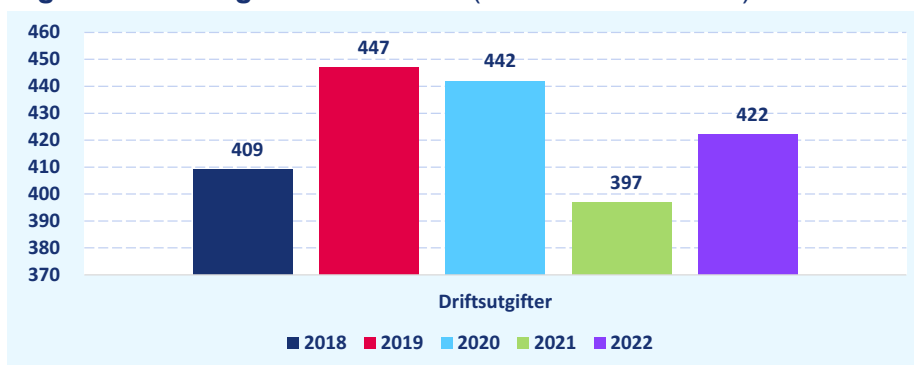
6.1 Statsregnskapet for Statsministerens kontor er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Statsministerens kontors ansvarsområde i det vesentlige er riktig avlagt og presentert. Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

6.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Statsministerens kontors utgifter og inntekter de siste fem årene, del inn etter formålet med bevilgningene. Statsministerens kontors del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

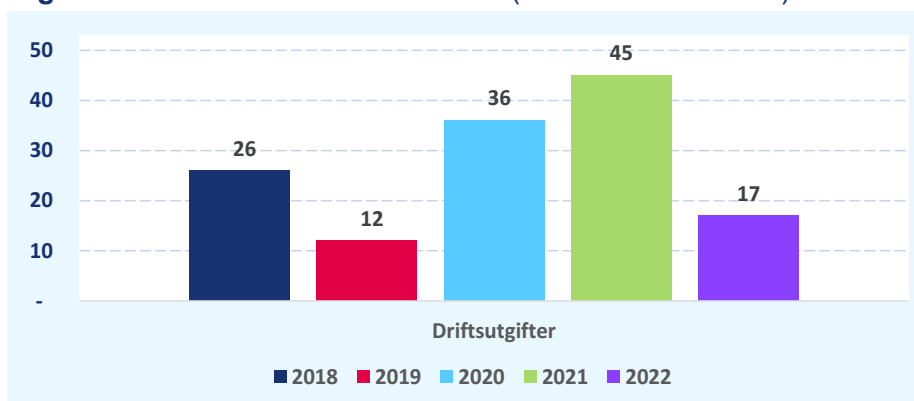
Figur 9 SMKs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Statsministerens kontor sine utgifter består av *driftsutgifter*, som i 2022 utgjorde 422 millioner kroner.

Figur 10 SMKs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntektene var i 2022 på 43 millioner, og består av erstatning for utgifter i rettssaker.

6.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at Statsministerens kontor har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Utgifter

For 2022 har Statsministerens kontor totalt forbrukt 17 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift), noe som tilsvarer 3,9 prosent av bevilgningen.

Tabellen nedenfor viser mindreutgiften for Statsministerens kontor i 2022.

Tabell 7 SMKs mindreutgift 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	439	422	17	3,9 %
Totalt	439	422	17	3,9 %

Kilde: Statsregnskapet.

Samlet sett er det et mindreforbruk på SMKs ansvarsområde, men Regjeringsadvokaten hadde en merutgift på 2 millioner kroner. Dette er forklart med at det er vanskelig å forutsi saksomfanget. Det ble anslått et mindreforbruk i forbindelse med nysalderingen og bevilgningen ble dermed redusert. Høye utgifter på slutten av året gjorde at det ble merforbruk.

Inntekter

Tabell 8 SMKs merinntekt 2022 (tall i millioner kroner)

Inntektstype	Bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	40	43	3	7,5 %
Totalt	40	43	3	7,5 %

Kilde: Statsregnskapet.

I 2022 er SMKs inntekter 3 millioner kroner høyere enn budsjettet og består av erstatning for utgifter i rettssaker for Regjeringsadvokaten.

6.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Statsministerens kontor har overført 16,8 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på

SMKs ansvarsområde ble overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementet.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

6.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Statsministerens kontors eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Tabell 9 SMKs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-15,9

Kilde: Statsregnskapet.

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

6.2 Alle årsregnskapene er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av to årsregnskaper på Statsministerens kontor sitt ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at begge årsregnskapene for Statsministerens kontor er riktig avlagt.

6.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Statsministerens kontors ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

Tabell 10 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	0	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

7 Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) har ansvar for politikken knyttet til arbeidsmarked, arbeidsmiljø, inkludering, pensjoner og velferd. Departementet endret navn fra Arbeids- og sosialdepartementet i 2022.

Ifølge departementet skal regjeringens budsjettforslag for 2022 bygge opp under et velfungerende arbeidsmarked og et mer inkluderende arbeidsliv som skal stimulere til arbeid og selvforsørgelse. Samtidig skal regjeringens tiltak og virkemidler møte dagens utfordringer knyttet til konsekvensene av koronapandemien på en god måte.

Konklusjoner for Arbeids- og inkluderingsdepartementet

- Statsregnskapet for Arbeids- og inkluderingsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene er riktig avlagt.
- Vi har ny sak om
 - forståelig kommunikasjon i vedtaksbrev fra Nav og SPK – ikke tilfredsstillende.
- Vi har fulgt opp tidligere sak om
 - Arbeids- og velferdsetatens (Nav) forvaltning av tilskudd til arbeidsmarkedstiltak arrangert av forhåndsgodkjente tiltaksbedrifter – saken avsluttes.

Departementets inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner

AIDs totale inntekter 2022

4,2

MILLIARDER KRONER

AIDs totale utgifter 2022

556

MILLIARDER KRONER

7.1 Statsregnskapet for Arbeids- og inkluderingsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

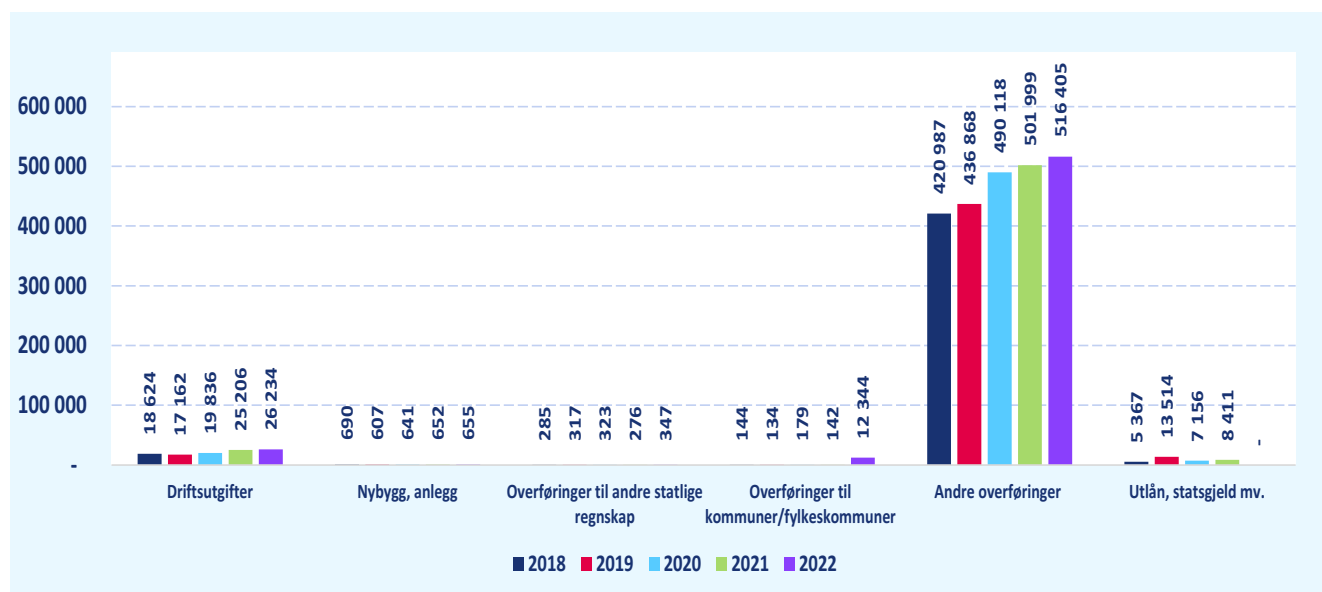
Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Arbeids- og inkluderingsdepartementets ansvarsområde er i det vesentlige riktig avlagt

og presentert. Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

7.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene i dette kapitlet viser Arbeids- og inkluderingsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementets del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 11 AIDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har de største utgiftspostene på statsbudsjettet siden det meste av folketrygdens utgifter går via departementet. Utgiftene omfatter blant annet dagpenger, sykepenger, arbeidsavklaringspenger og utbetalinger knyttet til uførhet og alderdom. For 2022 utgjør utgifter til folketrygden på departementets ansvarsområde 502 milliarder kroner, og disse rapporteres under *andre overføringer*. I 2018 var tilsvarende beløp 409 milliarder kroner.

Driftsutgiftene på departementsområdet er på 26,2 milliarder kroner i 2022.

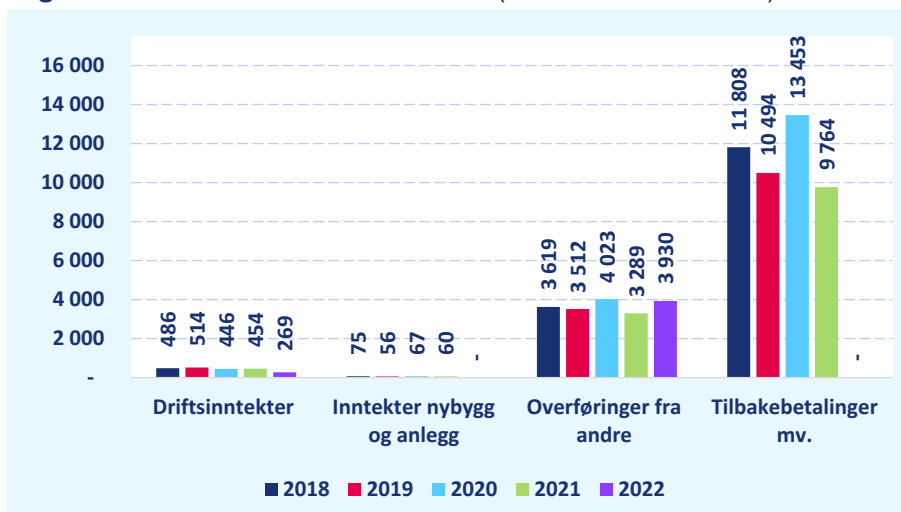
Arbeids- og inkluderingsdepartementet har også ansvar for arbeidet med bosetting og opplæring av flyktninger, og fra 2022 ble integreringsavdelingen i Kunnskapsdepartementet overført til Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Integreringsområdet har i 2022 *driftsutgifter* på 523,3 millioner kroner, *overføring til kommuner og fylkeskommuner* utgjør 12,2 milliarder kroner og *andre overføringer* 359,7 millioner.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2018–2022.

Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse hadde i 2021 *tilbakebetalinger* av lån på 9,7 milliarder kroner. Ordningen ble for 2022 overført til

Kommunal- og distriktsdepartementet. Arbeids- og inkluderingsdepartementet har derfor ingen tilbakebetalinger i 2022.

Figur 12 AIDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Overføringer fra andre består blant annet av innkreving av feilutbetalinger på 1,6 milliarder kroner, innkreving av forskutterte dagpenger på 945 millioner kroner og refusjon ved yrkesskade på 745 millioner kroner.

7.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at Arbeids- og inkluderingsdepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap og hvordan departementet har forklart dem.

Utgifter

For 2022 har Arbeids- og inkluderingsdepartementet brukt 569 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift).

Tabellen nedenfor viser hvordan Arbeids- og inkluderingsdepartementets mer- og mindreutgifter fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 11 AIDs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	26 591	26 234	357	1,3 %
Nybygg, anlegg	723	655	68	9,4 %
Overføringer til andre statlige regnskap	346	347	-1	-0,3 %
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	14 009	12 344	1 665	11,9 %
Andre overføringer	514 885	516 405	-1 520	-0,3 %
Totalt	556 554	555 985	569	0,1 %

Kilde: Statsregnskapet.

I 2022 er mindreutgiften for Arbeids- og inkluderingsdepartementet på 569 millioner kroner. I dette nettobeløpet inngår merutgifter for *andre overføringer* på 1 520 millioner kroner som i hovedsak gjelder folketrygdens utgifter. Dette er tilskuddsposter med stikkordet «overslagsbevilgning», hvor det er gitt hjemmel til å overskride bevilgningen mot etterfølgende framlegg for Stortinget. Arbeids- og inkluderingsdepartementet forklarer merutgiften med

- flere dagpengemottakere på slutten av året
- høyere trygdefinansiert sykefravær enn forventet i fjerde kvartal, samt nedbygging av sykepengesaker til behandling
- økt volum for pleie-, opplærings- og omsorgspenger
- flere mottakere og høyere beløp per mottaker av arbeidsavklaringspenger enn anslått
- levering av flere biler enn anslått til personer med nedsatt funksjonsevne
- økning i hjelpemidler til bedring av funksjonsevnen

Mindreforbruket under *overføringer til kommuner/fylkeskommuner* gjelder integreringstilskudd for bosetting og opplæring av flyktninger. Dette området ble overført fra Kunnskapsdepartementet fra 2022.

Mindreforbruket for både *driftsutgifter* og *nybygg og anlegg* skyldes forsinkelser i enkelte IKT-utviklingsprosjekter som går over flere år.

Inntekter

I 2022 er Arbeids- og inkluderingsdepartementets samlede inntekter 129 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 3,2 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan Arbeids- og inkluderingsdepartementets mer- og mindreinntekter for 2022 fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 12 AIDs mer- og mindreinntekter 2022 (tall i millioner kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	270	269	-1	-0,4 %
Overføringer fra andre	3 800	3 930	130	3,4 %
Totalt	4 070	4 199	129	3,2 %

Kilde: Statsregnskapet.

Det er en merinntekt på 130 millioner kroner under *overføringer fra andre*. Dette skyldes i hovedsak at det er krevd inn feilutbetalinger fra flere store kommuner hvor Helfo kontroll avdekket feil takstbruk i forbindelse med koronatesting.

7.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har overført 539,3 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på Arbeids- og inkluderingsdepartementets ansvarsområde ble overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementet.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

7.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Arbeids- og inkluderingsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

På eiendelssiden har Arbeids- og inkluderingsdepartementet Statens pensjonskasses fond på 44,3 millioner kroner. Videre har departementet fast kapital i forvaltningsbedrifter for Statens pensjonskasse på 508 millioner kroner.

Tabell 13 AIDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Ordinære fond (eiendeler)	44,3
Fast kapital i forvaltningsbedrifter	508
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-7 459,5
Statskassens mellomværende med forvaltningsbedriftene	-168,4
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-44,3
Virksomheter med særskilte fullmakter	-152,8

Kilde: Statsregnskapet.

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ

Departementets forpliktelser ved utgangen av 2022 er *kontolån* for fondet på 44,3 millioner kroner og virksomheter med særskilte fullmakter med 153 millioner kroner. Det er Statens arbeidsmiljøinstitutt som har særskilte fullmakter på departementets ansvarsområde.

7.2 Alle årsregnskapene er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av tolv årsregnskap på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og underliggende virksomheter er riktig avlagt.

7.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018-2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Arbeids- og inkluderingsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

**Tabell 14 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler
2018–2022**

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	0	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

7.3 Arbeids- og velferdsetaten og Statens pensjonskasse følger anbefalingene til klarspråk i ulik grad

7.3.1 Konklusjoner

Konklusjon

Arbeids- og velferdsetaten (Nav) og Statens pensjonskasse (SPK) følger i ulik grad anbefalingene om klarspråk.

- Nav følger 41 prosent av Språkrådets anbefalinger til klarspråk i sine vedtaksbrev.
- Nav har svake systemer for internkontroll av klarspråksarbeidet.
- Nav overholder veiledningsplikten overfor brukerne.
- SPK følger 77 prosent av Språkrådets anbefalinger til klarspråk i sine vedtaksbrev.
- SPK har systemer for internkontroll av klarspråksarbeidet.
- SPK overholder veiledningsplikten overfor brukerne.

Ansvarlig departement: Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

7.3.2 Overordnet vurdering

Ikke tilfredsstillende

Riksrevisjonen mener det ikke er tilfredsstillende at Nav i sine vedtaksbrev om alderspensjon og uføretrygd ikke følger Språkrådets anbefalinger til klarspråk.

7.3.3 Utdyping av konklusjoner

Alle borgere vil før eller siden komme i kontakt med den offentlige forvaltningen, siden vi har rettigheter i velferdsstaten. Alderspensjon og uføretrygd/uførepensjon er eksempler på slike rettigheter. Forvaltningen tildeler velferdsytelsene til den enkelte borgeren gjennom vedtak.

Forvaltningens vedtak kan få store konsekvenser for borgernes liv. For at borgerne skal kunne ivareta sine interesser og rettigheter, må forvaltningen kommunisere på en forståelig måte.

God og forståelig kommunikasjon bidrar til å skape tillit til forvaltningens beslutninger. Uklart språk kan svekke borgerens tillit til forvaltningen og skape et velferds- og demokratiproblem. Det demokratiske hensynet handler om å sikre alle borgere like muligheter og en likeverdig behandling uavhengig av ressurser, kunnskapsnivå og språklige forutsetninger.

Offentlige virksomheter skal ifølge språkloven kommunisere på et klart språk. Språkrådet har ansvar for å veilede offentlige virksomheter om hvordan de kan oppfylle loven.

Målet med revisjonen er å kontrollere om Nav og SPK kommuniserer på et klart og forståelig språk i vedtaksbrev, og om de tilbyr veiledning som er tilgjengelig og tilpasset brukerne.

Faktaboks 5 Revisjonskriterier

Sentrale revisjonskriterier er utledet fra språkloven, forvaltningsloven og regelverket for økonomistyring i staten.

Offentlige organer skal i henhold til språkloven § 9 kommunisere på et klart og korrekt språk som er tilpasset målgruppen. Språkloven § 19 siste ledd sier at «Språkrådet skal rettleie offentlige organ om reglene i denne lova». Bestemmelsen gir Språkrådets veiledning autoritet overfor forvaltningen. Språkrådet har laget en sjekkliste med anbefalinger for klarspråk, blant annet knyttet til innhold, avsnitt, setninger og ordvalg. Anbefalingene er en operasjonalisering av lovens krav om klart språk.

Hovedregelen etter forvaltningsloven § 24 er at enkeltvedtak skal begrunnes. Enkeltvedtak er definert i forvaltningsloven § 24 som «et vedtak som gjelder rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte personer». Vedtak om alderspensjon og uføretrygd er enkeltvedtak. Forvaltningsloven § 25 spesifiserer begrunnelsens innhold. Vedtaket skal vise til reglene som vedtaket er bygd på. Hvis vedtaket er basert på skjønsmessige vurderinger, skal det nevnes hvilke hensyn som er avgjørende. Klart språk er en forutsetning for at borgerne skal forstå begrunnelsen.

Forvaltningsloven § 11 beskriver forvaltningens alminnelige veiledningsplikt – det vil si plikten til å veilede brukerne. Målet er å sette brukerne i stand til å ivareta sine rettigheter og plikter på best mulig måte.

Etter økonomiregelverkets bestemmelser skal alle virksomheter i staten ha systemer og rutiner for kontroll, jf. reglementet for økonomistyring i staten § 4, og § 14 bokstav b) og bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 2.2 og 2.4. Kommunikasjonen som SPK og Nav har med brukerne sine, er omfattet av kravet til intern kontroll.

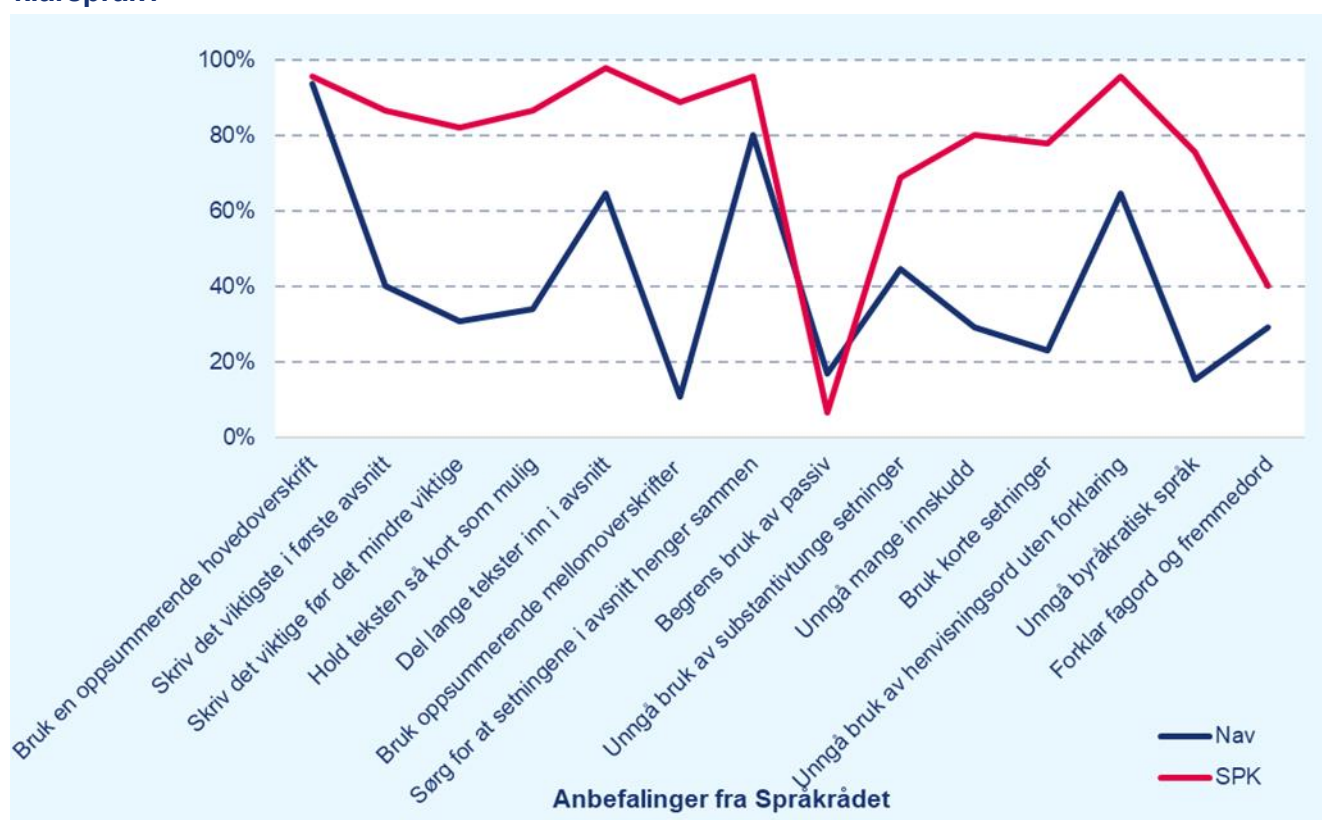
Kilde: språkloven, forvaltningsloven, regelverket for økonomistyring i staten.

Saken er presentert i en egen rapport, se [lenke](#).

7.3.4 Nav og SPK følger i ulik grad anbefalingene om klarspråk

Vi har analysert et utvalg vedtaksbrev om alderspensjon og uføretrygd/uførepensjon for å undersøke om Nav og SPK bruker et klart og forståelig språk i vedtaksbrevene. I analysen har vi tatt utgangspunkt i Språkrådets anbefalinger. Vi har ikke rangert anbefalingene, men vektet alle likt. Figuren nedenfor viser resultatet av språkanalysen. Språkanalysen viser at Nav og SPK i ulik grad følger anbefalingene for klarspråk.

Figur 13 I hvilken grad følger Nav og SPK anbefalinger for klarspråk?

Kilde: Riksrevisjonens språkanalyse.

Figuren viser at både Nav og SPK har utfordringer med å begrense bruk av passivt språk. Navs vedtaksbrev har ofte lange setninger, mens SPKs vedtaksbrev har korte setninger.

7.3.5 Nav følger 41 prosent av Språkrådets anbefalinger til klarspråk i sine vedtaksbrev

I de kontrollerte vedtaksbrevene om alderspensjon og uføretrygd følger Nav 41 prosent av Språkrådets anbefalinger til klarspråk. Det varierer hvor mange av anbefalingene til klarspråk som blir fulgt i hvert vedtaksbrev.

Nav har utfordringer med å begrense passivt språk. I tillegg har vedtaksbrevene ofte lange setninger, byråkratisk språk og fagord eller fremmedord uten forklaring. I noen vedtaksbrev er ikke språket godt nok tilpasset målgruppen. Vedtaksbrevene er ofte lange og utformet på en uoversiktlig måte, og de er skrevet i et språk som kan være vanskelig å forstå.

Nav overholder reglene til begrunnelse av enkeltvedtak i forvaltningsloven §§ 24 og 25. Vedtaksbrevene henviser til regelverket og de faktiske forholdene som vedtaket bygger på. Grunnlaget for den skjønnsmessige vurderingen blir imidlertid ikke like godt forklart i alle vedtaksbrev.

7.3.6 Nav har svake systemer for internkontroll av klarspraksarbeidet

Nav har svake systemer for internkontroll av klarspraksarbeidet. Dette gjelder særlig rutiner for oppfølging og kontroll.

Direktoratet har delegert ansvaret for opplæring i og aktiviteter knyttet til klarspråk til underliggende enheter. Aktivitetene er i liten grad strukturert og systematisert for å øke kunnskapsnivået om klarspråk blant saksbehandlere.

Nav utarbeider maler for vedtaksbrev, men arbeider ikke med å utvikle og vedlikeholde brevmalene på en systematisk måte.

Nav brukertester sjelden vedtaksbrevene sine. Derfor har de lite informasjon om hvordan brukerne faktisk oppfatter språket.

7.3.7 Nav overholder veiledningsplikten overfor brukerne

Revisjonen viser at Nav overholder veiledningsplikten. Nav tilbyr brukere veiledning enten ved personlig oppmøte i brukerens lokale Nav-kontor eller via telefon, chat og «skriv til oss» (sammenlignbart med e-post).

Nav har investert mye i utvikling av egne nettsider og mener at nettsidene nå er mer tilgjengelige og brukervennlige. Nav har kun på enkelte områder gjennomført brukertester av nettsidene.

7.3.8 SPK følger 77 prosent av Språkrådets anbefalinger til klarspråk i sine vedtaksbrev

I de kontrollerte vedtaksbrevene om alderspensjon og uførepensjon følger SPK 77 prosent av Språkrådets anbefalinger til klarspråk. Det varierer hvor mange av anbefalingene til klarspråk som blir fulgt i hvert vedtaksbrev.

Vedtaksbrevne er skrevet på et klart og forståelig språk. Vedtaksbrev fra SPK er stort sett kortfattede og oversiktlige. Språkanalysen vår viser likevel at SPK i de kontrollerte vedtaksbrevne ikke følger 23 prosent av anbefalingene. Anbefalingen om å begrense passivt språk er den anbefalingen som SPK følger i minst grad.

SPK tilpasser vedtaksbrevne til målgruppene. De legger vekt på å tilpasse vedtaksbrevne til brukernes behov, og de jobber med å bruke et empatisk språk. Gjennom brukertester og tilbakemeldinger fra kundesenteret har SPK god oversikt over hvordan brukerne forstår vedtaksbrevne.

SPK oppfyller stort sett kravene til begrunnelse av enkeltvedtak i forvaltningsloven §§ 24 og 25 ved å vise til reglene og de faktiske forholdene som vedtaket bygger på.

7.3.9 SPK har systemer for internkontroll av klarspråksarbeidet

SPK rapporterer til Arbeids- og inkluderingsdepartementet om resultater fra brukerundersøkelsene. Brukerundersøkelsene har stort sett gode resultater og oppfyller kravene fra departementet. SPK rapporterer ikke eksplisitt om tiltak som gjelder klarspråk, men de rapporterer om hvor fornøyde brukerne er med tjenestene og informasjonen fra SPK.

SPK har en systematisk tilnærming til klarspråksaktiviteter. Ansatte i SPK må gjennomføre en del obligatoriske kurs, og klarspråk er blant kurstemaene. SPK følger opp at de obligatoriske kursene blir gjennomført, og de er spesielt opptatt av at nyansatte saksbehandlere skal gjennomføre kursene.

Å utvikle og vedlikeholde maler er en viktig del av klarspråksarbeidet. SPK har gode rutiner for dette og inkluderer brukerperspektivet i prosessen. Språkanalysen vår viser at SPK i stor grad utarbeider brevmaler som følger anbefalingene om klarspråk.

7.3.10 SPK overholder veiledningsplikten overfor brukerne

Revisjonen viser at SPK overholder veiledningsplikten overfor brukerne sine. SPK tilbyr veiledning på telefon, chat og e-post, men ikke i fysiske møter. SPK tilbyr kurs til medlemmer og medlemsvirksomheter.

SPK har brukt mye ressurser på å utvikle nettsidene på spk.no. Besøktallene har økt, og tilbakemeldingene fra brukerne er stort sett positive.

7.3.11 Anbefalinger

Riksrevisjonen anbefaler at Arbeids- og inkluderingsdepartementet

- følger opp at Nav følger anbefalingene til klarspråk i vedtaksbrev om alderspensjon og uføretrygd
- sikrer at Nav har tilstrekkelige systemer for internkontroll i klarspråksarbeidet
- vurderer hvordan erfaringer fra klarspråksarbeidet i SPK og Nav kan være til nytte for andre av departementets virksomheter

7.3.12 Statsrådets svar

Statsrådets svar følger i vedlegg 2.

- [Lenke til arbeids- og inkluderingsministerens svar.](#)

7.3.13 Riksrevisjonens uttalelse til statsrådets svar

Riksrevisjonen har ingen ytterligere kommentarer.

7.4 Oppfølging av Arbeids- og velferdsetatens forvaltning av tilskudd til arbeidsmarkedstiltak arrangert av forhåndsgodkjente tiltaksbedrifter

Konklusjon

Vi avslutter saken.

Vår oppfølging av revisjonen fra 2019 viser at Arbeids- og inkluderingsdepartementet har gjennomført flere tiltak for å følge opp Arbeids- og velferdsetatens (Nav) forvaltning av tilskudd til arbeidsmarkedstiltak arrangert av forhåndsgodkjente tiltaksbedrifter.

Ansvarlige departement: Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

7.4.1 Opprinnelig sak

Vi gjennomførte i 2019 en revisjon av Navs forvaltning av tilskudd til arbeidsmarkedstiltak arrangert av forhåndsgodkjente tiltaksbedrifter. Resultatene fra revisjonen ble rapportert til Stortinget i Dokument 1 (2020-2021).

Stortinget bevilget i 2019 i underkant av tre milliarder kroner til arbeidsmarkedstiltakene varig tilrettelagt arbeid (VTA) og arbeidsforberedende trening (AFT). Tilskuddene ble gitt til 292 forhåndsgodkjente tiltaksbedrifter, som skulle gi arbeid til over 16 000 personer med behov for spesiell tilrettelegging og tett oppfølging (nedsatt arbeidsevne).

Målet med revisjonen var å kontrollere at Nav gjennom sin kontrollfunksjon sikret at forhåndsgodkjente tiltaksbedrifter disponerte statlige tilskudd i tråd med forskrift om arbeidsmarkedstiltak (tiltaksforskriften).

Riksrevisjonen fant det sterkt kritikkverdig² at Navs kontroller ikke sikret at betydelige økonomiske verdier opptjent gjennom tilskudd til disse arbeidsmarkedstiltakene i tilstrekkelig grad kom attføringsarbeidet og tiltaksdeltakerne til gode.

Begrunnelsen var:

- Betydelige økonomiske verdier opptjent gjennom tilskudd til attføring og varig tilrettelagt arbeid, fulgte i mange tilfeller ikke tiltaksbedriftene ved omorganisering til konsern.

² Riksrevisjonen hadde fram til høsten 2022 fire ulike kritikkformer; svært alvorlig, alvorlig, sterkt kritikkverdig og kritikkverdig.

- Nav hadde ikke innrettet den årlige kontrollen av tiltaksbedriftene slik at de kunne etterprøve at tiltaksforskriften ble etterlevd og at tilskuddene gikk til formålet.

Riksrevisjonen anbefalte Arbeids- og inkluderingsdepartementet å

- vurdere om tiltaksforskriften var utformet hensiktsmessig for forvaltningen av tilskuddsordningene for varig tilrettelagt arbeid (VTA) og arbeidsforberedende trening (AFT)
- påse at Nav henter inn dokumentasjon fra tiltaksbedriftene som gir grunnlag for å etterprøve at tilskuddene til VTA og AFT går til formålet og at tiltaksforskriften etterleves
- følge opp at det etableres gode nok kontroller som sikrer at tiltaksbedriftenes overskudd kommer attføringstiltakene og deltakerne til gode. Staten bør blant annet påse at økonomiske verdier opparbeidet gjennom tiltakene VTA og AFT forblir i tiltaksbedriften som skal videreføre attføringstiltakene ved konserndannelse

Rapportert i [Dok 1 \(2020–2021\)](#).

Stortingets behandling av saken

I Kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av Dokument 1, jf. [Innst. 176 S \(2020 - 2021\)](#), merket komiteen seg at Riksrevisjonen har identifisert at betydelige økonomiske verdier ikke har fulgt tiltaksbedriftene ved omorganisering til konsern, og at Nav ikke har god nok kontroll med at verdiene kommer attføringsbedriftene og deltagerne til gode.

Komiteen viste til at Riksrevisjonen har avdekket at Nav ikke har innrettet kontrollene slik at de kan etterprøve at tilskuddene går til formålet, i tråd med tiltaksforskriften og økonomibestemmelsene.

Komiteen registrerte med tilfredshet at Riksrevisjonen under revisjonen utarbeidet et forslag til regnskapsmal som vil sette Nav i stand til å kontrollere om kravene som framgår av tiltaksforskriften, etterleves, og at statsråden opplyste at Nav planlegger å ta malen i bruk.

Komiteen merket seg også at statsråden ba Nav etablere kontroller ved fremtidige omdanninger av konsern hos leverandører av arbeidsmarkedstiltak.

Komiteen merket seg også at kravene til de forhåndsgodkjente tiltaksarrangørene i nevnte tiltaksforskrift i stor grad bygger på kravene fra forskriften trådte i kraft i 1993. De organisatoriske kravene i forskriften er i liten grad tilpasset måten offentlig forvaltning og eksterne leverandører samhandler på i dag. Komiteen imøteser statsrådets oppfølging av Riksrevisjonens

anbefaling om å vurdere hensiktsmessigheten i dagens tilskuddsordning.

Komiteen ønsket å framheve betydningen av at Nav har eller tilføres rett kompetanse for å gjennomføre de nødvendige økonomiske analysene Riksrevisjonen har identifisert behovet for og tilrettelagt for gjennomføringen av.

Komiteen viste ellers til Riksrevisjonens anbefalinger til Arbeids- og sosialdepartementet og støttet disse.

Kilde: Innst. 176 S (2020 - 2021), jf. stortingsvedtak 21. januar 2021.

7.4.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementets oppfølging

Riksrevisjonen har fulgt opp revisjonen av arbeidsmarkedstiltak i brev til departementet. Arbeids- og inkluderingsdepartementet har i brev av 2. mai 2023 til Riksrevisjonen redegjort for departementets oppfølging av saken.

Departementet viser til at fylkeskontorene i Nav i 2021 og 2022 har godkjent majoriteten av de forhåndsgodkjente tiltaksarrangørene. Nav har fra 2023 samlet ansvaret for godkjenningsarbeidet til et nasjonalt kompetansemiljø plassert i Nav Innlandet og Nav Øst-Viken. De godkjenningene som gjenstår, vil bli gjennomført i 2023 av det nyopprettede kompetansemiljøet. For det videre arbeidet med forhåndsgodkjenning har kompetansemiljøet etablert rutinebeskrivelser for arbeidet både med forhåndsgodkjenning og årlig oppfølging av vilkårene for forhåndsgodkjenning. Det arbeides likevel med å stille ytterligere krav til dokumentasjon fra de forhåndsgodkjente tiltaksarrangørene.

Utforming av tiltaksforskriften

Riksrevisjonen anbefalte Arbeids- og inkluderingsdepartementet å vurdere om tiltaksforskriften var utformet hensiktsmessig for forvaltningen av tilskuddsordningene for varig tilrettelagt arbeid (VTA) og arbeidsforberedende trening (AFT).

I brev av 28. april 2021 til Riksrevisjonen informerte Arbeids- og inkluderingsdepartementet om at departementet arbeidet med saken, og at statsråden hadde informert Stortinget om at et høringsnotat om mulige endringer i tiltaksforskriften ikke ville være klart før høsten 2021. I svaret 2. mai 2023 opplyser departementet om at høringsnotatet ikke ble lagt frem som planlagt. Departementet uttaler at det har vært arbeidet med å styrke dette området og igangsette tiltak, blant annet gjennom etablering av det nasjonale kompetansemiljøet i Nav. Behov for endringer knyttet til hvilke krav som skal stilles til de forhåndsgodkjente tiltaksarrangørene vil bli vurdert nærmere som en del av det planlagte arbeidet med gjennomgang av arbeidsmarkedstiltakene.

Etterprøving av om tilskuddene til VTA og AFT går til formålet

Riksrevisjonen anbefalte Arbeids- og inkluderingsdepartementet å påse at Nav innhenter dokumentasjon fra tiltaksbedriftene som gir grunnlag for å etterprøve at tilskuddene til VTA og AFT går til formålet og at tiltaksforskriften etterleves.

Departementet opplyser at de fleste forhåndsgodkjente tiltaksarrangørene leverer tiltaksspesifikke regnskap. Arbeids- og velferdsdirektoratet har imidlertid identifisert at ikke alle fylkeskontorene har fulgt opp kravene på samme måte. For eksempel har noen fylkeskontorer godtatt at tiltaksarrangørene bruker egne maler for å synliggjøre tiltaksspesifikke regnskap i avdelingsregnskap, mens andre fylkeskontorer krever at en felles mal for tiltaksspesifikke regnskap skal benyttes. Fra 1. januar 2023 har det nyopprettede kompetansemiljøet for godkjenning krevd at samtlige arrangører benytter den samme malen for tiltaksspesifikke regnskaper. Fra og med rapporteringen for regnskapsåret 2022 vil derfor direktoratet kunne gi konkrete tall for etterlevelse.

Etablering av kontroller som sikrer at tiltaksbedriftenes overskudd kommer attføringstiltakene og deltakerne til gode.

Riksrevisjonen anbefalte Arbeids- og inkluderingsdepartementet å følge opp at det etableres gode nok kontroller som sikrer at tiltaksbedriftenes overskudd kommer attføringstiltakene og deltakerne til gode. Staten bør blant annet påse at økonomiske verdier opparbeidet gjennom tiltakene VTA og AFT forblir i tiltaksbedriften, som skal videreføre attføringstiltakene ved konserndannelse.

Departementet opplyser at Navs "Prinsipper for godkjenning av tiltaksarrangører av AFT/VTA" krever at "Det godkjente selskapets virksomhet skal kun omfatte arbeidsmarkedstiltakene arbeidsforberedende trening og varig tilrettelagt arbeid. Innenfor godkjenningen vil det være mulig å tillate andre tilbud for tilsvarende målgrupper [...]"

Oppfølgingen av dette kravet var prioritert av fylkeskontorene i godkjenningsrunden i 2021 og 2022, og det har ført til at mange tiltaksarrangører har måttet skille ut virksomhet som ikke er AFT eller VTA fra de godkjente selskapene. Per i dag har derfor alle godkjente arrangører en virksomhetsportefølje som i hovedsak består av AFT og/eller VTA. Dette reduserer risikoen for at

- overskudd forsvinner ut av selskapene, eller brukes på andre områder
- for konkurransevridning og kryss-subsidiering

Kompetansemiljøet, som har ansvaret for oppfølgingen fra 2023, vil blant annet stille krav til at hver enkelt tiltaksarrangør leverer et attestasjonsoppdrag fra egen, uavhengig revisor. Revisor skal attestere for nærmere angitte spørsmål fra kompetansemiljøet, eksempelvis at utbytteforbud er overholdt og at konserninterne avtaler er priset til markedspris. I tillegg vil kompetansemiljøet etter egne rutiner gjennomføre en utvidet årlig kontroll av et rullerende utvalg tiltaksarrangører.

Malen for tiltaksspesifikke regnskap, som er basert på Riksrevisjonens forslag, har to linjer som retter seg mot skattepliktige salgsinntekter og skattefrie salgsinntekter. Med dagens organisering av bransjen, hvor det i all hovedsak er AFT og/eller VTA som drives som virksomhet i selskapene, så vil alle inntekter i bedriftene være relatert til utføringen.

I 2023 vil det bli gjennomført risikobaserte stikkprøvekontroller for å se på de utvalgte virksomhetenes primærvirksomhet. Det er fylkeskontorene som skal gjennomføre disse kontrollene etter maler utarbeidet av kompetansemiljøet.

7.4.3 Riksrevisjonens vurdering

Vår oppfølging av revisjonen fra 2019 viser at Arbeids- og inkluderingsdepartementet har gjennomført flere tiltak for å følge opp Navs forvaltning av tilskudd til arbeidsmarkedstiltak arrangert av forhåndsgodkjente tiltaksbedrifter:

- Det er etablert et nasjonalt kompetansemiljø som har ansvar for godkjenning av tiltaksarrangører.
- Det arbeides med å stille ytterligere krav til dokumentasjon fra de forhåndsgodkjente tiltaksarrangørene.
- Fra 1. januar 2023 har det nyopprettede kompetansemiljøet krevd at samtlige aktører benytter en felles mal for tiltaksspesifikke regnskaper.
- Kompetansemiljøet vil stille krav til at hver enkelt tiltaksarrangør leverer attestasjonsoppdrag fra egen, uavhengig revisor.
- I 2023 vil det bli gjennomført stikkprøvekontroller for å se på de utvalgte virksomhetenes primærvirksomhet.

Riksrevisjonen avslutter saken.

8 Barne- og familiedepartementet

Barne- og familiedepartementet (BFD) har ansvaret for politikkutformingen på områdene barnevern, oppvekst og levekår, barn og unge, familie og samliv, tro og livssyn og forbrukerpolitikk.

Hovedprioriteringene i regjeringens budsjettforslag for 2022 er

- tiltak som støtter aktiv deltakelse i samfunnet for alle
- arbeid mot vold og overgrep mot barn
- barnevernsreformen som trer i kraft fra 2022 som medfører at kommunene får økt ansvar for barnevernet
- å gi alle barn og unge mulighet til å delta i fritidsaktiviteter
- å videreføre satsingen på bedre helsetjenester til barn i barnevernet
- å verne om tros- og livssynsfriheten for den enkelte borgeren
- å sikre at forbrukerne får gode rettigheter og et sterkt vern dersom rettighetene ikke blir oppfylt.

Konklusjoner for Barne- og familiedepartementet

- Statsregnskapet for Barne- og familiedepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene er riktig avlagt.
- Vi har ingen nye saker.
- Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

Departementets inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner

BFDs totale inntekter 2022

2,2

MILLIARDER KRONER

BFDs totale utgifter 2022

58

MILLIARDER KRONER

8.1 Statsregnskapet for Barne- og familiedepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

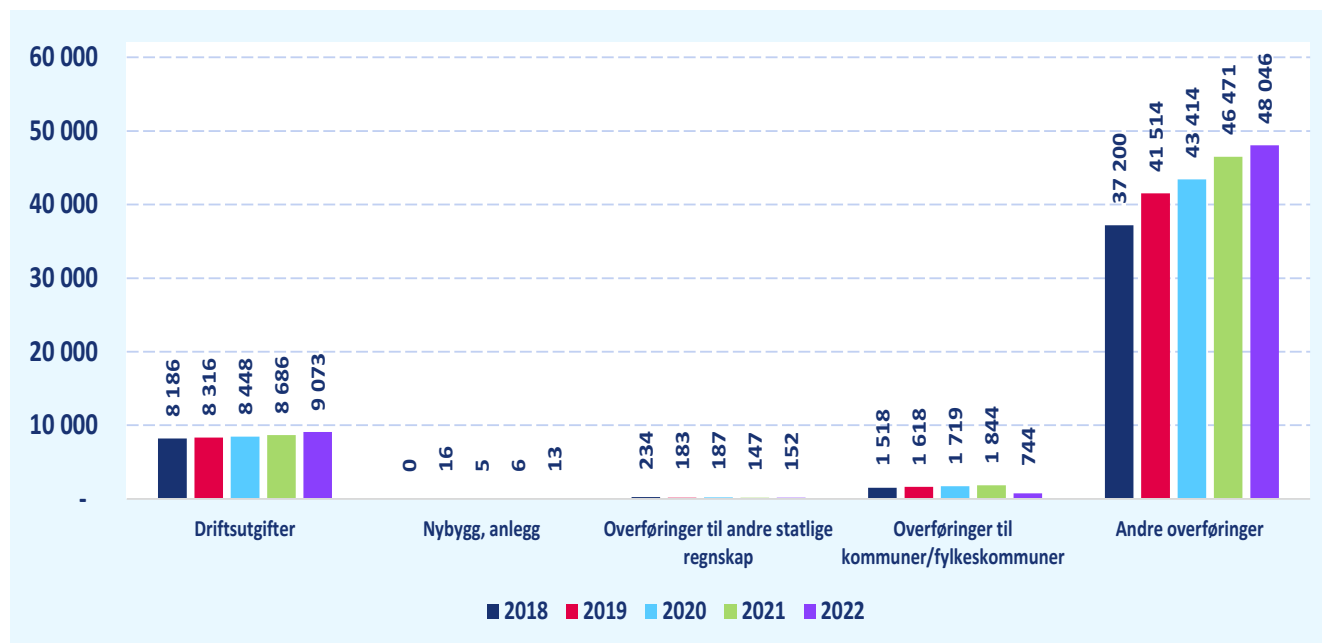
Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Barne- og familiedepartementets ansvarsområde i det vesentlige er riktig avlagt og

presentert. Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

8.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Barne- og familiedepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementets del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 14 BFDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

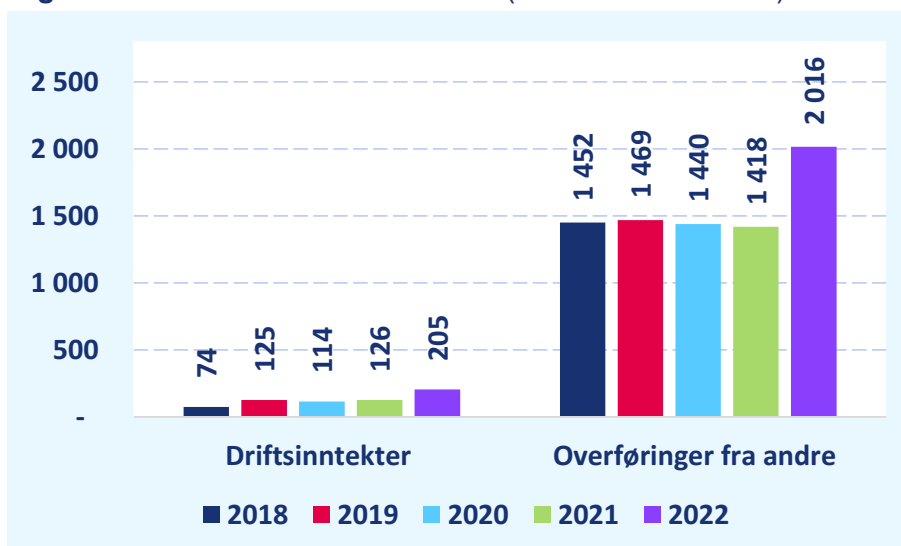
Kilde: Statsregnskapet.

Barne- og familiedepartementet har ansvaret for utbetaling av foreldrepenger under folketrygden. I *andre overføringer* inngår foreldrepenger med 24 milliarder kroner i 2022, utbetalinger til barnetrygd på 18,1 milliarder kroner og overføringer til ulike tros- og livssynssamfunn, herunder 2,3 milliarder kroner til Den norske kirke.

Overføringer til kommuner/fylkeskommuner er redusert fra 1 844 millioner kroner i 2021 til 744 millioner kroner i 2022. Da barnevernsreformen trådte i kraft fra 2022, ble bevilgninger til det kommunale barnevernet inkludert i kommunerammen. Disse utgiftene utgjorde 817 millioner kroner i 2021. Det ble også gjort endringer i ordningen med refusjon av kommunale utgifter til barnevernstiltak fra 2022, slik at også bevilgningen på denne posten ble betydelig redusert.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2018–2022.

Figur 15 BFDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Inntektene under *overføringer fra andre* utgjøres av kommunale egenandeler i forbindelse med opphold i barnevernsinstitusjoner eller fosterhjem og ved tiltak i hjemmet. Økte egenandeler for Bufetat medførte økte inntekter i 2022.

Økningen i *driftsinntekter* i 2022 skyldes en økning i inntekter for barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere. Dette er utgifter som Barne- og familiedepartementet har hatt, og som refunderes av Utenriksdepartementet.

8.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Riksrevisjonen mener at Barne- og familiedepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap og hvordan departementet har forklart dem.

Utgifter

For 2022 har Barne- og familiedepartementet brukt 791 millioner kroner mindre enn den totale bevilgningen (mindreutgift).

Tabellen nedenfor viser hvordan Barne- og familiedepartementets mindreutgifter for 2022 fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 15 BFDs mindreutgift 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	9 168	9 073	95	1,0 %
Nybygg, anlegg	18	13	5	27,8 %
Overføringer til andre statlige regnskap	152	152	-	-
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	1 187	744	443	37,3 %
Andre overføringer	48 294	48 046	248	0,5 %
Totalt	58 819	58 028	791	1,3 %

Kilde: Statsregnskapet.

Tabellen viser at den største mindreutgiften i 2022 er under utgiftstypen *overføringer til kommuner/fylkeskommuner*. Dette utgjør 443,1 millioner kroner. Mindreutgiften gjelder i hovedsak tilskudd til inkludering av barn og unge. Departementet forklarer at mindreutgiften må sees i sammenheng med merutgift på en annen post og at tilskuddene er ført slik for å sikre korrekt postbruk. Videre er det en mindreutgift for tilskudd til fredede og verneverdige kirkebygg. Her forklarer departementet at tilskuddsrundene er krevende, og at det tar tid å behandle søknader og godkjenne prosjekter.

Den største mindreutgiften under *andre overføringer* gjaldt foreldrepenger ved fødsel. Alle poster som vedrører foreldrepenger, er rettighetsbaserte ordninger og har stikkordet «overslagsbevilgning» hvor det er gitt hjemmel til å overskride bevilgningen mot etterfølgende framlegg for Stortinget.

Inntekter

I 2022 er Barne- og familiedepartementets samlede inntekter 16 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 0,5 prosent.

Tabellen nedenfor viser hvordan merinntekter for 2022 fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 16 BFDs merinntekt 2022 (tall i millioner kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	191	205	14	7,3 %
Overføringer fra andre	2 014	2 016	2	0,1 %
Totalt	3 308	3 644	16	0,5 %

Kilde: Statsregnskapet.

Merinntektene under *driftsinntekter* skyldes diverse innbetalinger fra ulike prosjekter og tiltak med egenandeler i forbindelse med deltakelse i kurs og andre samlivstiltak.

Merinntekten under overføringer fra andre gjelder kommunale egenandeler til statlig forvaltning av barnevernet.

8.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Barne- og familiedepartementet har overført 203,3 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på Barne- og familiedepartementets ansvarsområde ble overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementet.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

8.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Barne- og familiedepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Barne- og familiedepartementet har mellomværende med ordinære regnskapsførere registrert på eiendelssiden. Departementet har ellers ingen kapitalkontoer på eiendelssiden.

På gjeldssiden, under *Virksomheter med særskilte fullmakter*, er det ført totalt 42 millioner kroner som gjelder Forbrukerrådet og Forvaltningsorganet for opplysningsvesenets fond.

Tabell 17 BFDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022 (tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	- 266
Forpliktelser	Beløp
Virksomheter med særskilte fullmakter	-42

Kilde: Statsregnskapet.

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

8.2 Alle årsregnskapene er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av åtte årsregnskaper på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og underliggende virksomheter er riktig avlagt.

8.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Barne- og familiedepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

Tabell 18 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	0	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

9 Finansdepartementet

Finansdepartementet (FIN) planlegger og iverksetter den økonomiske politikken i Norge.

Ifølge regjeringens budsjettforslag for 2022 har departementet med underliggende etater blant annet ansvar for å

- medvirke til et godt grunnlag for vedtak i den økonomiske politikken og i budsjettarbeidet
- sikre finansieringen av den offentlige virksomheten gjennom skatter og avgifter
- samordne arbeidet med statsbudsjettet og økonomistyringen i staten
- forvalte statlig formue og gjeld, herunder Statens pensjonsfond
- medvirke til et offisielt statistikk- og datagrunnlag til bruk i offentlig og privat virksomhet
- medvirke til velfungerende finansmarkeder

Konklusjoner for Finansdepartementet

- Statsregnskapet for Finansdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene er riktig avlagt.
- Vi har ingen nye saker.
- Vi har fulgt opp tidligere saker om
 - Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester – kritikkverdig, saken følges videre
 - departementenes styringsinformasjon og rapportering til Stortinget på et tverrsektorielt område – saken avsluttes.

Departementets inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner (eksklusiv Statens pensjonsfond utland)

FINs totale inntekter 2022

2 057

MILLIARDER KRONER

FINs totale utgifter 2022

73

MILLIARDER KRONER

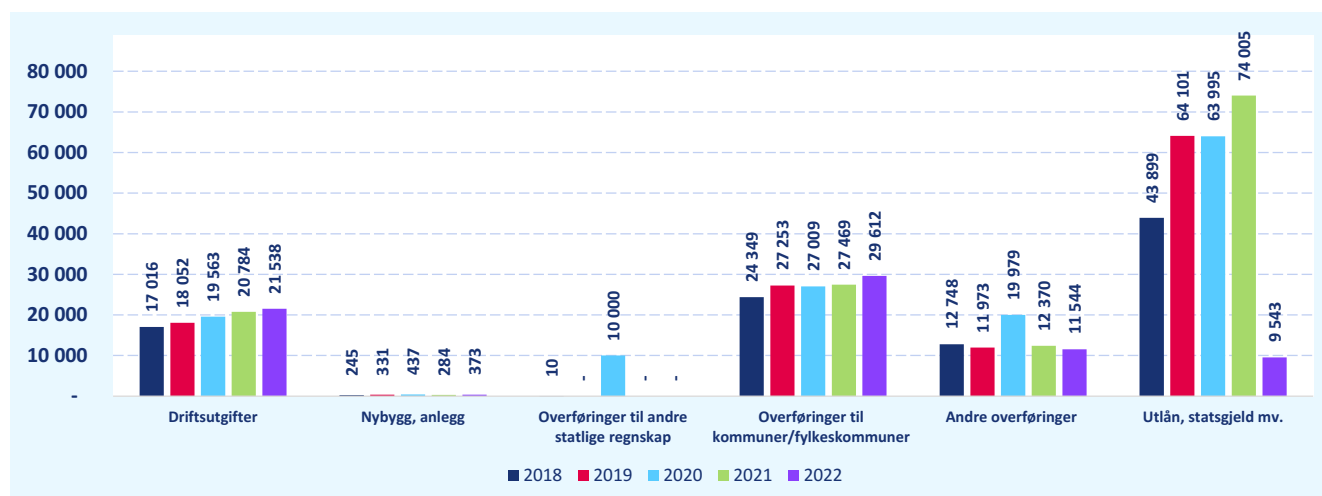
9.1 Statsregnskapet for Finansdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Finansdepartementets ansvarsområde i det vesentlige er riktig avlagt og presentert. Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

9.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Finansdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementets del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 16 FINs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

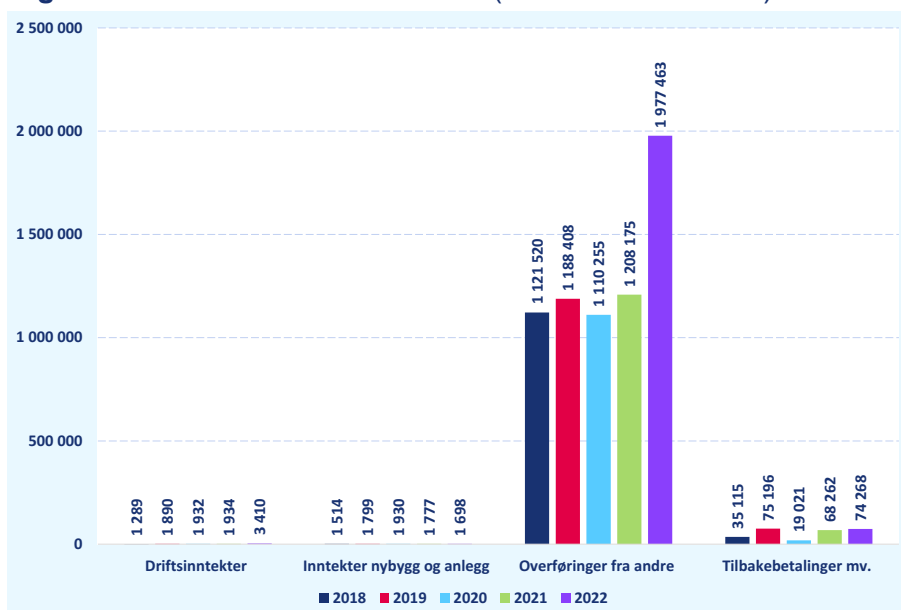
Finansdepartementet har ansvaret for statsgjeldsforvaltningen med utgifter til renter og avdrag på den innenlandske statsgjelden. Hovedgrunnen til endringen under *utlån, statsgjeld* i bevilgningsregnskapet fra 2021 til 2022 er at et stort obligasjonslån på 74 milliarder kroner forfalt i 2021. I 2022 ble det innfridd lån for 9,5 milliarder kroner.

Skatteetaten og Finansdepartementet er ansvarlige for utbetalingene til kompensasjonsordningen for merverdiavgift. Formålet med ordningen er å kompensere for merverdiavgift når kommuner, fylkeskommuner og private og ideelle organisasjoner kjøper varer og tjenester. *Overføringer til kommuner/fylkeskommuner* utgjør nærmere 30 milliarder kroner i 2022 og kompensasjon til private og ideelle organisasjoner som rapporteres under *andre overføringer* utgjør 2,4 milliarder kroner.

Driftsutgifter i 2022 er på 21,5 milliarder kroner. Her inngår nettoføringsordningen for statlig betalt merverdiavgift med 9 milliarder kroner. Dette er en administrativ ordning for staten og føres i sin helhet på et felleskapittel som er rapportert under Finansdepartementet.

Figuren nedenfor viser Finansdepartementets inntekter fra 2018 til 2022.

Figur 17 FINs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Finansdepartementet har ansvar for innkreving og regnskapsføring av skatter og avgifter og har dermed de klart største inntektene i statsregnskapet. *Overføringer fra andre* i 2022 utgjør 1 977 milliarder kroner. Dette inkluderer skatt på formue og inntekt, arbeidsgiver- og trygdeavgift, merverdiavgift, tollinntekter og ulike avgifter under Finansdepartementets ansvarsområde på 1 241 milliarder kroner. Skatt og avgift på utvinning av petroleum utgjør 720,9 milliarder kroner og inngår i netto kontantstrøm som overføres til Statens pensjonsfond utland.

Overføringer fra andre har økt kraftig fra 2021 til 2022. Økningen skyldes hovedsakelig skatt og avgift på utvinning av petroleum, som har økt med 628 milliarder kroner. Ifølge årsrapporten fra Skatteetaten er årsaken høye olje- og gasspriser. Skatt på formue og inntekt har økt med 87 milliarder kroner.

9.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og på inntektssiden.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at Finansdepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap og hvordan departementet har forklart dem.

Utgifter

For 2022 har Finansdepartementet brukt 3,4 milliarder kroner mer enn den totale bevilgningen skulle tilsi (merutgift).

Tabellen nedenfor viser hvordan Finansdepartementets mer- og mindreutgifter for 2022 fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 19 FINs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse i kroner	Differanse i prosent
Driftsutgifter	22 358	21 538	820	3,7 %
Nybygg, anlegg	497	373	124	24,9 %
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	29 000	29 612	-612	-2,1 %
Andre overføringer	11 782	11 544	238	2,0 %
Utlån, statsgjeld mv.	5 543	9 543	-4 000	-72,2 %
Totalt	69 180	72 610	-3 430	-5,0 %

Kilde: Statsregnskapet.

Det største merforbruket gjelder statsgjelden hvor forskjellen er på 4 milliarder kroner. Disse bevilgningene har stikkordet «overslagsbevilgning», hvor det er gitt hjemmel til å overskride bevilgningen mot etterfølgende framlegg for Stortinget. Avviket skyldes tilbakekjøp av obligasjoner. Departementet opplyser til Riksrevisjonen at beløpet i forbindelse med tilbakekjøp ikke er bestemt på forhånd og at det ikke er mulig å gi gode overslag for omfanget av tilbakekjøp.

I 2004 ble det innført en ordning som kompenserer kommuner og fylkeskommuner for merverdiavgift på kjøp av varer og tjenester. Ordningen var ment å sikre at merverdiavgift ikke påvirker kommunenes valg mellom å kjøpe tjenester eksternt eller å bruke egne ansatte. Overføringen til kommuner og fylkeskommuner i 2022 er noe høyere enn bevilget. Stortinget har bevilget utgiften som en «overslagsbevilgning», som er vanlig for ordninger med regelverk fastsatt av Stortinget.

For *driftsutgifter* er det en mindreutgift på 820 millioner kroner. Mindreutgiften skyldes i hovedsak at Skatteetaten hadde et mindreforbruk på 551 millioner kroner. Noe av dette forklares med kapasitets- og rekrutteringsproblemer og mindre premie til Statens pensjonskasse enn beregnet. I mindreforbruket inngår større IT-prosjekter under Skatteetaten med 233 millioner kroner. Departementet forklarer at 113 millioner kroner av denne mindreutgiften skyldes risikoavsetninger som ikke er benyttet. Det største mindreforbruket er knyttet til programmet «Fremtidens innkreving».

Ifølge Skatteetatens årsrapport for 2022 startet «Fremtidens innkreving» i 2022 og er planlagt ferdig i 2028. Programmet er planlagt i tre steg, og ledes av Skatteetaten i samarbeid med blant annet Nav, Brønnøysundregistrene, politiet og Lånekassen.

For utgiftstypen *andre overføringer* er det brukt netto 238 millioner kroner mindre enn budsjettet. Den største posten gjelder renter og provisjon på innenlandsk statsgjeld som er en «overslagsbevilgning», og her er det regnskapsført 253,5 millioner kroner mindre enn budsjettet. Det er merutgifter på enkelte felleskapitler som administreres av Finansdepartementet.

Det er regnskapsført 124 millioner kroner mindre enn budsjettet på utgiftstypen *nybygg og anlegg*. Ifølge departementet skyldes dette i hovedsak et stramt arbeidsmarked og at utviklingsprosjektene på departementets ansvarsområde er forsinket.

Inntekter

I 2022 er Finansdepartementets samlede inntekter nærmere 7,8 milliarder kroner lavere enn bevilgningen (mindreinntekt), noe som utgjør 0,4 prosent.

Tabell 20 FINs mer- og mindreinntekter 2022

(tall i millioner kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse i kroner	Differanse i prosent
Driftsinntekter	1 856	3 410	1 554	83,7 %
Inntekter nybygg og anlegg	1 614	1 698	84	5,2 %
Overføringer fra andre	1 957 316	1 977 463	20 147	1,0 %
Tilbakebetalinger mv.	103 827	74 268	-29 560	-28,5 %
Totalt	2 064 613	2 056 838	-7 775	-0,4 %

Kilde: Statsregnskapet.

Tabellen viser hvordan Finansdepartementets mer- og mindreinntekter for 2022 fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Forskjellen mellom budsjett og regnskap for *tilbakebetalinger* skyldes statslånemidler som salderer regnskapet totalt. Dette er en postering for å balansere regnskapet.

I *overføringer fra andre* inngår mange skatter og avgifter og det er flere forhold som virker inn på den totale merinntekten på 20,1 milliarder kroner. Skatt på formue og inntekt har i 2022 en merinntekt på 19 milliarder kroner.

For *driftsinntekter* er det en merinntekt på 1,5 milliarder kroner, noe som utgjør nesten 84 prosent av bevilgningen. Dette gjelder tilfeldige inntekter, og Finansdepartementet forklarer at inntektene på posten er vanskelige å forutse og dermed også å budsjettere med. Om lag 1,1 milliarder kroner gjelder Norges andel av boten som ESA (EFTAs overvåkningsorgan) ila Telenor for brudd på konkurranseregler.

9.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Finansdepartementet har overført 862 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på Finansdepartementets ansvarsområde er overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementet.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og Bevilgningsreglementet § 5.

9.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Finansdepartements eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Tabell 21 FINs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Spesielle beholdninger, forsikringer mv.	12 781 662
Verdipapirer	537
Utlån og utestående fordringer	1,5
Ordinære fond (eiendeler)	9 722
Egenbeholdning statspapirer	83 083

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	16 663
Overkurs/underkurs statspapirer	-1 160
Forpliktelser	Beløp
Statsgjelden	-733 264
Kontolån fra ordinære fond	-9 724
Deposita og avsetninger	15 880
Overførte ubrukte bevilgninger	-21 648
Avslutningskonto (egenkapital)	13 458 633

Kilde: Statsregnskapet.

Statens pensjonsfond utland inngår i Finansdepartementets kapitalregnskap under *Spesielle beholdninger, forsikringer mv.* og utgjør i 2022 over 12 413 milliarder kroner. I tillegg inngår Statens pensjonsfond Norge med 318 milliarder kroner og Statens obligasjonsfond med 50 milliarder kroner i denne inntektstypen.

Finansdepartementet har en *egenbeholdning for statspapirer* på 88,9 milliarder kroner ved utgangen av 2022. Dette er obligasjoner og statskasseveksler.

Finansdepartementet har ansvaret for statsgjelden og denne utgjør 733,3 milliarder kroner per 31. desember 2022.

Forpliktelser med *overførte ubrukte bevilgninger* inngår i Finansdepartementets kapitalregnskap og utgjør 21,6 milliarder kroner i 2022.

Avslutningskontoen for statsregnskapet framkommer også i Finansdepartementets andel av regnskapet og viser statens kapital med 13 459 milliarder kroner ved utgangen av året.

9.2 Alle årsregnskapene er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av syv årsregnskap på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og underliggende virksomheter er riktig avlagt.

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Finansdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

**Tabell 22 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler
2018–2022**

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	0	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

9.3 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Denne oppfølgingssaken er omtalt i [kapittel 5.1](#) under tverrgående saker.

9.4 Oppfølging av departementenes styringsinformasjon og rapportering til Stortinget på et tverrsektorielt område med barnefattigdom som eksempel

Konklusjon

Vi avslutter saken.

Finansdepartementet har iverksatt flere tiltak for å forbedre departementenes styringsinformasjon og informasjon til Stortinget på tverrsektorielle områder. Vi merker oss at Direktoratet for forvaltning og økonomistyring jobber mye med samordning og styring av tverrsektorielle tiltak på tvers av etater og departementer i sitt arbeid med kunnskapsbygging og kompetansetilbud.

Ansvarlig departement: Finansdepartementet.

9.4.1 Opprinnelig sak

Riksrevisjonen gjennomførte i 2019 en undersøkelse for å vurdere om departementene har tilstrekkelig styringsinformasjon på tverrsektorielle områder, og om departementene rapporterer om oppnådde resultater av bevilgningsvedtakene på slike områder for siste regnskapsår i Prop. 1 S. Barnefattigdom ble brukt som eksempel på et tverrsektorielt område. Undersøkelsen dekket regnskapsåret 2017, med tilhørende budsjettvedtak i 2016 og rapportering i 2018. Resultatene av undersøkelsen ble rapportert til Stortinget i Dokument 1 (2019–2020).

Riksrevisjonen hadde følgende hovedfunn:

- Prop. 1 S gir ikke oversikt over bevilgningene til og resultatene av den tverrsektorielle strategien mot barnefattigdom.
- Departementene har ikke tilstrekkelig informasjon om resultatene av strategien mot barnefattigdom gjennom årsrapportene og andre kilder for styringsinformasjon.

Riksrevisjonen anbefalte at Finansdepartementet

- beskriver i reglement for økonomistyring i staten hvordan det skal rapporteres på tverrsektorielle satsinger
- tydeliggjør og videreutvikler føringene for omtale av sammenhengen mellom sektorspesifikke bevilgninger og resultater av tverrsektorielle satsinger i budsjettproposisjonene

- tydeliggjør hvordan styringsdialogen mellom departementene og underliggende virksomheter kan legge til rette for en diskusjon om tiltakenes bidrag til overordnede mål, inkludert bidrag til resultatene av tverrsektorielle satsinger.

Stortingets behandling av saken

Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 14. november 2019, jf. [Innst. 46 S \(2019–2020\)](#).

Komiteen merket seg Riksrevisjonens anbefalinger til Finansdepartementet og støttet disse. Komiteen viste også til Riksrevisjonens sluttmerknad og ville spesielt framheve følgende som komiteen sluttet seg til:

«Riksrevisjonen vil understreke at barnefattigdom er et svært aktuelt eksempel på én av flere tverrsektorielle satsinger hvor det er behov for informasjon til Stortinget om status og samlet effekt av innsatsen. Dette er viktig for å ivareta Stortingets behov for helhetlig resultatinformasjon som bidrag til Stortingets grunnlag for de bevilgningsvedtakene det fatter.»

Kilde: Innst. 46 S (2019–2020), jf. stortingsvedtak 03.12.2019.

9.4.2 Finansdepartementets oppfølging

Finansdepartementet har i brev av 3. mai 2023 til Riksrevisjonen redegjort for departementets oppfølging av saken.

Reglement om økonomistyring i staten og rapportering på tverrsektorielle satsinger

Finansdepartementet viser her til følgende redegjørelse i statsråd Jensens svar av 16. august 2019:

«Reglement for og bestemmelser om økonomistyring i staten (»økonomiregelverket») er et overordnet rammeverk for styring i staten. Bestemmelsene (BØS) er mer detaljerte enn selve reglementet, men også her er det lagt vekt på at den regelverket gjelder for selv må vurdere risiko og vesentlighet, og iverksette hensiktsmessige tiltak for å følge opp intensjonen i bestemmelsene på grunnlag av denne vurderingen.

Hvert departement har et overordnet ansvar for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon (BØS pkt. 1.2). Dette gjelder alle aktivitetene i virksomheten, også oppgaver som utføres innenfor rammen av tverrsektorielle satsinger. Det er overordnet departement som fastsetter krav til innholdet i årsrapporten og til annen rapportering (BØS pkt. 1.4). Dersom departementet har et hovedansvar på et tverrgående arbeidsfelt kan det også be om rapportering fra andre departementer, uten at dette er nedfelt i noe regelverk.

Det ligger en betydelig verdi i denne overordnede tilnærmingen, ikke minst fordi den åpner for en ressurseffektiv tilpasning til situasjonen og lokale forhold. Jeg vurderer det derfor ikke som hensiktsmessig å fastsette mer

detaljerte regler om rapportering på ett område – tverrsektorielle satsinger – enn det som er utgangspunktet for økonomiregelverket som helhet.»

Etter departementets vurdering er det mer relevant med veiledning og andre pedagogiske tiltak som kan bidra til bevissthet om rapportering om tverrsektorielle satsinger. I det løpende arbeidet med å utvikle økonomiregelverket er det likevel enkelte forhold knyttet til samordning og tverrsektorielle tiltak som er til vurdering. I forlengelsen av Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) sitt arbeid med veiledning om roller og ansvar for styring ved samordning vurderer etaten om det er behov for å videreutvikle kravene til samordning av styringssignaler der flere departementer har faglig ansvar for en virksomhet. Krav knyttet til samordning mellom statlige virksomheter vurderes også. I noen tilfeller mottar virksomheter budsjettmidler fra andre departementer enn departementet med det overordnede administrative ansvaret. DFØ vurderer om kravene til hvordan midlene i slike tilfeller skal stilles til disposisjon fra departement til virksomhet, bør tydeliggjøres.

Føringer for omtale av sammenhengen mellom sektorspesifikke bevilgninger og resultater av tverrsektorielle satsinger i budsjettproposisjonene

Finansdepartementet viser også her til redegjørelsen i statsråd Jensens svar av 16. august 2019, der statsråden blant annet uttrykte følgende:

«Jeg mener kravene til omtale av tverrsektorielle satsinger og mål i budsjettproposisjonene er hensiktsmessig generelt utformet i hovedbudsjettskrivet. Regjeringen har en rekke tverrgående satsinger og strategier som kan være av ulik størrelse og viktighet. Det er ikke hensiktsmessig å sette opp generelle krav til hvordan departementene skal omtale disse i budsjettproposisjonene. Departementer med koordineringsansvar i tverrgående satsinger vil vurdere behovet for helhetlig omtale og rapportering i tråd med vanlig forvaltningspraksis. For viktige politiske satsinger kan det være aktuelt at det koordinerende departementet innhenter rapportering om gjennomføring og status fra de øvrige involverte departementene, og omtaler mål og status for tverrgående satsinger og mål som Stortinget har sluttet seg til. Rapporteringen til Stortinget vil i noen tilfeller skje gjennom egne meldinger og i andre tilfeller i budsjettproposisjonen. For øvrig står det fast at hvert enkelt departement rapporterer om mål og resultater på sine områder, både for tiltak som retter seg mot tverrgående satsinger og for sektortiltak.»

Finansdepartementet viser til at departementene i hovedbudsjettskrivet for 2021-budsjettet, av 4. mai 2020, ble minnet på deres ansvar for omtale av tverrgående satsinger. Følgende tekst har stått i hovedbudsjettskrivene deretter:

«Regjeringa gjennomfører tverrgående satsingar av ulik storleik og viktigheit. Departement med ansvar for vesentlege og relevante tiltak i viktige tverrgående satsingar skal vurdere å omtale mål for tiltaka og oppnådde resultat i budsjettproposisjonen. Departement med koordineringsansvar i tverrgående satsingar skal vurdere behovet for å omtale mål og resultat av slike satsingar samla i budsjettproposisjonen. For viktige politiske satsingar

kan det være aktuelt at det koordinerende departementet hentar inn rapportering om gjennomføring og status frå dei andre involverte departementa, og omtaler mål og status samla for tverrgående satsingar som Stortinget har slutta seg til.»

Styringsdialog om tverrsektorielle satsinger

Ifølge Finansdepartementet har DFØ et omfattende materiell for veiledning om etatsstyring som stadig videreutvikles. De senere årene har DFØ jobbet mye med ulike problemstillinger knyttet til samordning og styring av tverrsektorielle tiltak på tvers av etater og departementer i sitt arbeid med kunnskapsbygging og kompetansetilbud. Måloppnåelse og resultatrapportering inngår som en del av dette temaet. DFØ har samlet informasjon og veiledning om samordning og tverrsektorielle tiltak på en egen nettside om temaet. Der finnes blant annet råd, informasjonsfilmer og rapporter. Samordning, oppfølging og rapportering av tverretatlige tiltak er i tillegg en integrert del av DFØs øvrige veiledning, for eksempel om tildelingsbrev (hvor det blant annet er en egen sjekkliste om samordningsoppgaver). Som fagorgan på områdene styring og forvaltningsutvikling innhenter og deler DFØ også kunnskap om blant annet samordningstemaer.

Tverrsektorielle tiltak og samordning har også vært fulgt opp som en del av styringsdialogen med DFØ. Tildelingsbrevet for 2020 hadde en egen styringsparameter om temaet («tilstandsutvikling for utvalgte samfunnsutfordringer som krever tverrgående styringspraksis»). DFØ har også omtalt disse temaene i sine årsrapporter, for eksempel i årsrapportene for 2020 og 2021.

Samordning og styring på tverrsektorielle områder har også vært tema på DFØs styringskonferanser i 2019 (det tverretatlige samarbeidet knyttet til arbeidslivskriminalitet) og 2021 (hovedtema: komplekse samfunnsproblemer utfordrer tradisjonelle strukturer og styringsansvar).

Finansdepartementet har også arbeidet med samordning og styring av tverretatlige tiltak gjennom et eget departementsinternt erfaringsnettverk om etatsstyring («etatsstyringsnettverket»).

I den overordnede strategien for departementsfellesskapet for 2021–2025, *Gode hver for oss. Best sammen*, er mer samordnet utvikling og gjennomføring av politikk et eget målområde, herunder «mer samordnet, langsiktig og strategisk styring». Det er blant annet satt i gang forsøk med kjernegrupper for oppfølging av strategien. Disse kjernegruppene skal ivareta samordnet utvikling og gjennomføring av tverrgående politikk på komplekse områder. DFØ følger opp strategien gjennom evaluering av kjernegruppene og en midtveisevaluering av departementsstrategien. Formålet er å hente ut kunnskap om blant annet samordning gjennom disse evalueringene.

9.4.3 Riksrevisjonens vurdering

Finansdepartementet har ikke konkret fulgt opp anbefalingen om å gjøre endringer i reglement for økonomistyring i staten, men Riksrevisjonen legger

vekt på at departementet har iverksatt flere tiltak for å forbedre departementenes styringsinformasjon og informasjon til Stortinget på tverrsektorielle områder. Vi merker oss at DFØ har jobbet mye med ulike problemstillinger knyttet til samordning og styring av tverrsektorielle tiltak på tvers av etater og departementer i sitt arbeid med kunnskapsbygging og kompetansetilbud. Det er positivt at måloppnåelse og resultatrapportering inngår som en del av dette.

Riksrevisjonen avslutter saken.

10 Forsvarsdepartementet

Forsvarsdepartementet (FD) har ansvar for å utforme og iverksette norsk sikkerhets- og forsvarspolitik.

Ifølge regjeringens budsjettforslag for 2022 har norsk sikkerhets- og forsvarspolitik som formål å beskytte Norges suverenitet, territoriale integritet, demokratiske styresett og politiske handlefrihet mot politisk, militært og annet press. NATO og det transatlantiske sikkerhetsfellesskapet er bærebjelken i norsk sikkerhetspolitikk. Norge vil medvirke til å forebygge væpnet konflikt og vil arbeide for fred og stabilitet innenfor en global, multilateral rettsorden bygd på prinsippene som er nedfelt i FN-pakten. Regjeringens budsjettforslag følger opp satsingene og de økonomiske forutsetningene i langtidsplanen for forsvarssektoren.

Konklusjoner for Forsvarsdepartementet

- Statsregnskapet for Forsvarsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene er riktig avlagt.
- Vi har ingen nye saker.
- Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

Departementets inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner

FDs totale inntekter 2022

9,5

MILLIARDER KRONER

FDs totale utgifter 2022

78,5

MILLIARDER KRONER

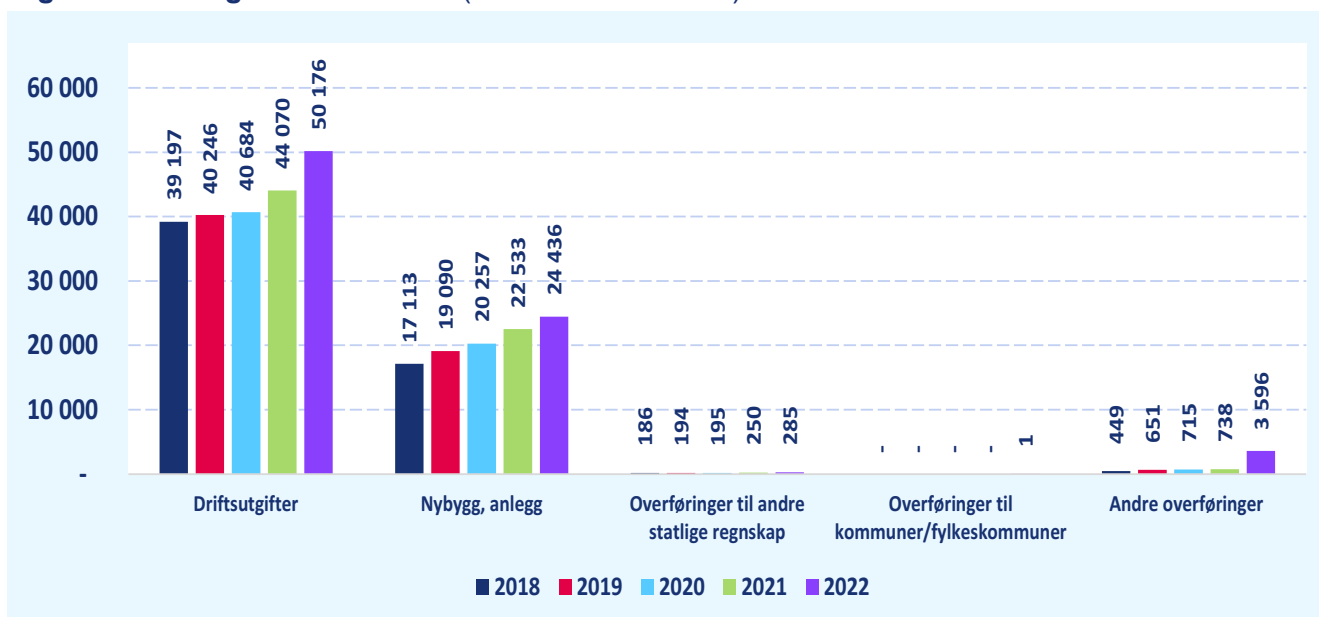
10.1 Statsregnskapet for Forsvarsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Forsvarsdepartementets ansvarsområde i det vesentlige er riktig avlagt og presentert. Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

10.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Forsvarsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementets del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 18 FDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

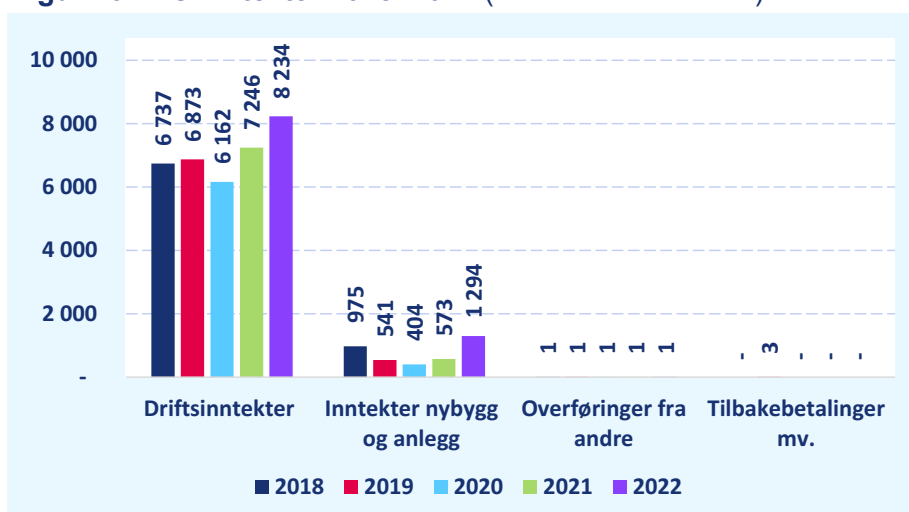

Kilde: Statsregnskapet.

I lys av den vanskelige sikkerhetspolitiske situasjonen har Stortinget styrket budsjettet til forsvarssektoren. For 2022 betyr denne styrkingen at det har vært mer aktivitet og blitt gjort større investeringer i nytt materiell. Dette påvirker både *driftsutgifter* og *nybygg og anlegg*. Det er driftsutgiftene som dominerer Forsvarsdepartementets utgifter. Driftsutgiftene utgjør 50,2 milliarder kroner i 2022 mot 44,1 milliarder kroner i 2021. Under *nybygg og anlegg* utgjør større utstysanskaffelser og vedlikehold gjennom Forsvarsmateriell nesten 21 milliarder kroner av totalt 24,4 milliarder kroner i 2022. I 2021 var utgiftene til *nybygg og anlegg* 22,5 milliarder kroner.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2018–2022.

Figur 19 FDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Det er i hovedsak Forsvarsbygg som genererer inntekter for sektoren under *driftsinntektene*. Disse inntektene kommer fra blant annet forvaltning, drift,

vedlikehold og utvikling av forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg (EBA) samt oppdrag som Forsvarsbygg gjennomfører for andre virksomheter.

10.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at Forsvarsdepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgiftene og inntektene, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Utgifter

For 2022 har Forsvarsdepartementet brukt 2,4 milliarder kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 23 FDs mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	51 259	50 176	1 082	2,1 %
Nybygg, anlegg	25 647	24 436	1 211	4,7 %
Overføringer til andre statlige regnskap	294	285	9	3,1 %
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	1	1	–	–
Andre overføringer	3 718	3 596	122	3,3 %
Totalt	80 918	78 493	2 425	3,0 %

Kilde: Statsregnskapet.

Mindreutgiften under *driftsutgifter* utgjør 1 082 millioner kroner og gjelder i hovedsak Forsvaret og Forsvarsbygg. Forsvarsdepartementet forklarer at

deler av mindreutgiften skyldes forpliktete anskaffelser som leveres og utbetales først i 2023. I tillegg kommenterer departementet at flere prosjekter er forsinket.

Det er brukt 1 211 millioner kroner mindre på *nybygg og anlegg* enn budsjettet. I hovedsak skyldes dette forhold hos Forsvarsmateriell. Departementet forklarer at deler av mindreutgiften er knyttet til kjøp av nye panservernraketter og kjøretøy blant annet for å erstatte materiell som er donert til Ukraina. Anskaffelsene pågår og er forpliktet. Det er videre flere prosjekter og tiltak hvor utbetalingen vil komme i 2023.

Forsvarsdepartementet har en generell merinntektsfullmakt og kan benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning, med unntak av inntekter fra bøter og salg av materiell hvor det er gitt kriterier for bruk av merinntekter.

Inntekter

I 2022 er Forsvarsdepartementets inntekter 690 millioner kroner høyere enn budsjettet (merinntekt). Tabellen nedenfor viser hvordan denne merinntekten fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 24 FDs merinntekter 2022 (tall i millioner kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	8 118	8 234	116	1,4 %
Inntekter nybygg og anlegg	721	1 294	574	79,6 %
Overføringer fra andre	0,5	0,64	0,1	27,4 %
Totalt	8 839	9 529	690	7,8 %

Kilde: Statsregnskapet.

Inntekter fra nybygg og anlegg er 574 millioner kroner høyere enn budsjett og skyldes NH-90-helikoptre og F-16-fly. Kontrakten for NH-90 ble kansellert i 2022, og forskuddsbetalingen i form av bankgarantier ble tilbakebetalt. For F-16 er det innbetalt forskudd i forbindelse med salg av disse flyene. Disse innbetalingene var ikke budsjettet.

10.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Forsvarsdepartementet har overført 3 083 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på Forsvarsdepartementets ansvarsområde ble overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementets bestemmelser.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

10.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Forsvarsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Tabell 25 FDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	197,9
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-4 362,1
Forpliktelser	Beløp
Virksomheter med særskilte fullmakter	-735,1

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

Forsvarsdepartementet eier aksjer som er bokført med 197,9 millioner kroner i kapitalregnskapet. Disse er bokført til historisk kost.

Virksomheter med særskilte fullmakter disponerer midler som inngår i statens kontantbeholdning og er plassert på foliokonto i Norges Bank. Under Forsvarsdepartementet utgjør dette 735,1 millioner kroner og gjelder Forsvarets forskningsinstitutt (FFI). Midlene disponeres av FFI og rapporteres derfor også som en forpliktelse i kapitalregnskapet.

Utover disse postene har ikke departementet vesentlige poster i kapitalregnskapet.

10.2 Alle årsregnskapene er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av fem årsregnskap på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og underliggende virksomheter er riktig avlagt.

10.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Forsvarsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

**Tabell 26 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler
2018–2022**

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	2	1	1	0	0

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

11 Helse- og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) har det overordnede ansvaret for at befolkningen får gode og likeverdige helse- og omsorgstjenester.

Ifølge budsjettforslaget for 2022 er regjeringens mål at alle skal ha likeverdig tilgang til helse og omsorgstjenester av god kvalitet uansett hvor i landet de bor. Regjeringen vil fremme god helse og livskvalitet i befolkningen og redusere sosiale forskjeller i helse.

Sentrale mål for regjeringen er å

- redusere unødvendig og ikke-medisinsk begrunnet venting for pasienten
- fremme kommunenes evne til omstilling og kvalitetsforbedring i den kommunale helse- og omsorgstjenesten
- prioritere psykisk helsevern og rusfeltet med satsing på forebygging, tidlig innsats og bedre behandling
- øke tilgjengeligheten og kapasiteten samt styrke kvaliteten i helse- og omsorgstjenesten
- sikre god folkehelse som fremmer gode liv og helse gjennom livsløpet

Konklusjoner for Helse- og omsorgsdepartementet

- Statsregnskapet for Helse- og omsorgsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Folkehelseinstituttet, er riktig avlagt.
- Vi har ny sak om
 - behandlingen av person- og helseopplysninger i helseregistre – kritikkverdig.
- Vi har fulgt opp tidligere sak om
 - omorganisering av anskaffelsesområdet under Helse- og omsorgsdepartementet – saken avsluttes.

Departementets inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner

HODs totale inntekter 2022

3,6

MILLIARDER KRONER

HODs totale utgifter 2022

254

MILLIARDER KRONER

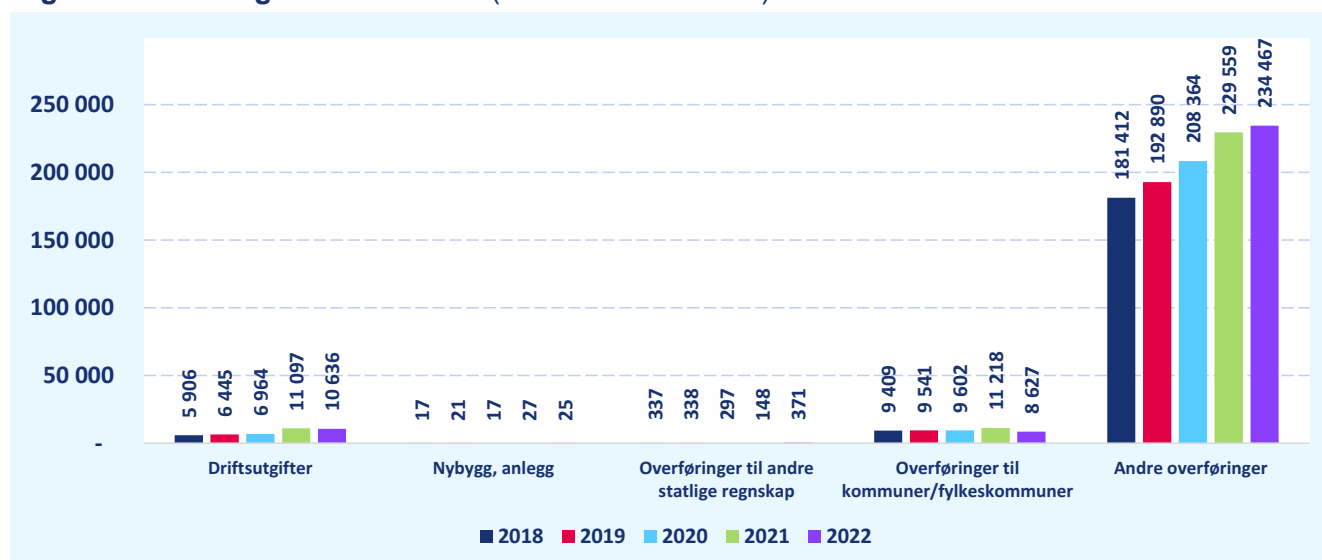
11.1 Statsregnskapet for Helse- og omsorgsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Helse- og omsorgsdepartementets ansvarsområde er riktig avlagt og presentert. Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

11.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Helse- og omsorgsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementets del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 20 HODs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

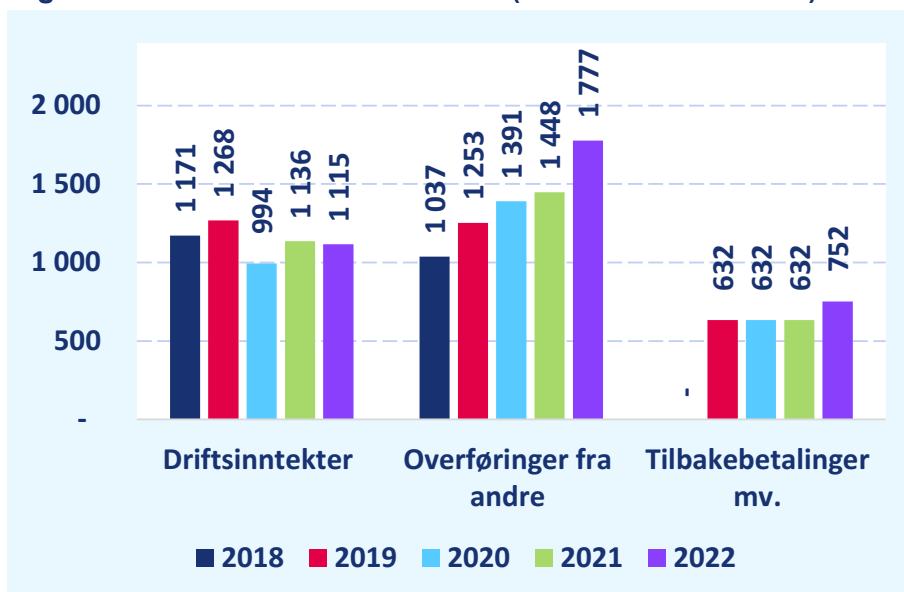
Kilde: Statsregnskapet.

I 2022 har det blitt overført 189 milliarder kroner til de regionale helseforetakene og spesialisthelsetjenesten. Dette er den klart største utgiftsgruppen under Helse- og omsorgsdepartementet. Finansieringen av helseforetakene er todelt og består av en basisbevilgning og en aktivitetsbasert finansiering. Dette er kategorisert som *andre overføringer* i statsregnskapet.

Overføringer til kommuner/fylkeskommuner gjelder blant annet omsorgstjenester, primærhelsetjeneste og psykisk helsevern i kommuner. I 2022 utgjør slike overføringer 8,6 milliarder kroner. Nedgangen fra 2021 kan i stor grad knyttes til forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2018–2022.

Figur 21 HODs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntekter gjelder i hovedsak Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet og er inntekter fra blant annet oppdrags- og bidragsfinansiert virksomhet og inntekter fra vaksinesalg.

Overføringer fra andre er renter og avdrag på investeringslån som er gitt til regionale helseforetak fra og med 2008, sektoravgift under Helse- og omsorgsdepartementet og statens overskuddsandel av aksjer i Vinmonopolet. *Tilbakebetalinger* er avdrag på investeringslån som ble gitt til helseforetakene til og med 2007.

11.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgiftene og inntektene, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Riksrevisjonen mener at Helse- og omsorgsdepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Utgifter

For 2022 har Helse- og omsorgsdepartementet brukt 4 991 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 27 HODs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	14 502	10 636	3 866	26,7 %
Nybygg, anlegg	35	25	11	31,4 %
Overføringer til andre statlige regnskap	371	371	–	–
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	11 659	8 627	3 032	26,0 %
Andre overføringer	232 549	234 467	-1 918	-0,8 %
Totalt	259 116	254 126	4 991	1,9 %

Kilde: Statsregnskapet.

Tabellen viser at i 2022 er *driftsutgifter* den utgiftstypen med den største mindreutgiften. Denne utgjør 3 866 millioner kroner. Nærmere 2,6 milliarder kroner gjelder beredskapslagring av legemidler og smittevernutstyr og må sees i sammenheng med en merutgift på 2,3 milliarder kroner som gjelder tilskudd til beredskapslagring av legemidler og smittevernutstyr under *andre overføringer*. Departementet har hjemmel for å flytte bevilgningene mellom disse postene.

Det er mindreutgifter på andre poster under *andre overføringer* slik at merutgiften til denne utgiftstypen i 2022 er på totalt 1,9 milliarder kroner.

Departementet forklarer at 957 millioner kroner av mindreutgiften gjelder innkjøp av vaksiner og vaksinasjon mot covid-19 og i stor grad skyldes at det ble sendt ut færre vaksiner, og at vaksinasjonstakten var lavere enn ventet. Dette medførte mindre utgifter til uttaksmerverdiavgift. Videre forklarer departementet at rundt 129 millioner kroner av mindreutgiften på driftsposten skyldes en periodiseringsfeil som gjorde at det overførte beløpet fra 2021 ble større enn hva som var realistisk å gjennomføre i et oppstartsår.

Under *overføringer til kommuner/fylkeskommuner* er det en mindreutgift på 3 milliarder kroner. Det meste av mindreutgiften er relatert til investeringstilskudd for rehabilitering. Departementet forklarer at mindreutgiften skyldes at flere prosjekter blir ferdigstilt senere, og at tilskudd dermed utbetales senere samt at noen tilsagn er annullert.

Tallene i tabellen er nettobeløp, og for Helse- og omsorgsdepartementet består mindreutgiften på 4 991 millioner kroner av 7 850 millioner kroner i mindreutgifter og 2 858 millioner kroner i merutgifter.

Inntekter

I 2022 er Helse- og omsorgsdepartementets inntekter 226 millioner kroner høyere enn budsjettert (merinntekt). Tabellen nedenfor viser hvordan denne merinntekten fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 28 HODs merinntekter 2022 (tall i millioner kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	842	1 115	274	32,5 %
Overføringer fra andre	1 715	1 777	62	3,6 %
Tilbakebetalinger mv.	752	752	–	–
Totalt	3 308	3 644	336	10,2 %

Kilde: Statsregnskapet.

Merinntektene under *driftsinntekter* er i hovedsak inntekter for Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet. Departementet forklarer at oppdragsinntekter varierer fra år til år, og at det er krevende å forutsi størrelsen på finansieringsbehovene for de aktuelle satsingene. Det har vært stor aktivitet knyttet til eksternt finansierte prosjekter i 2022.

Merinntekten under *overføringer fra andre* gjelder sektoravgifter på departementets ansvarsområde.

11.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Helse- og omsorgsdepartementet har overført 4 701 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på Helse- og omsorgsdepartementets område ble overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementets bestemmelser.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

11.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Helse- og omsorgsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Tabell 29 HODs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	5,4
Utlån og utestående fordringer	55 265,9
Ordinære fond (eiendeler)	39,8
Forskudd	-95,2
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	358,7
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-190,1

Kilde: Statsregnskapet.

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

Helse- og omsorgsdepartementet har *verdipapirer* i form av aksjer og kapitalinnskudd på 5,4 millioner kroner. *Utlån og utestående fordringer* for helseforetakene utgjør 55,3 milliarder kroner. Departementet har også *fond* på 39,8 millioner kroner. På Helse- og omsorgsdepartementets område inngår oppgjørsordningene for H-resept og fritt behandlingsvalg på eiendelssiden i kapitalregnskapet. Dette er registrert som en negativ eiendel med 95 millioner kroner i minus.

På gjeldssiden har departementet *kontolån fra fond* på 190,1 millioner kroner. Her inngår fond for Norsk pasientskadeerstatning – privat sektor i tillegg til Norsk pasientskadeerstatning reguleringsfond. Det siste samsvarer med fond på eiendelssiden.

11.2 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Folkehelseinstituttet, er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av 14 årsregnskap på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og underliggende virksomheter, med unntak av ett, er riktige. Årsregnskapet for Folkehelseinstituttet inneholder vesentlige feil og mangler.

11.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Helse- og omsorgsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

Tabell 30 Antall av HODs årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	2	0	0	0	1

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

Nedenfor omtaler vi grunnlaget for årsregnskapet med vesentlige feil og mangler for 2022.

11.2.2 Folkehelseinstituttet – revisjonsberetning med konklusjon om at vi ikke kan uttale oss om årsregnskapet

Folkehelseinstituttet har ikke vært i stand til å legge fram tilstrekkelig og hensiktsmessig dokumentasjon for vesentlige forhold knyttet til årsregnskapet for 2022. Vi kan derfor ikke uttale oss om regnskapet. Grunnlaget for vår konklusjon er:

- **Dokumentasjon og prisfastsetting av varelager per 31. desember 2022**

Vi har identifisert betydelige svakheter i internkontrollrutiner knyttet til dokumentasjon og prisfastsetting av varelager. Det er betydelige avvik i rapporter knyttet til varetelling og virksomhetens forklaringer til avvik kan ikke verifiseres. Riksrevisjonens kontroller av prisfastsettingen av varelageret viste at verdien av beholdninger av varer og driftsmateriell var undervurdert med omtrent 73 millioner kroner per 31. desember 2022. Denne feilen førte til at verdien av varelageret var feil ved inngangen av 2023.

- **Fordring mot Folkhälsomyndigheten**

Folkehelseinstituttet har en fordring i balansen på 141 millioner kroner hvor det ikke har vært mulig å innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis. Underdokumentasjon gir ikke tilstrekkelig informasjon og beløp avviker med det som framgår av regnskapet.

- **Gjeld per 31. desember 2022**

Saldoen på konto for preliminær gjeld er svært usikker som følge av betydelige svakheter i internkontrollrutiner og manglende dokumentasjon.

- **Eksternfinansierte prosjekter**

Riksrevisjonen har identifisert betydelige svakheter og mangler i

virksomhetens rutiner for intern kontroll og løpende oppfølging av avvik knyttet til håndtering og bokføring av bidragsprosjekter.

På bakgrunn av ovennevnte forhold er det Riksrevisjonens vurdering at det foreligger stor usikkerhet knyttet til Folkehelseinstituttets avlagte årsregnskap for 2022. Basert på dette avga Riksrevisjonen en konklusjon om at vi ikke kan uttale oss om regnskapet til Folkehelseinstituttet for 2022.

11.3 Person- og helseopplysninger i helseregistre behandles ikke i tilstrekkelig grad i henhold til kravene i helseregisterloven og personopplysningsloven

11.3.1 Konklusjoner

Konklusjon

Person- og helseopplysninger i helseregistre behandles ikke i tilstrekkelig grad i henhold til kravene i helseregisterloven og personopplysningsloven.

- Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Statens legemiddelverk har ikke oversikt over sikkerhetsarbeidet som gjøres hos driftsleverandørene, og jobber ikke systematisk med risiko og tiltak.
- Viktige informasjonssikkerhetstiltak hos driftsleverandørene er ikke implementert eller fungerer ikke etter hensikten.
- Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet overholder ikke lovpålagte frister for tilgjengeliggjøring av helseopplysninger.

Ansvarlig departement: Helse- og omsorgsdepartementet.

11.3.2 Overordnet vurdering

Kritikkverdig

Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at person- og helseopplysninger i helseregistre ikke i tilstrekkelig grad behandles i henhold til kravene til informasjonssikkerhet og personvern i helseregisterloven og personopplysningsloven. Det er også kritikkverdig at helseopplysninger ikke blir gjort tilgjengelige for forskere innen lovpålagte frister.

11.3.3 Utdyping av konklusjoner

Målet med revisjonen har vært å kontrollere om person- og helseopplysninger i lovbestemte helseregistre underlagt Helse- og omsorgsdepartementet behandles i henhold til kravene til informasjonssikkerhet, personvern og tilgjengeliggjøring i helseregisterloven og personopplysningsloven.

I henhold til helseregisterloven kan til sammen elleve offentlige helseregistre behandle opplysninger som navn, fødselsnummer eller andre personidentifiserende kjennetegn uten samtykke fra den registrerte. Ni av disse helseregistrene er underlagt Helse- og omsorgsdepartementet.

Folkehelseinstituttet, Helsedirektoratet og Statens legemiddelverk er dataansvarlige for de lovbestemte helseregistrene underlagt Helse- og omsorgsdepartementet, og er ansvarlige for å overholde personvernprinsippene og regelverket på området.

Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet har inngått avtale med Norsk Helsenett om drift av infrastrukturen for helseregistrene som omfattes av revisjonen. Statens legemiddelverk har inngått en databehandleravtale med Advania for drift av IT-systemene, men denne er overdratt til Norsk Helsenett per 1. januar 2017. Norsk helsenett er dermed databehandler for personopplysningene i alle helseregistrene som omfattes av revisjonen.

Vi har valgt ut helseregistrene ut fra hvor mye sensitive data de inneholder, antallet utleveringer av helseopplysninger og resultatene fra risikovurderinger og vurderinger av personvernkonsekvenser. Vi har vurdert innspill fra Datatilsynet og virksomhetenes egne internrevisjoner. Sammen med de utvalgte registrene inkluderes alle virksomhetene underlagt Helse- og omsorgsdepartementet som er dataansvarlig for helseregistre.

Formålet med helseregistrene er å samle helseopplysninger, slik at disse kan brukes til blant annet kvalitetsforbedring, forebyggende arbeid, beredskap, analyser og forskning. Helseregistrene som er del av revisjonen, gir informasjon om blant annet smittsomme sykdommer, bivirkninger av legemidler, dødsårsaker og helse- og omsorgstjenester.

Både helseregisterloven og personopplysningsloven stiller krav til hvordan virksomhetene skal håndtere person- og helseopplysninger i helseregistrene. Personopplysningene skal behandles i samsvar med prinsippene i personvernforordningen (GDPR).

Saken er presentert i en egen rapport, se [lenke](#).

11.3.4 Folkehelseinstituttet, Statens legemiddelverk og Helsedirektoratet har ikke oversikt over sikkerhetsarbeidet som gjøres hos leverandørene, og jobber ikke systematisk med risiko og tiltak

I henhold til helseregisterloven og personvernforordningen (GDPR) skal den dataansvarlige gjennomføre tekniske og organisatoriske tiltak. Tiltakene skal

Revisjonen omfatter følgende lovbestemte helseregistre:

- Dødsårsaksregisteret
- Meldingssystem for smittsomme sykdommer
- Kommunalt pasient- og brukerregister
- System for bivirkningsrapportering.

sikre at person- og helseopplysninger behandles i samsvar med regelverket, slik at sikkerhetsnivået står i forhold til risikoen.

Faktaboks 6 Dataansvarlig

Den dataansvarlige er det primære pliktsubjektet etter personvernforordningen (GDPR) og har det overordnede ansvaret for å overholde personvernprinsippene og regelverket.

I personvernforordningen (GDPR) brukes begrepet *behandlingsansvarlig*. I helselovgivningen benyttes begrepet *dataansvarlig* istedenfor for behandlingsansvarlig, da begrepet behandlingsansvarlig har et annet innhold i helsesektoren.

Kilde: Datatilsynet og Helse- og omsorgsdepartementet.

Arbeidet med identifisering og håndtering av risiko, personvernkonsekvenser og avvik er mangelfullt

Risikovurderingene er mangelfulle, og personvernkonsekvenser er ikke vurdert for alle registrene. Risikovurderinger som er gjort av Helsedirektoratet er mer detaljerte og gir mer informasjon om hvilke tiltak som skal iverksettes, enn risikovurderingene som er gjort av Statens legemiddelverk og Folkehelseinstituttet. I tillegg har ikke Folkehelseinstituttet og Statens legemiddelverk oversikt over alle registrerte avvik knyttet til registrene, da de fleste avvik (hendelser) registreres i leverandørenes avvikssystem.

Når virksomhetene ikke har oversikt over risiko eller sårbarheter i egne systemer, kan det være vanskelig å iverksette tiltak som samlet sett er egnet til å ivareta informasjonssikkerheten.

Sikkerhetsarbeidet hos leverandørene som drifter infrastrukturen for helseregistrene, følges ikke opp

Virksomhetene har ikke oversikt over det totale risikobildet eller informasjon om hvordan leverandøren gjennomfører sikkerhetstiltak som påvirker sikkerhetsnivået til helseregistrene.

Kravene i avtalene med leverandørene er ikke tydelig avklart mellom virksomhetene og leverandørene. Virksomhetene har jevnlig driftsmøter med leverandørene der de først og fremst går gjennom utfordringer med den daglige driften av systemene for helseregistrene, og hvordan driften kan forbedres. Virksomhetene har ikke fulgt opp at leverandørene forvalter systemene og sikkerheten i henhold til kravene de har stilt i avtalene. Risikovurderinger og endringer i risikobildet er heller ikke tema i driftsmøtene.

Virksomhetene har taktiske møter med leverandøren på sikkerhetsområdet, som ikke er rettet mot helseregistrene spesifikt, men mot Norsk helsenett SF (NHN) som leverandør av tjenester generelt. Helsedirektoratet har ettersendt

referater fra slike møter, som viser at risiko og sikkerhet hos leverandøren har vært fulgt opp på overordnet nivå.

11.3.5 Viktige informasjonssikkerhetstiltak hos leverandørene er ikke implementert eller fungerer ikke etter hensikten

I henhold til helseregisterloven og personvernforordningen (GDPR) skal både den dataansvarlige og databehandleren gjennomføre tekniske og organisatoriske tiltak for å oppnå et sikkerhetsnivå som står i forhold til risikoen.

Tilgangsstyringen er mangelfull, og leverandørene har omfattende tilganger

Alle virksomhetene har beskrevet overordnede prinsipper og krav til tilgangsstyring. Samlet sett dekker prosedyrene anbefalinger om autorisering for, tjenstlig behov for og endring, avslutning og regelmessig kontroll av tilganger, både for virksomhetenes egne ansatte og for ansatte hos leverandøren.

Tilgangsstyringen gjennomføres imidlertid ikke alltid som beskrevet. Virksomhetene har kontroll med egne brukere, men ikke leverandørenes brukere i virksomhetenes systemer. Leverandørene har svært mange brukere med utvidede tilgangsrettigheter.

Antallet brukere med utvidede tilgangsrettigheter bør begrenses til et minimum. Når mange brukere har utvidede tilgangsrettigheter, øker risikoen for misbruk eller feil som kan gi stort skadeomfang i helseregistrene og tilknyttede systemer.

Varierende vedlikehold av sikkerhetskonnfigurasjon og gjennomføring av sikkerhetsoppdateringer

Leverandøren ivaretar sikkerhetsoppdateringer, men sikkerhetsinnstillingene er ikke alltid satt opp i henhold til beste praksis. Noen av svakhetene har vært kjent for leverandøren, men er ikke blitt formidlet til virksomhetene og dermed ikke gjort kjent for dem.

Manglende kontroll med sikkerhetsinnstillingene kan føre til sårbarheter i systemene.

Mangelfull logging på servere og databaser

For å gjøre det lettere å oppdage uønskede IKT-hendelser og redusere eller forhindre konsekvenser av slike hendelser lagres (logges) informasjon om aktiviteter som utføres, i et system. Det har ikke vært tydelig kommunikasjon mellom leverandørene og virksomhetene om hva som skal logges i helseregistrene, og hva som faktisk logges. Loggoppsettet for servere og databaser er svakere enn beste praksis. Dette gjelder særlig logging av dataendringer som skjer direkte i databaser.

For både servere og databaser er det svært mange brukere med utvidede rettigheter som kan gjøre endringer på sikkerhetsoppsettet eller direkte i en

database. Manglende logging kan blant annet gjøre det vanskelig å oppdage, korrigere og undersøke uønskede hendelser.

11.3.6 Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet overholder ikke lovpålagte frister for tilgjengeliggjøring av helseopplysninger

Den dataansvarlige skal etter søknad levere ut helseopplysninger i helseregistre når dataene det søkes tilgang til, skal brukes til et uttrykkelig angitt formål som er innenfor registrets formål. Søkeren skal dokumentere at behandlingen av opplysningene har hjemmel etter personvernforordningen, og gjøre rede for hvilke egnede tekniske og organisatoriske tiltak som skal settes i verk for å ivareta informasjonssikkerheten.

Helseregisterloven slår også fast at den dataansvarlige skal gjøre data fra helseregistrene tilgjengelig innen 30 virkedager fra fullstendig søknad er mottatt. Dersom den dataansvarlige må hente opplysningene fra flere registre, er fristen for tilgjengeliggjøring av data 60 virkedager.

Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet påser at forskerne dokumenterer det som kreves etter regelverket, før de gjør helseopplysninger tilgjengelig

Søknadene fra forskere som vi har kontrollert, inneholder dokumentasjon og vurderinger som bekrefter at den formelle saksbehandlingen oppfyller kravene i helseregisterloven. Saksbehandlingen viser også at virksomhetene er opptatt av å ikke levere ut mer data enn nødvendig, blant annet for å redusere muligheten for personidentifisering. De tekniske og organisatoriske tiltakene som forskeren skal iverksette for å ivareta informasjonssikkerheten, beskrives i søknaden.

Dagens regelverk gir virksomhetene verken plikt eller adgang til å følge opp at forskeren behandler helseopplysningene slik det er beskrevet i søknaden. Beskrivelsene av de tekniske og organisatoriske tiltakene i søknadene er i hovedsak ikke særlig detaljerte, noe som gjør det utfordrende for virksomhetene å vurdere om tiltakene er hensiktsmessige, eller om mottakeren har god nok informasjonssikkerhet for dataene. Virksomhetene kan dermed ikke vite om sikkerheten for helseopplysningene hos mottakeren blir ivaretatt.

Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet gjør ikke helseopplysninger tilgjengelig innen lovpålagte frister

Revisjonen viser mange tilfeller hvor virksomhetene ikke overholder fristen for å levere ut helseopplysninger.

Når vi har beregnet antall dager det tar å gjøre helseopplysninger tilgjengelig, har vi summert antall virkedager fra fullstendig søknad foreligger til utlevering har skjedd. Folkehelseinstituttet er av den oppfatning at ventetiden for å motta koblingsnøkkel ikke bør inngå når det skal måles om en sak er utlevert innenfor frist. For koblingssaker summerer Folkehelseinstituttet antall virkedager fra komplett søknad foreligger til vedtak, pluss antall virkedager fra mottatt nøkkel til utlevering. Det vil si at

instituttet ikke regner med antall virkedager fra vedtak til mottak av koblingsnøkkel (ventetiden).

Figur 22 Utleveringer av person- og helseopplysninger til forskning

Kilde: Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet.

Det kan ta over 300 virkedager fra virksomhetene mottar en fullstendig søknad, til de gjør data fra registrene tilgjengelig. I tillegg kan det ta lang tid fra virksomhetene mottar en søknad, til de vurderer at den er fullstendig, noe som fører til at forskerne må vente enda lenger på forskningsdataene etter at de har sendt søknaden. Virksomhetene har ingen enhetlig rutine for å varsle søkerne hvis fristen for å levere ut data ikke kommer til å bli overholdt.

Figuren over viser antall utleveringer av opplysninger fra Dødsårsaksregistret, Meldingssystem for smittsomme sykdommer og Kommunalt pasient- og brukerregister til bruk i forskning i perioden 2020–2022. Figuren viser at alle de tre registrene har utfordringer med å etterleve de lovpålagte fristene for å levere ut forespurt helsedata til forskning.

Søknadene om utlevering av data til forskning inneholder en beskrivelse av formålet med prosjektet og en forhåndsgodkjenning fra den regionale komiteen for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk. Både forhåndsgodkjenningen fra komiteen og finansieringen av det enkelte forskningsprosjekt kan inneholde tidsrammer. Det er derfor viktig for søkeren at forskningen ikke blir forsinket som følge av lang saksbehandlingstid hos virksomhetene. Når helseopplysninger blir utlevert sent, vil det også kunne føre til at nytten av forskningen først blir tilgjengelig på et senere tidspunkt.

Den regionale komiteen for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk

skal forhåndsgodkjenne

- medisinske og helsefaglige forskningsprosjekter
- generelle forskningsbiobanker
- dispensasjon fra taushetsplikt for annen type forskning.

11.3.7 Anbefalinger

Riksrevisjonen anbefaler at Helse - og omsorgsdepartementet følger opp at

- virksomhetene i rollen som dataansvarlig vier større oppmerksomhet til sikkerhetstiltak som skal gjennomføres av driftsleverandør

11.3.8 Statsrådens svar

Statsrådens svar følger i vedlegg 2.

- [Lenke til helse- og omsorgsministerens svar.](#)

11.3.9 Riksrevisjonens uttalelse til statsrådens svar

Riksrevisjonen har ingen ytterligere kommentar.

11.4 Oppfølging av omorganisering av anskaffelsesområdet i virksomheter under Helse- og omsorgsdepartementet

Konklusjon

Vi avslutter saken.

Riksrevisjonen mener det har blitt gjort forbedringer på anskaffelsesområdet. I tillegg vil målet med tjenestemodellen i Norsk helsenett SF bli evaluert i 2023.

Ansvarlig departement: Helse- og omsorgsdepartementet.

11.4.1 Opprinnelig sak

Riksrevisjonen gjennomførte i 2018 en undersøkelse for å vurdere om ressursbruken har blitt mer effektiv etter at Helse- og omsorgsdepartementet omorganiserte anskaffelsesområdet i virksomhetene underlagt departementet. I målet om en mer effektiv ressursbruk lå det en forventning om at anskaffelsesprosesser og avtaler ville få høyere kvalitet, og at ressursbruken ville bli mindre. Undersøkelsen som ble rapportert i Dokument 1 (2019–2020), omfattet i hovedsak perioden 2017–2018.

Riksrevisjonen mente at flere sider ved omorganiseringen av anskaffelsesområdet var kritikkverdige.³

Riksrevisjonen hadde følgende hovedfunn:

- Kostnadene til gjennomføring av anskaffelser hadde blitt vesentlig høyere enn de var før omorganiseringen.
- Det var i liten grad målt om omorganiseringen har ført til bedre kvalitet innenfor anskaffelsesområdet.
- De potensielle gevinstene var overrapportert, og metoden for gevinstberegningene var uegnet for å vurdere de faktiske gevinstene ved omorganiseringen.
- De faktiske gevinstene var i liten grad realisert.
- Kostnadene ved å etablere tjenestesenteret i Norsk helsenett SF var ikke kjent.

Riksrevisjonen anbefalte Helse- og omsorgsdepartementet

- å vurdere om anskaffelsesområdet er hensiktsmessig organisert i dag
- å vurdere hvordan egenkapitalsituasjonen i Norsk helsenett SF skulle behandles
- å sikre realistisk rapportering av kostnader

Felles tjenestesenter for helseforvaltningen

Tjenestesenteret er etablert i Norsk helsenett SF. Senteret leverer administrative tjenester innenfor områdene IKT, dokumentasjonsforvaltning og anskaffelser til 13 etater i helseforvaltningen og til eget foretak.

Kilde: Årsrapport 2022 for Norsk helsenett SF.

³ Riksrevisjonen hadde fram til høsten 2022 fire ulike kritikkformer; svært alvorlig, alvorlig, sterkt kritikkverdig og kritikkverdig.

- å sikre realistisk rapportering av kvalitative og kvantitative gevinster fra Norsk helsenett SF og virksomhetene

Stortingets behandling av saken

Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 14. november 2019, jf. [Innst. 46 S \(2019–2020\)](#).

«Kontroll- og konstitusjonskomiteen merker seg Riksrevisjonens kritikk av at omorganiseringen har medført betydelig kostnadsøkning for virksomhetene, og at den ikke har resultert i redusert ressursbruk, som lå til grunn for omorganiseringen.

Komiteen er tilfreds med at statsråden tar funnene på alvor og at anbefalingene oppfattes som nyttige innspill, og at disse vil bli fulgt opp på egnet måte. Komiteen merker seg at departementet og Norsk helsenett SF vil benytte kunnskapen som undersøkelsen har avdekket, til forbedringsarbeid.»

Kilde: Innst. 46 S (2019–2020), jf. stortingsvedtak 3. desember 2019.

11.4.2 Helse- og omsorgsdepartementets oppfølging

Riksrevisjonen ba i brev 21. februar 2023 Helse- og omsorgsdepartementet om å redegjøre for hvilke tiltak som er iverksatt for å følge opp anbefalingene fra Riksrevisjonen i Dokument 1 (2019–2020) og merknadene fra kontroll- og konstitusjonskomiteen, og hvilke resultater som er oppnådd på området. Riksrevisjonen ba også om å få tilsendt rapportene/resultatene fra de to siste brukerundersøkelsene gjennomført blant brukere av anskaffelsestjenesten.

Departementet svarte i brev 20. mars 2023.

Helse- og omsorgsdepartementet viser til at det har stilt flere krav til Norsk helsenett SF i foretaksmøter når det gjelder anskaffelsesområdet. Kravene er fulgt opp i tertialvise oppfølgingsmøter.

Disse kravene ble stilt i foretaksmøte i 2019:

- Vurder løpende hvilke anskaffelsestjenester som best kan ivaretas av andre aktører, herunder Statens innkjøpssenter og Sykehusinnkjøp HF.
- Legg til rette for å innføre justert modell for samordning og videreutvikle konsernmodellen, der Strategisk forum skal sikre at alle etater har innflytelse på hvilke behov som skal dekkes, og med hvilken prioritering.
- Gi informasjon om prismodell og etatsvise kostnader innen 1. oktober 2019, og legg til rette for at saker som gjelder prismodell og kostnader for etatene, jevnlig blir behandlet i Strategisk forum.

Disse kravene ble stilt i foretaksmøte i 2020:

- Følg opp relevante tiltak og forbedringspunkter som ble påpekt i Riksrevisjonens rapport om felles anskaffelser for helseforvaltningen i 2017.

Strategisk forum

Viktige prioriteringer knyttet til tjenesteleveranser blir ivarettatt gjennom Strategisk forum. Forumet er en samhandlingsarena hvor alle etatene er representert.

Kilde: Norsk helsenett SF
Årsrapport 2022

- Gi informasjon om prismodell og etatsvise kostnader innen 1. mai 2020, og legg til rette for at saker som gjelder prismodell og kostnader for etatene, jevnlig blir behandlet i Strategisk forum.
- Gjør en vurdering av eksisterende pris- og finansieringsmodell i tjenestesenteret, herunder av om det bør legges til grunn en forenklet prismodell for de minste etatene. Forankre vurderingen i Strategisk forum, og rapporter til departementet innen 2. juni 2022.

Dette kravet ble stilt i foretaksmøte i 2022:

- Legg til rette for nødvendig avtalelojalitet ved felles anskaffelser.

Når det gjelder vurderinger av om anskaffelsesområdet er hensiktsmessig organisert, viser departementet til tertialvise rapporteringer fra Norsk helsenett SF. Disse viser en årlig vekst i anskaffelsene og da særlig fra de tre største brukerne av tjenesten: Folkehelseinstituttet, Helsedirektoratet og Norsk helsenett SF. Videre viser tertialrapporteringen i 2022 at Norsk helsenett SF og virksomhetene har fått tilgang til tre nye fellesavtaler og en rammeavtale, og at det arbeides med å inngå flere fellesavtaler som vil komme etatene til nytte fra 4. kvartal 2022.

Departementet viser til Norsk helsenett SFs arbeid med å innføre kategoristyring i helseforvaltningen. Dette er et forbruksanalyseverktøy for å bedre kunne analysere etatenes forbruksdata. Arbeidet med kategoristyring og andre aktiviteter har ført til en dreining fra virksomhetsspesifikke oppdrag til etablering av flere fellesavtaler.

Helse- og omsorgsdepartementet mener at anskaffelsesområdet i svært liten grad påvirker egenkapitalen i Norsk helsenett SF, og viser til at kostnadene ved anskaffelsestjenestene i prinsippet skal dekkes inn via prisen som virksomhetene betaler for tjenestene. Selve anskaffelseskostnaden ligger hos virksomhetene som gjør innkjøp innenfor innkjøpsavtalene mv.

Departementet mener realistisk rapportering av kostnader på anskaffelsesområdet henger sammen med prismodellen Norsk helsenett SF benytter overfor virksomhetene. Departementet krevde at foretaket skulle vurdere den eksisterende pris- og finansieringsmodellen det benytter i tjenestesenteret i 2020. Vurderingen viste at grunnlaget for å fakturere tjenestene var for lite og ikke dekket kostnadene i 2017, men at foretaket i etterkant har gjort justeringer for å finansiere tjenestene.

Innen 1. mai hvert år informerer Norsk helsenett SF departementet om prismodellen og de etatsvise kostnadene. De etatsvise kostnadene justeres i løpet av høsten. Prisene legges til grunn i budsjettarbeidet til foretaket. Statsforetaket rapporterer eventuelle avvik fra budsjettet i den overordnede tertialvis rapporteringen til departementet, og hvis avvikene skyldes spesifikke forretningsområder/tjenester, kommenterer foretaket dette særskilt i rapporteringen.

I utgangspunktet prises tjenestene etter en kost-pluss-modell, det vil si kostpris med et margintillegg på omtrent fem prosent. Prismodellen bygger på at virksomhetene er delt inn i kundegrupper basert på en kombinasjon av bruk av tjenestene og virksomhetenes størrelse. Modellen er ment å ta hensyn til den enkelte virksomhetens behov for tjenestene, hvor de mindre

Prismodell

Modellen som viser grunnlaget for prisingen av tjenestene på anskaffelsesområdet til Norsk helsenett SF.

etatene har et mindre behov enn de større. Dagens prismodell ble besluttet i Strategisk forum 16. desember 2021. Ifølge vurderingen Norsk helsenett SF gjorde av pris- og finansieringsmodellen, er det utfordrende å finne en modell som oppleves som rimelig for alle etater, siden de har ulik størrelse og ulike behov.

Norsk helsenett SF har gjennom perioden 2017–2022 rapportert tertialvis til Helse- og omsorgsdepartementet om potensielle økonomiske gevinster for inngåtte avtaler/fellesavtaler etter en modell som ble etablert og avtalt i 2017 da tjenestesenteret ble etablert.

Norsk Helsenett SFs brukerundersøkelse viste at tilfredsheten med anskaffelsestjenesten steg fra 2017 til 2020 når det gjaldt både tidsbruk for å besvare behov, kompetansenivå og kundeservice. Brukernes oppfatning av omdømmefaktorene «riktig kvalitet til riktig pris» og «økt effektivitet» hadde ikke samme framgang mellom de to undersøkelsene, mens oppfatningen av om anskaffelsestjenesten «bidrar til økonomiske besparelser», utviklet seg litt negativt.

Innretningen av brukerundersøkelsen ble endret i 2021. Dette gjør at den ikke kan sammenlignes direkte med tidligere undersøkelser, og det derfor er vanskelig å slå fast hvordan brukertilfredsheten har utviklet seg fra 2020 til 2021. Resultatene fra 2021 viser imidlertid at 84 prosent enten er meget fornøyd, fornøyd eller svarer «greit» på spørsmål om hvor tilfredse de er med anskaffelsestjenesten. Blant alle tjenesteområdene til Norsk helsenett SF var det anskaffelsestjenesten som hadde størst andel tilfredse brukere i undersøkelsen.

Helse- og omsorgsdepartementet har tatt initiativ til å evaluere tjenestemodellen i Norsk helsenett SF innen utgangen av 2023. Departementet tar sikte på å behandle evalueringsrapporten våren 2024 og opplyser at eventuelle krav til Norsk helsenett SF vil bli stilt i foretaksmøtet i juni 2024.

Evalueringsens hovedformål er å gå gjennom hvordan konsernmodellen fungerer i forhold til målsettingene i foretaksprotokollen til Norsk helsenett SF fra februar 2016:

Målsettingene er effektivisering og tilrettelegging for større og sterkere kompetansemiljøer og gjennom dette få en kvalitets- og kompetanseheving i administrative tjenesteledd.

Det er ikke endelig avklart hvordan evalueringen skal innrettes. Aktuelle temaer for evalueringen, som også er forelagt Strategisk forum er:

- Effektivisering/gevinstrealisering, inkludert kvantitative og kvalitative metoder for gevinstrealisering. Her inngår også prismodellen som benyttes.
- Styringsmodellen for felles tjenestesenter. Her inngår både Helse- og omsorgsdepartementets styring og Norsk helsenett SFs samarbeid/dialog med etatene, inkludert Strategisk forum.

- Kvalitet på tjenester og kundetilfredshet. Her inngår kvalitet på tjenesteleveranser, opplevd kundetilfredshet og behov for framtidig benchmarking mot alternative/tilsvarende leveransemodeller.

11.4.3 Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen registrerer at departementet har stilt flere relevante krav til Norsk Helsenett SF i foretaksmøter, og mener det har blitt gjort forbedringer på anskaffelsesområdet. Brukerundersøkelser viser at virksomhetenes tilfredshet med anskaffelsestjenestene fra Norsk helsenett SF er god. Det har blitt inngått flere fellesavtaler, og det er iverksatt tiltak for å sikre at prisingen av tjenestene i størst mulig grad gjenspeiler kostnadene ved tjenestene.

Det er videre positivt at departementet planlegger å evaluere tjenestemodellen i 2023. Etter Riksrevisjonens mening vil evalueringen gi departementet nyttig kunnskap til å vurdere om målene som ble satt for omorganiseringen av anskaffelsesområdet, nås.

Riksrevisjonen avslutter saken.

12 Justis- og beredskapsdepartementet

Justis- og beredskapsdepartementet (JD) har ansvar for rettsvesenet, kriminalomsorgen, politi- og påtalemyndigheten, redningstjenesten, samfunnssikkerhet, utlendingsmyndigheter og polarområdene.

Ifølge budsjettforslaget for 2022 vil regjeringen styrke arbeidet på disse områdene:

- effektiv kamp mot kriminalitet
- rettssikkerhet
- trygghet i samfunnet
- kontrollert og bærekraftig innvandring
- godt forvaltede polarområder
- godt og moderne lovverk

Konklusjoner for Justis- og beredskapsdepartementet

- Statsregnskapet for Justis- og beredskapsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene er riktig avlagt.
- Vi har ny sak om
 - DSBs tilsynsvirksomhet innenfor elsikkerhet – kritikkverdig.
- Vi har fulgt opp tidligere sak om
 - Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester – kritikkverdig, saken følges videre.

Departementets inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner

JDs totale inntekter 2022

7,7

MILLIARDER KRONER

JDs totale utgifter 2022

50,6

MILLIARDER KRONER

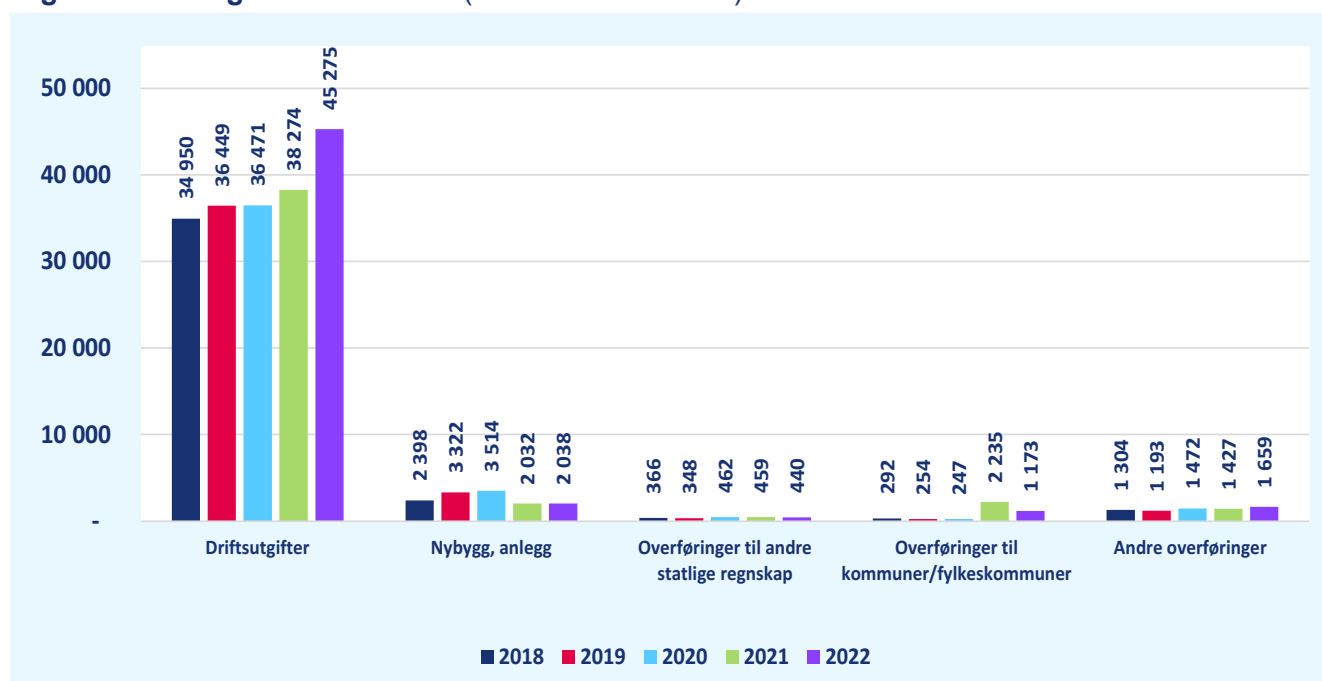
12.1 Statsregnskapet for Justis- og beredskapsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde i det vesentlige er riktig avlagt og presentert. Konklusjon for revisjonen av statsregnskapet står i kapittel 3.1.

12.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Justis- og beredskapsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementets del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 23 JDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Justis- og beredskapsdepartementets utgifter er i hovedsak *driftsutgifter*. I 2022 utgjør de regnskapsførte driftsutgiftene 45,3 milliarder kroner, noe som er 7 milliarder kroner mer enn i 2021. Økningen skyldes blant annet at det er bevilget mer midler for å øke politiets kapasitet til å avdekke sammensatte trusler og til etterretning i Norge og for å utvide aktiviteten for håndtering av asylsøkere og flyktninger. Driftsutgiftene for Utlendingsdirektoratet har også steget som følge av økte utgifter til asylmottak.

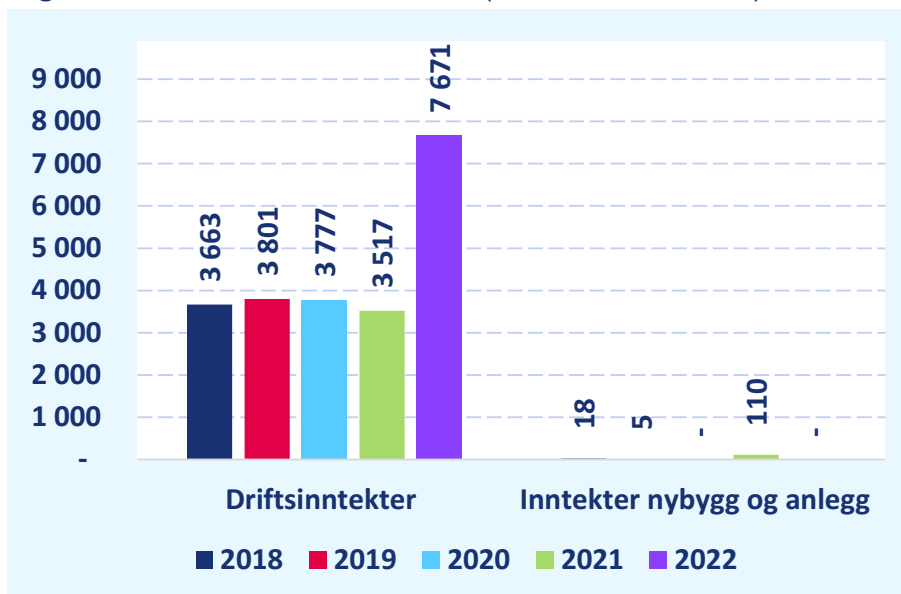
Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2018–2022.

Inntektene på Justis- og -beredskapsdepartementets område er hovedsakelig *driftsinntekter*. Den største økningen fra 2021 gjelder refusjon fra Utenriksdepartementet av ODA-godkjente utgifter, det vil si utgifter som

er godkjent som «Official development assistance» eller utviklingshjelp (ODA). Denne inntektsposten økte fra 240 millioner kroner i 2021 til 4 milliarder kroner i 2022 og skyldes de økte bevilningene til flyktninger fra Ukraina. Det er sammenheng mellom økte driftsutgifter og økte inntekter, ettersom refusjonen skal dekke ODA-godkjente utgifter som Justis- og beredskapsdepartementet har hatt i sammenheng med flyktningstrømmen til Norge.

Politiet har gebyrinntekter på rundt 1 milliard kroner. Dette gjelder hovedsakelig gebyr for tvangsforretninger og forlikrådsbehandling.

Figur 24 JDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

12.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgiftene og inntektene, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Riksrevisjonen mener at Justis- og beredskapsdepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Utgifter

For 2022 har Justis- og beredskapsdepartementet brukt 1,8 milliarder kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 31 JDs mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	45 936	45 275	661	1,4 %
Nybygg, anlegg	2 849	2 038	811	28,5 %
Overføringer til andre statlige regnskap	470	440	30	6,4 %
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	1 362	1 173	189	13,9 %
Andre overføringer	1 803	1 659	144	8,0 %
Totalt	52 419	50 585	1 834	3,5 %

Kilde: Statsregnskapet.

Departementet forklarer at krigen i Ukraina har krevd store ressurser, også innad i departementet, noe som har gått ut over oppgavegjennomføringen ellers. Utlendingsdirektoratet har også måttet omprioritere på grunn av krigen i Ukraina og har hatt noe sykdom blant nøkkelpersonell.

En stor del av mindreutgiften for *nybygg og anlegg* gjelder anskaffelsen av redningshelikoptre, der mindreutgiften på 297 millioner kroner hovedsakelig skyldes at utbetalinger er forskjøvet.

Departementet forklarer at noe av mindreutgiften for *driftsutgifter* og *nybygg og anlegg* også skyldes mangel på utviklingsressurser til IT-prosjekter og forsinkelser i leveranser av teknisk utstyr.

Tallene som presenteres i tabellen, er nettotall. Justis- og beredskapsdepartementet har også hatt merutgifter på rundt 67 millioner kroner i hovedsak under *driftsutgifter*, men også noe under *overføringer til kommuner/fylkeskommuner*.

Inntekter

For 2022 er Justis- og beredskapsdepartementets inntekter 62 millioner kroner høyere enn budsjettet skulle tilsi (merinntekt). Tabellen nedenfor viser hvordan denne merinntekten fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 32 JDs merinntekter 2022 (tall i millioner kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	7 609	7 671	62	0,8 %
Totalt	7 609	7 671	62	0,8 %

Kilde: Statsregnskapet.

Det er ingen vesentlig differanse mellom bevilgning og regnskap for Justis- og beredskapsdepartementets inntekter.

12.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Justis- og beredskapsdepartementet har overført 1 172 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde ble overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementets bestemmelser.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

12.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Justis- og beredskapsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Tabell 33 JDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	1,5
Utlån og utestående fordringer	0,2
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-1 957,2
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-96,9

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

Kilde: Statsregnskapet.

Eiendelssiden hos Justis- og beredskapsdepartementet består i hovedsak av statskassens mellomværende med regnskapsførerne.

På gjeldssiden har departementet *kontolån* fra Nasjonalt sikkerhetsfond på nesten 97 millioner kroner og *avsetninger* til Svalbardregnskapet på 22,4 millioner kroner.

12.2 Alle årsregnskapene er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av 20 årsregnskap på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og underliggende virksomheter er riktig avlagt.

12.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

Tabell 34 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	0	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

12.3 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskaps (DSB) tilsynsvirksomhet innenfor elsikkerhet

12.3.1 Konklusjoner

Konklusjon

- DSB fører tilsyn med maritime elektriske anlegg i henhold til avtale med Sjøfartsdirektoratet.
- DSBs valg av landbaserte tilsynsobjekter er ikke basert på risikovurderinger.
- DSB mangler oversikt over elsikkerheten på flere av de landbaserte tilsynsområdene direktoratet har ansvar for å føre tilsyn med.
- DSB ivaretar ikke sitt ansvar om å føre tilsyn med elektromedisinsk utstyr.
- DSB kan ikke dokumentere at tilsynsgebyrene ikke er overpriset.
- Urealistisk budsjettering vrir tilsynsaktivitetene mot de mest betalingsdyktige aktørene.
- Justis- og beredskapsdepartementet har ikke sørget for at DSB etterlever bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering, og gjennomfører risikobaserte tilsyn på elsikkerhetsområdet.

Ansvarlig departement: Justis- og beredskapsdepartementet.

12.3.2 Overordnet vurdering

Kritikkverdig

Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at Justis- og beredskapsdepartementet ikke har sørget for at DSB fullt ut ivaretar sitt ansvar for sikkerheten ved elektriske anlegg og for

elektromedisinsk utstyr, og at finansiering av tilsyn ikke er i tråd med bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering.

12.3.3 Utdyping av konklusjoner

Norge er et av de mest elektrifiserte og digitaliserte landene i verden. Tilstrekkelig og stabil tilgang på elektrisk energi blir stadig viktigere for at samfunnet skal fungere, både i en normalsituasjon og i krise. Dette gjelder på tvers av alle sektorer, fra samfunnsviktige funksjoner, handel og industri via omsorgstjenester til enkeltmennesker. Den teknologiske utviklingen de siste årene og tiltak som følge av det grønne skiftet innebærer nye belastningsmønstre på strømmettet og nye typer installasjoner.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er nasjonal elsikkerhetsmyndighet og skal bidra til at produksjon og overføring av elektrisitet, samt bruk av elektriske anlegg og elektrisk utstyr ikke innebærer unødig fare for liv, helse og materielle verdier.

DSB forvalter *lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr* (el-tilsynsloven) med tilhørende forskrifter og er tillagt ansvar og oppgaver etter denne loven. El-tilsynslovens formål er ifølge § 2 at elektriske anlegg skal prosjekteres, utføres, drives, vedlikeholdes og kontrolleres slik at de ikke medfører fare for liv, helse og materielle verdier. Videre skal elektrisk utstyr ifølge lovens § 10 være i en slik stand at det i bruk ikke medfører fare for liv, helse eller materielle verdier.

De sentrale revisjonskriteriene er også utledet fra bevilgningsreglementet, regelverket for økonomistyring i staten og Finansdepartementets rundskriv R-112/15.

Målet med revisjonen har vært å kontrollere om Justis- og beredskapsdepartementet og DSB ivaretar sitt ansvar for sikkerheten ved elektriske anlegg og for elektromedisinsk utstyr i samsvar med el-tilsynsloven og annet sentralt regelverk, og om DSB følger bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering.

Saken er presentert i en egen rapport, se [lenke](#).

12.3.4 DSB fører tilsyn med maritime elektriske anlegg i henhold til avtale med Sjøfartsdirektoratet

DSBs tilsyn med maritime elektriske anlegg er regulert av en samarbeidsavtale med Sjøfartsdirektoratet. Vår undersøkelse viser at DSB utfører tilsyn på maritimt område, slik at Sjøfartsdirektoratet kan utstede sertifikater for anleggene. Hvor ofte det er behov for slike tilsyn, bestemmes av byggeaktivitet og når rederiene har behov for å fornye sertifikatene for disse anleggene. Det ligger derfor ikke noen risikovurdering bak DSBs valg av tilsynsobjekter på dette området.

DSB bruker mer enn halvparten av tilsynsressursene på elsikkerhetsområdet for å ivareta avtalen med Sjøfartsdirektoratet. Disse

tilsynene gir lite inntekter til DSB i forhold til det inntektskravet som er fastsatt i statsbudsjettet.

Faktaboks 7 Inntektskrav

Justis- og beredskapsdepartementet har satt et krav til størrelsen på gebyrinntektene som DSB skal få inn gjennom tilsyn. Disse inntektene gis som en inntektsbevilgning i de årlige stortingsproposisjonene og omtales som inntektskrav.

Kilde: Riksrevisjonen.

12.3.5 DSBs valg av landbaserte tilsynsobjekter er ikke basert på risikovurderinger

Elektriske anlegg skal ifølge el-tilsynsloven kontrolleres og være i en slik tilstand at de ikke innebærer fare for liv, helse og materielle verdier.

Ifølge regelverket for økonomistyring i staten skal en virksomhets styring, oppfølging, kontroll og forvaltning tilpasses risiko og vesentlighet. Virksomheten skal identifisere risikofaktorer som kan medvirke til at virksomhetens mål ikke nås, samt korrigerende tiltak som med rimelighet kan redusere sannsynligheten for at målene ikke nås. Tilsynsvirksomheten skal ta utgangspunkt i områder der risikoen er størst, og der sjansene for å redusere risikoen er størst.

DSB har en tilsynsstrategi hvor det framgår at direktoratets tilsyn i størst mulig grad skal være risikobasert, og at DSB skal prioritere hvilke objekter og temaer de skal føre tilsyn med, ut fra risikopotensialet.

Revisjonen viser at DSBs valg av landbaserte selskaper ikke er basert på risikovurderinger.

DSB opplyser at det er inntektskravet som styrer valget av landbaserte tilsynsobjekter, og har derfor vurdert at det er unødvendig å vurdere risikoen på dette området. DSB opplyser videre at de heller ikke har nødvendig statistikk og kunnskapsgrunnlag til å kunne gjennomføre risikovurderinger.

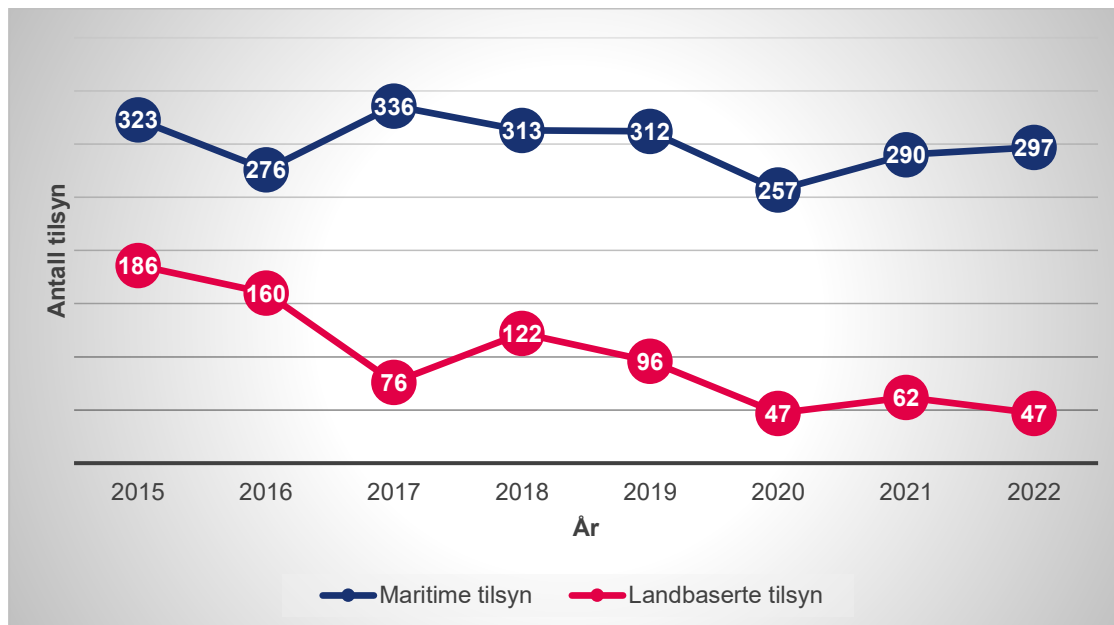
12.3.6 DSB mangler oversikt over elsikkerheten på flere av de landbaserte tilsynsområdene direktoratet har ansvar for å føre tilsyn med

DSB er sentral tilsynsmyndighet etter el-tilsynsloven og skal i den utstrekning det er nødvendig, føre offentlig tilsyn med elektriske anlegg både hos landbaserte og maritime tilsynsobjekter. Tilsyn er ett av de viktigste forebyggende virkemidlene for å sikre at regelverket på elsikkerhetsområdet etterleves, og har som hensikt å styrke samfunnssikkerheten og forebygge ulykker.

Figuren nedenfor viser at DSB gjennomfører flest tilsyn av maritime anlegg. Det har vært en nedgang på nesten 75 prosent i antall tilsyn av landbaserte anlegg fra 2015 til 2022, noe som kan medføre at DSB får et dårligere kunnskapsgrunnlag om elsikkerheten. Revisjonen viser at DSBs tilsynsressurser på elsikkerhetsområdet har blitt redusert i samme periode.

DSB uttaler at kunnskapsgrunnlaget knyttet til elsikkerhetsområdet bør utvikles og forbedres. Direktoratet mener det er uheldig om manglende kunnskapsgrunnlag fører til at det er tilsynsområder som DSB ikke har oversikt over, og dette samtidig er områder som «truer» samfunnet.

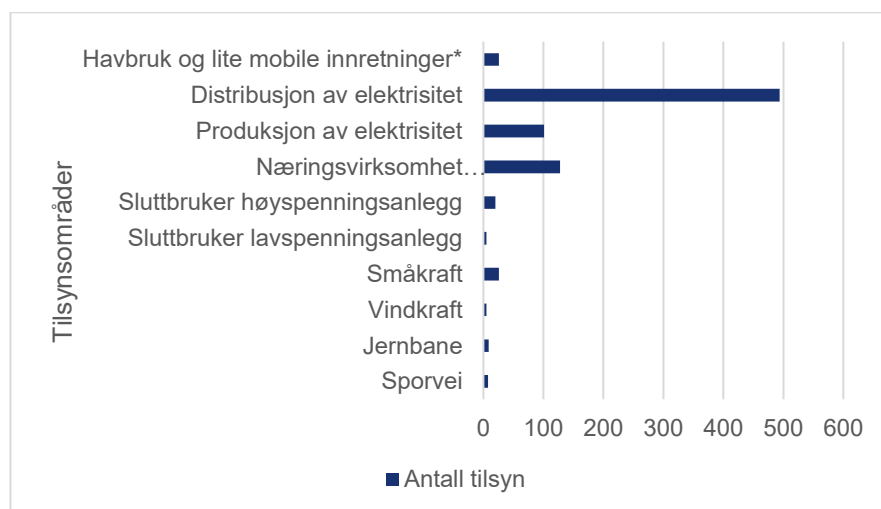
Figur 25 Gjennomførte tilsyn av elektriske anlegg i perioden 2015–2022

Kilde: DSBs fagsystem SamBas.

Figuren nedenfor viser at 494 av de 796 tilsynene DSB har gjort av landbaserte anlegg i perioden 2015–2022 er gjort på tilsynsområdet *distribusjon av elektrisitet* som omfatter nettselskapene. Dette utgjør 62 prosent av tilsynene av landbaserte anlegg.

Figur 26 Gjennomførte tilsyn med landbaserte anlegg i perioden 2015–2022

Kilde: DSBs fagsystem SamBas. *Tilsyn med havbruk er tatt med i oversikten fordi tilsyn på dette området ikke skjer på bakgrunn av begjæringer fra rederi.

DSB tok i 2022 inn i overkant av 49 millioner kroner etter tilsyn av elektriske anlegg. Vår regnskapsanalyse viser at ca. 71 prosent av dette beløpet ble krevd inn fra seks nettselskaper. Ett av disse selskapene sto alene for ca. 41 prosent av inntektene. Figuren viser også at direktoratet har gjort få tilsyn av jernbane, sporvei, vindkraftverk og småkraftverk. Det er også gjort få tilsyn av sykehus og lufthavner, som ligger under tilsynsområdet sluttbruker høyspenningsanlegg, og av frittstående hytter, som ligger under tilsynsområdet sluttbruker lavspenningsanlegg. Videre viser revisjonen at det er gjort få tilsyn av ladeanlegg for el-biler og båter. På maritimt område er det gjort få tilsyn av havbruksanlegg. DSB mener selv at disse tilsynsområdene burde vært prioritert høyere ut fra risiko, men opplyser at de blir nedprioritert fordi de gir mindre gebyrinntekter.

Revisjonen viser også at direktoratet mangler fullstendig oversikt over tilsynsporteføljen på flere av disse områdene. Konsekvensen er at DSB ikke har god nok oversikt over elsikkerheten innenfor disse tilsynsområdene.

DSB har ikke godt nok kunnskapsgrunnlag om ulykker på elsikkerhetsområdet

DSB skal etablere systemer og rutiner for å sikre at direktoratet har tilfredsstillende internkontroll knyttet til behandling og oppfølging av innmeldte ulykker. Systemene og rutinene skal være tilpasset risiko og vesentlighet.

Revisjonen viser at direktoratet ikke følger opp alle innmeldte el-ulykker, og at det er store mørketall når det gjelder innmelding av el-ulykker til DSB. DSB opplyser at direktoratet må bli mer synlig for å gjøre meldeplikten kjent, og mener at direktoratet bør arbeide mer bevisst og systematisk med oppfølging av ulykker for å sikre læring og grunnlag for regelverksutvikling, informasjon og forebyggende arbeid.

Uavklarte grenseflater mot andre tilsynsmyndigheter skaper uklare ansvarsforhold

DSB har grenseflater mot flere myndigheter på elsikkerhetsområdet hvor det er viktig med tydelige ansvarsforhold og godt samarbeid for å lykkes med arbeidet. Revisjonen har vist at tilsynsansvaret på noen områder ikke er avklart.

- Det er ikke avklart om det er DSB eller Direktoratet for byggkvalitet som skal følge opp krav til elsikkerhet i heisinstallasjoner.
- Det er ikke avklart om det er DSB eller Arbeidstilsynet som skal følge opp krav til elsikkerhet i maskiner til profesjonelt bruk.

Revisjonen viser at uklare ansvarsforhold kan føre til at det ikke gjennomføres tilstrekkelige tilsyn med elsikkerheten på disse områdene.

12.3.7 DSB ivaretar ikke sitt ansvar om å føre tilsyn med elektromedisinsk utstyr

DSB fører tilsyn med og kan fatte vedtak overfor helse- og omsorgstjenesten samt med hvordan alle offentlige og private virksomheter håndterer elektromedisinsk utstyr og elektrisk utstyr til bruk i dyrehelsetjenesten.

Revisjonen viser at DSB siden våren 2022 ikke har gjennomført tilsyn av hvordan elektromedisinsk utstyr håndteres i spesialisthelsetjenesten, da DSB mistet spesialkompetanse på dette området på grunn av pensjonering. DSB besluttet at kompetansen ikke skulle erstattes gjennom nyansettelser på området ettersom direktoratet forventet at ansvaret for tilsyn med elektromedisinsk utstyr skulle overføres til helsesektoren. DSB uttaler at prosessen med å overføre tilsynsansvaret har vært komplisert og tatt lang tid, og at direktoratet i praksis har tilpasset seg den kommende situasjonen. Planen er at ansvaret for tilsyn med elektromedisinsk utstyr skal overføres til helsesektoren 1. juli 2023.

Revisjonen viser videre at DSB inntil våren 2022 avgrenset tilsynsporteføljen på dette området til 31 store helseforetak og private aktører. Den viktigste årsaken for denne prioriteringen var det årlige inntektskravet og gebyrinntektene disse virksomhetene genererte. Virkeområdet til *forskrift om håndtering av medisinsk utstyr* er vidt. Avgrensningen i tilsynsporteføljen har medført at DSB ikke har ført tilsyn med de øvrige virksomhetene som håndterer elektromedisinsk utstyr. Blant annet er det minst 25 år siden det ble ført tilsyn med elektromedisinsk utstyr til bruk i dyrehelsetjenesten.

Statens legemiddelverk har rapportert om 16 dødsfall knyttet til elektromedisinsk utstyr totalt for 2021 og 2022. Både DSB og Statens legemiddelverk mener det er uheldig at ingen har gjennomført tilsyn på området siden våren 2022.

12.3.8 DSB kan ikke dokumentere at tilsynsgebyrene ikke er overpriset

DSBs arbeid med elsikkerhet er finansiert av gebyrinntekter. Gebyrene faktureres etter gjennomført tilsyn. Finansdepartementet har utarbeidet rundskriv R-112/15 *Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering* for å sikre at gebyr- og avgiftsordningen utformes etter hensikten. En viktig forutsetning i retningslinjene er at tilsynsgebyrene ikke skal settes høyere enn kostnadene ved å gjennomføre tilsynet.

Beregningsgrunnlaget for gebyrer for tilsyn med elektriske anlegg, det vil si hvilke kostnader tilsynsgebyrene er ment å dekke, er ikke endret siden 2003. Det er enda lengre siden DSB har endret beregningsgrunnlaget for gebyrer for tilsyn med elektromedisinsk utstyr. Ettersom DSB ikke har en fullstendig og oppdatert oversikt over hvilke kostnader som inngår i beregningsgrunnlaget for gebyrene, er det ikke mulig å vurdere om tilsynsobjektene betaler mer for tilsynet enn det koster å gjennomføre.

Manglende dokumentasjon av beregningsgrunnlaget medfører at tilsynsobjektene ikke kan se sammenhengen mellom det de betaler og tjenesten de mottar. Dokumentasjonen er også viktig for å sikre at styringen er god gjennom etterlevelse av regelverket, at finansieringssystemet virker etter hensikten og at tilsyn gjennomføres effektivt.

Da DSB foretok en gjennomgang av gebyr- og avgiftssystemet i 2006 ble det avdekket at enkelte av gebyrene var for høye i forhold til kostnadene de er ment å dekke. Revisjonen viser at gebyrinntektene som blant annet er krevd inn fra de største nettselskapene, finansierer tilsyn på maritimt område da

dette området er underfinansiert ved lave gebyrinntekter. Gebyrinntektene finansierer også andre tjenester innenfor elsikkerhet som ikke er gebyrfinansiert. Dette gjelder blant annet direktoratets oppfølging av foretakenes registrering i elvirksomhetsregisteret og behandling av søknader om godkjenning til å videreføre et lovregulert yrke i Norge på bakgrunn av utdanning og praksis fra et annet land. Det betyr at noen tilsynsobjekter betaler for mer enn kostnaden ved å produsere og levere tjenesten.

12.3.9 Urealistisk budsjettering vrir tilsynsaktivitetene mot de mest betalingsdyktige selskapene

Gebyrene bør dekke kostnadene basert på kostnadseffektiv drift, og satsene skal gjennomgå og, om nødvendig, oppdateres som del av den årlige budsjettprosessen. De årlige gebyrinntektene gis som en inntektsbevilgning i statsbudsjettet. Inntektsbevilgningen skal være basert på realistiske anslag og være i tråd med Stortingets forutsetninger for inntektene.

Revisjonen viser at de årlige bevilgningene fastsettes med utgangspunkt i forrige års inntektsbevilgning, justert for konsumprisindeks. Derfor vil ikke størrelsen på de budsjetterte inntektene gjenspeile det forventede aktivitetsnivået innenfor DSBs elsikkerhetsarbeid i nødvendig grad, og ivareta prinsippet om realistisk budsjettering.

Et viktig prinsipp for å finansiere tilsynsaktivitetene med gebyrer er at tilsynsvirksomheten ikke skal være økonomisk avhengig av tilsynsobjektene. Finansieringssystemet skal være utformet slik at forventningene om økte inntekter ikke overskygger de faglige vurderingene av hva tilsynsvirksomheten skal rette seg mot.

Revisjonen viser at DSB, for å kunne innfri det årlige inntektskravet, over mange år har vridt tilsynsressursene i retning av de landbaserte anleggene som gir størst gebyrinntekter. Det gjør at nettselskapene står for cirka 85 prosent av gebyrinntektene direktoratet tar inn årlig, uten at det nødvendigvis er de selskapene som har høyest risiko.

12.3.10 Justis- og beredskapsdepartementets styring og oppfølging av DSBs arbeid på elsikkerhetsområdet har vært mangelfull

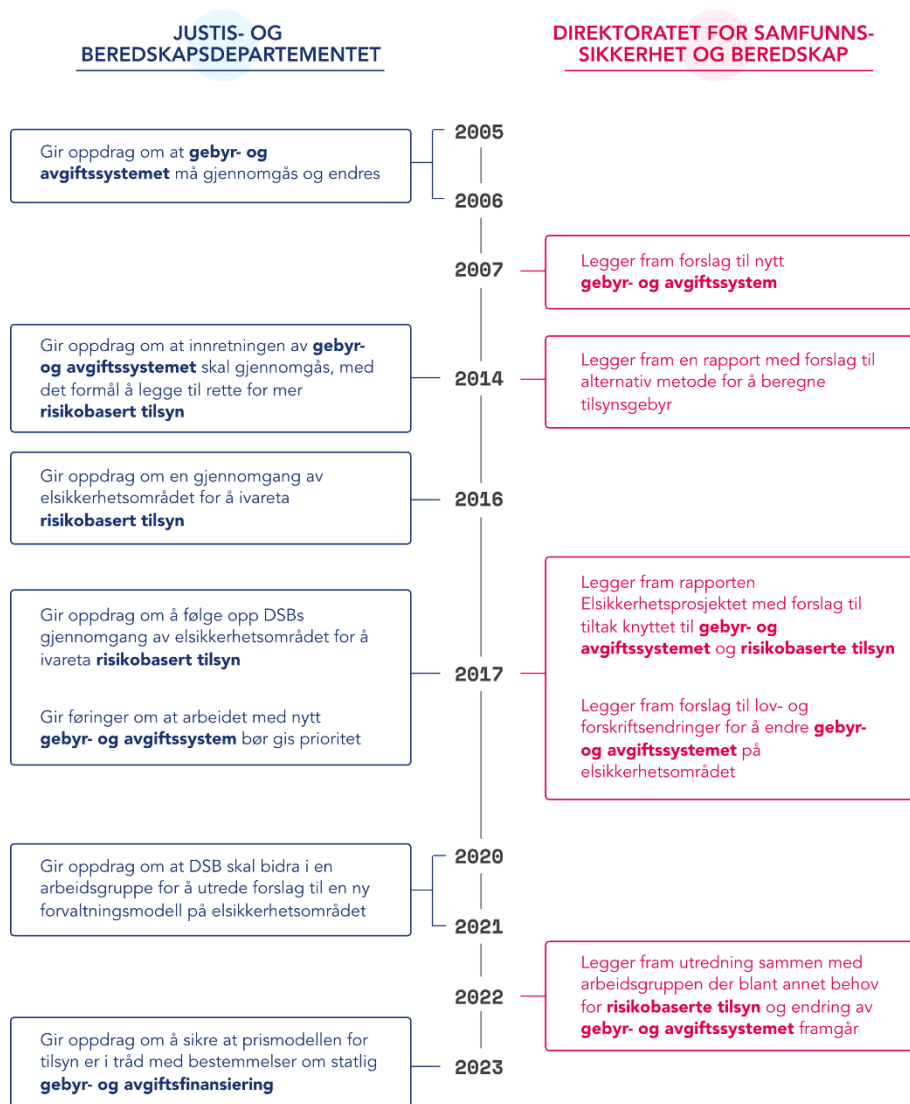
Justis- og beredskapsdepartementet har det overordnede ansvaret for at DSB gjennomfører aktiviteter i tråd med Stortingets vedtak og forutsetninger. Departementet skal sikre at DSB har en tilfredsstillende internkontroll, slik at direktoratet forvalter oppgavene på en forsvarlig måte og i samsvar med gjeldende lover og regler.

Revisjonen viser at Justis- og beredskapsdepartementet over mange år har vært kjent med DSBs utfordringer med risikobaserte tilsyn og gebyr- og avgiftsfinansiering, men at utfordringene ikke har blitt løst.

Figuren nedenfor viser at departementet over mange år har gitt DSB i oppdrag å ivareta risikobaserte tilsyn av elsikkerhet og sikre at direktoratets gebyrfinansiering på området skjer i tråd med bestemmelser for statlig gebyr og avgiftsfinansiering. DSB har flere ganger informert departementet om at

direktoratets gebyr- og avgiftsfinansiering må endres for å ivareta risikobaserte tilsyn.

Figur 27 Oppdrag knyttet til DSBs gebyr- og avgiftssystem og risikobaserte tilsyn

Kilde: Riksrevisjonens dokumentanalyse av styringsdialogen mellom DSB og Justis- og beredskapsdepartementet for perioden 2005–2023.

Ifølge *utredning av forvaltningsmodell for elsikkerhetsområdet* fra 2022 blir dagens finansieringsmodell vurdert som en sentral utfordring for en rasjonell og effektiv forvaltning av el-tilsynsloven og for at direktoratet skal kunne ivareta rollen som nasjonal elsikkerhetsmyndighet på en faglig god måte. Utredningen peker på at dagens finansiering av DSB er uforutsigbar og gir ikke direktoratet handlingsrom til å velge og bruke virkemidler, som for eksempel mer målrettet og risikobasert tilsynsarbeid.

Justis- og beredskapsdepartementet opplyser at departementet er kjent med at tilsynene som DSB gjennomfører ikke fullt ut er basert på risikovurderinger, og opplyser at DSB flere ganger har informert om at

inntektskravet for gebyrinntektene er et hinder for risikobaserte tilsyn. Departementet uttaler at dagens situasjon ikke er optimal og kan medføre at ressursene innenfor elsikkerhet ikke prioriteres riktig. Departementet opplyser at dagens finansieringsmodell ikke nødvendigvis bidrar til at tilsynsoppgavene blir gjennomført ut fra risiko og vesentlighet, men påpeker samtidig at DSB må håndtere sine lovpålagte oppgaver.

12.3.11 Anbefalinger

Riksrevisjonen anbefaler at Justis- og beredskapsdepartementet

- sørger for at DSB gjennomfører risikobaserte tilsyn som ivaretar elsikkerheten på alle områder som direktoratet har ansvar for å føre tilsyn med
- følge opp at gebyrfinansieringen er i tråd med forutsetningene i rundskriv R-112/15 om at tilsynsgebyrene ikke skal settes høyere enn kostnadene ved å gjennomføre tilsynet

12.3.12 Statsrådets svar

Statsrådets svar følger i vedlegg 2.

- [Lenke til justis- og beredskapsministerens svar.](#)

12.3.13 Riksrevisjonens uttalelse til statsrådets svar

Riksrevisjonen har ingen ytterligere kommentarer.

12.4 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Denne oppfølgingssaken er omtalt i [kapittel 5.1](#) under tverrgående saker.

13 Klima- og miljødepartementet

Klima- og miljødepartementet (KLD) skal ivareta helheten i regjeringens klima- og miljøpolitikk. Det innebærer blant annet å følge opp de nasjonale målene for klima- og miljøarbeidet.

Klima- og miljøprofilen i regjeringens budsjettforslag for 2022 omfatter satsinger på hele miljøområdet, det vil si innsats for å ta vare på naturmangfoldet, kulturminner og kulturmiljø, medvirke til økt friluftsliv, redusere forurensning og dempe klimaendringer og negative effekter av klimaendringene.

Konklusjoner for Klima- og miljødepartementet

- Statsregnskapet for Klima- og miljødepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene er riktig avlagt.
- Vi har ingen nye saker.
- Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

Departementets inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner

KLDs totale inntekter 2022

3,3

MILLIARDER KRONER

KLDs totale utgifter 2022

19

MILLIARDER KRONER

13.1 Statsregnskapet for Klima- og miljødepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

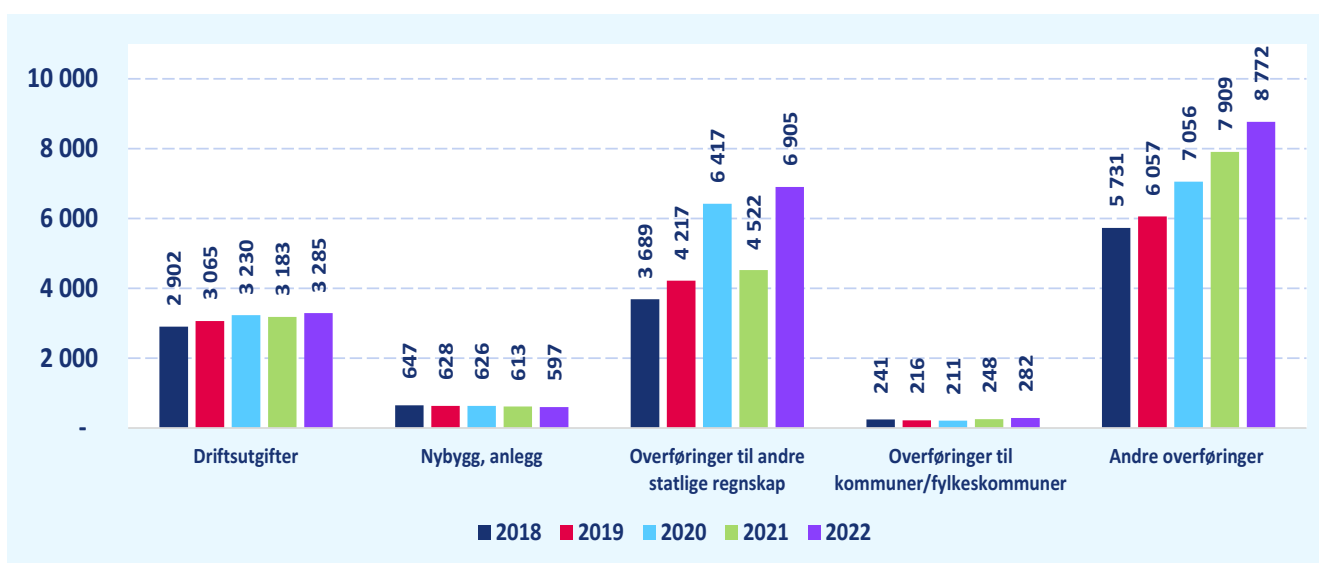
Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Klima- og miljødepartementets ansvarsområde i det vesentlige er riktig avlagt og presentert. Konklusjon for revisjonen av statsregnskapet står i kapittel 3.1.

13.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Klima- og miljødepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene.

Departementets del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 28 KLDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

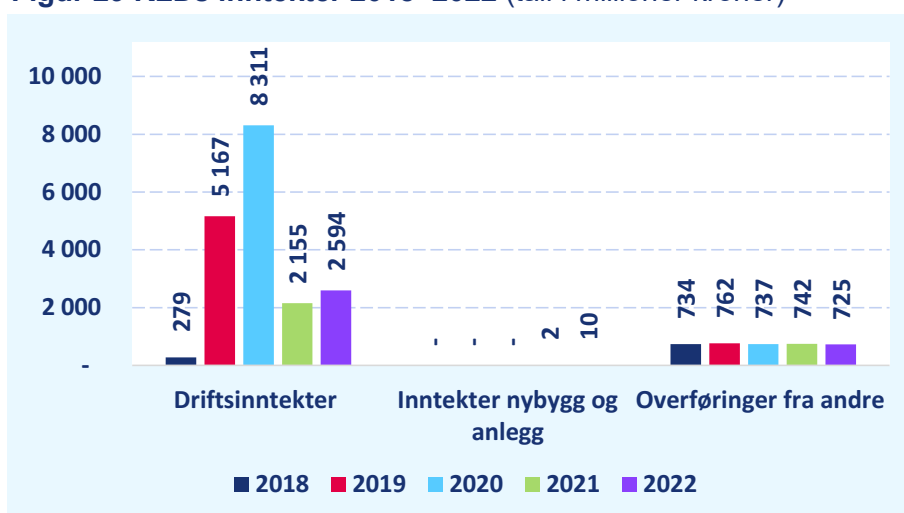
Kilde: Statsregnskapet.

Det er overføringer i form av ulike tilskudd som kjennetegner utgiftspostene under Klima- og miljødepartementet. *Andre overføringer* er i 2022 på 8,8 milliarder kroner. Her inngår mange ulike klimatiltak, og de med de vesentligste utgiftene er CO₂-kompensasjonsordningen for industrien med 3,5 milliarder kroner og internasjonale klima- og utviklingstiltak med 2,8 milliarder kroner. Utgiftene har økt jevnt i perioden og speiler satsingen på klima og miljø.

Overføringer til andre statlige regnskap er i 2022 på nærmere 7 milliarder kroner, hvor overføringer til Enova utgjør 5,7 milliarder kroner. Mye av økningen fra 2021 skyldes at det i 2022 ble opprettet en ny midlertidig energitilskuddsordning til næringslivet i forbindelse med høye strømpriser. Ordningen administreres av Enova og utgjør 1,6 milliarder kroner i 2022.

Driftsutgifter i 2022 er på nesten 3,3 milliarder kroner.

Figur 29 KLDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Driftsinntekter er den største inntektskilden under Klima- og miljødepartementet og utgjør 2,6 milliarder kroner i 2022. Av dette er nesten 2,3 milliarder kroner salg av klimakvoter. Det er svingninger i salg av klimakvoter som gjør at driftsinntektene varierer i perioden.

Overføringer fra andre er sektoravgifter under Klima- og miljødepartementet.

13.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at Klima- og miljødepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgiftene og inntektene, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Utgifter

For 2022 har Klima- og miljødepartementet brukt 368 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 35 KLDs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	3 354	3 285	69	2,1 %
Nybygg, anlegg	668	597	71	10,6 %
Overføringer til andre statlige regnskap	6 890	6 905	-15	-0,2 %
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	396	282	113	28,5 %
Andre overføringer	8 902	8 772	130	1,5 %

Totalt	20 209	19 841	368	1,8 %
---------------	---------------	---------------	------------	--------------

Kilde: Statsregnskapet.

Tabellen viser at 130 millioner kroner av mindreutgiften gjelder *andre overføringer*. Den største mindreutgiften skyldes CO₂-kompensasjonsordningen for industrien.

Forskjellen mellom budsjettet og regnskapet for *overføringer til kommuner/fylkeskommuner* kommer av ulike tilskuddsordninger som forvaltes av Miljødirektoratet. Mindreutgiften for postgruppen utgjør 28,5 prosent.

Merutgiften for *overføringer til andre statlige regnskap* gjelder overføringer til Svalbards miljøvernfond, Fram – Nordområdesenter for klima- og miljøforskning og Klima- og energifondet som forvaltes av Enova. Det meste av merutgiften her er finansiert med merinntekter og sektoravgifter.

Inntekter

I 2022 er Klima- og miljødepartementets inntekter 88 millioner kroner høyere enn budsjettet (merinntekt). Tabellen nedenfor viser hvordan denne merinntekten fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 36 KLDs mer- og mindreinntekter 2022

(tall i millioner kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	2 513	2 594	81	3,2 %
Inntekter nybygg og anlegg	11	10	-1	-9,1 %
Overføringer fra andre	717	725	8	1,1 %
Totalt	3 241	3 329	88	2,7 %

Kilde: Statsregnskapet.

Forskjellen mellom budsjettet og regnskapet for *driftsinntekter* skyldes i stor grad salg av klimakvoter.

13.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Klima- og miljødepartementet har overført 361 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på departementets ansvarsområde ble overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementets bestemmelser.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

13.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Klima- og miljødepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Tabell 37 KLDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	12,0
Ordinære fond (eiendeler)	14 310,4
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-94,3
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-14 312,8
Virksomheter med særskilte fullmakter	-469,5

Kilde: Statsregnskapet.

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

Klima- og miljødepartementet har *verdipapirer* i form av aksjer og kapitalinnskudd i Enova SF på 12 millioner kroner ved utgangen av 2022. På eiendelssiden inngår også Klima- og energifondet med 14,3 milliarder kroner og Svalbards miljøvernfond med 39 millioner kroner.

På gjeldssiden er det registrert *kontolån fra ordinære fond* på til sammen 14,3 milliarder kroner. Her inngår Statens fiskefond i tillegg til de to fondene som også står på eiendelssiden. Departementets forpliktelser til virksomheter med særskilte fullmakter er på 469,5 millioner kroner og gjelder Norsk kulturminnefond og Meteorologisk institutt. Virksomheter med særskilte fullmakter disponerer midler som inngår i statens kontantbeholdning og er plassert på foliokonto i Norges Bank. Midlene disponeres av virksomhetene og rapporteres derfor også som en forpliktelse i kapitalregnskapet.

13.2 Alle årsregnskapene er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av ti årsregnskap på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og underliggende virksomheter er riktig avlagt.

13.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Klima- og miljødepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

Tabell 38 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	0	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021, (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

14 Kommunal- og distriktsdepartementet

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) har ansvar for bostedspolitik, plan- og bygningsloven, arbeidet med bærekraftsmålene, kart- og geodatapolitikken, kommuneøkonomi og lokalförvaltning, IKT- og förvaltningspolitikk, elektronisk kommunikasjon, regional- og distriktspolitikk, administrative oppgaver for statsförvalterne, valg gjennomföring, deler av personvernpolitikk, politikk overfor samer og nasjonale minoriteter, statlig arbeidsgiverpolitikk og statlig bygg- og eiendomsförvaltning. KDD er også kontaktdepartement overfor Kongehuset.

Kommunal- og distriktsdepartementet har i samarbeid med Finansdepartementet ansvar for kommunesektorens inntekter. Størstedelen av kommunenes inntekter kommer fra skatteinntekter og rammeoverføringer fra staten. Ifølge regjeringens budsjettforslag for 2022 skal det legges til rette for god kommuneøkonomi og for at kommunesektoren kan tilby flere og bedre tjenester. En rimelig og rettferdig fordeling av inntektsrammene mellom kommuner og fylkeskommuner er en forutsetning for at innbyggerne i hele landet skal kunne få et likeverdig tjenestetilbud. Departementet skiftet navn fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet 1. januar 2022.

Konklusjoner for Kommunal- og distriktsdepartementet

- Statsregnskapet for Kommunal- og distriktsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Statens kartverk, er riktig avlagt.
- Det er avdekket brudd på det administrative regelverket hos Statsförvalteren i Troms og Finnmark.
- Vi har ingen nye saker.
- Vi har fulgt opp tidligere saker om
 - Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester – kritikkverdig, saken følges videre
 - bruken av digitale løsninger ved etablering av restaurant – saken avsluttes.

KDDs totale inntekter 2022

29

MILLIARDER KRONER

KDDs totale utgifter 2022

259

MILLIARDER KRONER

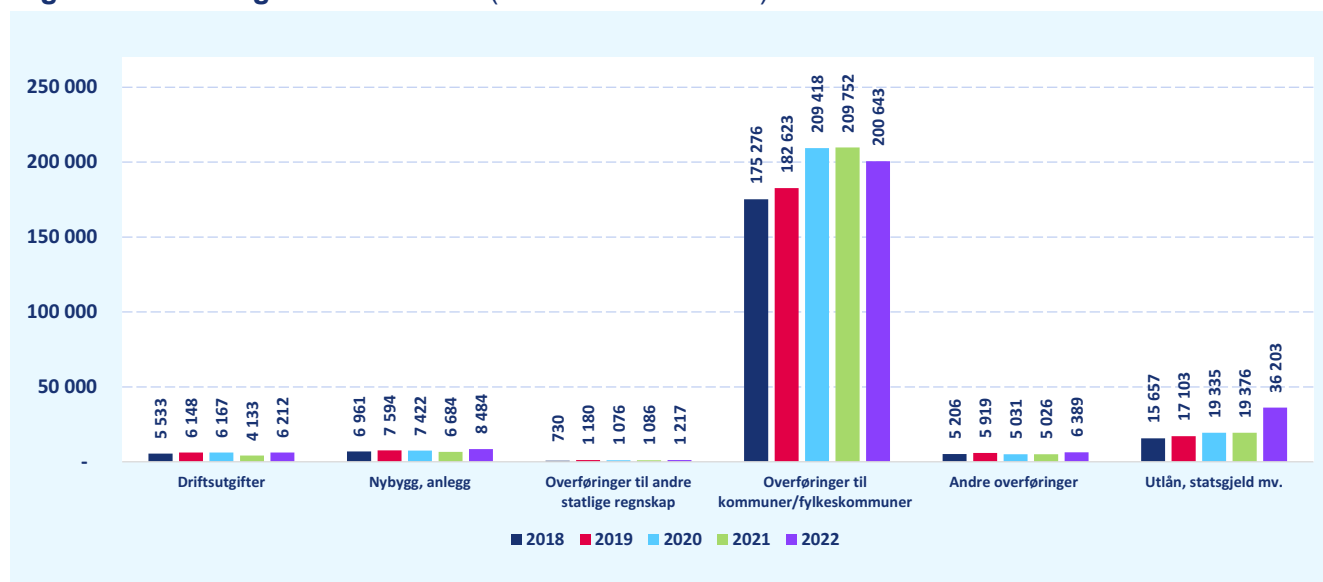
14.1 Statsregnskapet for Kommunal- og distriktsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Kommunal- og distriktsdepartementets ansvarsområde i det vesentlige er riktig avlagt og presentert. Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

14.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Kommunal- og distriktsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementets andel av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 30 KDDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

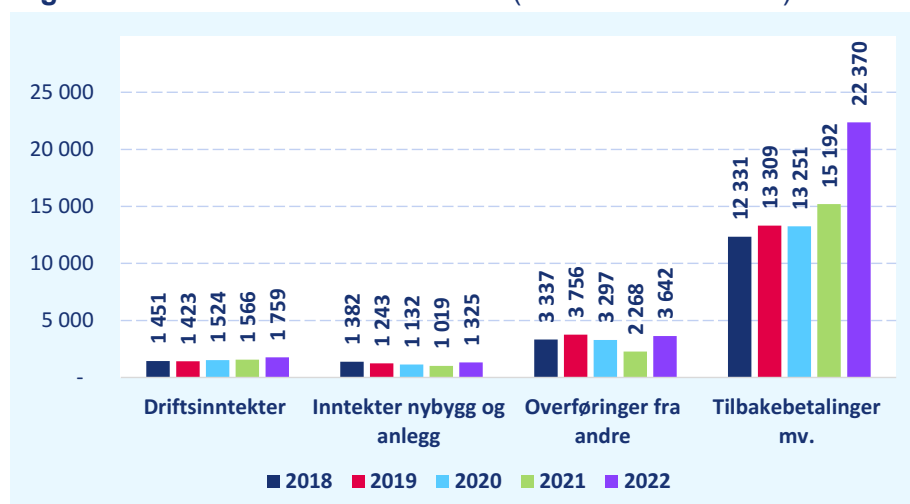
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner er den klart største utgiftsposten på departementets ansvarsområde og utgjør 200,6 milliarder kroner i 2022. 188 milliarder kroner ble overført som rammeoverføring. Rammeoverføringen gis hovedsakelig i form av innbyggertilskudd, som for 2022 utgjorde 179 milliarder kroner.

I 2022 ble det også overført 10,7 milliarder kroner til kommunene gjennom toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester.

Utlån under Kommunal- og distriktsdepartementet omfatter utlån fra Husbanken og boliglånsordningen i Statens pensjonskasse. Bevilgningene til boliglånsordningen i Statens pensjonskasse er overført fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet fra 1. januar 2022 og utgjør økningen i utlån.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2018–2022.

Figur 31 KDDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Totalt er det inntektsført 29,1 milliarder kroner og av dette utgjør *tilbakebetalinger* av lån 22,4 milliarder kroner. Husbanken har mottatt rundt 14 milliarder kroner i tilbakebetalinger. Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse (SPK) ble overført fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet fra 2022 og brakte inn 8 milliarder kroner i tilbakebetalinger.

Inntektstypen *overføringer fra andre* er renteinntekter fra Husbanken, renteinntekter fra SPK og utbytte fra Kommunalbanken AS pålydende 646 millioner kroner.

14.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener Kommunal- og distriktsdepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgiftene og inntektene, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Utgifter

For 2022 har Kommunal- og distriktsdepartementet brukt 1 787 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 39 KDDs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	6 692	6 212	480	7,2 %
Nybygg, anlegg	9 544	8 484	1 060	11,1 %
Overføringer til andre statlige regnskap	1 217	1 217	–	–
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	200 799	200 643	156	0,1 %
Andre overføringer	6 852	6 389	463	6,8 %
Utlån, statsgjeld mv.	35 831	36 203	-372	-1,0 %
Totalt	260 936	259 148	1 787	0,7 %

Kilde: Statsregnskapet.

Kommunal- og distriktsdepartementet har i 2022 en mindreutgift på 1 787 millioner kroner. I dette nettobeløpet inngår merutgifter for *utlån*. Etterspørselen etter lån i Statens pensjonskasse økte i løpet av 2022 som følge av høyere lånerenter i markedet. Posten for utlån er en såkalt «overslagsbevilgning», hvor det er gitt hjemmel til å overskride bevilgningen mot etterfølgende framlegg for Stortinget.

Under *Nybygg og anlegg* er det i 2022 en mindreutgift på 1 060 millioner kroner. I utgiftstypen inngår byggeprosjekter i regi av Statsbygg og byggeprosjekter hvor Statsbygg er byggherre og oppdragsgiverne har ansvaret for forvaltning, drift og vedlikehold av bygningene etter at de er ferdigstilt. Departementet forklarer mindreutgiften med at prosjekter har blitt forsinket og utbetalinger forskjøvet. Mye av midlene er gitt på poster med stikkordet «kan overføres», som hjemler at midler kan overføres til de følgende to årene.

Departementet forklarer at mindreutgiften under *driftsutgifter* kommer av forsinkelser og faseforskyvninger i prosjekter.

Det er en mindreutgift på 463 millioner kroner for utgiftstypen *andre overføringer*. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (NKOM) disponerer midler for å forsterke beredskapsevnen og robustheten innenfor telesikkerhet og -beredskap. NKOM melder om en mindreutgift på 205 millioner kroner i 2022. Departementet forklarer ellers mindreutgiften med at det har tatt lengre tid enn planlagt å inngå avtaler og gjennomføre tiltak. Posten har stikkordet «kan overføres».

Støtteordningen for distriktsbutikker, Merkur-programmet, har en mindreutgift på 69 millioner kroner i 2022. Midlene er bundet i tilsagn. Posten har stikkordet «kan overføres».

Det er videre brukt 25,7 millioner kroner mindre enn budsjettet av de tariffavtalte midlene til kompetanseutvikling, og det er brukt 28,1 millioner kroner mindre enn budsjettet til et prosjekt for utleieboliger under Husbanken.

Inntekter

I 2022 er Kommunal- og distriktsdepartementets inntekter 529 millioner kroner høyere enn budsjettet (merinntekt). Tabellen nedenfor viser hvordan denne merinntekten fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 40 KDDs mer- og mindreinntekter 2022

(tall i millioner kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	1 799	1 759	-40	-2,2 %
Inntekter nybygg og anlegg	1 281	1 325	44	3,4 %
Overføringer fra andre	3 859	3 642	-217	-5,6 %
Tilbakebetalinger mv.	21 628	22 370	742	3,4 %
Totalt	28 567	29 096	529	1,9 %

Kilde: Statsregnskapet.

Tabellen viser at det er for *tilbakebetalinger* av lån at differansen er størst mellom budsjettet og regnskapet. Merinntekter for 2022 skyldes at de ordinære avdragene ble høyere enn budsjettet.

Mindreinntekten for *overføringer fra andre* for 2022 skyldes i hovedsak et høyere nivå på realisert underkurs i fastrenteporteføljen enn forutsatt. Dette igjen skyldes høyere renter enn forutsatt i budsjetteringen.

14.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Kommunal- og distriktsdepartementet har overført 1 877 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på Kommunal- og distriktsdepartementets ansvarsområde ble overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementet.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

14.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Kommunal- og distriktsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Tabell 41 KDDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	3 900,0
Utlån og utestående fordringer	169 249,3
Ordinære fond (eiendeler)	2 297,7
Forskudd	597,2
Fast kapital i forvaltningsbedrifter	57 748,3
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-502,9
Statskassens mellomværende med forvaltningsbedriftene	-1 036,7
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-2 297,7
Virksomheter med særskilte fullmakter	-198,9

Kilde: Statsregnskapet.

Kommunal- og distriktsdepartementet har *utlån* via Husbanken på over 169,2 milliarder kroner, *verdipapirer* i form av aksjer på 3,9 milliarder kroner

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

og ulike *fond* på 2,3 milliarder kroner. På eiendelssiden inngår i tillegg *fast kapital i forvaltningsbedrifter* med 57,7 milliarder kroner. Dette gjelder Statsbygg.

På gjeldssiden har departementet *kontolån fra fond* som tilsvarer eiendelene som inngår i fondene. Videre inngår *virksomheter med særskilte fullmakter* med 199 millioner kroner. Dette er forpliktelser departementet har overfor Sametinget.

14.2 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Statens kartverk, er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av 25 årsregnskap på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og underliggende virksomheter med unntak av ett, er riktig avlagt. Årsregnskapet for Statens kartverk inneholder vesentlige feil og mangler.

14.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Kommunal- og distriktsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

Tabell 42 KDD Antall årsregnskaper med vesentlige feil og mangler 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	0	0	0	0	1

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

Nedenfor omtaler vi grunnlaget for årsregnskapet med vesentlige feil og mangler for 2022.

14.2.2 Statens kartverk – revisjonsberetning med forbehold fordi Statens kartverk ikke har framlagt tilstrekkelig og hensiktsmessig dokumentasjon for regnskapsføringen av samfinansierte prosjekter

Statens kartverk administrerer samfinansierte prosjekter over hele Norge. Samfinansiering betyr at det er flere interessenter, både private og offentlige, som går sammen om felles finansiering av prosjektene.

Statens kartverk har for regnskapsføringen av samfinansierte prosjekter ikke hatt tilfredsstillende rutiner for kontroller og dokumentasjon. Kartverket har derfor ikke vært i stand til å legge fram tilstrekkelig og hensiktsmessig dokumentasjon for fordelingen av utgiftene til prosjekter på 259 millioner

kroner eller for prosjekttinntekter på 192 millioner kroner. Det samme gjelder for tilhørende forskuddsbetaling på 129 millioner kroner som er regnskapsført på mellomværende med statskassen. Det er derfor usikkert om bevilgnings- og artskontorrapporteringen er korrekt. Tilsvarende gjelder virksomhetsregnskapet hvor det er usikkerhet til de regnskapsførte kostnadene og fullstendigheten av de tilhørende inntektene, samt tilhørende balanseposter. Riksrevisjonen har derfor ikke vært i stand til å fastslå hvorvidt det kunne være behov for å justere disse beløpene.

14.3 Det er avdekket brudd på det administrative regelverket hos Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Statsforvalteren i Troms og Finnmark gjennomførte vinteren 2022 reintelling i reinbeitedistrikt 13 i Finnmark. Tellingene ble av ulike årsaker svært krevende for statsforvalteren, som ikke holdt seg innenfor gjeldende budsjettfullmakter i tidsrommet tellingen fant sted.

Dette er i strid med reglementet for økonomistyring i staten § 14 bokstav a som stiller krav om at virksomheten skal ha systemer og rutiner for å sikre at beløpsmessige rammer ikke overskrides, jf. bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 2.3.2 annet ledd bokstav d. I tillegg er det brudd på bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 2.5.2.1 tredje ledd bokstav b om at en ansatt med budsjett disponeringsmyndighet som gjennomfører disposisjoner, skal påse at det er budsjettmessig dekning for utbetalingen.

Administrativt regelverk

er regelverk som har betydning for økonomistyring i staten, for eksempel lov og forskrift om offentlige anskaffelser og bevilgningsreglementet.

14.4 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Denne oppfølgingssaken er omtalt i [kapittel 5.1](#) under tverrgående saker.

14.5 Oppfølging av Kommunal- og distriktsdepartementets tilrettelegging for bruk av digitale løsninger ved etablering av restaurant

Konklusjon

Vi avslutter saken.

Kommunal- og distriktsdepartementet har iverksatt flere relevante tiltak som bidrar til å følge opp Riksrevisjonens anbefalinger. Tiltakene legger til rette for mer bruk av digitale løsninger ved etablering av restaurantvirksomhet. Vi merker oss at utviklingsarbeidet på området er i gang, men ser at tiltakene er avhengige av at kommunale saksbehandlingsløsninger moderniseres.

Ansvarlig departement: Kommunal- og distriktsdepartementet.

14.5.1 Opprinnelig sak

Riksrevisjonen gjennomførte i 2018–2019 en undersøkelse av hvordan Kommunal- og moderniseringsdepartementet legger til rette for bruk av digitale løsninger ved etablering av restaurant. Undersøkelsen var en del av en fellesnordisk parallellrevisjon om digitalisering og hvordan myndighetene kan gjøre det lettere å starte en bedrift. Målet med undersøkelsen var å vurdere hvor effektivt utformet den digitale støtten er for etablerere som skal starte restaurant som aksjeselskap, og for saksbehandlere som skal behandle søknadene om bevilgninger og godkjenninger. Resultatet av undersøkelsen ble rapportert til Stortinget i Dokument 1 (2019–2020).

Riksrevisjonen fant det kritikkverdigg⁴ at

- de digitale løsningene ikke dekker det behovet etablererne har for informasjon og veiledning. Det gir risiko for mangelfulle søknader og dermed lengre saksbehandlingstid. Det gir også risiko for at det ikke blir sendt inn søknad om godkjenning av søknadspålagt tiltak
- manglende gjenbruk av informasjon fortsatt bidrar til at arbeidsprosessene for etablererne og saksbehandlingen i de offentlige virksomhetene ikke blir så rask og enkel som digitale løsninger gir muligheter for
- statlige virksomheter i stor grad sender svar til kommunene ved vanlig post istedenfor å bruke de mulighetene som digitale løsninger gir

⁴ Riksrevisjonen hadde fram til høsten 2022 fire ulike kritikkformer; svært alvorlig, alvorlig, sterkt kritikkverdig og kritikkverdig.

- regelverket i plan- og bygningsloven fortsatt ikke legger godt nok til rette for utvikling av gode selvbetjeningsløsninger og digitale verktøy for saksbehandlerne

Riksrevisjonen anbefalte at Kommunal- og moderniseringsdepartementet følger opp at

- offentlige myndigheter utnytter potensialet for å digitalisere saksbehandlingen ytterligere
 - ved statlig satsing på et nasjonalt bevillingsregister med en funksjonalitet som kan effektivisere saksbehandlingen og korte ned ventetiden for etablererne
 - ved å motivere kommunale etater til å utnytte de digitale løsningene ved veiledning til etablererne for å sikre fullstendige søknader og kortere behandlingstid
 - ved at informasjons- og veiledningstiltak blir tilpasset kompleksiteten i regelverket i plan- og bygningsloven, og at digitale løsninger i større grad blir utnyttet for å sikre forutberegnelighet og etterlevelse
- offentlige myndigheter utvikler digitale tverrgående løsninger for å gjenbruke allerede innberettet informasjon slik at etablererne bare behøver å rapportere samme informasjon til myndighetene én gang
- regelverket i plan- og bygningsloven i større grad legger til rette for utvikling av gode selvbetjeningsløsninger for etablererne og gode digitale verktøy for saksbehandlerne

Kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling

Under Kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av Dokument 1 (2019–2020), jf. [Innst. 46 S \(2019–2020\)](#), viste kontroll- og konstitusjonskomiteen til at Riksrevisjonen hadde funnet det kritikkverdig at de digitale løsningene ikke dekker behovene for informasjon og veiledning ved etablering av restaurant. Komiteen var enig med Riksrevisjonen i at kommunene må være flinkere til å bidra med gode digitale løsninger, slik at man kan unngå lang saksbehandlingstid og mangelfulle søknader, og til å legge til rette for at man bare behøver å rapportere samme informasjon til myndighetene én gang.

Komiteen merket seg at Riksrevisjonen mente at det er kritikkverdig at korrespondansen mellom kommunene og staten i en del tilfeller er unødvendig tidkrevende fordi noen statlige virksomheter, for eksempel politi- og lensmannsetaten, i liten grad bruker digital postformidling.

Komiteen var tilfreds med at statsrådene mente at Riksrevisjonen tar opp mange viktige problemstillinger ved digitalisering og utvikling av tjenester til næringsdrivende. Den var enige i at offentlig sektor må bli bedre på å gjenbruke informasjon den allerede har, og at den kan bli bedre til å digitalisere tjenestene innenfor byggesaksbehandling.

14.5.2 Kommunal- og distriktsdepartementets oppfølging

Kommunal- og distriktsdepartementet har i brev 26. april 2023 til Riksrevisjonen redegjort for departementets oppfølging av saken. I det følgende oppsummerer vi departementets svar, disponert etter anbefalingene.

Potensialet for å digitalisere saksbehandlingen

Nasjonalt bevillingsregister

Regjeringen vil vurdere å innføre et nasjonalt register for serveringsbevillinger, jf. punkt 24 i regjeringens [handlingsplan mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet](#), lagt fram 1. oktober 2022. Det er foreslått at registret skal være samordnet med det tilsvarende registeret over skjenkebevillinger.

Skatteetaten og KS samarbeider om å standardisere og automatisere den delen av skjenkebevillingsprosessen som gjelder arbeidsprosesser tilknyttet opplysningsplikten, jf. alkoholloven § 1-15. Departementet ser for seg at Skatteetaten automatiserer saksbehandlingen av vandelsforespørslene fra kommunene for å effektivisere saksbehandlingen. For å forenkle og forbedre behandlingen av henvendelser fra kommunene til Skatteetaten skal det utvikles standardiserte maler og standardisert og automatisert tilbakemelding til kommunene.

Utnytte digitale løsninger ved veiledning til etablererne

Hver enkelt kommune står fritt til å anskaffe eller utvikle digitale tjenester og løsninger. Departementet viser til at enkelte store kommuner har utviklet egne løsninger for behandling av søknader om skjenkebevillinger, mens andre bruker en kombinasjon av skjema og saksarkivløsninger. Flertallet av kommunene har ifølge departementet ikke ressurser til å utvikle egne løsninger. Kommunene anskaffer vanligvis fagsystemer i markedet, men det finnes ikke et marked for dette formålet. Dersom kommuner mener at det er behov for å utvikle fellesløsninger eller -tjenester innenfor et tjenestoområde, kan slike utvikles i samarbeid med KS.

Flere kommuner iverksetter tiltak for å øke bruken av digitale løsninger. Dette gjør de blant annet ved å redusere gebyret når digitale tjenester blir brukt, eller ved å tilby gratis digital tjeneste for privatpersoner. I 2022 har også flere kommuner, med hjemmel i eForvaltningsforskriften, gjort det obligatorisk for profesjonelle søkere å bruke de digitale løsningene.

Brønnøysundregistrene har lansert en e-guide for serveringsbransjen som gir en stegvis veiledning for etablering av restauranter. Oppstartsveileder ble lansert i juni 2021 og omfatter en mer individualisert veiledning som også treffer restauranter. Veilederne er videreført fra prosjektet «Rett fra Start» (et av sju prosjekter under programmet «Fremtidens innkreving», ledet av Skatteetaten). Nytteberegninger fra dette prosjektet viser et gevinstpotensial på 210 millioner kroner for små og mellomstore bedrifter. For

serveringsbransjen er gevinsten beregnet til om lag 7 millioner kroner årlig. Effekten beregnes å komme fra 2026.

Tilpasse informasjons- og veiledningstiltak til kompleksiteten i plan- og bygningsloven

På oppdrag fra Kommunal- og distriktsdepartementet utvikler Direktoratet for byggkvalitet (DiBK) digitale veiledere som er svært godt brukt. Etaten har fått tilbakemeldinger om at de er nyttige for både kommuner, næringsliv og privatpersoner.

Sammen med DiBK arbeider Kommunal- og distriktsdepartementet målrettet med å motivere kommunene til å bruke digitale verktøy i saksbehandlingen samt med å veilede om hvordan saksbehandlingen kan effektiviseres. DiBK samarbeider med KS for å bidra til å heve kunnskapen om digitalisering og eByggesak for kommunene. Direktoratet har utarbeidet veiledningsmaterieell for å senke kommunenes terskel for å anskaffe og ta i bruk de nye digitale løsningene.

Digitale tverrgående løsninger for å gjenbruke informasjon

Når informasjon som allerede er innberettet til en kommunal eller statlig etat, blir utvekslet og gjenbrukt, vil etablererne bare behøve å rapportere informasjonen én gang.

Departementet viser til at «kun én gang» har vært en sentral del av Norges politikk for digitalisering av offentlig sektor siden Meld. St. 27 (2015–2016) *Digital agenda for Norge*.

Etter lov om Oppgaveregisteret, lov 6. juni 1997 nr. 35, har alle offentlige organer en plikt til å samorde oppgavepliktene. Registret skal til enhver tid inneholde en oppdatert oversikt over opplysninger som næringsdrivende plikter å rapportere til statlige myndigheter. Flertallet av kommunene bruker imidlertid kommunens egen saksarkivløsning for å behandle søknader og kan derfor ikke innhente strukturert informasjon i andre myndigheters registre/løsninger for videre bruk.

Regjeringen har som mål å redusere kostnadene som følger av pålagte regler for næringslivet og utfylling av offentlige skjemaer med 11 milliarder kroner innen 2025. Det er satt i verk flere tiltak for å nå målet. Kommunal- og distriktsdepartementet viser her til noen relevante satsinger:

- Digital selskapsetablering er et forenklingstiltak som sørger for at hele prosessen med å etablere en virksomhet blir smidigere og enklere. Tiltaket legger til rette for at opplysninger som blir gitt i skjemaer og steg, kan gjenbrukes.
- Digitaliseringsrundskrivet er en sammenstilling av pålegg og tilrådinger om digitalisering i offentlig sektor. Rundskrivet gjelder for departementene, de ordinære statlige forvaltningsorganene, forvaltningsorganer med særskilte fullmakter og forvaltningsbedrifter.
- Felles datakatalog ble lansert i 2017 som et svar på ambisjonen om «kun én gang» og mer gjenbruk av offentlige data. Kommunal sektor,

som er en viktig aktør for å oppnå «kun-én-gang»-målet, har ikke et tilsvarende krav.

- Digitaliseringsdirektoratet har etablert Nasjonalt ressurscenter for deling og bruk av data som et eget tilbud til offentlige og private virksomheter. Ressurssentret skal gjennom tolkinger av relevant regelverk synliggjøre handlingsrommet for deling av data og spre kunnskap om dette til offentlig sektor.
- Brønnøysundregistrene arbeider kontinuerlig med tiltak der «kun én gang»-prinsippet vil bidra vesentlig til at rapporteringen forenkles og informasjonen gjenbrukes av på tvers av prosesser.

I flere år har det å etablere helhetlig digital samhandling med sektormyndigheter i byggesaker vært et prioritert tiltak. Å digitalisere prosessene kan bidra til at kommuner og næring sparer mye tid og ressurser. Gjennom den digitale regelverksplattformen Fellestjenester BYGG blir byggesøknader kontrollert og sendt til riktig kommune gjennom Altinn. Halvparten av alle byggesøknader sendes nå digitalt. Om lag 75 prosent av kommunene (totalt 265 kommuner) har anskaffet eByggesak som saksbehandlingssystem, og stadig flere kommuner høster gevinster av de nye digitale mulighetene. Målet er at alle kommuner skal ta i bruk løsningen innen 2025.

I 2020 ble det lagt til rette for at Arbeidstilsynet kan motta sin del av byggesøknaden direkte fra Fellestjenester BYGG. Nå behandles om lag 90 prosent av søknadene automatisk hos Arbeidstilsynet. Det betyr at kommunene sparer ressurser ved at de slipper manuell oversendelse, og søker slipper å forholde seg til hver enkelt sektormyndighet og fylle ut samme informasjon i flere søknadsskjemaer.

Tilrettelegging av regelverket i plan- og bygningsloven for selvbetjeningsløsninger og digitale verktøy

Et mer digitaliseringsvennlig regelverk vil i større grad legge til rette for at det utvikles av selvbetjeningsløsninger for etablererne og digitale verktøy for saksbehandlere i kommunene.

Ifølge departementet blir lov- og forskriftsarbeid knyttet til plan- og bygningsloven i stadig større grad gjennomført på en måte som ivaretar hensynet til et digitaliseringsvennlig regelverk. I forskriftsarbeid blir dette blant annet sikret ved at prosjektgruppene er tverrfaglige og inneholder digitaliseringskompetanse.

14.5.3 Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen vurderer at Kommunal- og distriktsdepartementet har iverksatt flere relevante tiltak som bidrar til å følge opp Riksrevisjonens anbefalinger. Vi merker oss at utviklingsarbeidet på området er i gang, men at det er delvis avhengig av at kommunene følger opp på kommunalt nivå med å modernisere saksbehandlingsløsningene. Vi vil spesielt framheve viktigheten av at informasjon som allerede er innberettet til statlig eller kommunal forvaltning, gjenbrukes, og at etablererne mottar helhetlig informasjon og veiledning.

Målsettingen om å gjenbruke av data er tema i en forvaltningsrevisjon om deling av data som Riksrevisjonen planlegger å offentliggjøre andre halvdel av 2023.

Riksrevisjonen avslutter saken.

15 Kultur- og likestillingsdepartementet

Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) har ansvar for den statlige politikken og forvaltningen på områdene kultur, likestilling og diskriminering, opphavsrett, medier, idrett, frivillig virksomhet og pengespill og lotteri.

Regjeringens budsjettforslag for 2022 dekket en stor bredde av virkemidler og tiltak. Dette handler om både faste driftsbevilgninger til statlige virksomheter og statlig eide selskaper, samt driftstilskudd til blant annet kulturinstitusjoner, frivillige organisasjoner og aktører som skal bidra til å fremme likestilling. I tillegg kommer en rekke stipend-, vederlags- og tilskuddsordninger som er innrettet mot hele bredden av norsk kunst og kulturliv. Disse virkemidlene bygger opp under de nasjonale målene for kulturpolitikken.

Departementet skiftet navn fra Kulturdepartementet til Kultur- og likestillingsdepartementet fra 1. januar 2022.

Konklusjoner for Kultur- og likestillingsdepartementet

- Statsregnskapet for Kultur- og likestillingsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Norsk kulturfond, er riktig avlagt.
- Det er avdekket brudd på det administrative regelverket i Kulturdirektoratet knyttet til Norsk kulturfond.
- Vi har ingen nye saker.
- Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

Departementets inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner

KUDs totale inntekter 2022

0,3

MILLIARDER KRONER

KUDs totale utgifter 2022

23,6

MILLIARDER KRONER

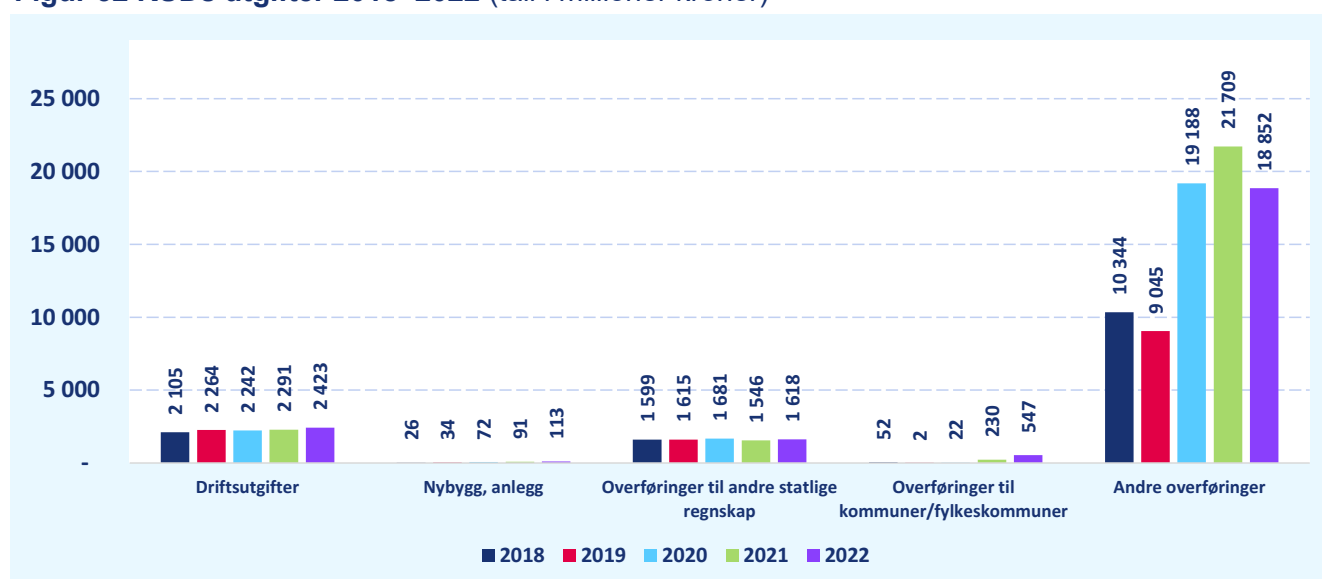
15.1 Statsregnskapet for Kultur- og likestillingsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Kultur- og likestillingsdepartementets ansvarsområde er riktig avlagt og presentert. Konklusjon for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

15.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figuren nedenfor viser Kunnskapsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementets del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 32 KUDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

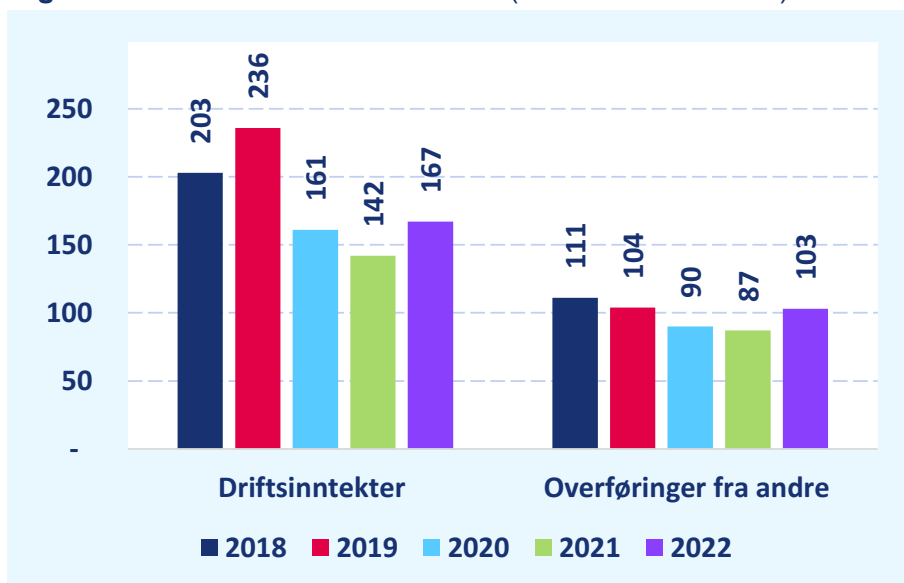
Departementets ansvarsområde omfatter mange ulike tilskuddsordninger, som tilskudd til ulike kulturformål, frivillighetsformål, språk og bibliotekformål, museer, film og dataspill, likestilling og ikke-diskriminering. Kultur- og likestillingsdepartementets største utgiftstype er *andre overføringer*, som først og fremst er midler til Norsk kulturfond og Norsk filminstituttets fond.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2018–2022.

Kultur- og likestillingsdepartementet har i 2022 *driftsinntekter* på 167 millioner kroner og inntekter fra *overføringer fra andre* på 103 millioner kroner. Driftsinntektene kommer fra

- salgs-, billett- og leieinntekter fra Nidaros domkirkes restaureringsarbeider
- Kunst i offentlige rom (KORO) og oppdragsvirksomhet ved kunstprosjekter i nye statlige bygg
- inntekter ved Nasjonalbiblioteket og Riksteateret

Figur 33 KUDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

15.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom disponibel bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at Kultur og likestillingsdepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgiftene og inntektene, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Utgifter

For 2022 har Kultur- og likestillingsdepartementet brukt 1,1 milliarder kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreutgiften fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Overføringer til kommuner/fylkeskommuner omfatter den midlertidige tilskuddsordningen til frivillige organisasjoner som følge av ekstraordinære strømoutgifter og har i 2022 mindreutgifter på 256 millioner kroner.

Tabell 43 KUDs mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	2 560	2 423	137	5,4 %
Nybygg, anlegg	201	113	88	43,8 %
Overføringer til andre statlige regnskap	1 618	1 618	-	-
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	803	547	256	31,9 %
Andre overføringer	19 486	18 852	634	3,3 %
Totalt	24 778	23 554	1 114	4,5 %

Kilde: Statsregnskapet.

Departementet forklarer at strømstøtten til frivillige organisasjoner for siste kvartal 2022 først vil komme til utbetaling i 2023. Det samme gjelder kompensasjon for økte kostnader til gass for oppvarming av idrettsanlegg.

Under *andre overføringer* gjelder mindreutgiftene på 634 millioner kroner i hovedsak tilskudd under ordningen for nasjonale kulturbygg og de midlertidige støtteordningene som var opprettet for kultur-, frivillighets- og idrettssektoren i forbindelse med pandemien.

Mindreutgiften for *driftsutgifter* forklares i stor grad av at flere stillinger ikke ble besatte.

Inntekter

I 2022 er Kultur- og likestillingsdepartementets inntekter 7 millioner kroner lavere enn budsjettet (mindreinntekt). Tabellen nedenfor viser hvordan denne mindreinntekten fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 44 KUDs mindreinntekter 2022 (tall i millioner kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	169	167	-2	-1,2 %
Overføringer fra andre	108	103	-5	-4,6 %
Totalt	277	270	-7	-2,5 %

Kilde: Statsregnskapet.

Mindreinntekten i 2022 skyldes blant annet forsinket framdrift i byggeprosjekter hvor oppdragsvirksomheten for Kunst i offentlige rom ikke har fått planlagte inntekter. I tillegg er aktiviteten fortsatt noe lavere etter pandemien.

15.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Kultur- og likestillingsdepartementet har overført 1 080 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på Kultur- og likestillingsdepartementets ansvarsområde ble overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementets bestemmelser.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

15.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Kultur- og likestillingsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Tabell 45 KUDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	1 014,3
Utlån og utestående fordringer	4,0
Ordinære fond (eiendeler)	974,8
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-133,2
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-974,8
Virksomheter med særskilte fullmakter	-19,4

Kilde: Statsregnskapet.

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

Kultur- og likestillingsdepartementet har *verdipapirer* i form av aksjer på 1 milliard kroner og disponerer *fond* på til sammen 974,8 millioner kroner. De største fondene er Norsk kulturfond og Norsk filminstituttets fond.

Kontolån fra fondene framkommer på gjeldssiden med 974,8 millioner kroner. Her er også departementets forpliktelser til *virksomheter med særskilte fullmakter* registrert. Dette utgjør 19,4 millioner kroner og gjelder en forpliktelse til Likestillings- og diskrimineringsombudet. Virksomheter med særskilte fullmakter disponerer midler som inngår i statens

kontantbeholdning og er plassert på foliokonto i Norges Bank. Midlene disponeres av virksomhetene og rapporteres derfor også som en forpliktelse i kapitalregnskapet.

15.2 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Norsk kulturfond, er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av 19 årsregnskap (inkludert 4 fond) på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og underliggende virksomheter, med unntak av ett, er riktig avlagt. Årsregnskapet for Norsk kulturfond inneholder vesentlige feil og mangler.

15.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Kultur- og likestillingsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler i de siste fem årene.

Tabell 46 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	0	0	0	0	1

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

Nedenfor omtaler vi grunnlaget for årsregnskapet med vesentlige feil og mangler for 2022.

15.2.2 Norsk kulturfond – revisjonsberetning med forbehold om tilleggsopplysninger om fondskapital.

Norsk kulturfond har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Tilskuddsforvaltningen skal gjennomføres i tråd med kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten (bestemmelsene) punkt 6.3.

Norsk kulturfond er ikke en egen virksomhet, men forvaltes av Kulturrådet. Kulturdirektoratet er sekretariat for Kulturrådet. Det skal avlegges et fullstendig regnskap for fondet i tråd med bestemmelsen punkt 3.4.6.

I regnskapet for 2022 framstår at total fondskapital i Norsk kulturfond utgjør 375 millioner kroner. Fondskapitalen består av 363 millioner kroner som er bundet til innvilgede prosjekter (bundne midler) og 12 millioner kroner som er tilgjengelig for nye utlysninger av tilskudd (fri kapital til disponering).

Ubenyttede prosjektmidler som er tilgjengelig etter at et prosjekt er avsluttet, skal overføres til fri kapital til disponering.

Fri kapital til disponering skal ikke holdes tilbake i fondet, men gjøres tilgjengelig for nye tilskudd. Kulturdirektoratet mangler rutiner for oppfølging av tilskuddsmidler fra Norsk kulturfond når et prosjekt er avsluttet. Disse midlene fortsetter dermed å framstå som bundne midler i flere år etter at midlene reelt sett er tilgjengelige for nye tilskudd. I tillegg inneholder bundne midler flere andre poster knyttet til interne budsjettdisponeringer. Også disse postene er reelt sett ikke forpliktelser, men skulle vært presentert som fri kapital til disponering.

Regnskapet for Norsk kulturfond gir ikke et riktig bilde av hvor mye kapital som faktisk er tilgjengelig for nye tilskudd. Riksrevisjonen har derfor avgitt en revisjonsberetning der vi tar forbehold om størrelsen på henholdsvis bundne midler og fri kapital til disponering.

Basert på det som er nevnt over, er det vår vurdering at det er vesentlige svakheter i Kulturdirektoratets intern kontroll knyttet til fondet. Det mangler rutiner for oppfølging og kontroll av tilskuddsmidler og registrering i regnskapet. Riksrevisjonen har derfor konkludert med at det er brudd på administrativt regelverk da direktoratet ikke har etterlevd kravene i bestemmelsenes punkt 6.3.8.1.

Dersom Kulturdirektoratet hadde hatt oversikt over de reelle forpliktelsene til pågående prosjekter og nødvendig intern kontroll knyttet til Norsk kulturfond var på plass, kunne Kulturrådet ha lyst ut flere tilskudd og finansiert flere prosjekter.

16 Kunnskapsdepartementet

Kunnskapsdepartementet (KD) har ansvar for barnehager, grunnskole, kulturskole, videregående opplæring, fagskoleutdanning, høyere utdanning, forskning, voksnes læring og kompetansepolitikk.

Ifølge regjeringens budsjettforslag for 2022 har departementet tre overordnede mål for kunnskapssektoren:

- Alle deltar i arbeids- og samfunnsliv.
- Alle har den kompetansen som de og samfunnet trenger.
- Samfunnet har tilgang til oppdatert kunnskap av høy kvalitet.

Regjeringen satser på kompetansetiltak og større kapasitet i utdanningene på alle nivå og lanserte Utdanningsløftet i 2020. Denne satsingen videreføres i statsbudsjettet for 2022. I tillegg støtter departementet barn og unge for å motvirke konsekvenser av covid-19-pandemien.

Konklusjoner for Kunnskapsdepartementet

- Statsregnskapet for Kunnskapsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Sikt - kunnskapssektorens tjenesteleverandør, er riktig avlagt.
- Vi har ingen nye saker.
- Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

Departementets inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner

KDs inntekter 2022

24,6

MILLIARDER KRONER

KDs utgifter 2022

124,3

MILLIARDER KRONER

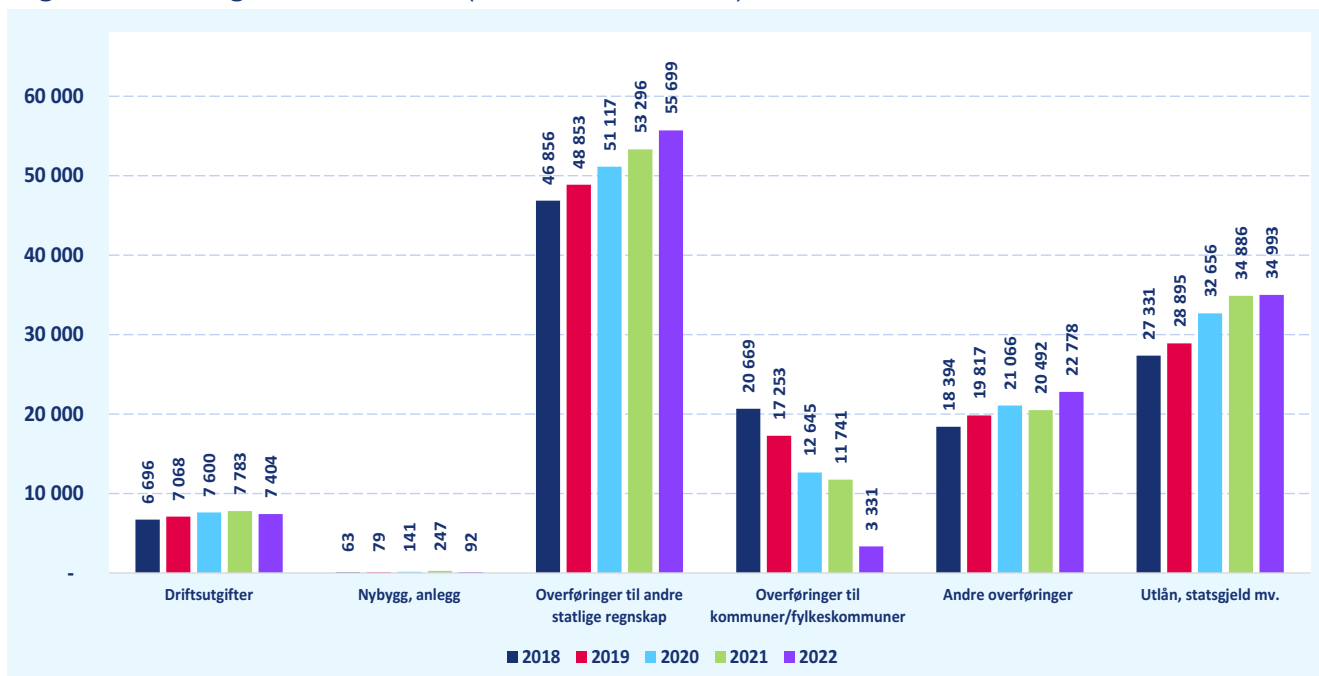
16.1 Statsregnskapet for Kunnskapsdepartementet er riktig avlagt og presentert

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Kunnskapsdepartementets ansvarsområde i det vesentlige er riktig avlagt og presentert. Konklusjon for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

16.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Kunnskapsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementets del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 34 KDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

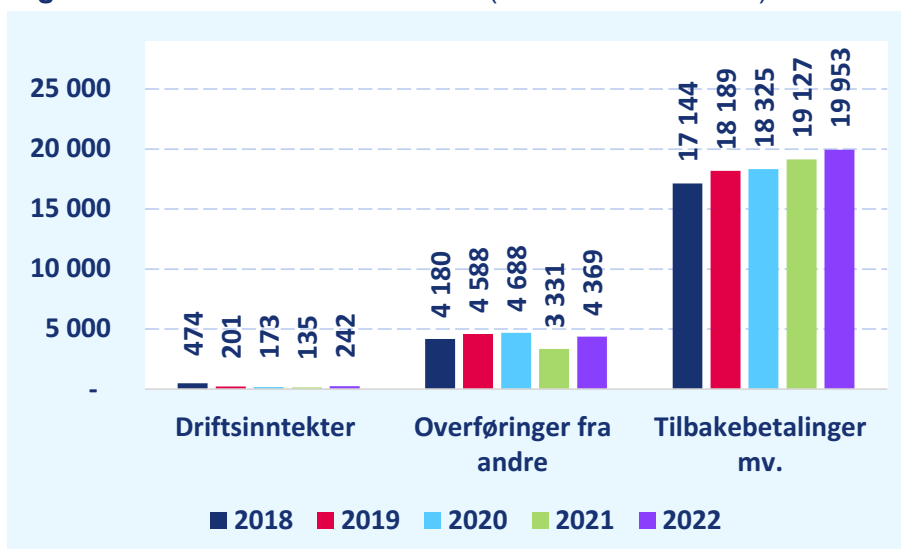
Høgskoler og universitet er nettbudsjetterte forvaltningsorganer som får finansiering via *overføringer til andre statlige regnskap*.

Utgiftstypen *overføringer til kommuner/fylkeskommuner* er kraftig redusert i 2022, noe som skyldes at Integrerings- og mangfoldsdirektoratet er flyttet fra Kunnskapsdepartementet til Arbeids- og inkluderingsdepartementet fra 2022. Bevilgninger her utgjør nærmere 8 milliarder kroner.

Andre overføringer gjelder ulike tilskuddsordninger som tilskudd til private grunnskoler, videregående skoler og høgskoler samt folkehøgskoler og internasjonale samarbeidstiltak. *Utlån* er fra Statens lånekasse for utdanning.

Figuren under nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2018–2022. Den viser at det er *tilbakebetalinger* som utgjør det meste av inntektene på Kunnskapsdepartementets område. Dette gjelder tilbakebetaling av lån og rentegjeld og omgjøring av utdanningslån til stipend under Statens lånekasse for utdanning. *Overføringer fra andre* er renter fra Statens lånekasse for utdanning.

Figur 35 KDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

16.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom disponibel bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at Kunnskapsdepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgiftene og inntektene, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Utgifter

For 2022 har Kunnskapsdepartementet brukt 961 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan disse mindreutgiftene fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 47 KDs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	7 738	7 404	334	4,3 %

Nybygg, anlegg	139	92	47	33,8 %
Overføringer til andre statlige regnskap	55 959	55 699	260	0,5 %
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	3 350	3 331	19	0,6 %
Andre overføringer	23 212	22 778	434	1,9 %
Utlån, statsgjeld mv.	34 860	34 993	-133	-0,4 %
Totalt	125 258	124 297	961	0,8 %

Kilde: Statsregnskapet.

Beløpsmessig er det størst mindreutgift for *andre overføringer*, *driftsutgifter* og *overføringer til andre statlige regnskap*. Prosentvis er mindreutgiften størst for *nybygg og anlegg*. Merutgiften for utlån under Statens lånekasse for utdanning er hjemlet ved at postene har stikkordet «overslagsbevilgning».

Kunnskapsdepartementet forklarer mindreutgiften for *driftsutgifter* med lavere lønnskostnader og mindre møte- og reiseaktivitet. Mindreutgiften på 48 milliarder kroner for *nybygg og anlegg* skyldes forsinkelser i prosjekter og at store investeringer er forskjøvet i tid. Forskjellen mellom disponibel bevilgning og regnskap for *overføringer til andre statlige regnskap* kommer av tiltak for internasjonalisering og tiltak for høyere utdanning. Departementet forklarer at dette er tilskuddsmidler til langsiktige prosjekter med uforutsigbar utbetalingstakt.

Mindreutgiften for *andre overføringer* gjelder tilskuddsordninger som finansierer bransjeprogram og Kompetansepluss. Departementet forklarer at mindreutgiften skyldes at en del tilsagn overføres til utbetaling i påfølgende år, og at prosjekter ikke har blitt gjennomført eller blitt gjennomført med færre deltakere enn forutsatt.

Inntekter

Kunnskapsdepartementet har 306 millioner kroner lavere inntekt enn budsjettet (mindreinntekt).

Tabellen nedenfor viser hvordan mer- og mindreinntektene fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 48 KDs mer- og mindreinntekter 2022

(tall i millioner kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	224	242	18	8,0 %
Overføringer fra andre	4 279	4 369	90	2,1 %

Tilbakebetalinger mv.	20 367	19 953	-414	-2,0 %
Totalt	24870	24 564	-306	-1,2 %

Kilde: Statsregnskapet.

I 2022 er den totale mindreinntekten på 306 millioner kroner.

Mindreinntekten på 414 millioner kroner for *tilbakebetalinger*, skyldes redusert innbetaling av lån og rentegjeld. Merinntekten under *overføringer fra andre* skyldes at det var flere kunder som ble purret i siste kvartal av 2022 enn det som ble lagt til grunn i anslaget.

16.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Kunnskapsdepartementet har overført 928 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på Kunnskapsdepartementets ansvarsområde ble overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementets bestemmelser.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

16.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Kunnskapsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Tabell 49 KDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	8,7
Utlån og utestående fordringer	239 734,7
Ordinære fond (eiendeler)	10 660,6
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-148,7
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-10 660,6

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

Kilde: Statsregnskapet.

På eiendelssiden har Kunnskapsdepartementet utlån og utestående fordringer på nærmere 240 milliarder kroner. Dette er utlån fra Statens lånekaske for utdanning.

Departementet har nesten 11 milliarder kroner registrert som ordinære fond. Dette er gaveforsterkningsordninger for universitetene og noen høyskoler. Disse har motpost på gjeldssiden, hvor de framgår som *kontolån fra ordinære fond*.

På gjeldssiden er også departementets forpliktelser til virksomheter med særskilte fullmakter registrert. Dette utgjør 22,3 milliarder kroner. Virksomheter med særskilte fullmakter disponerer midler som inngår i statens kontantbeholdning og er plassert på foliokonto i Norges Bank. Midlene disponeres av virksomhetene og rapporteres derfor også som en forpliktelse i kapitalregnskapet.

16.2 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Sikt – kunnskapssektorens tjenesteleverandør, er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av 38 årsregnskap på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene med unntak av ett, er riktig avlagt.

16.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen under viser antall årsregnskap under Kunnskapsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

Tabell 50 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	0	0	0	1	1

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

Nedenfor omtaler vi grunnlaget for årsregnskapet med vesentlige feil og mangler for 2022.

16.2.2 Sikt - Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, revisjonsberetning med forbehold på grunn av usikkerhet med inngående balanse for egenutviklet programvare

Sikt – Kunnskapssektoren tjenesteleverandør ble dannet da NSD - Norsk senter for forskningsdata AS, ble slått sammen med Uninett AS og Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning med virkning fra 1. januar 2022, som del av en endring i organiseringen innenfor kunnskapssektoren.

Etter sammenslåingen har ikke virksomheten vurdert ferdig behovet for prinsippharmonisering knyttet til regnskapsmessig behandling av egenutviklet programvare. Siden dette arbeidet ikke er ferdigstilt, kan vi ikke utelukke at verdien av egenutviklet programvare er vesentlig feil.

Sammenslåingen av en statlig virksomhet og et aksjeselskap er ikke regulert i økonomiregelverket. Derfor måtte en rekke forhold rundt omorganiseringen og regnskapsmessig behandling avklares før årsregnskapet for 2022 kunne avlegges. Riksrevisjonen har som del av revisjonen av Sikts inngående balanse og årsregnskap sett behov for flere avklaringer fra Direktoratet for forvaltning og økonomistyring for å kunne konkludere på korrekt regnskapsmessig behandling. Gjennom disse avklaringene har vi fått bekreftet at eiendeler og gjeld i aksjeselskapene skal videreføres til regnskapsmessig verdi, med behov for prinsippharmonisering der verdien av eiendeler og gjeld etter reglene i God regnskapsskikk (GRS) er forskjellig fra reglene i de statlige regnskapsstandardene (SRS).

17 Landbruks- og matdepartementet

Landbruks- og matdepartementet (LMD) har hovedansvaret for mat- og landbrukspolitikken. Det omfatter arealforvaltning, jord- og skogbruk, husdyrhold, reindrift og utvikling av nye næringer med utgangspunkt i landbruket.

Ifølge regjeringens budsjettforslag for 2022 skal norsk landbruk være bærekraftig. Landbruket er viktig for matvaresikkerhet, verdiskaping og bosetting og for å holde kulturlandskap vedlike. Regjeringen vil ta vare på det unike ved norsk matproduksjon, som lav medisinbruk, god dyrevelferd og en lang verdikjede. I tillegg ønsker departementet en bærekraftig bruk og forvaltning av norske ressurser for å legge til rette for landbruk over hele landet.

Konklusjoner for Landbruks- og matdepartementet

- Statsregnskapet for Landbruks- og matdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene er riktig avlagt.
- Vi har ingen nye saker.
- Vi har fulgt opp tidligere sak om
 - produksjons- og avløsertilskudd i jordbruket – saken avsluttes.

Departementets inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner

LMDs totale inntekter 2022

0,6

MILLIARDER KRONER

LMDs totale utgifter 2022

28

MILLIARDER KRONER

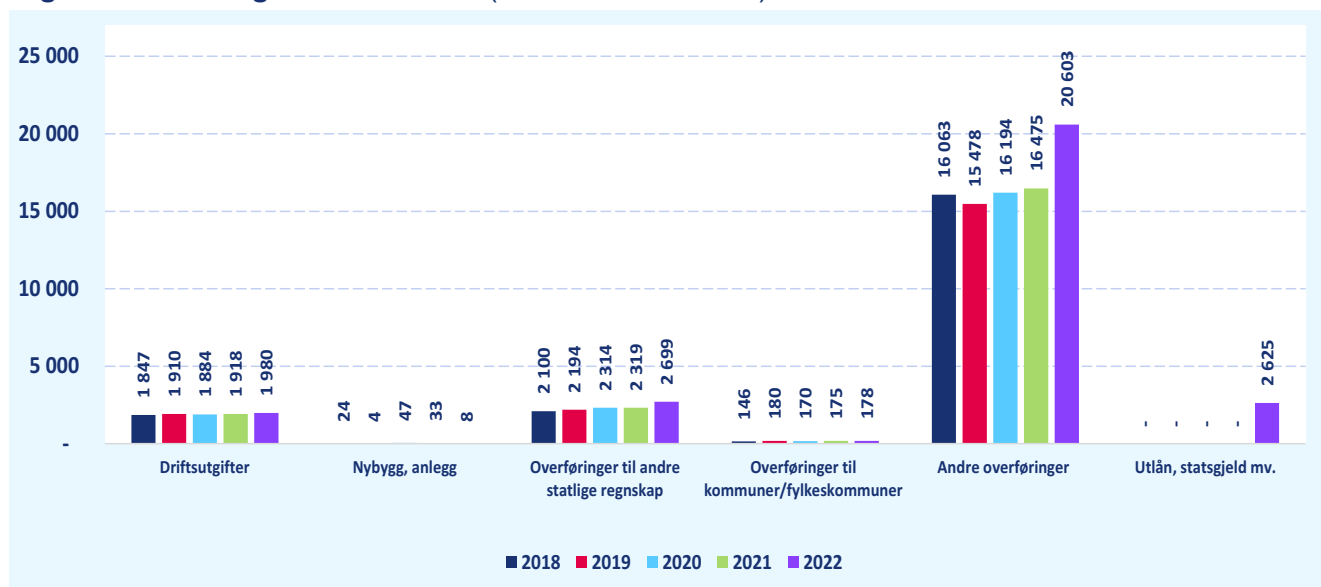
17.1 Statsregnskapet for Landbruks- og matdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Landbruks- og matdepartementets ansvarsområde i det vesentlige er riktig avlagt og presentert. Konklusjon for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

17.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Landbruks- og matdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementets del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 36 LMDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Andre overføringer under Landbruks- og matdepartementet gjelder i hovedsak utbetalinger gjennom jordbruksavtalen. Overføringene til jordbruksavtalen er økt i 2022 og utgjør 20,6 milliarder kroner. Økningen skyldes at departementet gir mer støtte som følge av vekst i kostnadene for blant annet gjødsel og bygningsmaterialer.

Overføringer til andre statlige regnskap, er i hovedsak tilskudd til Landbrukets utviklingsfond og ellers overføringer til kunnskapsutvikling og forskning. Utbetalinger til Landbrukets utviklingsfond er regulert i jordbruksavtalen.

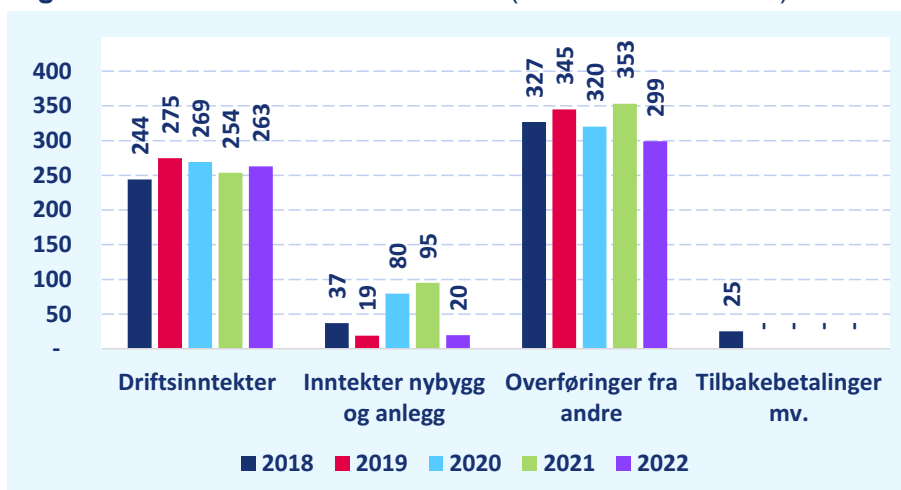
Utgiftene til *utlån, statsgjeld* mv. er knyttet til at Statskog SF har kjøpt 100 prosent av aksjene i AS Meraker Brug til 2,65 milliarder kroner. Kjøpet er finansiert gjennom egenkapitalforhøyelse på 2,35 milliarder kroner og et lån fra staten på 300 millioner kroner.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2018–2022.

Overføringer fra andre er sektoravgifter under Landbruks- og matdepartementet.

Driftsinntektene er i hovedsak gebyrer for tilsyns- og kontrolloppgaver, samt tjenester som Mattilsynet utfører. Inntekter for nybygg og anlegg er husleie fra Norsk institutt for bioøkonomi.

Figur 37 LMDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

17.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at Landbruks- og matdepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgiftene og inntektene, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Utgifter

For 2022 har Landbruks- og matdepartementet brukt 2 082 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreforbruk). Tabellen nedenfor viser hvordan disse mindreutgiftene fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 51 LMDs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	2 025	1 980	45	2,2 %

Nybygg, anlegg	14	8	6	42,9 %
Overføringer til andre statlige regnskap	2 692	2 699	-7	-0,3 %
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	179	178	1	0,6 %
Andre overføringer	22 640	20 603	2 037	9,0 %
Utlån, statsgjeld mv.	2 625	2 625	–	–
Totalt	30 176	28 094	2 082	6,9 %

Kilde: Statsregnskapet.

Det meste av de totale mindreutgiftene gjelder *andre overføringer*. Her er det blant annet mindreutgifter på 1 618 millioner kroner som gjelder tilskudd til kompensasjon ved avvikling av pelsdyrhold. Dette omfatter flere ordninger, som erstatning, kompensasjon for rivning og alderspensjon. Departementet forklarer at Landbruksdirektoratet er forsinket i saksbehandlingen av krav om erstatninger etter avvikling av pelsdyrhold. Etter at lovendringen trådte i kraft i 2022, har det blant annet vært forsinkelser i takseringsarbeidet. Dette har ført til at det kun er utbetalt erstatninger i fem saker i 2022. For ordningene om kompensasjon for rivning og alderspensjon oppgir departementet at det har kommet inn færre søknader enn forventet. Dette skyldes blant annet at pelsdyroppdrettere har ventet med å rive sine pelsdyranlegg til de har fått avklaring om et nytt regelverk.

Mindreutgiftene for *driftsutgifter* forklares med ledige stillinger, permisjoner og økte refusjoner knyttet til sykefravær og permisjoner. Det er også flere prosjekter som er forsinket og utsatt.

Merutgiftene for *overføringer til andre statlige regnskap* må sees i sammenheng med merinntekter for sektoravgifter under Landbruks- og matdepartementet.

Inntekter

I 2022 har Landbruks- og matdepartementet 11 millioner kroner mer i inntekter enn budsjettert (merinntekt).

Tabellen nedenfor viser hvordan merinntektene fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet i 2022.

Tabell 52 LMDs merinntekter 2022 (tall i millioner kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	259	263	4	1,5 %
Inntekter nybygg og anlegg	19	20	1	5,3 %

Overføringer fra andre	292	299	7	2,4 %
Totalt	570	582	11	1,9 %

Kilde: Statsregnskapet.

Merinntekten under *overføringer fra andre* gjelder sektoravgifter under Landbruks- og matdepartementet. Departementet forklarer at avgiftsinntektene ble høyere enn antatt, noe som særlig skyldes økt innbetaling av avgift på fjørfekjøtt, korn og importerte varer.

Merinntekten under *driftsinntekter* gjelder Mattilsynet og kan ifølge departementet i hovedsak forklares med at det har blitt utstedt betydelig flere sunnhetsattester for fisk utover ordinær arbeidstid.

17.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Landbruks- og matdepartementet har overført 1 822 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023.

Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på Landbruks- og matdepartementets ansvarsområde ble overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementets bestemmelser.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

17.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Landbruks- og matdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Landbruks- og matdepartementet har verdipapirer på nærmere 3,7 milliarder kroner ved utgangen av 2022. Det meste gjelder kapitalinnskudd for Statsskog SF. Departementet har også noen aksjer. Videre har departementet *utlån* til statsforetak på 300 millioner kroner.

Tabell 53 LMDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022
(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	3 696,7

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

Utlån og utestående fordringer	300,3
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	203,8
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-752,3
Virksomheter med særskilte fullmakter	-707,8

Kilde: Statsregnskapet.

Det er forpliktelser til *kontolån* på 752,3 millioner kroner til seks ulike fond. Virksomheter med særskilte fullmakter utgjør 707,8 millioner kroner og dette gjelder Veterinærinstituttet og Norsk institutt for bioøkonomi. Virksomheter med særskilte fullmakter disponerer likviditet som inngår i statens kontantbeholdning og er plassert på foliokonto i Norges Bank. Midlene disponeres av virksomhetene og rapporteres derfor også som en forpliktelse i kapitalregnskapet.

17.2 Alle årsregnskapene er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av ti årsregnskap på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og underliggende virksomheter er riktig avlagt.

17.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Landbruks- og matdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

Tabell 54 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	0	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

17.3 Oppfølging av myndighetenes saksbehandling og kontroll av produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket

Konklusjon

Vi avslutter saken.

Landbruks- og matdepartementet har iverksatt mange tiltak som vil styrke saksbehandlingen og kontroll av produksjons- og avløsertilskudd i jordbruket.

Ansvarlig departement: Landbruks- og matdepartementet.

17.3.1 Opprinnelig sak

I 2018 kontrollerte vi om saksbehandling og kontroll av produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket forvaltes i samsvar med gjeldende regelverk. Resultatet fra revisjonen ble rapportert til Stortinget i Dokument 1 (2019–2020).

Riksrevisjonen fant det kritikkverdig⁵ at tiltakene Landbruks- og matdepartementet hadde iverksatt for å håndtere kjente svakheter i saksbehandling av produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket ikke var tilstrekkelige. Revisjonen viste mangler ved kontrollen og oppfølgingen av kommunenes saksbehandling både fra Landbruksdirektoratet og statsforvalterne.⁶

Riksrevisjonen fant følgende mangler:

- Kommunens saksbehandling er vanskelig å etterprøve, og kommunenes kontroll av opplysninger i søknadene er mangelfull.
- Statsforvalternes oppfølging og kontroll av kommunene er mangelfull.
- Landbruksdirektoratet har ikke gjort nødvendige prioriteringer i kontrollarbeidet for å sikre god kvalitet i kommunenes saksbehandling av tilskudd og statsforvalternes kontrollarbeid.
- Landbruks- og matdepartementet har ikke iverksatt tilstrekkelige tiltak for å håndtere kjente svakheter i saksbehandling og kontroll av produksjons- og avløsertilskudd i jordbruket.

Riksrevisjonen anbefalte Landbruks- og matdepartementet å påse at Landbruksdirektoratet og statsforvalterne følger opp og kontrollerer

⁵ Riksrevisjonen hadde fram til høsten 2022 fire ulike kritikkformer; svært alvorlig, alvorlig, sterkt kritikkverdig og kritikkverdig.

⁶ I 2018 var det Fylkesmannen som hadde ansvaret for å veilede og kontrollere kommunene. Fylkesmannen byttet navn til Statsforvalteren 1. januar 2021.

Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket

Produksjonstilskudd- og avløsertilskudd i jordbruket er en fellesbetegnelse for flere tilskuddsordninger som foretak med husdyr- og/eller planteproduksjon kan søke om. Formålet med tilskuddene er å bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk innenfor de målsettingene som Stortinget har trukket opp.

Forvaltningen av ordningen

Det er Landbruks- og matdepartementet som har ansvaret for ordningen. Landbruksdirektoratet administrerer tilskuddene og det er kommunene som fatter vedtak om tilskudd. Statsforvalteren skal veilede og kontrollere kommunene.

I 2022 utbetalte Landbruksdirektoratet 11,5 milliarder kroner i produksjons- og avløsertilskudd til rundt 38 200 foretak, jf. direktoratets årsrapport for 2022.

produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket for å sikre at tilskudd blir riktig saksbehandlet og rett utbetalt, og at foretakene som søker om tilskudd, blir behandlet likeverdig.

Stortingets behandling av den opprinnelige saken

Kontroll- og konstitusjonskomiteen uttalte i [Innst. 46 S \(2019–2020\)](#) at de merker seg Riksrevisjonens hovedfunn og slutter seg til anbefalingen. Videre forutsetter komiteen at landbruksministeren iverksetter nødvendige tiltak for å håndtere svakheter ved saksbehandlingen og sikre kontroll av produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket.

Kilde: Innst. 46 S (2019–2020), jf. stortingsvedtak 14. november 2019.

Oppfølgingssak i Dokument 1 for 2020

Vi fulgte opp revisjonen i 2020–2021 og ba Landbruks- og matdepartementet redegjøre for statusen for tiltakene som er iverksatt i etterkant av Kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling. Departementet redegjorde i sitt svar for tiltak som er eller vil bli iverksatt.

Departementet opplyste blant annet om

- at fagsystemet eStil PT har blitt videreutviklet
- at det har gjort endringer i rundskriv og tildelingsbrev til statsforvalterne
- at kontroll og oppfølging vil være et prioritert tema i styringsdialogen mellom departementet og Landbruksdirektoratet og mellom departementet og statsforvalterne

Vi rapporterte status på Landbruks- og matdepartementets oppfølging til Stortinget i Dokument 1 (2021–2022). Vi konkluderte med at vi ville følge saken videre for å se at tiltakene gir ønskede resultater.

Stortingets behandling av oppfølgingssaken

Kontroll- og konstitusjonskomiteen uttalte i [Innst. 127 S \(2021–2022\)](#) at de er tilfredse med at Landbruks- og matdepartementet har fulgt opp Riksrevisjonens anbefalinger i styringsdialogen både med Landbruksdirektoratet og med statsforvalteren. Det er satt i verk en rekke tiltak for å få på plass bedre og sikrere saksbehandling i kommunene og systemer som gir et bedre grunnlag for statsforvalterens kontroll. Komiteen uttaler videre at departementet opplyser at de vil ha stor oppmerksomhet på at nye rutiner følges, og at de vil fortsette arbeidet med å oppnå et effektivt kontrollsystem. Komiteen merker seg at Riksrevisjonen vil følge saken videre for å se at tiltakene gir ønskede resultater, og støtter dette.

Kilde: Innst. 127 S (2021–2022), jf. stortingsvedtak 1. februar 2022.

17.3.2 Landbruks- og matdepartementets oppfølging

Vi har undersøkt om Landbruks- og matdepartementet har iverksatt tiltakene de har redegjort for. Vi har også undersøkt om Landbruksdirektoratets tiltak,

som er omtalt i rapporteringen av kontrollvirksomheten fra direktoratet og statsforvalterne, er gjennomført.

Vi har gjort oppslag i saksbehandlingssystemet eStil PT. Vi har også gått gjennom styringsinformasjon og veiledningsmateriell samt hatt møter med Landbruksdirektoratet.

I oppfølgingen fant vi følgende:

- Det er gjort endringer i funksjon og utvikling av rapporter i saksbehandlingssystemet eStil PT. Dette vil gi saksbehandlere i kommunene og statsforvalterne et bedre grunnlag for å behandle søkander og gjøre kontrollarbeid.
- Saksbehandlingssystemet legger til rette for en bedre dokumentasjon av saksbehandlerens vurderinger, eksempelvis for avkortning av tilskudd.
- I veilederen til statsforvalterne er det tydeliggjort krav om internkontroll i deres kontrollfunksjon mot kommunene.
- Malen for brev fra statsforvalterne til kommunene presiserer at forvaltningen av tilskuddet er underlagt statlig styringsrett.
- Rutinene for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen i saker om dyrevelferd er endret, og det er presisert hvilke meldinger fra Mattilsynet som skal sendes landbruksforvaltningen, og på hvilken måte.
- Det er gjennomført andre planlagte tiltak, blant annet å utforme instruksjer, rundskriv, og annen veiledning.
- I tildelingsbrevet fra Landbruks- og matdepartementet til Landbruksdirektoratet er det stilt krav om at direktoratet skal ha særlig oppmerksomhet på hvordan statsforvalterne følger opp kommunenes forvaltning av produksjons- og avløsertilskudd.
- I tildelingsbrevet fra Landbruks- og matdepartementet til statsforvalteren er det stilt krav om at statsforvalteren skal ha en effektiv internkontroll som ivaretar kontroll med kommunens tilskuddsforvaltning på landbruksområdet.
- I tildelingsbrevet til statsforvalteren har direktoratet stilt krav om at statsforvalterne skal legge vekt på at kommunene har etablert en internkontroll for sin tilskuddsforvaltning.
- I tildelingsbrevet til statsforvalteren stiller departementet krav om at det må etableres gode rutiner for tildeling og fjerning av brukertilganger i saksbehandlingssystemet.

17.3.3 Riksrevisjonens vurdering

Vår oppfølging av revisjonen fra 2018 viser at Landbruks- og matdepartementet har iverksatt mange tiltak for å håndtere svakheter i saksbehandlingen og kontroll av produksjons- og avløsertilskudd i jordbruket.

Landbruks- og matdepartementet opplyser at det også arbeides med andre tiltak for å sikre kvaliteten på saksbehandlingen. Blant annet skal innholdet i saksbehandlerrundskrivene gjøres mer tilgjengelig for de ulike brukerne, og rutinene for informasjonsutveksling i dyrevelferdssaker skal tydeliggjøres for å sikre likebehandling og bedre oppfølging.

Departementet har gjennomført tiltak som skal føre til

- forbedringer i saksbehandlingssystemet
- tydeligere instruksjer og rundskriv
- bedre veiledningsmateriell
- tydeligere styring gjennom tildelingsbrev og instruksjer
- bedre oppfølging i styringsdialogen med Landbruksdirektoratet og statsforvalterne.

Etter vår vurdering vil dette gi et bedre grunnlag for korrekt søknadsbehandling og kontroll og en bedre dokumentert saksbehandling.

Riksrevisjonen avslutter saken.

18 Nærings- og fiskeridepartementet

Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) har ansvar for viktige generelle rammebetingelser for næringslivet og jobber for å

- skape flere grønne og lønnsomme arbeidsplasser
- styrke investeringene på fastlandet
- øke eksporten utenom olje og gass med 50 prosent innen 2030 og
- kutte klimagassutslipp med 55 prosent innen samme år.

Ifølge budsjettforslaget for 2022 er regjeringens overordnede mål i nærings- og fiskeripolitikken størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi innenfor bærekraftige rammer.

I tillegg til å styre og følge opp 20 underliggende etater og 9 tilknyttede virksomheter er Nærings- og fiskeridepartementet statens største eierskapsforvalter med eierandeler i 28 ulike selskaper. Departementet har ansvar for statens sentrale eierskapsenhet, som er et ressurs- og kompetansesenter både for eget og andre departementers direkte eierskap.

I 2022 ble eierskapet i Equinor ASA og Petoro AS overført fra Olje- og energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet. Petoro AS forvalter Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE).

I 2022 ble Kystverket overført fra Samferdselsdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet.

Konklusjoner for Nærings- og fiskeridepartementet

- Statsregnskapet for Nærings- og fiskeridepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Brønnøysundregistrene, er riktig avlagt.
- Vi har ingen nye saker.
- Vi har fulgt opp tidligere saker om
 - Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester – kritikkverdig, saken følges videre
 - ny registerplattform og informasjonssikkerheten ved Brønnøysundregistrene – saken følges videre

- etats- og virksomhetsstyringen av
Havforskningsinstituttet – saken avsluttes.

Departementets inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner

NFDs totale inntekter 2022

739

MILLIARDER KRONER

NFDs totale utgifter 2022

128,6

MILLIARDER KRONER

18.1 Statsregnskapet for Nærings- og fiskeridepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde i det vesentlige er riktig avlagt og presentert med unntak av feilpostering av tilbakebetalinger på 113,6 millioner kroner i årsregnskapet til Brønnøysundregistrene. Feilposteringen påvirker ikke konklusjonen for statsregnskapet på departementets område. Beløpet er ført tilbake til statskassen og er ikke til virksomhetens disposisjon.

Konklusjon av revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1. Regnskapet for Brønnøysundregistrene er nærmere omtalt i punktet om årsregnskapene på departementets ansvarsområde nedenfor.

18.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Nærings- og fiskeridepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementets del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

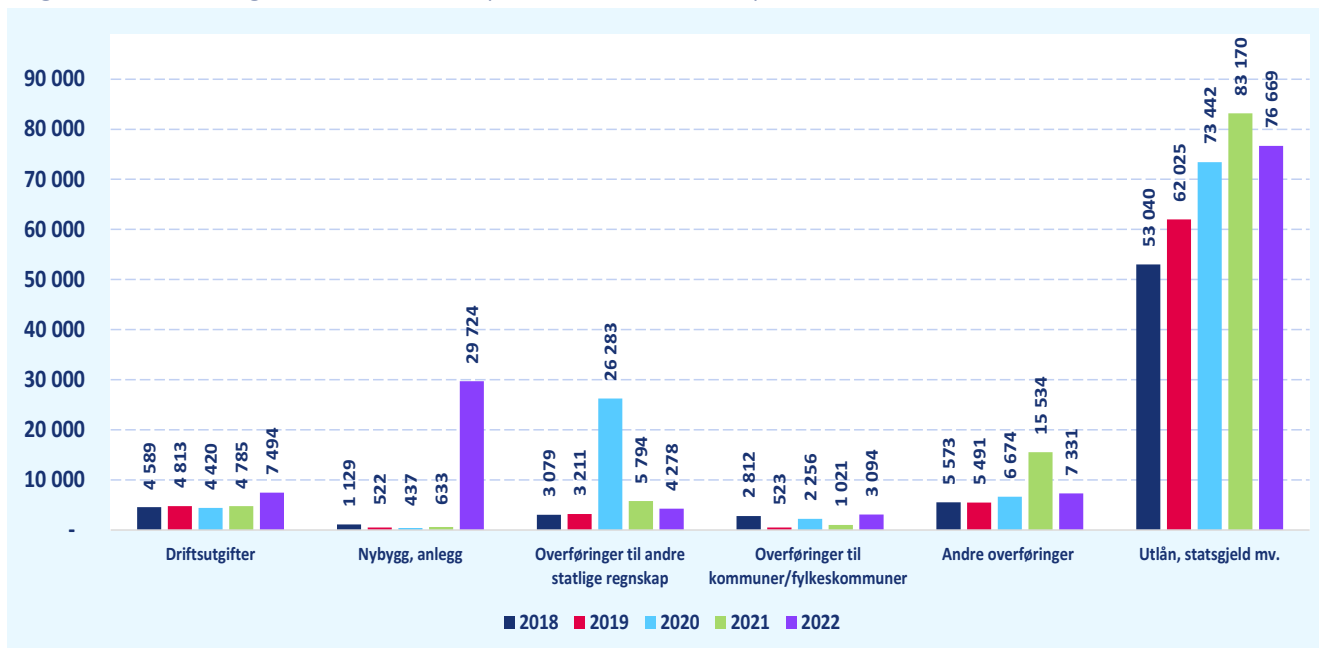
Den første figuren viser at Nærings- og fiskeridepartementet forvalter betydelige utlånsporteføljer. Utlånsbeløpet har gått ned i 2022 samtidig som utlånsporteføljen har økt med flere mindre utlån. Utlån fra sektoren utgjør til sammen 76,7 milliarder kroner for 2022. Dette omfatter også kapitalinnskudd til aksjeselskaper på 636 millioner kroner.

Økningen i *driftsutgifter* og *nybygg og anlegg* for 2022 skyldes hovedsakelig forvaltningen av Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) som ble overført fra Olje- og energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet i 2022. Dette er utgifter som inngår i beregningen av netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten. I tillegg skyldes økningen at

Kystverket ble overført fra Samferdselsdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet i 2022. Overføringen av Kystverket har bidratt til å øke utgiftene innenfor flere utgiftstyper.

Andre overføringer er tilskudd som utgjør 7,3 milliarder kroner i 2022, en nedgang fra tidligere år. Nedgangen skyldes mindre koronatildelinger.

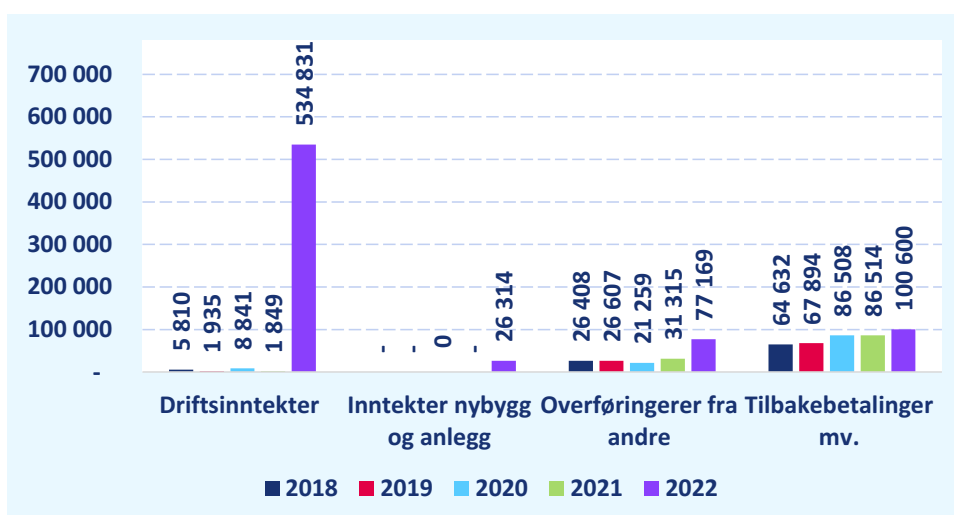
Figur 38 NFDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2018 til 2022.

Figur 39 NFDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Inntekstpostene til Nærings- og fiskeridepartementet for 2022 er betydelig høyere enn utgiftspostene. *Driftsinntekter* omfatter inntektsføring av

driftsresultatet på 528,7 milliarder kroner fra Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE). Dette er inntekter som inngår i netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten og som overføres til Statens pensjonsfond utland.

De resterende *driftsinntekter* på 6,1 milliarder kroner kommer fra Fiskeridirektoratet, Brønnøysundregistrene, Havforskningsinstituttet, Sjøfartsdirektoratet og flere underliggende etater og består for det meste av gebyrer og oppdragsinntekter.

Under *overføring fra andre* har det nye eierskapet i Equinor ASA og Petoro AS ført til store økninger i utbytte. Utbyttet er 71 milliarder kroner i 2022 mot 26 milliarder kroner i 2021. I tillegg er det økte renteinntekter på utlån og tilbakeføring fra statlige fond, som til sammen utgjør 1,3 milliarder kroner. Tilbakeføringene gjelder hovedsakelig fondskapital fra Eksportfinansiering Norge og Innovasjon Norge.

Inntektstypen *tilbakebetalinger* består for det meste av avdrag på utlån hvor avdrag på lån fra Innovasjon Norge utgjør 65 milliarder kroner. Salg av aksjer inngår også i posten og utgjorde 15 milliarder kroner i 2022. Dette gjelder handel med aksjer i Equinor ASA, Kongsberg Gruppen ASA og Aker Solutions ASA. Staten har samme eierandel i Equinor ASA (67 prosent) og Kongsberggruppen ASA (50 prosent) etter at selskapene har kjøpt tilbake aksjer i henhold til egne tilbakekjøpsprogram.

18.1.2 Forskjell mellom disponibel bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom disponibel bevilgning og regnskap. Dette gjelder både for utgifter og inntekter.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at Nærings- og fiskeridepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Bruk av disponibel bevilgning for 2022

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgifter og inntekter, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§3 og 5.

Utgifter

For 2022 har Nærings- og fiskeridepartementet brukt 7,4 milliarder kroner mindre enn den totale bevilgningen skulle tilsi (mindreutgift).

Tabellen nedenfor viser hvordan NFDs mindreutgifter for 2022 fordeler seg på utgiftstypene for Nærings- og fiskeridepartementet i statsbudsjettet.

Tabell 55 NFDs mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	7 987	7 494	493	6,2 %
Nybygg, anlegg	29 914	29 724	190	0,6 %
Overføringer til andre statlige regnskap	4 288	4 278	10	0,2 %
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	3 095	3 094	1	0,0 %
Andre overføringer	8 309	7 331	978	11,8 %
Utlån, statsgjeld mv.	82 352	76 669	5 683	6,9 %
Totalt	135 945	128 590	7 355	5,4 %

Kilde: Statsregnskapet.

De største forskjellene mellom budsjett og regnskap på departementets område gjelder *utlån*. Innovasjon Norge har lånt ut 4 milliarder kroner mindre enn budsjettet, Eksportkredittordningen 1,4 milliarder kroner mindre og Eksportfinansiering Norge 0,4 milliarder kroner mindre. Departementet forklarer at årsaken til mindreutgiften for Innovasjon Norge er at anslaget for nye innlån var noe for høyt, og at enkelte lån som det var antatt ville bli refinansiert før årsskiftet, først ble refinansiert året etter. Avviket for Eksportkredittordningen skyldes i hovedsak senere leveranser enn beregnet innenfor fiskeri og havbruk, og at færre lånetilbud enn antatt ble benyttet. For Eksportfinansiering Norge skyldes mindreutgiften at utbetaling ifølge trekkfullmakt under alminnelig garantiordning ble lavere enn budsjettet siden de mottatt flere større gjenvinninger enn forventet.

For *driftsutgifter* er det en mindreutgift på 493 millioner kroner. Departementet forklarer at flere av avvikene skyldes flere ubesatte stillinger enn normalt og i noen tilfeller rekrutteringsutfordringer. Noen mindreutgifter er også relatert til igangsatte eller planlagte prosjekter. For prosjekter under *nybygg og anlegg* forklarer departementet mindreutgiften med prosesser som går langsommere enn planlagt.

Nærings- og fiskeridepartementet har mange ulike tilskuddsordninger som inngår i utgiftstypen *andre overføringer*. Her er det mindreutgift på flere ordninger. Dette er i hovedsak midler som kan overføres til 2023.

Inntekter

I 2022 er departementets samlede inntekter 28,9 milliarder kroner lavere enn bevilgningen (mindreinntekt).

Tabellen nedenfor viser hvordan mer- og mindreinntekter for 2022 fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 56 NFDs mer- og mindreinntekter 2022

(tall i millioner kroner)

Inntektstype	Bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	565 386	534 831	-30 555	-5,4 %
Inntekter nybygg og anlegg	26 100	26 314	214	0,8 %
Overføringer fra andre	76 772	77 169	397	0,5 %
Tilbakebetalinger mv.	99 568	100 600	1 032	1,0 %
Totalt	767 826	738 915	-28 912	-3,8 %

Kilde: Statsregnskapet.

Nærings- og fiskeridepartementet har en mindreinntekt på nærmere 29 milliarder kroner i 2022. Mindreinntektene skyldes hovedsakelig driftsresultatet fra Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE). Departementet forklarer at rundt 28 milliarder kroner i hovedsak skyldes at gassprisene ble lavere enn forutsatt ved budsjettering. På de resterende inntektstypene er det merinntekt, som betyr at inntektene er høyere enn budsjettet. Dette gjelder blant annet sektoravgifter, gebyrer, tilbakebetalinger, utbytte og renter.

18.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Nærings- og fiskeridepartementet overførte 1 665 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde ble overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementets bestemmelser.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

18.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Nærings- og fiskeridepartements eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Tabell 57 NFDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	137 528
Utlån og utestående fordringer	71 482
Ordinære fond (eiendeler)	22 336
Kapital i statsbankene	620
Fast kapital i forvaltningsbedrifter	203 490
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-572
Statskassens mellomværende med forvaltningsbedriftene	1 277
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-23 362
Virksomheter med særskilte fullmakter	-163

Kilde: Statsregnskapet.

Nærings- og fiskeridepartementet har verdipapirer på til sammen 138 milliarder kroner. I dette inngår kapitalinnskudd på 46 milliarder kroner i Statkraft SF, Siva SF, Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling og Innovasjon Norge som statsbank. I tillegg til aksjer på 92 milliarder kroner. Verdipapirer er vurdert til kostpris. Markedsverdien av de børsnoterte aksjene er 1 050 milliarder kroner.

Fast kapital i forvaltningsbedrifter gjelder SDØE og utgjør 203,5 milliarder kroner.

Videre har departementet utlån og utestående fordringer på 71,5 milliarder kroner.

Departementet rapporterer i statsregnskapet for 21 fond på til sammen 22,3 milliarder kroner. De ulike fondene forvaltes enten av departementet som virksomhet, av underliggende etat Eksportfinansiering Norge eller av særlovsselskapet Innovasjon Norge.

På gjeldssiden er det kontolån til fond på 23,4 milliarder kroner.

18.2 Alle årsregnskapene, med unntak av regnskapet for Brønnøysundregistrene, er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av 45 årsregnskap på departementets ansvarsområde.

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene med unntak av ett, er riktig avlagt. Årsregnskapet for Brønnøysundregistrene inneholder vesentlige feil og mangler.

18.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil eller mangler, de siste fem årene.

Tabell 58 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	0	0	0	1	1

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

Nedenfor omtaler vi grunnlaget for årsregnskapet med vesentlige feil og mangler for 2022.

18.2.2 Brønnøysundregistrene – revisjonsberetning med forbehold på grunn av klassifiseringsfeil

Brønnøysundregistrene forvalter to kompensasjonsordninger for virksomheter som er økonomisk rammet av koronatiltak: kompensasjonsordningen for utgifter til innreisekarantene og den midlertidige tilskuddsordningen for foretak med stort omsetningsfall.

I 2022 har Brønnøysundregistrene gjennomført kontroller av disse ordningene for å avdekke om mottakerne er blitt overkompensert. Tilskuddsmottakere har i 2022 tilbakebetalt 151 millioner kroner. Av dette gjelder 138,8 millioner kroner tilskudd som er utbetalt i 2021. Slike tilbakebetalinger skal rapporteres i statsregnskapet som tilfeldige inntekter, jf. punkt 4.4.1 i rundskriv R-101 *Statens kontoplan for statsbudsjettet og statsregnskapet*.

I 2022 er 25,9 millioner kroner rapportert som tilfeldig inntekt. Resterende beløp som gjelder tilbakebetalinger for 2021, 113,6 millioner kroner, er feilaktig godskrevet tilskuddskapitlet og gir feil klassifisering i bevilgningsregnskapet.

18.3 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Denne oppfølgingssaken er omtalt i [kapittel 5.1](#) under tverrgående saker.

18.4 Oppfølging av ny registerplattform og informasjonssikkerheten ved Brønnøysundregistrene

Konklusjon

Vi vil følge saken videre.

Brønnøysundregistrene har fremdeles utfordringer med å gjennomføre prosjektet for ny registerplattform (BRsys).

Brønnøysundregistrene har iverksatt mange tiltak for å styrke virksomhetens styringssystem for informasjonssikkerhet. Det er per i dag for tidlig å vurdere hvordan tiltakene blir implementert.

Ansvarlig departement: Nærings- og fiskeridepartementet.

18.4.1 Opprinnelig sak

I 2020 reviderte vi prosjektet for ny registerplattform i Brønnøysundregistrene (BRsys-prosjektet) og informasjonssikkerheten ved Brønnøysundregistrene. Resultatene fra revisjonen ble rapportert til Stortinget i Dokument 1 (2021–2022).

Riksrevisjonen mente det var sterkt kritikkverdig⁷ at Nærings- og fiskeridepartementet ikke hadde sikret at ny registerplattform i Brønnøysundregistrene (BRsys-prosjektet) ble levert i tråd med det Stortinget hadde bestemt.

Begrunnelsen for dette var at

- BRsys-prosjektet leverte mindre, var betydelig forsinket og kostet mer enn planlagt
- Brønnøysundregistrene hadde ikke forbedret informasjonssikkerheten i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger
- Nærings- og fiskeridepartementet ivaretar ikke kontroll med at Brønnøysundregistrene gjennomfører BRsys-prosjektet og forbedrer informasjonssikkerheten i virksomheten

Departementets rapportering til Stortinget for årene 2017–2019 underkommuniserte at

- informasjonssikkerheten i Brønnøysundregistrene ikke var forbedret slik Stortinget hadde forutsatt

⁷ Riksrevisjonen hadde fram til høsten 2022 fire ulike kritikkformer; svært alvorlig, alvorlig, sterkt kritikkverdig og kritikkverdig.

- drift og utvikling av to parallelle registerplattformer ville utfordre Brønnøysundregistrenes gjennomføringsevne og informasjonssikkerhet ytterligere

Riksrevisjonens anbefalte Nærings- og fiskeridepartementet å

- pålegge oppgaver og tilpasse styring og kontroll av Brønnøysundregistrene til gjennomføringsevnen i virksomheten
- sørge for at Brønnøysundregistrene forbedrer styringssystemet for informasjonssikkerhet, slik at det blir i tråd med eForvaltningsforskriften § 15

Stortingets behandling av saken

I Kontroll og konstitusjonskomiteens behandling av Dokument 1 (2021–2022), jf. [Innst. 127 S \(2021-2022\)](#), støttet de Riksrevisjonens anbefalinger.

Komiteen stilte spørsmål ved hvorfor Nærings- og fiskeridepartementet har gitt Brønnøysundregistrene nye og ressurskrevende oppgaver samtidig som de har kjent til virksomhetens lave gjennomføringsevne.

Komiteen mente at departementet skulle ta mer aktive grep, tilpasse krav og styring, og for fremtiden sørge for rett rapportering til Stortinget om framdriften og kostnadene i prosjektet og om informasjonssikkerheten i virksomheten.

Kilde: Innst. 127 S (2021–2022), jf. stortingsvedtak 10. februar 2022.

18.4.2 Nærings og fiskeridepartementets oppfølging

Vi har gått igjennom overordnet dokumentasjon fra Brønnøysundregistrene for BRsys-prosjektet, styringen av informasjonssikkerheten i virksomheten og styringsdialogen mellom Nærings- og fiskeridepartementet og Brønnøysundregistrene.

Departementets oppfølging

Nærings- og fiskeridepartementet følger opp utviklingen i BRsys og forbedringer i Brønnøysundregistrenes styring av informasjonssikkerheten tett. Departementet følger utviklingen gjennom styringsdialogen, statusmøter, skriftlig rapportering og rapporteringsmøter. Rapportene fra BRsys-prosjektet gjennomgås også av en ekstern kvalitetssikrer.

Nærings- og fiskeridepartementet har i tildelingsbrevet til Brønnøysundregistrene for 2023 presisert at Brønnøysundregistrene skal sette av tilstrekkelige ressurser til å øke informasjonssikkerheten, både i sine systemer og i organisasjonen, gjennom konkrete tiltak. Driftsbevilgningen er for 2023 økt med 30 millioner kroner, som i hovedsak skal gå til arbeidet med informasjonssikkerhet, og til drift og forvaltning av registerplattformen.

Nærings- og fiskeridepartementet har i tildelingsbrevet for 2023 også bedt Brønnøysundregistrene om å gjennomføre tiltak for å forebygge og avverge trusler og håndtere sårbarheter. Dette vil innebære økte investeringer til kjøp og utvikling av løsninger og sikkerhetstjenester. I tillegg må virksomheten

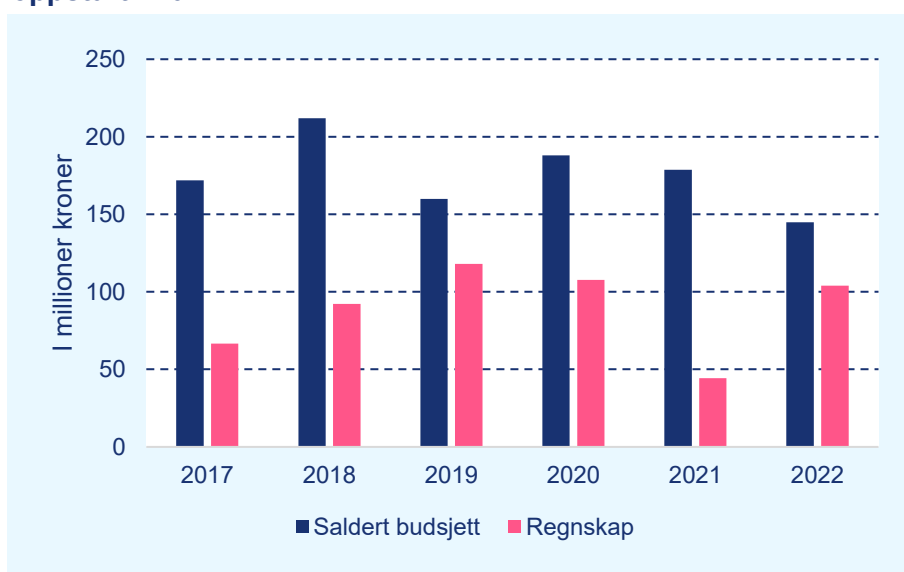
sikre at eksisterende IT-løsninger driftes, forvaltes og videreutvikles kontinuerlig og systematisk.

BRsys-prosjektet er forsinket i forhold til reviderte planer

Nærings- og fiskeridepartementet viser til at nye tjenester som er levert gjennom BRsys-prosjektet holder svært høy kvalitet. Det er likevel fortsatt utfordringer med å gjennomføre prosjektet og det er nye forsinkelser i forhold til reviderte planer.

BRsys-prosjektet har også i 2022 fremdeles underforbruk av bevilgningene. Underforbruket har over tid blitt overført og i stor grad tilbakeført i saldert budsjett i løpet av de etterfølgende årene.

Figur 40 Bevilget og forbrukt på BRsys-prosjektet siden oppstart i 2017

Kilde: Prop 1 S for Nærings- og fiskeridepartementet (2017-2018), (2018-2019), (2019-2020), (2020-2021), (2021-2022) og *Forklaringer til statsregnskapet 2022* fra NFD.

Målene for prosjektet er rapportert til Stortinget, senest i Nærings- og fiskeridepartementets Prop. 1 S (2022–2023). Prosjektet styres etter det reviderte styringsdokumentet fra 2021 og omfatter nå tre hovedleveranser.

Hovedleveranse 1 skal leveres innen 2. tertial 2023 og innebærer at Løsøreregisteret og Ektepaktregisteret skal overføres til den nye registerplattformen.

Ifølge rapportene fra Brønnøysundregistrene til departementet ble den største av Løsøreregisterets tjenestetyper, kalt utleggspant, overført til den nye plattformen i 1. tertial 2023. I henhold til de reviderte styringsdokumentene skulle denne tjenestetypen vært levert i 2. tertial 2021. Dette innebærer en forsinkelse på omtrent 1,5 år.

Hovedleveranse 2 er i styringsdokumentene definert til å være de fellesmodulene som kalles «registerplattformen», og var levert forut for revidering av styringsdokumentene i 2021.

Hovedleveranse 3 består av prosjektets viktigste og mest omfattende registre enhetsregisteret og foretaksregisteret samt frivillighetsregisteret og partiregisteret. Tjenestetyper fra disse registrene skal overføres til plattformen fortløpende fram til utgangen av 2025. Frivillighetsregisteret er det første som skal leveres i henhold til styringsdokumentene innen utgangen av 2. tertial i 2023.

Det går fram av framdriftsrapportene og dialogen mellom Nærings- og fiskeridepartementet og Brønnøysundregistrene at kostnadseffektiviteten har vært betydelig lavere enn planlagt i arbeidet med hovedleveranse 3 i 2022. Departementet og Brønnøysundregistrene har derfor iverksatt tiltak for å øke kapasiteten og ta inn tapte framdrift.

Brønnøysundregistrene viser til at forsinkelsene i stor grad følger av at prosjektets ressurser blir omdisponert til oppgaver utenfor prosjektet, blant annet etterarbeid med kompensasjonsordningene fra koronapandemien og arbeidet med BRIS 3 (Business Registers Interconnection System) og registeret over reelle rettighetshavere.

Fra 2023 skal Brønnøysundregistrene i gang med et nytt, stort utviklingsprosjekt, «Brukervennlige registertjenester» (BVR), som vil ha behov for den samme typen ressurser som BRsys-prosjektet har hatt kritisk mangel på, blant annet på grunn av andre prioriterte oppgaver. Det legges opp til at gjensidige avhengigheter mellom prosjektene skal koordineres og ivaretas tett. Deler av leveransene fra BRsys-prosjektet er planlagt gjennomført gjennom BVR-prosjektet, som skal avsluttes innen utgangen av 2026.

I gjeldende sentralt styringsdokument (SSD) legger Brønnøysundregistrene opp til at endelig BRsys-prosjektet skal være ferdig i begynnelsen av 2026. Departementet legger til grunn at tidsplanen i SSD er realistisk.

Departementet vurderer at Brønnøysundregistrene er bedre rustet til å styre og håndtere risiko nå enn tidligere. Departementet uttaler at det har vært betydelig læring og forbedringer underveis, blant annet som følge av Riksrevisjonens undersøkelse. Dette, sammen med pågående tiltak, kuttliste og en økt usikkerhetsavsetning som følge av innsparinger på enkelte områder, styrker etter departementets vurdering Brønnøysundregistrenes gjennomføringsevne.

Departementet følger opp prosjektet for brukervennlige registertjenester (BVR), på samme måte som BRsys. Synergier mellom BRsys og BVR inngår i denne oppfølgingen.

Styringen av informasjonssikkerhet har høy prioritet, og flere tiltak er igangsatt

I revisjonen i 2020 fant vi mangler ved operasjonalisering av krav, gjennomføring av sikkerhetstiltak og systematisk vurdering av nivået på informasjonssikkerhet i Brønnøysundregistrene. Virksomheten har etter dette iverksatt mange forbedringstiltak.

Brønnøysundregistrene skal revidere sitt eget styringssystem for informasjonssikkerhet i 2023 og har satt i gang et program kalt «Cybersikkerhetsprogrammet». Programmet skal styrke styringen for utvalgte områder og blant annet forbedre

- styringen av informasjonssikkerhet og operasjonaliseringen av krav i virksomheten
- gjennomføring av sikkerhetstiltak
- vurderingen av sikkerhetssituasjonen i virksomheten
- oversikten over informasjonsverdier som skal beskyttes

Brønnøysundregistrene opplyser at de har laget en oversikt over informasjonsverdier som skal beskyttes. Gjennom Cybersikkerhetsprogrammet skal virksomheten også kartlegge sine viktigste prosesser og informasjonsverdier.

Virksomheten arbeider med å få på plass et system for hendelseshåndtering. Arbeidet innebærer å sikre at vesentlige hendelser logges, og å kjøpe inn et eksternt sikkerhetsoperasjonssenter i 2023.

Styringssystemet for informasjonssikkerhet skal i henhold til framdriftsplanen for Cybersikkerhetsprogrammet være i tråd med eForvaltningsforskriften § 15 innen utgangen av 2024. Brønnøysundregistrene skal da ha styrket både operasjonaliseringen av sikkerhet (cybersikkerhet) og sikkerhetsstyringen i virksomheten (styringssystem for informasjonssikkerhet) og lagt et godt grunnlag for kontinuerlig forbedring på disse områdene.

18.4.3 Riksrevisjonens vurdering

Vår oppfølging av revisjonen fra 2020 viser at Brønnøysundregistrene fremdeles har utfordringer med å gjennomføre BRsys-prosjektet, også etter at prosjektet har blitt nedskalert og gitt lengre tidshorisont.

Den største delen av prosjektet gjenstår, blant annet de sentrale registrene enhetsregisteret og foretaksregisteret. Prosjektet er forsinket i forhold til reviderte planer og har hatt kapasitetsutfordringer på grunn av andre prioriterte oppgaver.

Brønnøysundregistrene har iverksatt mange tiltak for å sikre at virksomhetens styringssystem for informasjonssikkerhet er i tråd med Stortingets vedtak og forutsetninger innen utgangen av 2024.

Nærings- og fiskeridepartementet og Brønnøysundregistrene prioriterer disse oppgavene. Det er en tett oppfølging av arbeidet, men det er for tidlig å vurdere om tiltakene vil være tilstrekkelige for å nå målene som er satt.

Riksrevisjonen vil følge saken videre.

18.5 Oppfølging av etats- og virksomhetsstyringen av Havforskningsinstituttet

Konklusjon

Vi avslutter saken.

Riksrevisjonen vurderer at tiltakene som er gjennomført i virksomhetsstyringen i Havforskningsinstituttet og i Nærings- og fiskeridepartementets etatsstyring på sikt vil kunne bidra til bedre styringsinformasjon om Havforskningsinstituttets måloppnåelse, effektivitet og resultater.

Ansvarlig departement: Nærings- og fiskeridepartementet.

18.5.1 Opprinnelig sak

Riksrevisjonen gjennomførte i 2019 en undersøkelse av etats- og virksomhetsstyringen av Havforskningsinstituttet. Målet med undersøkelsen var å vurdere om Havforskningsinstituttets styring og oppfølging er organisert slik at etatens mål nås på en effektiv måte, og om Nærings- og fiskeridepartementet fulgte dette opp gjennom etatsstyringen. Undersøkelsen, som ble rapportert til Stortinget i [Dokument 1 \(2019–2020\)](#), omfattet i hovedsak perioden 2015–2018.

Riksrevisjonen fant det kritikkverdig⁸ at Nærings- og fiskeridepartementet ikke hadde utarbeidet et mål- og resultatstyringssystem som ga tilstrekkelig informasjon om i hvilken grad Havforskningsinstituttet utnyttet ressursene sine effektivt.

Riksrevisjonen hadde følgende hovedfunn:

- Havforskningsinstituttet har ikke etablert et godt nok system for å følge opp måloppnåelse og effektiv ressursutnyttelse.
- Det er svakheter i Havforskningsinstituttets system for internkontroll.
- Nærings- og fiskeridepartementet har lite informasjon om hvorvidt Havforskningsinstituttet utnytter ressursene sine effektivt.

Riksrevisjonen anbefalte at Nærings- og fiskeridepartementet:

- følger opp at Havforskningsinstituttet etablerer et velfungerende system som bidrar til bedre styring og til kunnskap om måloppnåelse og effektiv drift

Havforskningsinstituttet

er et rådgivende forskningsinstitutt organisert som et forvaltningsorgan under Nærings- og fiskeridepartementet.

Instituttet skal være en ledende kunnskapsleverandør for en bærekraftig forvaltning av ressursene i de marine økosystemene og for hele kjeden fra hav til mat, inkludert det marine miljøet, fiskeernæring og trygg og sunn sjømat.

⁸ Riksrevisjonen hadde fram til høsten 2022 fire ulike kritikkformer; svært alvorlig, alvorlig, sterkt kritikkverdig og kritikkverdig.

- i arbeidet med nytt mål- og resultatstyringssystem i større grad innhenter informasjon som gir grunnlag for å vurdere om Havforskningsinstituttet utnytter ressursene sine effektivt

Stortingets behandling av saken

Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga innstilling i saken 3. desember 2019, jf. [Innst. 46 S \(2019–2020\)](#).

Komiteen merket seg Riksrevisjonens kritikk av at Nærings- og fiskeridepartementet ikke har utarbeidet et mål- og resultatstyringssystem for å sikre informasjon om hvorvidt Havforskningsinstituttet utnytter ressursene sine effektivt. Videre var komiteen fornøyd med at departementet i den videre styringsdialogen vil følge opp svakhetene i Havforskningsinstituttets system for internkontroll.

Kilde: Innst. 46 S (2019–2020), jf. stortingsvedtak 3. desember 2019.

18.5.2 Nærings- og fiskeridepartementets oppfølging

I brev 6. mars 2023 ba vi Nærings- og fiskeridepartementet om å redegjøre for hvilke tiltak som er iverksatt for å følge opp anbefalingene i Riksrevisjonens undersøkelse av etats- og virksomhetsstyringen av Havforskningsinstituttet og merknadene fra kontroll- og konstitusjonskomiteen i saken. Vi ba også departementet redegjøre for hvilke resultater som er oppnådd på området.

Departementet svarte i brev 20. april 2023. Departementet opplyser at oppfølgingen av Riksrevisjonens undersøkelse har vært tema i styringsdialogen mellom departementet og instituttet.

Havforskningsinstituttet er bedt om å utarbeide en plan for oppfølging av Riksrevisjonens undersøkelse. Havforskningsinstituttet må rapportere årlig til departementet om hvordan de arbeider for å følge opp om de når fastsatte mål og utnytter ressursene effektivt, samt deres arbeid med å forbedre internkontrollen.

Videreutviklingen av mål- og resultatstyringssystemet til Havforskningsinstituttet startet i januar 2019. Nye målformuleringer ble presentert i Prop. 1 S (2019–2020). Fra høsten 2019 og gjennom 2020 ble indikatorene til Havforskningsinstituttet gjennomgått. Departementet inkluderte endrede og nye indikatorer i tildelingsbrevene for 2019 og 2020. I tildelingsbrevet fra 2020 framgår det at «resultater fra brukerundersøkelse» skal være en indikator for målet om å levere råd og kunnskapsgrunnlag basert på beste tilgjengelige data og forskning. Under delmålet om å generere, samle, forvalte og gjøre tilgjengelig data av høy kvalitet for forskning, forvaltning og næringsutøvere er det i tildelingsbrevet for 2020 tilføyet nye indikatorer om antallet datasett som er gjort tilgjengelige og publisert.

I tildelingsbrevet ber departementet også om statistikk som skal vise en vektet indeks av ressursbruken for rådgiving fordelt på mottaker av råd og fagområdene til Havforskningsinstituttet.

For å skaffe fram bedre informasjon om effektiv ressursbruk fikk Havforskningsinstituttet i tildelingsbrevet for 2021 i oppdrag å sette i gang tre

pilotprosjekter: makrellovervåkning, innkjøps-/fakturahåndtering og utnyttelse av kar/merder.

Pilotprosjektet om makrellovervåkningen har gitt et rammeverk som legger vekt på sentrale faglige og forvaltningsmessige problemstillinger og langsiktig beskrivelse av aktiviteter. Arbeidet som er igangsatt skal gi grunnlag for å rapportere om effektiviteten.

Pilotprosjektet om utnyttelse av kar og merder skal ifølge Havforskningsinstituttet identifisere effektivitetsindikatorer som inkluderer de biologiske prosessene som undersøkes og deres naturlige årlige syklus.

Prosjektene om makrellovervåkning og utnyttelse av kar og merder er ikke ferdige, men målet er å identifisere bedre indikatorer for effektiv drift.

Havforskningsinstituttet har gjort flere endringer i internkontrollsystemet. Det er utarbeidet en elektronisk prosjektplattform (Confluence) som skal gjøre det enklere å gjennomføre og kvalitetssikre prosjektstyringen. I dette arbeidet er prosedyrene i kvalitetssystemet oppdatert og kvalitetssikret. Instituttet har også begynt å implementere en ressursplanleggingsmodul i prosjektstyringen og et nytt toktplanleggingssystem. Det er også satt i gang et prosjekt for innkjøps- og fakturahåndtering. Havforskningsinstituttet har videre samlet all dokumentasjon av gjeldende policyer og rutinebeskrivelser i et eget kvalitetssystem.

18.5.3 Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen ser positivt på tiltakene som er igangsatt og gjennomført i virksomhetsstyringen i Havforskningsinstituttet og i Nærings- og fiskeridepartementets etatsstyring i etterkant av vår undersøkelse. Det har blant annet vært gjort endringer i Havforskningsinstituttets målstruktur, og indikatorer i etatsstyringen. Arbeidet med å identifisere effektivitetsindikatorer og forbedringer i internkontrollen er ikke ferdigstilt, men fortsetter i flere prosjekter i Havforskningsinstituttet. Vi merker oss forbedringene, men vil samtidig understreke hvor viktig det er at forbedringsarbeidet fortsetter.

Riksrevisjonen vurderer at endringene Nærings- og fiskeridepartementet har gjort i etatsstyringen på sikt vil bidra til bedre styringsinformasjon om Havforskningsinstituttets måloppnåelse, effektivitet og resultater.

Riksrevisjonen avslutter saken.

19 Olje- og energidepartementet

Hovedoppgavene til Olje- og energidepartementet (OED) er å tilrettelegge for en samordnet og helhetlig petroleums- og energipolitikk. Regjeringens overordnede mål med petroleums- og energipolitikken er høy verdiskaping gjennom at energiresursene forvaltes på en effektiv og miljøvennlig måte.

I forslaget til statsbudsjettet for 2022 går det fram at regjeringen vil opprettholde Norges posisjon som energinasjon. Petroleums- og energipolitikken bygger opp under regjeringens overordnede mål om å skape flere lønnsomme arbeidsplasser i privat sektor og kutte utslippene. Målet er å sikre konkurransekraft til etablert industri og samtidig gjøre det enklere å etablere nye arbeidsplasser og ny virksomhet. I tillegg er petroleums- og energipolitikken viktig for at vi skal nå klimamålene.

Konklusjoner for Olje- og energidepartementet

- Statsregnskapet for Olje- og energidepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene er riktig avlagt.
- Vi har ingen nye saker.
- Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

Departementets inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner

OEDs totale inntekter 2022

1,3

MILLIARDER KRONER

OEDs totale utgifter 2022

33,2

MILLIARDER KRONER

19.1 Statsregnskapet for Olje- og energidepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

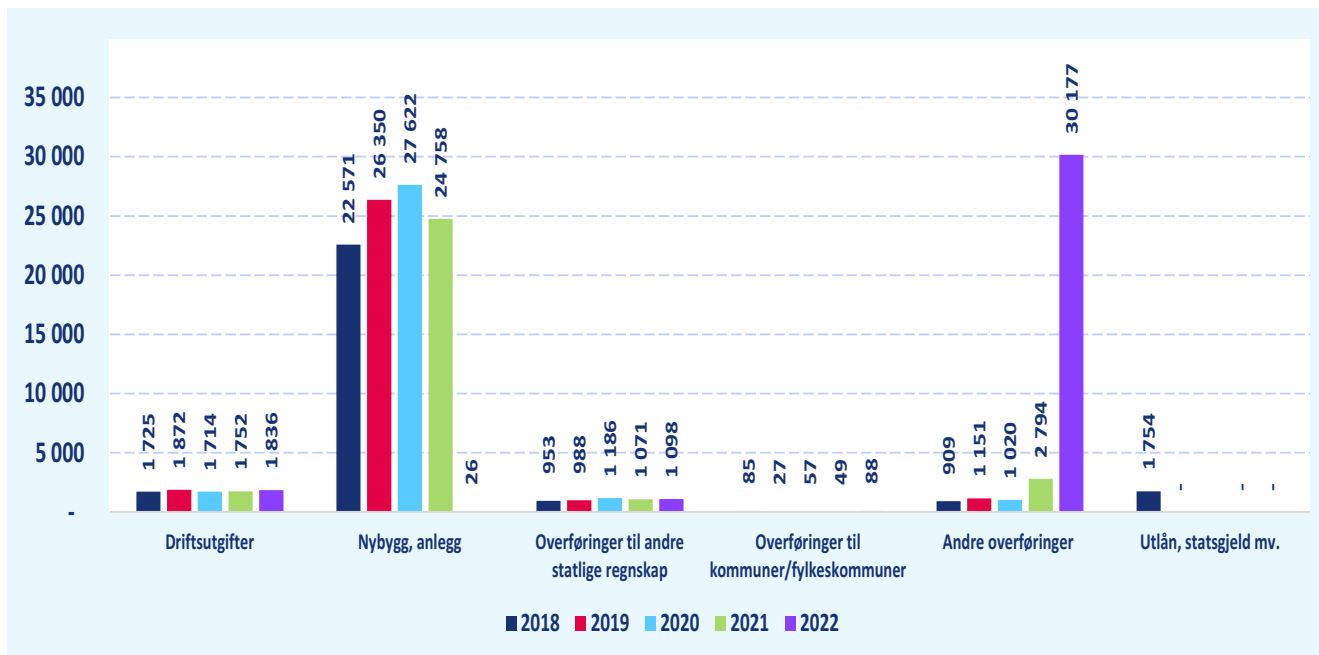
Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Olje- og energidepartementets ansvarsområde i det vesentlige er riktig avlagt og presentert. Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

19.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Olje- og energidepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene.

Departementets del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 41 OEDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

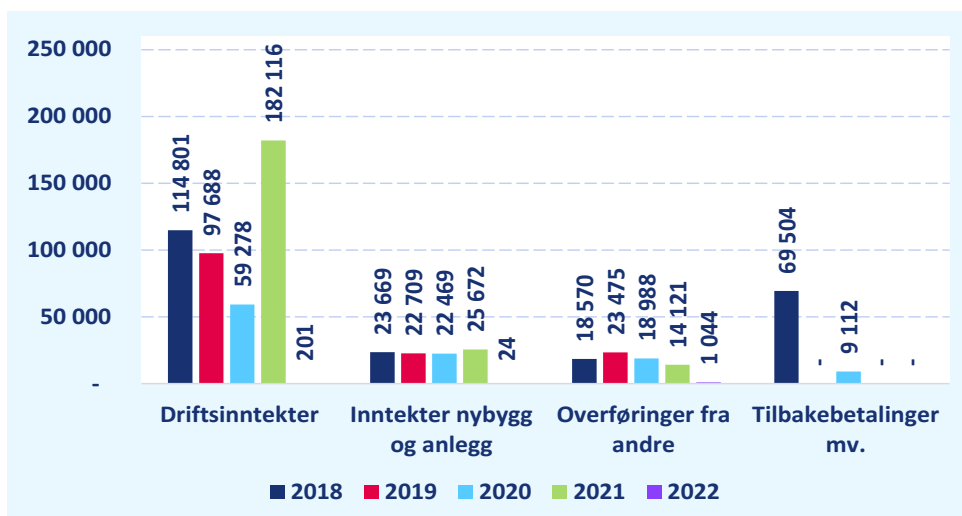
Kilde: Statsregnskapet.

Fra 2022 ble ansvaret for Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) flyttet til Nærings- og fiskeridepartementet. Dette gjør at det på departementets område omtrent ikke er utgifter til *nybygg og anlegg* i 2022.

I 2022 er det utbetalt 26,4 milliarder kroner i stønad til husholdninger for ekstraordinære strømuttergifter (strømstøtte). Dette inngår i *andre overføringer*.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2018 til 2022.

Figur 42 OEDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Etter at SDØE ble overført fra departementet er inntektene redusert fra 221 910 millioner kroner i 2021 til 1 270 millioner kroner i 2022. *Overføringer fra andre* er den største inntektsposten i 2022, og her er det inntektsført 1 044 millioner kroner. Dette gjelder utbytte fra Statnett og sektoravgifter under Olje- og energidepartementet.

19.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at Olje- og energidepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgiftene og inntektene, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning* til 2022 og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Utgifter

I 2022 har Olje- og energidepartementet brukt totalt 7 249 millioner kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreforbruk). Tabellen nedenfor viser hvordan mer- og mindreutgiftene fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 59 OEDs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	2 057	1 836	220	10,7 %
Nybygg, anlegg	32	26	6	18,8 %
Overføringer til andre statlige regnskap	1 096	1 098	-3	-0,3 %
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	106	88	18	17,0 %
Andre overføringer	37 184	30 177	7 008	18,8 %
Totalt	40 474	33 225	7 249	17,9 %

Kilde: Statsregnskapet.

Mindreutgiften i 2022 gjelder hovedsakelig stønad til husholdninger for ekstraordinære strømutgifter (strømstøtte) under *andre overføringer*. Olje- og energidepartementet forklarer at mindreutgiften skyldes at faktiske kraftpriser og volum avvek fra anslagene som ble lagt til grunn i den siste budsjettrevisjonen, samt at antall støtteberettigede mottakere ble lavere enn antatt.

Inntekter

I 2022 er inntektene på Olje- og energidepartementets ansvarsområde 13 millioner kroner lavere enn budsjettert (mindreinntekt).

Tabellen nedenfor viser hvordan departementets mer- og mindreinntekter for 2022 fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 60 OEDs mer- og mindreinntekter 2022

(tall i millioner kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	194	201	7	3,6 %
Inntekter nybygg og anlegg	38	24	-14	-36,8 %
Overføringer fra andre	1 050	1 044	-6	-0,6 %
Totalt	1 282	1 270	-13	-1,0 %

Kilde: Statsregnskapet.

Mindreinntekten for *nybygg og anlegg* skyldes lavere innbetalinger enn budsjettert fra kommuners distriktsandel for sikrings- og miljøtiltak som er gjennomført i regi av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE).

Under *overføringer fra andre* skyldes avviket noe tidsforskyvning knyttet til sektoravgift.

Merinntekter fra *driftsinntektene* skyldes refusjoner knyttet til Norges vassdrags- og energidirektorat og gjelder betaling av konferanseavgift ved Energidagene, refusjon fra eksterne i forbindelse med ulike prosjekter, samt leieinntekter og eksterne oppdrag for anleggsseksjonen.

19.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Olje- og energidepartementet har overført 416 millioner kroner i ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på departementets ansvarsområde ble overført i samsvar med bevilgningsreglementets bestemmelser.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

19.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Olje- og energidepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Tabell 61 OEDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	5 972,0
Ordinære fond (eiendeler)	280,7
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-108,2
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-280,7

Kilde: Statsregnskapet.

Olje- og energidepartementet har verdipapirer på nærmere 6 milliarder kroner. Disse er aksjer på departementets område og kapitalinnskudd i Statnett SF og Gassnova SF. Videre har departementet 280,7 millioner kroner i fond. Dette er fond for CO2-håndtering. Kontolån fra ordinære fond utgjør tilsvarende beløp på gjeldssiden i kapitalregnskapet.

19.2 Alle årsregnskapene er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av tre årsregnskap på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og underliggende virksomheter er riktig avlagt.

19.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Olje- og energidepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil eller mangler de siste fem årene.

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

**Tabell 62 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler
2018–2022**

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	0	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

20 Samferdselsdepartementet

Samferdselsdepartementet (SD) har det overordnede ansvaret for rammevilkår for postvirksomheten, for luftfarts-, vei- og jernbanesektoren og for riksveiferjene.

I regjeringens budsjettforslag for 2022 understrekes det at et godt transportsystem er en av de viktigste bærebjelkene i et moderne samfunn og en viktig forutsetning for verdiskaping og velferd. Hovedprioriteringene i regjeringens budsjettforslag for Samferdselsdepartementet tar utgangspunkt i målene i Nasjonal transportplan 2022–2033:

- mer for pengene
- effektiv bruk av ny teknologi
- bidra til oppfylling av Norges klima- og miljømål
- nullvisjon for drepte og hardt skadde
- enklere reisehverdag og økt konkurranseevne for næringslivet

Konklusjoner for Samferdselsdepartementet

- Statsregnskapet for Samferdselsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene er riktig avlagt.
- Vi har ingen nye saker.
- Vi har fulgt opp tidligere saker om
 - Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester – kritikkverdig, saken følges videre
 - etats- og virksomhetsstyringen av Luftfartstilsynet – saken avsluttes.

Departementets inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner

SDs totale inntekter 2022

4,3

MILLIARDER KRONER

SDs totale utgifter 2022

82

MILLIARDER KRONER

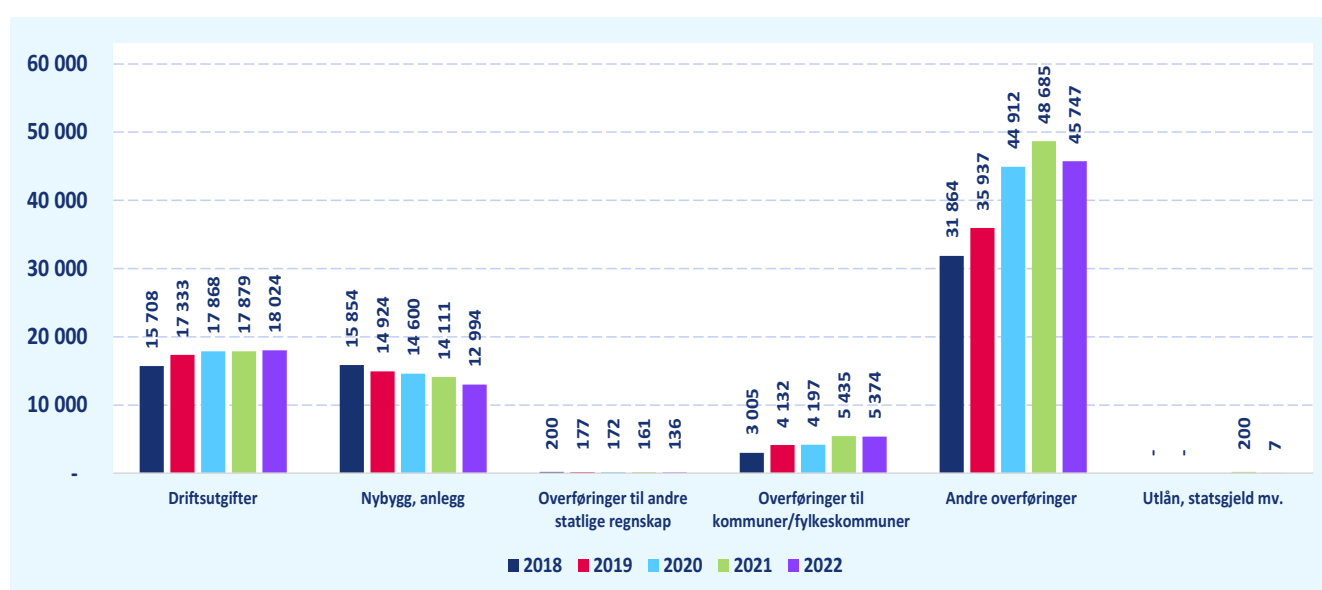
20.1 Statsregnskapet for Samferdselsdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Samferdselsdepartementets ansvarsområde i det vesentlige er riktig avlagt og presentert. Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

20.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Samferdselsdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementets del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

Figur 43 SDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Andre overføringer utgjør nesten 46 milliarder kroner i 2022.

Jernbanedirektoratet kjøpte inn infrastrukturtjenester for over 27 milliarder kroner og tjenester knyttet til persontransport med tog for 5 milliarder kroner. Ellers inngår blant annet tilskudd til Nye veier AS, tilskudd til riksveiferjedriften, tilskudd for å redusere bompengetakster utenfor byområder, kjøp av posttjenester og sjøtransporttjenester og kjøp av innenlandske flyruter.

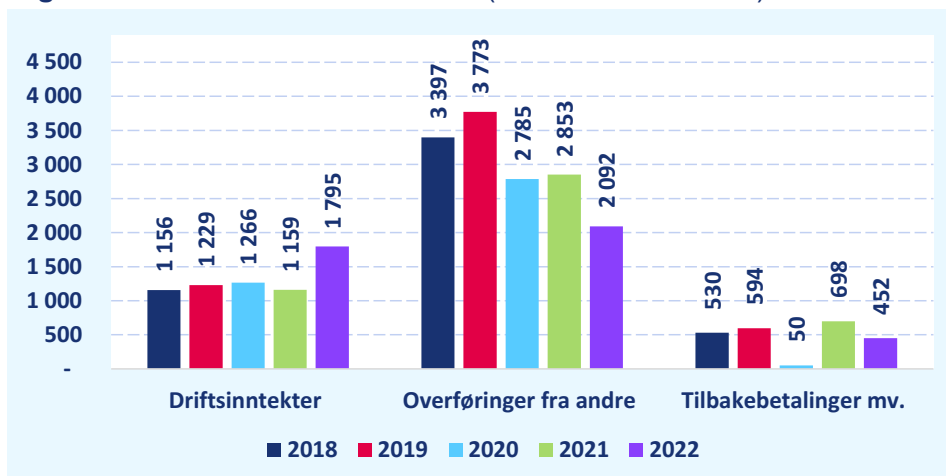
I *nybygg og anlegg* er det utgifter til riksveiinvesteringer og til E16 over Filefjell. Kystverket ble fra 2022 overført fra Samferdselsdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet. I 2021 var rundt 500 millioner kroner under nybygg og anlegg og 1,9 milliarder kroner i driftsutgifter knyttet til Kystverket.

De største utgiftene under *overføringer til kommuner/fylkeskommuner* er tilskudd til byområder og særskilt tilskudd til store kollektivprosjekter.

Figuren nedenfor viser departementets inntekter i perioden 2018 til 2022.

Inntekter under *overføringer fra andre* er i hovedsak avkastning fra infrastrukturfondet. I 2021 inngikk også sektoravgift for Kystverket med 715 millioner kroner. Nedgangen i inntekter skyldes dermed at Kystverket ble overført til Nærings- og fiskeridepartementet.

Figur 44 SDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Økningen i *driftsinntekter* skyldes billettinntekter fra riksveiferjedriften. Billettinntekten ble tidligere ført etter nettoprinsippet og framkom dermed ikke som inntekt.

20.1.2 Forskjell mellombevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at Samferdselsdepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgiftene og inntektene, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Utgifter

For 2022 har Samferdselsdepartementet brukt til sammen 2 008 millioner kroner mindre enn den totale bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan disse mindreutgiftene fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 63 SDs mer- og mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	18 233	18 024	210	1,2 %
Nybygg, anlegg	12 922	12 994	-72	-0,6 %
Overføringer til andre statlige regnskap	136	136	-	-
Overføringer til kommuner/fylkeskommuner	6 137	5 374	763	12,4 %
Andre overføringer	46 855	45 747	1 108	2,4 %
Utlån, statsgjeld mv.	7	7	-	-
Totalt	84 289	82 281	2 008	2,4 %

Kilde: Statsregnskapet.

Av den totale mindreutgiften på 2 008 millioner kroner utgjør *andre overføringer* 1 108 millioner kroner. Den største mindreutgiften på postgruppen gjelder kjøp av persontransport med tog hvor det er en mindreutgift på 913 millioner kroner. Departementet forklarer at dette skyldes forsinkede utbetalinger og forsinkelser i prosjekter og tiltak, og videre at rundt 530 millioner kroner skyldes reduserte kostnader knyttet til tilleggsavtalene for koronastøtte for reduserte billettinntekter, at en høy andel av risikoavsetningene ikke ble brukt, og at enkelte kostnader var overbudsjettet.

For *overføringer til kommuner/fylkeskommuner* er mindreutgiften på 763 millioner kroner. Det er særlig tilskudd til store kollektivprosjekter, utvidet TT-ordning for brukere med særskilte behov (tilrettelagt transport for funksjonshemmede) og tilskudd til fylkesveier som utgjør de største forskjellene. Samferdselsdepartementet forklarer forskjellene med at

- framdriften for prosjektene Fornebubanen i Oslo og Viken, bussveien på Nord-Jæren og Metrobuss i Trondheim er forsinket
- TT-ordningen er vanskelig å budsjettere for fylkeskommunene, og at bruken av ordningen har gått ned under koronapandemien
- øremerket tilskudd til Agder fylkeskommune for bygging av ny fylkesvei mellom E18 og Eydehavn i Arendal kommune ikke er utbetalt fordi prosjektet mangler sluttdokumentasjon

Øvrige mindreutgifter skyldes forsinket framdrift i prosjekter under den delen av bevilgningen som gjelder tilskuddsordningen rettet mot transportører på fylkesvei for fiske- og havbruksnæringen.

Det er i 2022 en merutgift knyttet til nybygg og anlegg for riksveiinvesteringer. Dette er dekket av mindreutgift på en annen post hvor bevilgningen kan benyttes.

Inntekter

I 2022 er inntektene på Samferdselsdepartementets ansvarsområde 66-millioner kroner høyere enn budsjettert (merinntekt).

Tabellen nedenfor viser hvordan departementets merinntekter for 2022 fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Forskjellen mellom budsjett og regnskap for driftsinntekter skyldes i stor grad billettinntekter fra riksveiferjedriften.

Tabell 64 SDs merinntekter 2022 (tall i millioner kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	1 730	1 795	66	3,8 %
Overføringer fra andre	2 092	2 092	-	-
Tilbakebetalinger mv.	452	452	-	-
Totalt	4 273	4 339	66	1,5 %

Kilde: Statsregnskapet.

20.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Samferdselsdepartementet har overført 1 707 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler fra 2022 på departementets ansvarsområde er overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementets bestemmelser.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

20.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Samferdselsdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Tabell 65 SDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Verdipapirer	24 131,7
Utlån og utestående fordringer	2 249,8
Ordinære fond (eiendeler)	100 000,0
Forskudd	41,2
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	192,2
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	-100 900,0
Deposita og avsetninger	-670,5

Kilde: Statsregnskapet.

På eiendelssiden har Samferdselsdepartementet verdipapirer på 24,1 milliarder kroner. Disse er for det meste aksjer, men også et kapitalinnskudd til Bane NOR SF og leieboerinnskudd under departementet. Lån til Avinor og driftskreditt til Bane NOR SF og Nye Veier er på 2,2 milliarder kroner. Infrastrukturfondet er registrert med 100 milliarder kroner ved utgangen av 2022. Departementet har bankinnskudd i utenlandsk valuta på 41 millioner kroner.

Forpliktelser til kontolån fra ordinære fond til Infrastrukturfondet utgjør 100 milliarder kroner og fond for OPS-prosjekt på vei (prosjekter med offentlig-privat samarbeid) utgjør 900 millioner kroner. Deposita og avsetninger utgjør 670,5 millioner kroner.

20.2 Alle årsregnskapene er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av ti årsregnskapene på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og underliggende virksomheter er riktig avlagt.

20.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Samferdselsdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil eller mangler de siste fem årene.

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

**Tabell 66 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler
2018–2022**

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	0	0	0	2	0

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

20.3 Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Denne oppfølgingssaken er omtalt i [kapittel 5.1](#) under tverrgående saker.

20.4 Oppfølging av etats- og virksomhetsstyringen av Luftfartstilsynet

Konklusjon

Vi avslutter saken.

Riksrevisjonen vurderer at tiltakene som er gjennomført innenfor ressursstyring, økonomistyring og digitalisering, bidrar til en mer helhetlig virksomhetsstyring i Luftfartstilsynet. Endringene i etatsstyringen bidrar til at Samferdselsdepartementet har bedre styringsinformasjon.

Ansvarlig departement: Samferdselsdepartementet.

20.4.1 Opprinnelig sak

Riksrevisjonen gjennomførte i 2019 en undersøkelse av etats- og virksomhetsstyringen i Luftfartstilsynet. Målet med undersøkelsen var å vurdere om Luftfartstilsynets styring og oppfølging var innrettet slik at etatens mål nås på en effektiv måte, og om Samferdselsdepartementet har fulgt dette opp gjennom etatsstyringen. Undersøkelsen, som ble rapportert til Stortinget i [Dokument 1 \(2019–2020\)](#), omfattet i hovedsak perioden 2016–2018.

Riksrevisjonen fant det kritikkverdig⁹ at viktige forutsetninger for effektiv drift fremdeles ikke var på plass, selv om Luftfartstilsynet i lang tid hadde arbeidet med å forbedre virksomhetsstyringen og omorganiserte seg i 2017.

Riksrevisjonen hadde følgende hovedfunn:

- Virksomhetsstyringen av Luftfartstilsynet er forbedret de senere årene, men viktige forutsetninger for effektiv drift er fortsatt ikke på plass.
- Luftfartstilsynet utnytter ikke informasjon om flysikkerhetsrisiko godt nok.
- Luftfartstilsynets gjennomføring av godkjennings-, tilsyns- og regelverksprosesser er fortsatt for lite standardisert.
- Samferdselsdepartementet har ikke god nok kontroll med Luftfartstilsynets mål og resultater.

Riksrevisjonen anbefalte at Samferdselsdepartementet

- følger opp at Luftfartstilsynet arbeider systematisk med å videreutvikle virksomhetsstyringen, blant annet for at etaten skal kunne sikre effektiv drift og utnytte informasjon om flysikkerhetsrisiko bedre

Luftfartstilsynet har hovedansvaret for å føre tilsyn med norsk sivil luftfart og skal være en pådriver for sikker, samfunnsnyttig og bærekraftig luftfart i tråd med regjeringens overordnede mål i samferdselspolitikken.

⁹ Riksrevisjonen hadde fram til høsten 2022 fire ulike kritikkformer; svært alvorlig, alvorlig, sterkt kritikkverdig og kritikkverdig.

- sikrer forbedret styringsinformasjon om og oppfølging av Luftfartstilsynets måloppnåelse, effektivitet og resultater

Stortingets behandling av saken

Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga en enstemmig innstilling i saken 3. desember 2019, jf. [Innst. 46 S \(2019–2020\)](#).

Kontroll- og konstitusjonskomiteen merket seg at Riksrevisjonens undersøkelse viste at styringen av Luftfartstilsynet har bedret seg de senere årene, men at viktige forutsetninger for effektiv drift fortsatt ikke er på plass. Komiteen viste også til at Luftfartstilsynet ikke utnytter informasjon om flysikkerhetsrisiko godt nok. Ifølge Luftfartstilsynet er flysikkerheten forbedret de siste årene, men komiteen merket seg Riksrevisjonens opplysninger om at det skjer personskader årlig, og at det er utfordringer innenfor innenlands helikoptertrafikk, allmennflyging og luftsport.

Videre merket komiteen seg at departementet ikke har god nok kontroll med Luftfartstilsynets mål og resultater, og understreket at det er viktig at Samferdselsdepartementet følger opp Riksrevisjonens anbefalinger. Komiteen ga videre uttrykk for at den er fornøyd med at statsråden skriver i svarbrevet at departementet vil dra nytte av resultatene fra Riksrevisjonens undersøkelse i den videre oppfølgingen av tilsynet.

Kilde: Innst. 46 S (2019–2020), jf. stortingsvedtak 3. desember 2019.

20.4.2 Samferdselsdepartementets oppfølging

Vi ba i brev 12. januar 2023 Samferdselsdepartementet om å redegjøre for hvilke tiltak som er iverksatt for å følge opp anbefalingene fra Riksrevisjonens undersøkelse av etats- og virksomhetsstyringen av Luftfartstilsynet og merknadene fra kontroll- og konstitusjonskomiteen i saken. Vi ba departementet om å legge vekt på hvilke resultater som var oppnådd på området, og særlig om å redegjøre for status for

- utviklingen av en mer helhetlig virksomhetsstyring
- standardiseringen av godkjennings-, tilsyns- og regelverksprosessene, og etterlevelsene av disse
- arbeidet med å utvikle risikobaserte tilsyn
- departementets styringsinformasjon om og oppfølging av tilsynets måloppnåelse, effektivitet og resultater

Departementet svarte i brev 1. mars 2023. Departementet viser i svaret til at oppfølgingen av Riksrevisjonens undersøkelse var en del av tildelingsbrevene til Luftfartstilsynet i 2020 og 2021. Luftfartstilsynet identifiserte en rekke forbedringstiltak etter undersøkelsen, og status på implementeringen av disse ble gjennomgått på etatsstyringsmøtene.

Utvikling av en mer helhetlig virksomhetsstyring

Departementet viser til at Luftfartstilsynets virksomhetsstyring i hovedsak skjer gjennom de fire styringsprosessene: kvalitetsstyring, ressursstyring, økonomistyring og risikostyring. Luftfartstilsynet har utarbeidet en virksomhetsstyringsmodell som inngår i Luftfartstilsynets kvalitetssystem.

Departementet viser videre til at Luftfartstilsynet

- har tydeliggjort roller, ansvar og myndighet for ulike funksjoner
- innenfor ressursstyring har tatt i bruk et kompetansestyringssystem som har bidratt til en mer effektiv og oversiktlig kompetansestyring
- innenfor økonomistyring har innført et system for å registrere all arbeidstid, hvor dataene skal brukes til å beregne ressursbruk per arbeidsoppgave, og som grunnlag for å beregne gebyrsatser fra 2024
- gjennomfører risikovurderinger av faktorer som kan true måloppnåelsen, og har etablert et system for å vurdere konsekvenser av større endringer i luftfarten

Ifølge departementet er digitalisering en sentral del av Luftfartstilsynets arbeid med å effektivisere interne arbeidsprosesser og å tilby effektive tjenester tilpasset brukernes behov. Luftfartstilsynet har utarbeidet en digitaliseringsstrategi for perioden 2021–2024, og departementet følger opp framdriften i etatsstyringsdialogen.

Standardisering av godkjennings-, tilsyns- og regelverksprosessene

Luftfartstilsynet startet i 2018 et større arbeid med å standardisere godkjennings-, tilsyns- og regelverksprosessene. Departementet viser til at Luftfartstilsynet

- har etablert en overordnet prosedyre for godkjenningsprosessene, som omfatter alt fra fornyelse av enkeltsertifikat til tildeling av driftstillatelse til et nystartet flyselskap
- har utarbeidet prosedyrer for planlegging og gjennomføring av tilsyn og standardmaler for deler av tilsynsprosessen
- har forbedret interne prosedyrer for å utarbeide og innføre nytt regelverk, som blant annet skal sikre at det gjøres konsekvensanalyser av hvordan regelverket påvirker berørte parter internt og eksternt

Arbeidet med å standardisere de nevnte prosessene har ifølge departementet bidratt til tverrfaglig forbedring av arbeidsmetodikk og saksbehandling i Luftfartstilsynet, noe som gir høyere forvaltningskvalitet.

Luftfartstilsynets kvalitetsavdeling gjennomfører interne revisjoner som skal avdekke eventuelle avvik fra prosedyrene, eller mangelfulle prosedyrer. Tilsynet gjennomgår regelmessig prosedyrene og arbeidsprosessene med tanke på forbedringer.

Arbeidet med å utvikle risikobasert tilsyn

Luftfartstilsynet utarbeider risikoprofiler som er sentrale for utvalget av risikobasert tilsyn, og det er etablert prosedyrer som sikrer at slike profiler utarbeides på en standardisert måte. Ved utgangen av 2022 var det etablert risikoprofiler for alle driftstillatelseholdere og frittstående flyoperative treningsorganisasjoner i Norge, samt for tre store lufthavner.

Samferdselsdepartementet viser til at Luftfartstilsynet har iverksatt følgende tiltak for å utnytte informasjon om flysikkerhetsrisiko på en bedre måte:

- I 2019 etablerte Luftfartstilsynet et forum bestående av kommersielle flyoperatører og Avinor for utveksling av flysikkerhetsinformasjon, som blant annet skal belyse de største flysikkerhetsrisikoene.
- I 2020 etablerte Luftfartstilsynet et flysikkerhetsforum bestående av privatflyorganisasjoner og myndigheter, med vekt på å forbedre flysikkerheten gjennom praktiske, lett gjennomførbare tiltak som kan redusere risikoen.
- Etter 2020 analyseres og behandles hendelsesrapporter mer effektivt, noe som har ført til at erfaringene fra hendelsene blir fulgt opp tidligere.
- Fra 2022 vil Luftfartstilsynet gjøre flysikkerhetsinformasjon mer tilgjengelig, både internt i tilsynet og for aktørene i norsk luftfart. Flysikkerhetsinformasjonen vil gi grunnlag for prioriteringer og beslutninger i prosessene for regelverk, tilsyn og godkjenninger.

Departementets styringsinformasjon om og oppfølging av tilsynets måloppnåelse, effektivitet og resultater

Samferdselsdepartementet har fastsatt en ny målstruktur som støtter opp om hovedmålene for Luftfartstilsynet. Departementet mener dette har bidratt til bedre styringsinformasjon, for eksempel som grunnlag for å gjøre prioriteringer i etatsstyringsdialogen.

Departementet har samarbeidet med Luftfartstilsynet om å lage en ny struktur for tertialrapportene med større vekt på målrapportering og risikofaktorer av betydning for måloppnåelsen, og færre aktivitetsbeskrivelser. Departementet oppfatter at Luftfartstilsynet rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har en forsvarlig internkontroll.

Departementet viser til at en sentral del av Samferdselsdepartementets etatsstyring av Luftfartstilsynet er å påse at etaten bruker ressursene sine effektivt. Ifølge departementet utfordrer de kontinuerlig Luftfartstilsynet i etatsstyringsdialogen til å finne rom til nye satsinger og mål uten at det tilføres friske milder. I denne sammenhengen er arbeidet Luftfartstilsynet gjør innenfor digitalisering sentralt, jf. tidligere omtale av Luftfartstilsynets digitaliseringsstrategi.

20.4.3 Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen ser positivt på tiltakene som er gjennomført i virksomhetsstyringen i Luftfartstilsynet i etterkant av undersøkelsen av etats- og virksomhetsstyringen i 2019. Det er blant annet gjennomført tiltak innenfor ressursstyring, økonomistyring og digitalisering. Innenfor ressursstyring gjenstår det fortsatt arbeid for å bruke tidsregistreringsdata til å beregne gebyrsatser, men ifølge Samferdselsdepartementet forventes dette å være på plass innen 2024. Samlet sett vurderer Riksrevisjonen at de iverksatte tiltakene bidrar til en mer helhetlig virksomhetsstyring i Luftfartstilsynet og at de gir bedre forutsetninger for effektiv drift.

Riksrevisjonen merker seg at departementet mener at arbeidet som er gjort med å standardisere godkjennings-, tilsyns- og regelverksprosesser vil bidra til bedre forvaltningskvalitet i Luftfartstilsynet.

Luftfartstilsynet har iverksatt flere tiltak for å utnytte informasjonen om flysikkerhetsrisiko bedre, både som informasjonsgrunnlag internt i tilsynet og til bruk for aktørene i norsk luftfart. Vi merker oss dette, men vil samtidig understreke at Samferdselsdepartementet bør følge opp at Luftfartstilsynet utarbeidet risikoprofiler for alle relevante tilsynsobjekter, og at utvalget av tilsynene skjer basert på risiko.

Riksrevisjonen vurderer at endringene i etatsstyringen har bidratt til at Samferdselsdepartementet har bedre styringsinformasjon om Luftfartstilsynets måloppnåelse, effektivitet og resultater.

Riksrevisjonen avslutter saken.

21 Utenriksdepartementet

Utenriksdepartementet (UD) har som oppgave å arbeide for Norges interesser internasjonalt. Regjeringen arbeider på bred front i utenriks- og utviklingspolitikken for å ivareta norske interesser. Internasjonalt samarbeid om fred og sikkerhet er en norsk kjerneinteresse.

Utenriktjenestens oppgaver er å ivareta og fremme Norges interesser overfor utlandet og å yte råd og hjelp til norske borgere både overfor utenlandske myndigheter og ved straffeforfølgning, ulykker, sykdom eller dødsfall i utlandet.

Ifølge regjeringens budsjettforslag for 2022 er Norges bistandsbudsjett blant de høyeste i verden, målt i prosent av bruttonasjonalinntekt (BNI). Regjeringen har satt av 1 prosent av BNI til bistand.

FNs 17 bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Ifølge budsjettforslaget gir målene viktige føringer for arbeidet som Utenriksdepartementet og regjeringen gjør.

Konklusjoner for Utenriksdepartementet

- Statsregnskapet for Utenriksdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene er riktig avlagt.
- Vi har ingen nye saker.
- Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

Departementets inntekter og utgifter, inkludert lånetransaksjoner

UDs totale inntekter 2022

0,3

MILLIARDER KRONER

UDs totale utgifter 2022

56,1

MILLIARDER KRONER

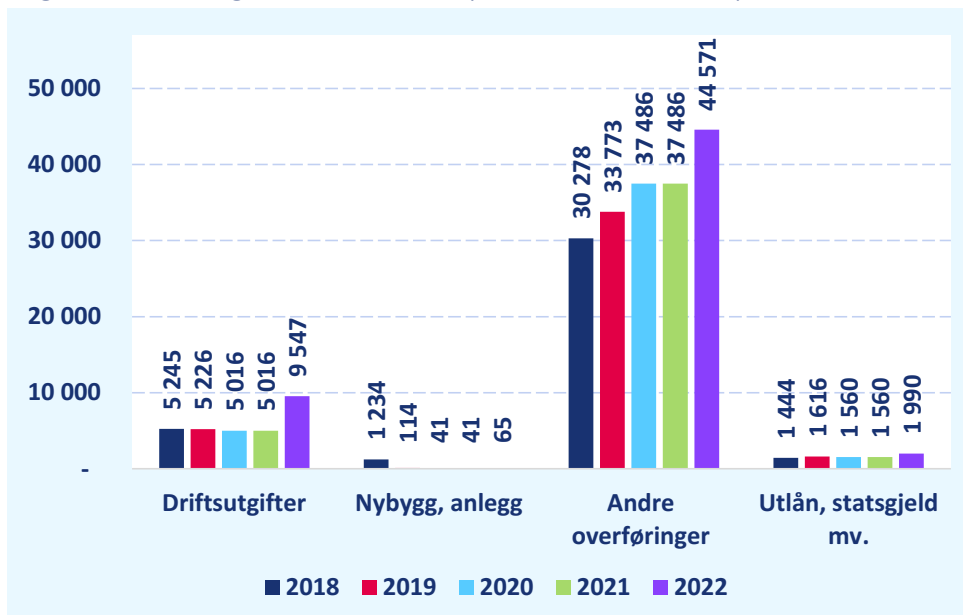
21.1 Statsregnskapet for Utenriksdepartementet er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

Riksrevisjonen mener at statsregnskapet på Utenriksdepartementets ansvarsområde i det vesentlige er riktig avlagt og presentert. Konklusjonen av revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

21.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet siste fem årene

Figurene nedenfor viser Utenriksdepartementets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Departementets del av bevilgningsregnskapet rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

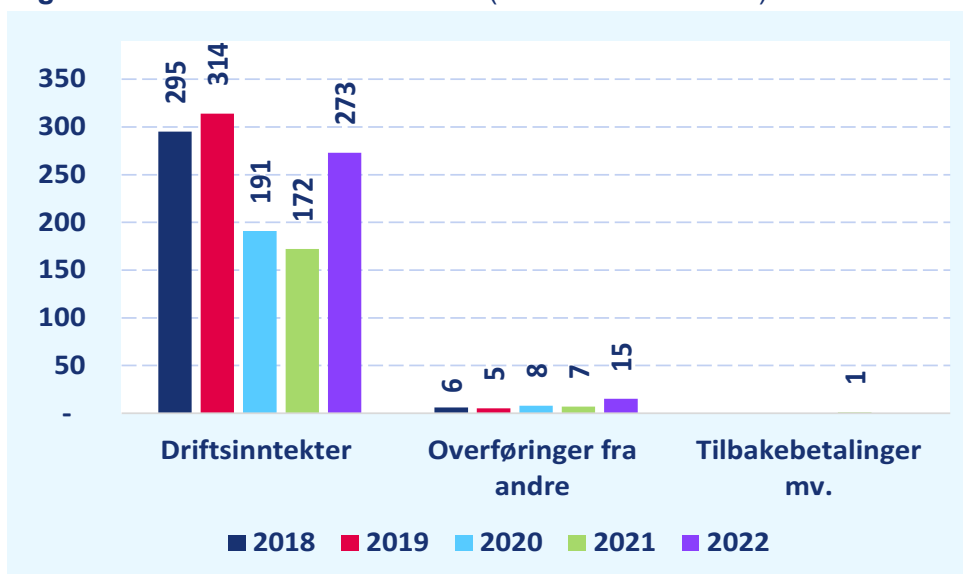
Figur 45 UDs utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

De største utgiftene under Utenriksdepartementet er nødhjelp og humanitær bistand, regionbevilgninger og støtte til annet utviklingsarbeid. Disse utgiftene er kategorisert som *andre overføringer*, og er den klart største utgiftsposten for departementet i 2022 med nærmere 44,6 milliarder kroner. Denne utgiftstypen og *driftsutgifter* er økt i 2022 som følge av krigen i Ukraina. Konkret er økningen knyttet til økt bistandsbudsjett for å gi økonomisk støtte til Ukraina og økt flyktninghjelp i Norge.

Figur 46 UDs inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Figuren ovenfor viser departementets inntekter i perioden 2018 til 2022.

Utenriksdepartementets inntekter er i hovedsak *driftsinntekter*, som for det meste består av gebyr ved saksbehandling av utlendingssaker. Inntektene ble redusert i 2020 og 2021 på grunn av lavere etterspørsel etter pass og visum under pandemien. Gebyrinntektene har økt igjen i 2022. *Overføringer fra andre* er valutagevinster.

21.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at Utenriksdepartementet har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgiftene og inntektene, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Utgifter

For 2022 har Utenriksdepartementet brukt 1 milliard kroner mindre enn den totale disponible bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan disse mindreutgiftene fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 67 UDs mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	9 755	9 547	208	2,1 %
Nybygg, anlegg	126	65	61	48,4 %
Andre overføringer	45 304	44 571	733	1,6 %
Utlån, statsgjeld mv.	1 990	1 990	-	-
Totalt	57 175	56 173	1 003	1,8 %

Kilde: Statsregnskapet.

Mindreutgifter under *andre overføringer* utgjør 733 millioner kroner. Utenriksdepartementet forklarer at det er brukt 420 millioner kroner mindre enn budsjettet på krigen i Ukraina, men at disse utgiftene vil komme til utbetaling i 2023. Ellers er det fortsatt noe etterslep av oppgaver som ikke kunne gjennomføres etter opprinnelig tidsplan på grunn av pandemien.

Inntekter

For 2022 er Utenriksdepartementets inntekter 46 millioner kroner høyere enn budsjettet (merinntekt). Tabellen nedenfor viser hvordan disse merinntektene fordeler seg på inntektstypene i statsbudsjettet.

Tabell 68 UDs merinntekter 2022 (tall i millioner kroner)

Inntektstype	Endelig bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	242	273	31	12,8 %
Overføringer fra andre	-	15	15	
Totalt	242	288	46	19,0 %

Kilde: Statsregnskapet.

Merinntekten for *driftsinntektene* utgjør 31 millioner kroner og skyldes økt refusjonsinntekt for flere spesialutsendingsstillinger som følge av krigen i Ukraina. Merinntekten for *overføringer fra andre* utgjør 15 millioner kroner og skyldes valutagevinster.

21.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Utenriksdepartementet har overført 1 030 millioner kroner av de ubrukte bevilgningene fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser at ubrukte midler for 2022 på departementets ansvarsområde er overført i samsvar med bevilgningsreglementets bestemmelser.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for omdisponering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

21.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Utenriksdepartementets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Tabell 69 UDs eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Spesielle beholdninger, forsikringer mv.	30 966,0
Verdipapirer	1 513,1
Utlån og utestående fordringer	1,2
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	90,7
Forpliktelser	Beløp
Kontolån fra ordinære fond	- 6 916,3

Kilde: Statsregnskapet.

Utenriksdepartementet har *spesielle beholdninger* knyttet til Norfund på 31 milliarder kroner. Ellers har departementet på eiendelssiden *verdipapirer* i form av aksjer og bankinnskudd i internasjonale utviklingsbanker på 1,5 milliarder kroner.

På gjeldssiden er det registrert *kontolån fra ordinære fond* på nærmere 7 milliarder kroner.

21.2 Alle årsregnskapene er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av tre årsregnskap på departementets ansvarsområde.

Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene for departementet og underliggende virksomheter er riktig avlagt.

21.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap under Utenriksdepartementets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

Tabell 70 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	0	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

Del III

22 Stortinget

Stortinget er den lovgivende, bevilgende og kontrollerende myndigheten.

Stortingets direktør leder den administrative virksomheten og er sekretær for Stortingets presidentskap.

Stortinget har fem eksterne organer:

- Riksrevisjonen
- Sivilombudet
- Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret
- Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget)
- Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM)

Disse fem er frittstående offentlige organer opprettet direkte under Stortinget. Virksomheten i de eksterne organene er uavhengig av og selvstendig fra Stortinget og den parlamentariske virksomheten. De eksterne organene har ulike mandater og arbeidsformer, samt ulik organisering og tilknytning til Stortinget.

Riksrevisjonen, Sivilombudet, Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret og EOS-utvalget er virkemidler i Stortingets kontroll med regjeringen og forvaltningen. NIM har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivningen, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig.

Konklusjoner for Stortingets administrasjon og eksterne organer som revideres av Riksrevisjonen

- Statsregnskapet for Stortingets administrasjon og eksterne organer som revideres av Riksrevisjonen, er i det vesentlige riktig avlagt og presentert.
- Alle årsregnskapene som revideres av Riksrevisjonen, er riktig avlagt.
- Vi har ingen nye saker.
- Vi har ingen oppfølging av tidligere saker.

22.1 Statsregnskapet for Stortingets administrasjon og eksterne organer som revideres av Riksrevisjonen, er i det vesentlige riktig avlagt og presentert

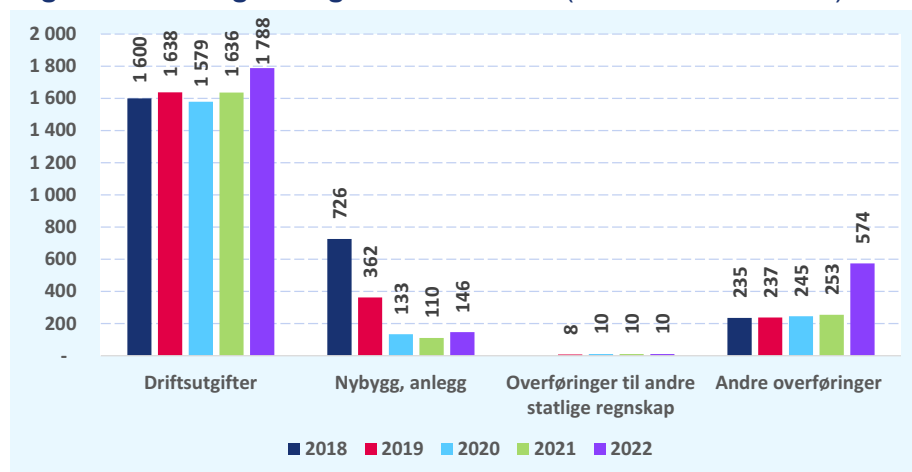
Riksrevisjonen mener at statsregnskapet for Stortingets administrasjon og eksterne organer som revideres av Riksrevisjonen, i det vesentlige er riktig avlagt og presentert. Konklusjonen for revisjonen av statsregnskapet totalt står i kapittel 3.1.

I tallene for Stortingets administrasjon og eksterne organer inngår også Riksrevisjonens budsjett og regnskapstall. Riksrevisjonen revideres av privat revisor.

22.1.1 Utviklingen i bevilgningsregnskapet de siste fem årene

Figurene nedenfor viser Stortingets utgifter og inntekter de siste fem årene, delt inn etter formålet med bevilgningene. Stortinget og eksterne organer inngår i bevilgningsregnskapet som rapporteres hvert år i Meld. St. 3.

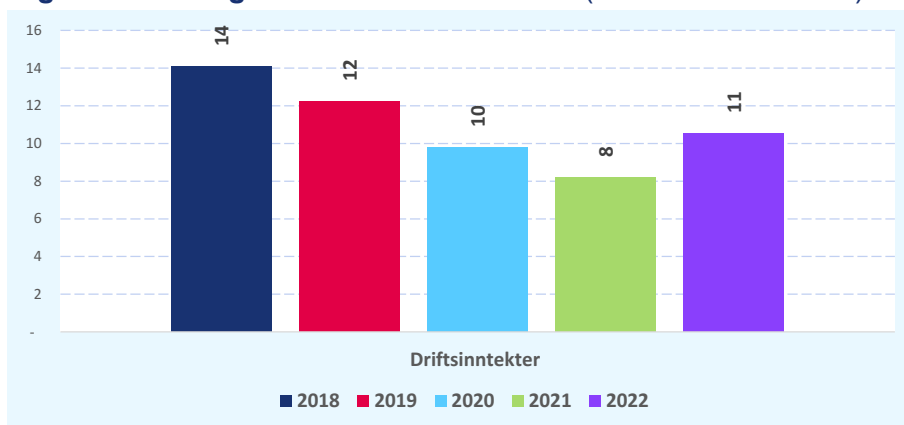
Figur 47 Stortingets utgifter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Utgiftene for Stortingets administrasjon og eksterne organer er i hovedsak *driftsutgifter*. Bevilgninger til *nybygg og anlegg* er knyttet til ordinært vedlikehold, investeringer i IKT og andre utstyrsinnkjøp. I 2018 og 2019 ble det gitt ekstra midler til ombyggingsarbeider i Prinsens gate 26, nytt post- og varemottak og ny innkjøringstunell. Økningen i 2022 under *andre overføringer* er hovedsakelig overføringer til Alfred Nobels minnestiftelse med 300 millioner kroner.

Figur 48 Stortingets inntekter 2018–2022 (tall i millioner kroner)

Kilde: Statsregnskapet.

Stortingets inntekter består av salgs- og leieinntekter som kategoriseres som *driftsinntekter*.

22.1.2 Forskjell mellom bevilgning og regnskap 2022

Det vil i de fleste tilfeller være noe forskjell mellom bevilgning og regnskap, både på utgiftssiden og inntektssiden.

Departementene skal i tilknytning til bevilgningsregnskapet gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke-uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Riksrevisjonen mener at Stortinget har gitt tilfredsstillende forklaringer på alle poster der regnskapet avviker vesentlig fra bevilgningen.

Disponibel bevilgning

Disponibel bevilgning er årets bevilgning og midler overført fra året før. Bevilgningsreglementet stiller krav om at bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgiftene og inntektene, samtidig som bevilgninger gir både fullmakt til og pålegg om å benytte beløpet til formålet.

Kilde: Rundskriv R-2/2022 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2022* og bevilgningsreglementet §§ 3 og 5.

Nedenfor omtaler vi forskjellene mellom bevilgning og regnskap og hvordan forskjellene er forklart.

Utgifter

For 2022 har Stortinget og eksterne organer brukt 162 millioner kroner mindre enn den totale bevilgningen (mindreutgift). Tabellen nedenfor viser hvordan mindreutgifter for Stortinget og eksterne organer fordeler seg på utgiftstypene i statsbudsjettet.

Tabell 71 Stortingets mindreutgifter 2022 (tall i millioner kroner)

Utgiftstype	Disponibel bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsutgifter	1 845	1 788	57	3,1 %
Nybygg, anlegg	248	146	102	41,1 %
Overføringer til andre statlige regnskap	10	10	-	-
Andre overføringer	577	574	3	0,5 %
Totalsum	2 679	2 517	162	6,0 %

Kilde: Statsregnskapet.

Tabellen viser at det er brukt 102 millioner kroner mindre til nybygg og anlegg enn disponibel bevilgning. Stortinget forklarer at avvikene skyldes flere store utviklingsprosjekter hvor det er satt av midler over flere år. De ubrukte midlene er i stor grad bundet opp til prosjektene. Videre kommenterer Stortinget at selv om framdriften er god, er det noen forsinkelser.

Nærmere 37 millioner kroner av mindreutgiften for *driftsutgifter* gjelder Stortingets administrasjon. Mindreutgiften forklares med at det ble satt av en større andel til økning i stortingsrepresentantenes godtgjørelse enn det som ble vedtatt. Dette utgjør 12 millioner kroner inklusive arbeidsgiveravgift. Det ble også brukt vesentlig mindre midler til fremmede tjenester, særlig konsulenttjenester, enn det som var satt av i bevilgningen.

Inntekter

I 2022 er de samlede inntektene til Stortinget og eksterne organer 2 millioner kroner høyere enn bevilgningen (merinntekt), noe som utgjør 22,2 prosent. Tabellen nedenfor viser at merinntektene gjelder driftsinntekter.

Tabell 72 Stortingets merinntekter 2022 (tall i millioner kroner)

Inntektstype	Bevilgning	Regnskap	Differanse	Prosent
Driftsinntekter	9	11	2	22,2 %
Totalsum	9	11	2	22,2 %

Kilde: Statsregnskapet.

22.1.3 Overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023

Stortinget og eksterne organer overførte 161,5 millioner kroner av ubrukte bevilgninger fra 2022 til 2023. Revisjonen av årsregnskapene og det sammenstilte bevilgningsregnskapet viser av ubrukte midler fra 2022 på

Stortingets ansvarsområde er overført til 2023 i samsvar med bevilgningsreglementets bestemmelser.

Overføring av ubrukt disponibel bevilgning til 2023

Ubrukt disponibel bevilgning for 2022 framkommer som mindreutgift. Hvor mye av dette som kan overføres til budsjettåret 2023, avhenger av hvilke fullmakter som følger med bevilgningen. Det kan gjøres tillegg for merinntekter dersom det er gitt fullmakt til det. Fullmakter for om Disposisjonering og overskridelse vil også påvirke hvor stort beløp som kan overføres.

Kilde: Rundskriv R-2/2023 *Overføring av ubrukt bevilgning til 2023* og bevilgningsreglementet § 5.

22.1.4 Kapitalregnskapet per 31.12.2022

Tabellen nedenfor viser Stortingets eiendeler og forpliktelser ved utgangen av 2022.

Tabell 73 Eiendeler og forpliktelser per 31.12.2022

(tall i millioner kroner)

Eiendeler	Beløp
Statskassens mellomværende med ordinære regnskapsførere	-46,2

Kilde: Statsregnskapet.

Mellomværende med statskassen

viser om en statlig virksomhet har penger til gode fra statskassen eller skylder penger til statskassen. Det er et uttrykk for enkelte unntak fra kontantprinsippet som gjelder for statsbudsjettet og statsregnskapet.

Kilde: DFØ.

22.2 Alle årsregnskapene som revideres av Riksrevisjonen, er riktig avlagt

Vi har gjennomført revisjon av årsregnskapene for Stortingets administrasjon, Sivilombudet, Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret, Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) og Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM). Riksrevisjonen mener at alle årsregnskapene er riktig avlagt.

Riksrevisjonen revideres av privat revisor. For Riksrevisjonens regnskap viser vi til Riksrevisjonens årsrapport for 2022, [Dokument 2 \(2022–2023\)](#).

22.2.1 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler 2018–2022

Tabellen nedenfor viser antall årsregnskap på Stortingets ansvarsområde hvor vi har påpekt vesentlige feil og mangler de siste fem årene.

**Tabell 74 Antall årsregnskap med vesentlige feil og mangler
2018–2022**

År	2018	2019	2020	2021	2022
Antall	1	0	0	0	0

Kilde: Dokument 1 (2019–2020), (2020–2021), (2021–2022), (2022–2023) og (2023–2024).

22.3 Andre forhold – Stortingets administrasjon

Riksrevisjonen har i tillegg til revisjonen av årsregnskapet til Stortingets administrasjon for 2022 også gjennomført en undersøkelse av de økonomiske ordningene for stortingsrepresentanter, som ble rapportert i Dokument 3:10 (2022–2023). Undersøkelsen av de økonomiske ordningene for stortingsrepresentanter dekker perioden fram til og med 2021, med unntak av dekning av representantenes utgifter til reiser, der undersøkelsen strekker seg fram til august 2022. Undersøkelsen avdekket betydelige svakheter i internkontrollen hos Stortinget. Avdekkede feil og mangler er vurdert i den finansielle revisjonen, og vi finner at de har ingen betydning for vår konklusjon om årsregnskapet for 2022. Dette gjelder også Riksrevisjonens uttalelse knyttet til administrativt regelverk. Manglene, herunder svakheter i internkontrollen, følges opp i den videre revisjonen.

Vedlegg

Vedlegg 1:

Departementsvis oversikt over revisjoner

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Arbeids- og inkluderingsdepartementet (7.1)

Nye saker

Konklusjon

Forståelig kommunikasjon i vedtaksbrev fra Nav og SPK (7.3)

Ikke tilfredsstillende

Oppfølgingssaker

Forvaltning av tilskudd til arbeidsmarkedstiltak (7.4)

Avsluttes

Revisjonsberetninger (7.2)

Årsregnskapet

Administrativt regelverk

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Arbeids- og velferdsetaten

Arbeidsretten

Arbeidstilsynet

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Jernbanens Pensjonskassefond

Pensjonstrygden for Sjømenn

Petroleumstilsynet

Riksmekleren

Statens arbeidsmiljøinstitutt

Statens pensjonskasse

Trygderetten

Barne- og familiedepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Barne- og familiedepartementet (8.1)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (8.2)

Årsregnskapet

Administrativt regelverk

Barne- og familiedepartementet

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Barneombudet

Forbrukerrådet

Forbrukertilsynet

Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond

Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker

Opplysningsvesenets fond

Finansdepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Finansdepartementet (9.1)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av off. tjenester (9.3 og 5.1)

Følges videre

Tverrsektoriell styringsinformasjon og rapportering til Stortinget (9.4)

Avsluttes

Revisjonsberetninger (9.2)

Årsregnskapet

Administrativt
regelverk

Finansdepartementet

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring

Finanstilsynet

Skatteetaten

Statistisk sentralbyrå

Tolletaten

Velferdsfondet for tollvesenet

Forsvarsdepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Forsvarsdepartementet (10.1)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (10.2)

Årsregnskapet

Administrativt regelverk

Forsvarsdepartementet

Forsvaret

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)

Forsvarsbygg

Forsvarsmateriell

Statsregnskapet**Konklusjon**

Helse- og omsorgsdepartementet (11.1)

Nye saker**Konklusjon**

Person- og helseopplysninger i helseregistre (11.3)

Kritikkverdig

Oppfølgingssaker

Omorganisering av anskaffelsesområdet (11.4)

Avsluttes

Revisjonsberetninger (11.2)

Årsregnskapet

Administrativt
regelverk

Helse- og omsorgsdepartementet

Bioteknologirådet

Direktoratet for e-helse

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet

Eldreombudet

Folkehelseinstituttet (11.2.2)

Helsedirektoratet

Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten

Norsk pasientskadeerstatning (NPE)

NPEs fond for pasientskadeordningen – offentlig helsetjeneste

NPEs fond for pasientskadeordningen – privat helsetjeneste

Statens helsetilsyn

Statens legemiddelverk

Statens undersøkelseskomisjon for helse- og omsorgstjenesten

Justis- og beredskapsdepartementet

Statsregnskapet	Konklusjon
Justis- og beredskapsdepartementet (12.1)	✓

Nye saker	Konklusjon
DSBs tilsynsvirksomhet innen el-sikkerhet (12.3)	Kritikkverdig
Oppfølgingssaker	
Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av off. tjenester (12.4 og 5.1)	Følges videre

Revisjonsberetninger (12.2)	Årsregnskapet	Administrativt regelverk
Justis- og beredskapsdepartementet	✓	✓
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	✓	✓
Domstolene i Norge	✓	✓
Generaladvokatembetet	✓	✓
Hovedredningssentralen	✓	✓
Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker	✓	✓
Konfliktrådene	✓	✓
Kontoret for voldsoffererstatning	✓	✓
Kriminalomsorgsdirektoratet	✓	✓
Nasjonalt sikkerhetsfond (vergemålsfondet)	✓	✓
Nasjonal sikkerhetsmyndighet	✓	✓
Politi- og lensmannsetaten	✓	✓
Politiets sikkerhetstjeneste	✓	✓
Riksadvokaten	✓	✓
Sivil klareringsmyndighet	✓	✓
Spesialenheten for politisaker	✓	✓

Statens sivilrettsforvaltning

Sysselmesteren på Svalbard

Utlendingsdirektoratet

Utlendingsnemnda

Klima- og miljødepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Klima- og miljødepartementet (13.1)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (13.2)

Årsregnskapet

Administrativt regelverk

Klima- og miljødepartementet

Artsdatabanken

Meteorologisk institutt

Miljødirektoratet

Norsk kulturminnefond

Norsk Polarinstitutt

Riksantikvaren

Senter mot marin forurensning

Statens fiskefond

Svalbards miljøvernfond bevilgningsregnskapet

Kommunal- og distriktsdepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Kommunal- og distriktsdepartementet (14.1)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av off. tjenester (14.4 og 5.1)

Følges videre

Tilrettelegging for bruk av digitale løsninger ved etablering av restaurant (14.5)

Avsluttes

Revisjonsberetninger (14.2 og 14.3)

Årsregnskapet

Administrativt regelverk

Kommunal- og distriktsdepartementet

Datatilsynet

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Digitaliseringsdirektoratet

Direktoratet for byggkvalitet

Husbanken

Husleietvistutvalget

Internasjonalt reindriftssenter

Kompetansesenter for distriktsutvikling

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet

Sametinget

Statens kartverk (14.2.2)

Statsbygg

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal

Statsforvalteren i Rogaland	✓	✓
Statsforvalteren i Vestland	✓	✓
Statsforvalteren i Agder	✓	✓
Statsforvalteren i Innlandet	✓	✓
Statsforvalteren i Nordland	✓	✓
Statsforvalteren i Oslo og Viken	✓	✓
Statsforvalteren i Troms og Finnmark (14.3)	✓	✗
Statsforvalteren i Trøndelag	✓	✓
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark	✓	✓
Statsforvalterens fellestjenester	✓	✓
Valgdirektoratet	✓	✓

Kultur- og likestillingsdepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Kultur- og likestillingsdepartementet (15.1)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (15.2)

Årsregnskapet

Administrativt regelverk

Kultur- og likestillingsdepartementet

Arkivverket

Diskrimineringsnemnda

Fond for lyd og bilde

Kulturtanken

Kunst i offentlige rom (KORO)

KORO fond

Likestillings- og diskrimineringsombudet

Lotteri- og stiftelsestilsynet

Medietilsynet

Nasjonalbiblioteket

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider

Norsk filminstitutt

Norsk filminstitutt fond

Norsk kulturfond (15.2.2)

Norsk kulturråd

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Riksteateret

Språkrådet

Statsregnskapet

Konklusjon

Kunnskapsdepartementet (16.1)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (16.2)

Årsregnskapet

Administrativt
regelverk

Kunnskapsdepartementet

22. juli-senteret

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo

De nasjonale forskningsetiske komiteene

De samiske videregående skoler, Karasjok og Kautokeino

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Eiendomsfondet

Foreldreutvalget for grunnopplæringen

Høgskolen i Innlandet

Høgskolen i Molde – vitenskapelig høgskole i logistikk

Høgskolen i Østfold

Høgskolen i Volda

Høgskolen på Vestlandet

Konverteringsfondet

Kunsthøgskolen i Oslo

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

Nord universitet	✓	✓
Norges forskningsråd	✓	✓
Norges grønne fagskole – Veia	✓	✓
Norges handelshøgskole	✓	✓
Norges idrettshøgskole	✓	✓
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	✓	✓
Norges musikkhøgskole (NMH)	✓	✓
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	✓	✓
Norsk utenrikspolitisk institutt	✓	✓
Oslomet – storbyuniversitetet	✓	✓
Sámi allaskuvla (Samisk høgskole)	✓	✓
Sikt - Kunnskapssektorens tjenesteleverandør (16.2.2)	✗	✓
Statens lånekasse for utdanning	✓	✓
Statped – statlig spesialpedagogisk tjeneste	✓	✓
Universitetet i Agder	✓	✓
Universitetet i Bergen	✓	✓
Universitetet i Oslo	✓	✓
Universitetet i Stavanger	✓	✓
Universitet i Sørøst-Norge	✓	✓
Universitet i Tromsø – Norges arktiske universitet	✓	✓
Utdanningsdirektoratet	✓	✓
Sørsamisk kunnskapspark	✓	✓

Landbruks- og matdepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Landbruks- og matdepartementet (17.1)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Produksjons- og avløsertilskudd i jordbruket (17.3)

Avsluttes

Revisjonsberetninger (17.2)

Årsregnskapet

Administrativt regelverk

Landbruks- og matdepartementet

Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter

Landbrukets utviklingsfond

Landbruksdirektoratet

Mattilsynet

Norsk institutt for bioøkonomi

Reindriftens utviklingsfond

Utviklingsfondet for skogbruket

Veterinærinstituttet

Viltfondet

Nærings- og fiskeridepartementet

Statsregnskapet	Konklusjon
Nærings- og fiskeridepartementet (18.1)	✓

Nye saker	Konklusjon
Ingen	
Oppfølgingssaker	
Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av off. tjenester (18.3 og 5.1)	Følges videre
Ny registerplattform og informasjonssikkerheten ved Brønnøysundregistrene (18.4)	Følges videre
Etats- og virksomhetsstyringen av Havforskningsinstituttet (18.5)	Avsluttes

Revisjonsberetninger (18.2)	Årsregnskapet	Administrativt regelverk
Nærings- og fiskeridepartementet	✓	✓
Dagligvaretilsynet	✓	✓
Det alminnelige prisreguleringsfond	✓	✓
Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	✓	✓
Eksportfinansiering Norge – administrasjonsregnskapet	✓	✓
Eksportfinansiering Norge – eksportkredittordningen	✓	✓
Eksportfinansiering Norge – alminnelig garantiordning	✓	✓
Eksportfinansiering Norge – u-landsordningen	✓	✓
Eksportfinansiering Norge – byggelånsgarantiordningen	✓	✓
Eksportfinansiering Norge – kraftgarantiordningen	✓	✓
Eksportfinansiering Norge – skipsgarantiordningen	✓	✓
Eksportfinansiering Norge – gammel alminnelig ordning	✓	✓

Eksportfinansiering Norge – gamle særordninger	✓	✓
Eksportfinansiering Norge – garantiordningen for luftfarten	✓	✓
Eksportfinansiering Norge – lånegarantiordning for bedrifter	✓	✓
Eksportfinansiering Norge – garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring	✓	✓
Eksportfinansiering Norge – re-forsikringsordning for garantier stilt til reisegarantifondet	✓	✓
Eksportfinansiering Norge – midlertidig lånegarantiordning i forbindelse med krigen i Ukraina	✓	✓
Eksportfinansiering Norge – midlertidig lånegarantiordning i forbindelse med høye strømpriser	✓	✓
Eksportstrategirådet	✓	✓
Fiskeridirektoratet	✓	✓
Garantikassen for fiskere	✓	✓
Havforskningsinstituttet	✓	✓
Investeringsfond for Investinor AS	✓	✓
Justervesenet	✓	✓
Klagenemnda for industrielle rettigheter	✓	✓
Klagenemndssekretariatet	✓	✓
Konkurransetilsynet	✓	✓
Kystverket	✓	✓
Norges geologiske undersøkelse	✓	✓
Norsk akkreditering	✓	✓
Norsk nukleær dekommisjonering	✓	✓
Norsk Romsenter	✓	✓
Patentstyret	✓	✓
Regelrådet	✓	✓
Registerenheten i Brønnøysund (18.2.2)	✗	✓
Risikoavlastningsfond såkornaksjer	✓	✓
Sjøfartsdirektoratet	✓	✓
Statens direkte økonomiske engasjement	✓	✓
Tapsavsetning, alminnelig garantiordning	✓	✓

Tapsavsetning, egenkapitalinnskudd for SNSK

Tapsfond aksjer ko-investering

Tapsfond distriktsrettede såkornlån

Tapsfond landsdekkende lån såkornordningen

Tapsfond såkornaksjer

Olje- og energidepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Olje- og energidepartementet (19.1)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (19.2)

Årsregnskapet

Administrativt regelverk

Olje- og energidepartementet

Norges vassdrags- og energidirektorat

Oljedirektoratet

Samferdselsdepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Samferdselsdepartementet (20.1)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av off. tjenester (20.3 og 5.1)

Følges videre

Etats- og virksomhetsstyringen av Luftfartstilsynet (20.4)

Avsluttes

Revisjonsberetninger (20.2)

Årsregnskapet

Administrativt regelverk

Samferdselsdepartementet

Fond for OPS-prosjekter på vei

Infrastrukturfondet

Jernbanedirektoratet

Luftfartstilsynet

Norsk jernbanemuseum

Statens havarikommisjon for transport

Statens jernbanetilsyn

Statens vegvesen

Vegtilsynet

Utenriksdepartementet

Statsregnskapet

Konklusjon

Utenriksdepartementet (21.1)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (21.2)

Årsregnskapet

Administrativt regelverk

Utenriksdepartementet

Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)

Norsk senter for utvekslingssamarbeid

Statsministerens kontor

Statsregnskapet

Konklusjon

Statsministerens kontor (6.1)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (6.2)

Årsregnskapet

Administrativt
regelverk

Statsministerens kontor

Regjeringsadvokaten

Stortinget

Statsregnskapet

Konklusjon

Stortinget (22.1)

Nye saker

Konklusjon

Ingen

Oppfølgingssaker

Ingen

Revisjonsberetninger (22.2)

Årsregnskapet

Administrativt regelverk

Stortingets administrasjon

Norges institusjon for menneskerettigheter

Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret

Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget)

Sivilombudet – Stortingets ombud for kontroll med forvaltningen

Vedlegg 2:

Statsrådenes svar til Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger

Riksrevisjonen
Postboks 8130 Dep
0032 OSLO

Deres ref

Vår ref
23/3020-

Dato
15. september 2023

Resultatet av den årlige revisjonen av Arbeids- og inkluderingsdepartementet og underliggende virksomheter for 2022 - Dokument 1 (2023-2024)

Jeg viser til Riksrevisjonens brev av 25.08.23 vedlagt Dokument 1 (2023-2024) for Arbeids- og inkluderingsdepartementet og underliggende virksomheter for 2022 – Dokument 1 (2023-2024).

Riksrevisjonen ber om min uttalelse til omtalen av at Arbeids- og velferdsetaten og Statens pensjonskasse følger anbefalingene til klarspråk i ulik grad i vedtaksbrev for alderspensjon og uføretrygd/uførepensjon, jf. oversendt rapport og omtale av saken i Dokument 1. Riksrevisjonen ber meg videre om å redegjøre for hvordan departementet vil følge opp Riksrevisjonens konklusjoner og anbefalinger.

Riksrevisjonens undersøkelse og rapport om arbeidet med klarspråk i vedtaksbrevene fra Arbeids- og velferdsetaten og Statens pensjonskasse (SPK) er etter mitt syn grundig og informativ. Den gir et godt grunnlag for etatenes videre arbeid med brukernes kontakt med forvaltningen generelt og for arbeidet med klarspråk og begrunnelser i vedtaksbrev.

Reglene for pensjoner og stønader kan ofte være kompliserte å forstå for brukerne av forvaltningens tjenester. Klart språk som gjør at brukerne forstår regelverk, vedtak, rettigheter og plikter er grunnleggende for rettssikkerhet og gode tjenester i forvaltningen.

Arbeids- og velferdsetaten har de siste årene arbeidet mye med å forbedre språket både i de digitale flatene og i vedtaksbrevene slik at brukerne lett skal forstå rettigheter, plikter og grunnlaget for beslutninger og vedtak i egen sak. At dette er et viktig område, er også

presisert i virksomhetsinstruksen til Arbeids- og velferdsdirektoratet og i de årlige tildelingsbrevene.

Riksrevisjonen peker på at det fortsatt er mye som gjenstår før alle vedtaksbrev er i tråd med språklovens krav til et klart og forståelig språk.

Arbeidet er omfattende og krevende. Ikke minst fordi språklige utfordringer kan være ulike for ulike brukergrupper med hensyn til alder, kulturell og språklig bakgrunn, ulike funksjonsnedsettelse o.l. Likevel er det slik at digitaliseringen og den pågående moderniseringen av etatens systemer gir muligheter man ikke hadde i gamle systemer, der etaten i stor grad sendte ut standardbrev.

I moderniserte løsninger er nå mange brev forenklet og språklig forbedret. I tillegg til denne språkvasken av brev arbeides det både med å lage gode eksempler, kurse ansatte, benytte fagekspertise og gi veiledning til alle som utvikler tekster og brev. I utforming av informasjon, veiledninger og brev søker Arbeids- og velferdsetaten også bistand fra eksterne fagmiljøer i arbeidet med enkel og forståelig språkbruk, både i den muntlige og den skriftlige kommunikasjonen.

Riksrevisjonens undersøkelse viser at etaten må fortsette arbeidet med å forbedre arbeidet med språket. Informasjon på nav.no, veiledning og utforming av vedtak skal være tydelig og enkel å forstå for brukerne. Dette er et arbeid som Arbeids- og inkluderingsdepartementet fortsatt vil følge i styringsdialogen med Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Jeg har med tilfredshet merket meg at Riksrevisjonen mener at SPKs vedtaksbrev er skrevet på et klart og forståelig språk, og at de er tilpasset målgruppene. Jeg har merket meg at det varierer noe hvor mange av anbefalingene til klarspråk som SPK følger i hvert vedtaksbrev.

Det er videre gledelig at Riksrevisjonen mener at SPK jobber strukturert og systematisk med klart språk, og at SPK overholder veiledningsplikten overfor medlemmene sine. SPK har likevel notert flere gode innspill til hvilke deler av språkarbeidet de bør utvikle og forsterke framover. Departementet vil i styringsdialogen med SPK følge opp at SPKs medlemmer opplever at de mottar korrekt og enkel informasjon fra SPK. SPK har i tildelingsbrevet for 2023 krav om å rapportere på gjennomførte brukerundersøkelser.

SPK vil fortsette å jobbe strukturert og tverrfaglig med forbedringer. SPK prioriterer brukertesting og benytter tilbakemeldinger fra brukerne når de skal skrive klart språk. Et eksempel er at flere henvendelser til kundesenteret om samme tema kan bety at SPK omskriver brevmaler og nettsider. Dette vil SPK fortsette med.

SPKs kommunikasjon med brukerne skjer i et samspill av kanaler. Digitalt innhold spiller en vel så viktig rolle som brev og kundesenterdialog, de to områdene som rapporten omhandler. SPKs mål er å ha tydelig, godt og forståelig språk i alle kanaler. Derfor ser SPK alltid hen til den helhetlige brukeropplevelsen i forbedringsarbeidet sitt.

SPK er positive til å dele erfaringer med andre virksomheter. Blant annet har SPK presentert språkprofilen sin i Navs landsdekkende kommunikasjonsnettverk. SPKs språkprofil bygger på Språkrådets anbefalinger og hjelper SPK med å etterleve språkloven.

Før sommeren holdt SPK innlegg om praktiske arbeidsmetoder på en konferanse i regi av Språkrådet, Digitaliseringsdirektoraret og KS. SPK deltar også i et uformelt språknettverk for offentlig forvaltning. SPK deler gjerne erfaringer med andre virksomheter.

Med hilsen

Marte Mjøs Persen

Riksrevisjonen
Postboks 6835 St. Olavs plass
0130 OSLO

Deres ref
2023/00706-3

Vår ref
23/4013 -

Dato
15.09.2023

Resultatet av den årlige revisjonen av Finansdepartementet og underliggende virksomheter for 2022 – Dokument 1

Jeg viser til Riksrevisjonens brev av 25. august 2023 om resultatet av den årlige revisjonen av Finansdepartementet og underliggende virksomheter for 2022 (Dokument 1 (2023–2024)).

Riksrevisjonen har oversendt status for oppfølging av en tidligere revisjon om Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester, og ber statsråden redegjøre for hvordan departementet vil følge opp Riksrevisjonens anbefalinger.

Riksrevisjonens oppfølgingsundersøkelse viser at Finansdepartementet og fagdepartementene, som er omfattet av revisjonen, nå gir bedre informasjon til Stortinget om overpris i statsbudsjettet. Riksrevisjonen vurderer også at Finansdepartementet har iverksatt flere tiltak for å få til en mer ensartet presentasjon av gebyrinntekter.

Undersøkelsen viser også at det fremdeles er overpris på gebyrbelagte tjenester. Riksrevisjonen anbefaler Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet å følge opp at brukerne av gebyrfinansierte offentlige tjenester ikke blir belastet for mer enn hva tjenestene koster.

Jeg gjør oppmerksom på at størrelsen på den samlede overprisingen avhenger av gebyrsatsen, kostnaden ved å produsere den gebyrbelagte tjenesten og hvor mange

som benytter seg av den gebyrbelagte tjenesten. Samlet overprising kan derfor øke selv om gebyrsatsen reduseres, f.eks. ved at kostnadene ved å produsere tjenesten reduseres mer enn gebyrsatsen eller ved at antall som benytter seg av den gebyrbelagte tjenesten øker. Tilsvarende kan samlet overprising reduseres selv om gebyrsatsen øker, f.eks. ved at kostnadene ved å produsere tjenesten øker mer enn gebyrsatsen eller ved at antall som benytter seg av den gebyrbelagte tjenesten reduseres. Størrelsen på den samlede overprisingen vil derfor kunne variere betydelig fra år til år og anslagene vil være følsomme for endringer i kostnadsanslag og anslag på antall som benytter seg av den gebyrbelagte tjenesten.

Arbeidet med å redusere overprisede gebyrer ivaretas av Finansdepartementet ved å synliggjøre overprisingen i statsbudsjettet og ved å hente inn forslag til reduksjoner fra de aktuelle fagdepartementene i den årlige budsjetttrunden. Regjeringen vil fortsette arbeidet med å redusere overprisede gebyrer fremover. Finansdepartementet vil likevel påpeke at reduksjon av overprisede gebyrer må prioriteres opp mot andre forslag i budsjettet.

Med hilsen

Trygve Slagsvold Vedum

Statsråden

Riksrevisjonen
Postboks 6835 St. Olavs plass
0032 OSLO

Utsatt offentlighet,
Offl. § 5 andre ledd

Deres ref

Vår ref
22/2503-

Dato
15. september 2023

Dokument 1 (2023-2024) - Informasjonssikkerhet og tilgjengeliggjøring av person- og helseopplysninger i helseregistre

Jeg viser til brev fra Riksrevisjonen av 25. august 2023 med utkast til sak i Dokument 1 (2023-2024) om informasjonssikkerhet og tilgjengeliggjøring av person- og helseopplysninger i helseregistre.

Jeg oppfatter Riksrevisjonens merknader og anbefalinger knyttet til informasjonssikkerhet og tilgjengeliggjøring av person- og helseopplysninger i helseregistre som relevante. Jeg vil påpeke at det er positivt at Norm for informasjonssikkerhet og personvern i helse- og omsorgssektoren (Normen) er benyttet som en del av revisjonskriteriene. Normen er en «bransjestandard» som operasjonaliserer krav nedfelt i lov og forskrift på en omforent måte. Jeg vil imidlertid presisere at avvik fra Normen ikke er å anse som brudd på lov eller forskrift. Det kan derfor ikke konkluderes med lov- eller forskriftsbrudd fordi Normen innen enkelte områder ikke er fulgt. Ved anførsler om lov- eller forskriftsbrudd, er det derfor viktig at det henvises til de konkrete bestemmelsene og gis en begrunnelse, ut over at Normen ikke er fulgt.

Nedenfor redegjør jeg for etatenes arbeid med informasjonssikkerhet og tilgjengeliggjøring av opplysninger, og hvordan departementet vil følge opp funnene fra Riksrevisjonen.

Riksrevisjonens funn og anbefalinger

Riksrevisjonen konkluderer med at person- og helseopplysninger i helseregistrene, ikke i tilstrekkelig grad behandles i henhold til kravene i helseregisterloven og personopplysningsloven. Videre påpekes det at Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Statens legemiddelverk ikke har oversikt over sikkerhetsarbeidet som gjøres hos leverandørene, og at de ikke arbeider systematisk med risiko og tiltak. Viktige informasjonssikkerhetstiltak hos leverandørene er ikke implementert eller fungerer ikke etter hensikten. Det anføres også at

Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet heller ikke overholder lovpålagte frister for tilgjengeliggjøring av helseopplysninger.

Riksrevisjonen anbefaler at Helse- og omsorgsdepartementet følger opp at virksomhetene i rollen som dataansvarlig vier større oppmerksomhet til sikkerhetstiltak som skal gjennomføres av leverandør.

Departementets oppfølging

Jeg legger stor vekt på at informasjonssikkerhet og personvern blir ivaretatt i helseregistrene. Det er avgjørende for å opprettholde tilliten til at personopplysninger som samles inn i helse- og omsorgssektoren blir behandlet på en trygg og sikker måte. Jeg vil følge opp Riksrevisjonens funn og anbefalinger i styringen av Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Statens legemiddelverk, og be om rapportering fra virksomhetene om gjennomførte tiltak. Folkehelseinstituttet overtar ansvaret for helseregistrene fra Helsedirektoratet fra 1. januar 2024.

Etatenes sikkerhetsarbeid

Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet viser til flere arenaer hvor sikkerhet hos leverandør blir fulgt opp. Det avholdes egne taktiske og strategiske møter hvor risikostyring og operativ sikkerhet er tema.

Folkehelseinstituttet har rapportert at virksomheten jobber med å få en mer fullstendig oversikt over alle tilganger hos instituttets brukere. Instituttet viser til at Norsk helsenett SF det siste året har etablert ny tilgangsstyring som gjør det mulig at systemeier godkjenner hvem som skal ha tilgang til sitt system. Instituttet mottar også jevnlig rapporter fra HelseCERT over områder som krever særlig oppmerksomhet. Rapportene følges opp av Folkehelseinstituttet i samarbeid med Norsk helsenett SF.

Helsedirektoratet rapporterer at antall administratorer ble kontrollert halvårlig frem til Norsk helsenett SF gikk over til nytt system for tilgangsstyring i 2020. Direktoratet har gjennomført et eget prosjekt for tilgangsstyring og startet oppfølging mot Norsk helsenett SF. Direktoratet vil gjenoppta praksisen med å kontrollere leverandørens tilganger som en del av de halvårlige etterkontrollene.

Helsedirektoratet viser til at de viktigste tiltakene som er gjennomført overfor leverandør for å redusere risiko knyttet til logging, er anskaffelse av «Digital beskyttelse i dybden» fra HelseCERT, gjennomføring av kartleggingssamtaler med Norsk helsenett SF med hensyn til etterlevelse innenfor logging og overvåking i 2020, samt testing av Norsk helsenett SF og HelseCERTs evne til å oppdage og respondere på faktisk ondsinnet aktivitet i 2022. Mangler knyttet til databaseloggning ble avdekket som en del av testingen i 2022, og det har i 2023 vært oppfølgingsaktiviteter mot leverandørene for å forbedre logging og deteksjonsevne. Helsedirektoratet vil gjennomføre tilsvarende testing i 2023.

Legemiddelverket rapporterer at de erkjenner at leverandøroppfølgingen må intensiveres og at det forventes at Legemiddelverket har detaljkunnskap om hvordan driftsleverandøren gjennomfører sitt informasjonssikkerhetsarbeid. Legemiddelverket oppgir at de har planlagt kvartalsvise oppfølgingsmøter med driftsleverandør der krav til leverandøroppfølging

gjennomgås systematisk. Oppfølgingsmøtene vil ha fokus på kjente høyriskoområder som leverandørens håndtering av egen tilgangsstyring opp mot krav fra ISO 27002 og Normen. Videre vil logging for de serverne som benyttes for Bivirkningsregisteret, og andre kritiske systemer som leverandørene drifter, gjennomgås. Rapportering på og oppfølging av leverandørens programvareoppdatering følges nå opp jevnlig og oppdateringer er i stor grad gjennomført.

Legemiddelverket vil også gjennomføre sikkerhetsrevisjoner basert på risiko- og sårbarhetsanalyse for de resterende "on premises"-løsninger de fortsatt har hos leverandøren. Sikkerhetsrevisjon knyttet til FEST-meldingen som Legemiddelverket leverer til e-resept er allerede igangsatt. Legemiddelverket mottar også jevnlig rapporter fra HelseCERT over områder som krever særlig oppmerksomhet. Rapportene følges opp av Legemiddelverket i samarbeid med Norsk helsenett SF.

Informasjonssikkerhetstiltak hos driftsleverandør

Folkehelseinstituttet oppgir at sikkerhetsarbeidet hos leverandøren følges opp via møter på strategisk, taktisk og operativt nivå, men er enig i forbedringspunktene Riksrevisjonen har identifisert knyttet til leverandøroppfølgingen. Informasjonssikkerhetsansvarlig i Folkehelseinstituttet og Norsk helsenett SF har også jevnlig møter. I tillegg er det egne møteserier i forbindelse med oppgradering av servere, innføring av nye systemer og sikkerhet. Folkehelseinstituttet viser til avtalene med leverandør og at det for eksempel er leid inn bistand i sammenheng med avtalerevisjonen for å sikre at Folkehelseinstituttets krav blir implementert i avtaleteksten.

Helsedirektoratet viser til at det er gjennomført en rekke tiltak, omtalt under avsnitt om etatenes sikkerhetsarbeid, mot leverandør. Dette har redusert risiko. Direktoratet viser også til aktiviteter og oppfølging av leverandør for å påse at viktige informasjonssikkerhetstiltak er implementert.

Legemiddelverket viser til at oppfølging av leverandør skjer i henhold til etatens styringssystem for informasjonssikkerhet (ISMS) som inkluderer blant annet informasjonssikkerhet i leverandørforhold, håndtering av informasjonssikkerhet i leverandøravtaler og håndtering av informasjonssikkerhet i IKT-leveransekjeden.

Overholdelse av lovpålagte frister og tilgjengeliggjøring

Jeg viser til at det i tildelingsbrev til Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet er krav om rapportering på saksbehandlingstid for tilgjengeliggjøring av data for søknader som krever behandling (gjennomsnittlig tid fra levert søknad til tilgjengeliggjøring). Rapporteringen inngår som en del av departementets vurdering av etatenes måloppnåelse.

Departementet viser til at det pågår arbeid for å redusere saksbehandlingstiden ved å effektivisere, omprioritere ressurser og legge til rette for kompetanseoverføring mellom etatene og Helsedataservice. I tillegg er det tatt flere strukturelle og organisatoriske grep de seneste årene for å styrke informasjonssikkerhetsarbeidet i sektoren og for å forenkle tilgang til helsedata. I 2020 ble Norsk helsenett SFs rolle som leverandør av tjenester i sektoren

tydeliggjort. Regjeringen har besluttet å gjennomføre endringer i organisering, ansvar og roller i sentral helseforvaltning. Endringene trer i kraft fra 1. januar 2024. Endringene vil samle fagmiljøene og bidra til bedre utnyttelse av ressurser og fagkompetanse. Det vil også gi et tydeligere organisatorisk skille mellom helseforvaltningens kjerneoppgaver – myndighetsutøvelse, tilsyn og kunnskapsproduksjon. Samlet skal endringene resultere i en mer kostnadseffektiv og hensiktsmessig organisering med mulighet for bedre støtte til kommunal sektor, tilrettelegging for videre digitalisering og styrket helseberedskap. Endringene innebærer at helseregistrene i Helsedirektoratet, Kreftregisteret (som er en enhet i Oslo universitetssykehus HF og dermed en del av Helse Sør-Øst RHF) og helseregisterområdet (inkludert Helsedataservice) i Direktoratet for e-helse, flyttes til Folkehelseinstituttet og samles med instituttets registre.

Folkehelseinstituttet – årsregnskap for 2022

Jeg ser alvorlig på at Riksrevisjonen konkluderer med at årsregnskapet for Folkehelseinstituttet inneholder vesentlige feil og mangler. Riksrevisjonens merknader er forelagt Folkehelseinstituttet. Instituttet er enig med Riksrevisjonen når det gjelder dokumentasjon og prisfastsetting av varelager, men mener at avvik ikke er knyttet til antall doser – men til verdifastsettelsen av dosene. Folkehelseinstituttet har hentet inn konsulentbistand med mål om å korrigere tidligere feil i inneværende års regnskap og for å sikre at faktiske forhold knyttet til fordringen stemmer.

Folkehelseinstituttet er enig i en del av punktene i Riksrevisjonens kritikk av intern kontroll og bokføring av eksternfinansierte prosjekter. Som følge av dette vil instituttet styrke internkontrollen og avklare regelverk med Direktoratet for økonomistyring, i tillegg til å endre praksis ved at fremtidige tilbakebetalinger skal føres direkte mot mellomværende.

Helse- og omsorgsdepartementet har hatt dialog med Folkehelseinstituttet knyttet til Riksrevisjonens kritikk, og vil følge saken videre i etatsstyringsdialogen med instituttet.

Med hilsen

Ingvild Kjerkol

Riksrevisjonen
Postboks 6835 St Olavs plass
0130 OSLO

Offl. § 5 2. ledd

Deres ref.
2023/00706-2

Vår ref.
22/3214 - WEK

Dato
12.09.2023

Resultatet av den årlige revisjonen av Justis- og beredskapsdepartementet og underliggende virksomheter for 2022 - Dokument 1 (2022-2023)

Jeg vise til brev fra Riksrevisjonen datert 25. august 2023 om resultatet av den årlige revisjonen av Justis- og beredskapsdepartementet og underliggende virksomheter for 2022.

Revisjon av statsregnskapet for 2022

Riksrevisjonen konkluderer med at statsregnskapet og årsregnskapet til JD i det vesentlige er riktig avlagt og presentert, og at alle årsregnskapene fra underliggende virksomheter er riktig avlagt.

Jeg tar dette til orientering.

Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering

Undersøkelsen er andre gang oppfølging av Riksrevisjonens undersøkelse i Dokument 1 (2020-21) og oppfølging i Dokument 1 (2022-2023).

Målet med undersøkelsen i 2019 var å kontrollere om statlige gebyrordninger er innrettet slik at mottakere av offentlige tjenester ikke betaler mer enn kostnaden ved å produsere og levere tjenesten, og om gebyrinntektene er rapportert til statsregnskapet i henhold til regelverket, og gir sammenlignbart informasjonsgrunnlag til styring og statistikk- og analyseformål.

Riksrevisjonen anbefaler i Dokument 1 (2022-2023) Justis- og beredskapsdepartementet om å følge opp at brukerne av gebyrfinansierte tjenester ikke blir belastet for mer enn hva tjenesten koster.

I forbindelse med de årlige budsjettframleggene ber departementet virksomhetene om å foreta selvkostberegninger og vurderinger av gebyrene for offentlige tjenester, slik at dette blir en del av det totale budsjettframlegget.

Jeg vil følge opp Riksrevisjonens funn i forbindelse med de årlige budsjettframleggene.

DSBs tilsynsvirksomhet innen elsikkerhet

Riksrevisjonen mener at Justis- og beredskapsdepartementet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) ikke i tilstrekkelig grad har ivaretatt sitt ansvar for sikkerheten ved elektriske anlegg og for elektromedisinsk utstyr i samsvar med el-tilsynsloven og annet sentralt regelverk. Videre finner Riksrevisjonen at DSB ikke følger gjeldende rundskriv R-112/15 (Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering). DSB kan ikke dokumentere at tilsynsgebyrene ikke er overpriset. Urealistisk budsjettering vrir tilsynsaktivitetene mot de mest betalingsdyktige aktørene. Riksrevisjonen retter også kritikk mot departementet for å ikke i tilstrekkelig grad ivareta elsikkerheten gjennom sin styring og oppfølging.

Som Riksrevisjonen påpeker, er Norge et av de mest elektrifiserte og digitaliserte landene i verden. Tilstrekkelig og stabil tilgang på elektrisk energi blir stadig viktigere for at samfunnet skal fungere, både i en normalsituasjon og i krise. Dette gjelder på tvers av alle sektorer, fra samfunnsviktige funksjoner, handel og industri via omsorgstjenester til enkeltmennesker. Den teknologiske utviklingen de siste årene og tiltak som følge av det grønne skiftet innebærer nye belastningsmønstre på strømmettet og nye typer installasjoner.

Jeg vil følge opp Riksrevisjonens funn i denne saken som ledd i departementets etatsstyring av DSB. Det er viktig at både regulering og praksis på dette området støtter opp under trygg og sikker bruk av elektrisitet i det norske samfunnet, både slik vi bruker denne energikilden i dag, og slik vi ønsker å gjøre det i fremtiden.

Med hilsen

Emilie Mehl

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

Statsråden

Riksrevisjonen
Postboks 6835 St. Olavs plass
0130 OSLO

Unnateke offentlegheit,
offl. § 5 andre ledd jf. rr. lov § 18(2)

Dykkar ref
2023/00706-15

Vår ref
23/18-8

Dato
18. september 2023

Dokument 1 (2023–2024) – Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Eg viser til brev frå Riksrevisjonen av 25. august 2023 om sak 1 i Dokument 1 (2023-2024) om resultat av den årlege revisjonen av Kommunal- og distriktsdepartementet og underliggende verksemder for 2022. Riksrevisjonen viser til omtale av oppfølging av den tidlegare revisjonen om Stortingets føresetnad for gebyrfinansiering av offentlege tenester.

Riksrevisjonen ber meg gjere greie for korleis konklusjonar og tilrådingar vil bli følgde opp.

Mellombelse berekningar for åra framover tyder på at gebyra ikkje vil overstige utgiftene staten har til tenestene. Eg vil uansett legge fram forslag om oppdatering av *forskrift om gebyr for tinglysing, registrering eller anmerkning i grunnboken og kraftledningsregisteret*, slik at kvar enkelt gebyrsats betre reflekterer kostnaden ved produksjon av denne tenesta. Eg vil også legge vekt på at ei eventuell overprising kjem tydeleg fram i Kommunal- og distriktsdepartementets Prop. 1 S.

Eg vil samtidig påpeike at det generelt kan vere krevjande å etterleve ein føresetnad om sjølvkost frå år til år. Utgiftene til den offentlege sakshandsaminga i saker som dette er i stadig større grad knytt til drift og utvikling av IT-system og endrar seg lite frå år til år, medan talet på saker svingar.

Til sist vil eg peike på at eg har merka meg brot på det administrative regelverket hos Statsforvaltaren i Troms og Finnmark. Kommunal- og distriktsdepartementet har følgd opp embetet for å sikre at internkontrollen fungerer betre i framtida.

Med helsing

Sigbjørn Gjelsvik

Riksrevisjonen
Postboks 8130 Dep
0032 OSLO

Deres ref.
2023/00706-4

Vår ref.
22/3203-55

Dato
24. oktober 2023

Riksrevisjonens årlige rapport om revisjon - fra statsbudsjett til statsregnskap 2022 Dokument 1 (2023-2024)

Jeg viser til epost av 19. oktober fra 2023 fra Riksrevisjonen med vedlagt utkast til omtale av Kultur- og likestillingsdepartementet i *Dokument 1 (2023-2024) Årlig rapport - fra statsbudsjett til statsregnskap 2022*.

Norsk Kulturfond er ikke en egen virksomhet, men forvaltes av Kulturrådet. Kulturdirektoratet er sekretariat for Kulturrådet. Norsk Kulturfond har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøre tilgjengelig for flest mulig. Tilskuddsforvaltningen skal gjennomføres i tråd med kravene i Bestemmelser om økonomistyring i staten (bestemmelsene) punkt 6.3.

Riksrevisjonen viser til at benyttede prosjektmidler som er tilgjengelig etter at et prosjekt er avsluttet, skal overføres til fri kapital til disponering, og at regnskapet for Norsk Kulturfond ikke gir et riktig bilde av hvor mye kapital som faktisk er tilgjengelig for nye tilskudd. Riksrevisjonen vurderer derfor at det er svakheter ved Kulturdirektoratets internkontroll knyttet til Norsk kulturfond, og konkluderer med brudd på administrativt regelverk.

Jeg er opptatt av at tilskuddsmidlene i Norsk kulturfond forvaltes på en forsvarlig måte i samsvar med økonomiregelverket.

Kulturdirektoratet er allerede godt i gang med tiltak for å rette opp svakhetene. Det gjøres nå en gjennomgang av alle avsluttede prosjekter og eldre prosjekter, slik at

status for frie og bundne midler blir korrekt. Videre vil rutinene for oppfølging av prosjekter bli revidert, og inkludert i internkontrollen. Kulturdirektoratet arbeider også med utvikling av et nytt saksbehandlingssystem som i fremtiden vil lette oppfølgingen av prosjektene.

Det er mitt klare siktemål at rutinene skal være på plass innen utgangen av dette året. Jeg vil følge dette tett opp i styringsdialogen med Kulturdirektoratet.

Med hilsen

Lubna Jaffery

Næringsministeren

Riksrevisjonen
Postboks 6835 St. Olavs plass
Pilestredet 42
0130 OSLO

Deres ref
2023/00706-17

Vår ref
21/8656-114

Dato
14. september 2023

Dokument 1 (2023-2024) - Revisjonen om Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Jeg viser til brev av 25. august 2023 om resultatet av den årlige revisjon av Nærings- og fiskeridepartementet og underliggende virksomheter for 2022, som vil inngå i Dokument 1 (2023-2024). Riksrevisjonen ber om min uttalelse til omtalen av oppfølgingen av den tidligere revisjonen om Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester.

Riksrevisjonens konklusjoner og kritikk

Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at gebyrbelagte offentlige tjenester fremdeles er betydelig overpriset.

På mitt område gjelder overprisingen primært Løsøreregisteret og Foretaksregisteret i Brønnøysundregistrene. Departementet forventer at overprisingen vil reduseres fremover både som følge av implementering av ny gebyrstruktur og nye registerløsninger.

Ved behandlingen av Prop. 76 LS (2022-2023) *Endringer i register- og foretakslovgivningen mv. (digitale verktøy og prosesser, gebyrstruktur og tilknytningskrav)* vedtok Stortinget i juni 2023 endringer for å legge til rette for en ny gebyrstruktur. Hovedendringen er en ny bestemmelse i enhetsregisterloven om at det skal betales gebyr for førstegangsregistrering i Enhetsregisteret. Departementet arbeider nå sammen med Brønnøysundregistrene for å kunne implementere strukturen, herunder utvikle nødvendige tekniske løsninger. Med implementering av ny gebyrstruktur vil overprisingen per register reduseres.

Løsøreregisteret er nå overført til den nye registerplattformen i Brønnøysundregistrene (BRsys). Dette gir store gevinster i form av hurtigere saksbehandling og bedre brukeropplevelser, samtidig som drift og forvaltning av nye IT-løsninger blir dyrere enn de gamle. Etter hvert som flere register/tjenester settes i drift, vil avskrivningskostnader og kostnader til drift og forvaltning øke betraktelig. Videre vil økte kostnader for å ivareta informasjonssikkerhet bli innarbeidet i gebyrgrunnlaget.

Departementet og Brønnøysundregistrene vil arbeide videre med å lage et godt gebyrgrunnlag for prising av tjenestene. Dette vil sikre et bedre grunnlag for å ta stilling til sammenhengen mellom kostnadsgrunnlag og gebyrinntekter i de årlige budsjettforslagene, i tråd med rundskriv R-112 Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering.

Med hilsen

Jan Christian Vestre

Statsråden

Riksrevisjonen
Postboks 8130 Dep
0032 OSLO

Unntatt offentlighet,
§ 5 andre ledd

Deres ref
2023/00706-19

Vår ref
23/1770-

Dato
18. september 2023

Resultatet av den årlige revisjonen av Samferdselsdepartementet og underliggende virksomheter for 2022 – Dokument 1 (2022–2023)

Jeg viser til Riksrevisjonens brev av 25. og 28. august 2023.

Under kommenteres de to sakene under Samferdselsdepartementet som Riksrevisjonen vil ta opp i Dokument 1 (2023–2024).

Oppfølging av etats- og virksomhetsstyringen i Luftfartstilsynet

Jeg har merket meg at Riksrevisjonen vurderer at endringene i etatsstyringen har bidratt til at departementet har bedre styringsinformasjon om Luftfartstilsynets måloppnåelse, effektivitet, og at saken nå avsluttes.

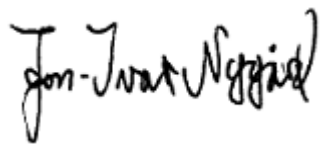
Riksrevisjonen understreker imidlertid at Samferdselsdepartementet bør følge opp at Luftfartstilsynet utarbeider risikoprofiler for alle relevante tilsynsobjekter, og at utvalget av tilsynene skjer basert på risiko. Departementet vil følge dette opp i etatsstyringsdialogen med Luftfartstilsynet.

Oppfølging av Stortingets forutsetninger for gebyrfinansiering av offentlige tjenester

Samferdselsdepartementet vil i Prop. 1 S (2023–2024), som blir lagt fram 6. oktober 2023, omtale oppfølgingen av Riksrevisjonens undersøkelse om kostnadsriktige gebyrer på de tjenestene i Statens vegvesen og Luftfartstilsynet som var omfattet av undersøkelsen.

Riksrevisjonen anbefaler bl.a. Samferdselsdepartementet å følge opp at brukerne av gebyrfinansierte offentlige tjenester ikke blir belastet for mer enn hva tjenesten koster. Departementet vil følge opp anbefalingen overfor de av departementets etater som har ansvar for gebyrbelagte tjenester.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink, reading "Jon-Ivar Nygård". The script is cursive and fluid, with the first name "Jon-Ivar" and the last name "Nygård" clearly distinguishable.

Jon-Ivar Nygård